

Suomi
Finland
100

Regeringens årsberättelse 2016 bilaga 1

Ministeriernas resultatöversikter

Regeringens publikationsserie | 2b/2017

Regeringens årsberättelse 2016 bilaga 1

Ministeriernas resultatöversikter

ISSN 2341-7129

ISBN 978-952-287-404-7

ISSN 2323-962X

ISBN 978-952-287-403-0

Lönnberg Print & Promo 2017

Presentationsblad

Utgivare	Statsrådets kansli		27.4.2017
Författare	Statsrådets kansli, finansministeriet		
Publikationens titel	Regeringens årsberättelse 2016 bilaga 1. Ministeriernas resultatöversikter Hallituksen vuosikertomuksen 2016 liite 1. Ministeriöiden tuloksellisuuden kuvaukset		
Publikationsseriens namn och nummer	Regeringens publikationsserie 2b/2017		
Diarie- /projektnummer	VNK/681/05/2016	Tema	
ISBN tryckt	978-952-287-404-7	ISSN tryckt	2341-7129
ISBN PDF	978-952-287-403-0	ISSN PDF	2323-962X
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-403-0		
Sidantal	152	Språk	svenska
Nyckelord	årsberättelse, bokslut		
Referat Statsrådet lämnar regeringens årsberättelse till riksdagen som den berättelse om regeringens verksamhet, skötseln av statsfinanserna och om hur budgeten har följts samt om regeringens åtgärder med anledning av riksdagens beslut som det föreskrivs om i 46 § i grundlagen. Närmare bestämmelser om regeringens årsberättelse finns i 9 a § i lagen om statsrådet (175/2003) och i 17 och 18 § i lagen om statsbudgeten (423/1988). Enligt 18 § i lagen om statsbudgeten ska de redogörelser för statsfinanserna och skötseln av statsfinanserna samt resultatet av statens verksamhet som tas in i regeringens årsberättelse ge riktiga och tillräckliga uppgifter om hur budgeten följts och om statens intäkter och kostnader, statens ekonomiska ställning och resultat (rättvisande bild). På författningsnivå bestäms berättelsens innehåll dessutom särskilt av kraven i förordningen om statsbudgeten (1243/1992). Förordningsbestämmelserna om regeringens årsberättelse har förnyats genom en ändring av förordningen om statsbudgeten (118/2016), som trädde i kraft i februari 2016. Regeringens årsberättelse för 2016 består av fyra delar, själva årsberättelsen och tre bilagor: Bilaga 1 Ministeriernas resultatöversikter Bilaga 2 Bokslutskalkyler Bilaga 3 Åtgärder med anledning av riksdagens uttalanden och ställningstaganden			
Förläggare	Statsrådets kansli		
Tryckort och år	Lönnberg Print & Promo, 2017		
Beställningar/ distribution	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Kuvailulehti

Julkaisija	Valtioneuvoston kanslia		27.4.2017
Tekijät	Valtioneuvoston kanslia, valtiovarainministeriö		
Julkaisun nimi	Regeringens årsberättelse 2016 bilaga 1. Ministeriernas resultatöversikter Hallituksen vuosikertomuksen 2016 liite 1. Ministeriöiden tuloksellisuuden kuvaukset		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Hallituksen julkaisusarja 2b/2017		
Diaari/hankenumero	VNK/681/05/2016	Teema	
ISBN painettu	978-952-287-404-7	ISSN painettu	2341-7129
ISBN PDF	978-952-287-403-0	ISSN PDF	2323-962X
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-403-0		
Sivumäärä	152	Kieli	ruotsi
Asiasanat	vuosikertomus, tilinpäätös		
Tiivistelmä Valtioneuvosto antaa eduskunnalle hallituksen vuosikertomuksen perustuslain 46 §:ssä säädettyinä kertomuksena hallituksen toiminnasta, valtiontalouden hoidosta ja talousarvion noudattamisesta sekä niistä toimista, joihin hallitus on eduskunnan päätösten johdosta ryhtynyt. Hallituksen vuosikertomuksesta säädetään tarkemmin valtioneuvostosta annetun lain (175/2003) 9 a §:ssä sekä valtion talousarviosta annetun lain (423/1988) 17 ja 18 §:ssä. Talousarviolain 18 §:ssä edellytetään, että hallituksen vuosikertomukseen otettavien valtiontalouden ja valtion taloudenhoidon sekä toiminnan tuloksellisuuden kuvausten tulee antaa oikeat ja riittävät tiedot talousarvion noudattamisesta, valtion tuotoista ja kuluista, valtion taloudellisesta asemasta sekä tuloksellisuudesta (oikea ja riittävä kuva). Säädöstasolla kertomuksen sisältöä määrittävät erityisesti myös valtion talousarviosta annetun asetuksen (1243/1992) vaatimukset. Hallituksen vuosikertomusta koskeva asetustasoinen sääntely on uudistettu helmikuussa 2016 voimaan tulleella valtion talousarviosta annetun asetuksen muutoksella (118/2016). Hallituksen vuosikertomus vuodelta 2016 muodostuu neljästä osasta, itse vuosikertomuksesta sekä kolmesta liitteestä: Liite 1 Ministeriöiden tuloksellisuuden kuvaukset Liite 2 Tilinpäätöslaskelmat Liite 3 Toimenpiteet eduskunnan lausumien ja kannanottojen johdosta			
Kustantaja	Valtioneuvoston kanslia		
Painopaikka ja vuosi	Lönnberg Print & Promo, 2017		
Julkaisun myynti/jakaja	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

INNEHÅLL

1	Statsrådets kansli.....	9
1.1	Översikt över förändringarna i omvärlden och på verksamhetsområdet	9
1.2	Utvärdering av de största riskerna i omvärlden och på verksamhetsområdet.....	10
1.3	Uppfyllelse av effektmål	11
1.4	Utvecklingen av verksamhetsresultatet för förvaltningsområdet	12
1.4.1	Stödjande av statsministerns verksamhet	12
1.4.2	Finlands mål inom Europeiska unionen främjas	13
1.4.3	Skötseln av statens företagsförmögenhet	14
1.4.4	Finlands externa ekonomiska relationer och organisationen av Finlandsbilden.....	15
1.4.5	Statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet.....	16
1.4.6	Statsrådets gemensamma förvaltnings- och sakkunnigfunktioner	17
2	Utrikesministeriet	19
2.1	Översikt över förändringarna i omvärlden och på verksamhetsområdet	19
2.2	Utvärdering av de största riskerna i omvärlden och på verksamhetsområdet.....	20
2.3	Uppfyllelse av effektmål	21
2.4	Utvecklingen av verksamhetsresultatet för förvaltningsområdet	23
2.4.1	Utrikes- och säkerhetspolitik.....	23
2.4.2	Externa ekonomiska relationer	24
2.4.3	Utvecklingspolitik och utvecklingssamarbete.....	25
2.4.4	Finlands beskickningsnät	25
2.4.5	Tjänster för allmänheten.....	26
3	Justitieministeriet	27
3.1	Översikt över förändringarna i omvärlden och på verksamhetsområdet	27
3.2	Utvärdering av de största riskerna i omvärlden och på verksamhetsområdet.....	28
3.3	Uppfyllelse av effektmål	28
3.4	Utvecklingen av verksamhetsresultatet för förvaltningsområdet	29
3.4.1	Det politiska deltagandet	29
3.4.2	Domstolarna	30
3.4.3	Rättshjälp	31
3.4.4	Utsökningsväsendet	32
3.4.5	Åklagarväsendet.....	33
3.4.6	Verkställigheten av straff	33
3.5	Sametingets berättelse för 2016.....	36

4	Inrikesministeriet	43
4.1	Översikt över förändringarna i omvärlden och på verksamhetsområdet	43
4.2	Utvärdering av de största riskerna i omvärlden och på verksamhetsområdet	44
4.3	Uppfyllelse av effektmål	44
4.4	Utvecklingen av verksamhetsresultatet för förvaltningsområdet	46
4.4.1	Polisväsendet	46
4.4.2	Gränsbevakningsväsendet	47
4.4.3	Räddningsväsendet och nödcentralerna	48
4.4.4	Migrationsförvaltningen	50
4.5	Brandskyddsfonden	51
5	Försvarsministeriet	53
5.1	Översikt över förändringarna i omvärlden och på verksamhetsområdet	53
5.2	Utvärdering av de största riskerna i omvärlden och på verksamhetsområdet	53
5.3	Uppfyllelse av effektmål	54
5.4	Utvecklingen av verksamhetsresultatet för förvaltningsområdet	55
5.4.1	Försvarspolitik som främjar Finlands intressen	55
5.4.2	Förebyggande militär försvarsförmåga	55
5.4.3	Ett tryggt samhälle	60
5.4.4	Stärkande av den internationella säkerheten	61
6	Finansministeriet	62
6.1	Översikt över förändringarna i omvärlden och på verksamhetsområdet	62
6.2	Utvärdering av de största riskerna i omvärlden och på verksamhetsområdet	63
6.3	Uppfyllelse av effektmål	64
6.4	Utvecklingen av verksamhetsresultatet för förvaltningsområdet	65
6.4.1	Finanspolitiken	65
6.4.2	Beskattning	66
6.4.3	Finansmarknaden	67
6.4.4	Förvaltningspolitik	68
6.4.5	Staten som arbetsgivare	69
6.4.6	Kommun- och landskapsärenden	71
6.4.7	Offentliga förvaltningens IKT	72
6.5	Senatsfastigheter	73
6.6	De statliga fonderna utanför budgeten	74
6.6.1	Statens Pensionsfond	74
6.6.2	Stabilitetsfonden	75
7	Undervisnings- och kulturministeriet	77
7.1	Översikt över förändringarna i omvärlden och på verksamhetsområdet	77
7.2	Utvärdering av de största riskerna i omvärlden och på verksamhetsområdet	77
7.3	Uppfyllelse av effektmål	78

7.4	Utvecklingen av verksamhetsresultatet för förvaltningsområdet	82
7.4.1	Allmänbildande utbildning, småbarnspedagogik och fritt bildningsarbete	82
7.4.2	Yrkesutbildning.....	82
7.4.3	Högskoleutbildning och forskning.....	83
7.4.4	Konst- och kulturpolitiken	86
7.4.5	Studiestöd	88
7.4.6	Idrottspolitiken	89
7.4.7	Ungdomsarbetet och ungdomspolitikerna	89
8	Jord- och skogsbruksministeriet	92
8.1	Översikt över förändringarna i omvärlden och på verksamhetsområdet	92
8.2	Utvärdering av de största riskerna i omvärlden och på verksamhetsområdet.....	92
8.3	Uppfyllelse av effektmål	94
8.4	Utvecklingen av verksamhetsresultatet för förvaltningsområdet	95
8.4.1	Landsbygdsutveckling och jordbruk och livsmedelsekonomi	95
8.4.2	Naturresursekonomi	97
8.5	Forststyrelsen.....	98
8.6	De statliga fonderna utanför budgeten	101
8.6.1	Gårdsbrukets utvecklingsfond (Makera).....	101
8.6.2	Interventionsfonden för jordbruket (Mira).....	102
9	Kommunikationsministeriet.....	104
9.1	Översikt över förändringarna i omvärlden och på verksamhetsområdet	104
9.2	Utvärdering av de största riskerna i omvärlden och på verksamhetsområdet.....	105
9.3	Uppfyllelse av effektmål	106
9.4	Utvecklingen av verksamhetsresultatet för förvaltningsområdet	106
9.4.1	Trafik och kommunikation som tjänst	106
9.4.2	Digital information – en välfärds- och tillväxtkälla	109
9.4.3	Infrastruktur som grund för tillväxt	111
9.5	Statens televisions- och radiofond.....	114
10	Arbets- och näringsministeriet	116
10.1	Översikt över förändringarna i omvärlden och på verksamhetsområdet	116
10.2	Utvärdering av de största riskerna i omvärlden och på verksamhetsområdet.....	116
10.3	Uppfyllelse av effektmål	117
10.4	Utvecklingen av effekterna och verksamhetsresultatet	118
10.4.1	Närings- och innovationspolitik.....	118
10.4.2	Sysselsättnings- och företagsamhetspolitik.....	120
10.4.3	Företagens omvärld, marknadsreglering och arbetslivet.....	122
10.4.4	Regionutveckling och strukturfondspolitik	123
10.4.5	Energipolitik.....	125
10.4.6	Integration	126

10.5	De statliga fonderna utanför budgeten	127
10.5.1	Statsgarantifonden	127
10.5.2	Försörjningsberedskapsfonden	128
10.5.3	Kärnavfallshanteringsfonden	129
11	Social- och hälsovårdsministeriet	130
11.1	Översikt över förändringarna i omvärlden och på verksamhetsområdet	130
11.2	Utvärdering av de största riskerna i omvärlden och på verksamhetsområdet	131
11.3	Uppfyllelse av effektmål	131
11.4	Utvecklingen av effekterna och verksamhetsresultatet	132
11.5	Spetsprojekt och reformer i regeringsprogrammet	136
11.6	Penningautomatföreningen	137
12	Miljöministeriet	138
12.1	Översikt över förändringarna i omvärlden och på verksamhetsområdet	138
12.2	Utvärdering av de största riskerna i omvärlden och på verksamhetsområdet	139
12.3	Uppfyllelse av effektmål	139
12.4	Utvecklingen av verksamhetsresultatet för förvaltningsområdet	141
12.4.1	Ett koldioxidsnålt och energieffektivt Finland	141
12.4.2	Ett hållbart utnyttjande av naturresurserna och en fungerande cirkulär ekonomi	143
12.4.3	En god miljöstatus	144
12.4.4	Biologisk mångfald och fungerande ekosystemtjänster	147
12.4.5	Boendeförhållanden som stöder välfärden och konkurrenskraften	149
12.5	De statliga fonderna utanför budgeten	151
12.5.1	Statens bostadsfond	151
12.5.2	Oljeskyddsfonden	152

1 Statsrådets kansli

1.1 Översikt över förändringarna i omvärlden och på verksamhetsområdet

Tabell 1. Förändringarna i omvärlden

Förändringarna i omvärlden	Konsekvenser för ministeriets verksamhetsområde
Utvecklingen i Europeiska unionen (ekonomi, migration, säkerhet, EU-kritik)	I och med Storbritanniens folkomröstning om EU tidigarelades Finlands EU-ordförandeskap med ett halvår. Den framtida utvecklingen i EU beror på hur enhälligt de 27 medlemsstaterna förbinder sig att utveckla unionen. Förändringarna innebar att statsrådets kansli startade en preliminär bedömning av de kommande förhandlingarna om brexit, inledde planeringen och resurskartläggningen av EU-ordförandeskapet och förberedde ståndpunkter och påverkansarbete inför debatten om EU:s framtid.
Utvecklingen i de offentliga finanserna	För att kunna möta utmaningarna inom de offentliga finanserna krävs det effektivt beslutsfattande och vidareutveckling av förfarandena och verktygen för det strategiska arbetet inom regeringen.
Hållbar utveckling 2030	Under året inrättade statsrådets kansli ett samordningssekretariat som planerar, samordnar och säkerställer det nationella genomförandet av FN:s Agenda 2030.
Det breda spektrum av ärenden som kräver beslutsfattande i regeringen	De snabba förändringarna i omvärlden kräver att regeringen fattar effektiva beslut över de nuvarande ministeriegränserna. Också globaliseringen för med sig utmaningar som innebär att uppdrag och uppgifter måste samordnas i ett bredare perspektiv. Vid sidan av ett strategiskt regeringsprogram kommer det i framtiden att krävas allt mer ministerieövergripande samarbete, förvaltningsövergripande angreppssätt och åtaganden att arbeta för gemensamma mål.

De viktigaste förändringarna på verksamhetsområdet

- Statens ägarpolitik vässades genom ett nytt principbeslut om ägarpolitiken¹, där målet är att bolagsinnehavets balansräkning ska generera mer tillväxt och sysselsättning.
- Suomen Ilmailuopisto Oy fördes över från undervisnings- och kulturministeriet och Finnpilot Pilotage Oy från kommunikationsministeriet till ägarstyrningen inom statsrådet kansli. Vidare flyttades Finrail Oy från statsrådets kansli till ägarstyrningen vid kommunikationsministeriet.
- Ett självständigt och oberoende råd för bedömning av lagstiftningen tillsattes för en mandattid på tre år. Rådet ska yttra sig om regeringens propositioner och konsekvensbedömningarna i propositionerna.
- Statsrådets kansli tog över ansvaret för samordningen av det nationella genomförandet av Agenda 2030, som är FN:s program för hållbar utveckling, och för sekretariatet för den nationella kommittén för hållbar utveckling.

¹ Statsrådets principbeslut om statens ägarpolitik. Bolagsinnehavet i arbete – En tillväxtskapande ägarpolitik. 13.5.2016.
<http://valtioneuvosto.fi/documents/10184/1210166/periaatepaatosmistajaohjauk130516sv.pdf/2291563c-d550-44ad-a8aa-3deb5f22c50f>

- Ansvaret för att leda den operativa styrningen av verksamheten inom Team Finland lyftes från och med 2017 över från statsrådets kansli till arbets- och näringsministeriet. Syftet var att stärka resultatstyrningen av aktörerna inom Team Finland.

1.2 Utvärdering av de största riskerna i omvärlden och på verksamhetsområdet

Tabell 2. Risker i omvärlden och på verksamhetsområdet

Risk	Betydelse för ministeriets verksamhetsområde	Riskförebyggande åtgärder
Verksamheten i statsrådet går inte att samordna och en gemensam verksamhetskultur genererar inga synergieffekter.	Styrningen av verksamheten, som grundar sig på regeringsprogrammet på statsrådsnivå, genomförs inte effektivt och det sektoriserade arbetssättet leder till att fördelarna för delområdena optimeras och resursanvändningen blir överlappande i statsrådet.	Planeringen av verksamheten och samarbetsformerna utvecklas under ledning av statsrådets kansli och gemensamma verktyg införs.
Ledningen av lagberedningen stöder inte de nödvändiga åtgärderna för att utveckla samhället och de offentliga finanserna.	Bristfälligt beredd lagstiftning medför oförutsägbara och oförutsedda skadeverkningar på verksamhetsområdet. Det behövs resurser för att rätta till skadorna.	Det avsätts tillräckligt stora resurser och det ses till att de viktigaste aktörerna deltar i beredningen. Rådet för bedömning av lagstiftningen bedömer de viktigaste regeringspropositionerna.
EU-rättsakter och EU-beslut har administrativa, ekonomiska eller andra konsekvenser som är problematiska för Finland.	Konsekvenserna av förslag till EU-rättsakter måste bedömas grundligt. Det bör beaktas att medlemsstaterna har olika utgångspunkter och onödigt lagstiftningsmässig och administrativ börda bör undvikas. Om konsekvensbedömningarna är bristfälliga eller förhandlingarna om rättsakterna utmynnar i kompromisser, kan rättsakterna medföra oförutsedd lagstiftningsmässig och administrativ börda på nationell nivå och leda till ökade kostnader för de privata och de offentliga finanserna.	Finland utövar inflytande i förväg på EU:s beredning av rättsakter, deltar aktivt i förhandlingarna om rättsakter och satsar på systematisk och högkvalitativ konsekvensbedömning på nationell nivå.
Det ekonomiska resultatet av statens ägarstyrning motsvarar inte målet (ekonomisk risk) och verksamheten är inte öppen och överensstämmer inte med god förvaltningssed (ryktesrisk).	Resultatutvecklingen i bolagen påverkar statens inkomster från aktieutdelning och försäljning. Verksamhet som strider mot god förvaltningssed påverkar ägarstyrningen och det politiska beslutsfattandet.	I det ägarstrategiska arbetet och i analysverksamheten är målet att kunna förutse hur ekonomin utvecklas och hur statens bolagsinkomst påverkas av utvecklingen. Vidare görs det större satsningar på att förankra god förvaltningssed inom hela statsrådet samtidigt som mekanismerna inom ägarstyrningen vidareutvecklas. Med de medel ägaren har till sitt förfogande stötts bolagens förmåga att handla effektivt och utvecklas också i tider av långsam ekonomisk tillväxt.
Kvaliteten på utredningar som görs för att backa upp politiken stöder inte beslutsfattandet.	Det går inte att få fram tillförlitlig och högkvalitativ information till stöd för arbetet i regeringen. Regeringens behov och mål kan inte tillgodoses.	Statsrådets kansli tillsätter styrgrupper med uppgift att bevaka hur olika projekt framskrider och att tillsammans med de som genomför projekten se till att den genererade informationen nyttiggörs.
Det sker okontrollerade förändringar i kommunikationsmiljön.	Beredskapen att reagera snabbt och flexibelt via olika kommunikationskanaler och förmåga att identifiera nya fenomen, ex-	Förändringar i omvärlden och oförutsedda händelser möts med större beredskap, adekvat resurstilldelning och

Risk	Betydelse för ministeriets verksamhetsområde	Risikoförebyggande åtgärder
	empelvis informationspåverkan, får större betydelse.	bättre kompetens. Informationspåverkan tacklas med förvaltningsövergripande samarbete och utbildning för tjänstemännen.
Informationssystemen är sårbara.	Ständig förändring i omvärlden, internationella kriser, digitalisering och kraftigt ökande cyberhot ställer stora krav. Icke-samordnade datatekniska lösningar i statsrådet är en risk för nättangrepp som lamslår verksamheten och som kan vara mycket svåra att åtgärda på grund av att miljön är så komplicerad.	Lägesbilden av informationssäkerheten i datanäten och informationssystemen stärks, liksom samarbetet mellan myndigheterna. De datatekniska lösningarna ses över och samordnas och arbetet styrs av statsrådets kansli.

1.3 Uppfyllelse av effektmål

Tabell 3. Utvärdering av hur de samhällsliga effektmålen har uppnåtts (på skalan utmärkt, god, nöjaktig, försvarlig, icke påbörjad/svag)

Mål	Betyg	Motivering
Stödjande av statsministerns verksamhet vid ledning av statsrådet: de centrala målen för regeringspolitiken uppnås och regeringen kan fatta beslut om nödvändiga politikåtgärder utifrån god information och vid rätt tidpunkt i alla situationer.	God	Regeringen uppdaterade sin handlingsplan för att genomföra sitt strategiska regeringsprogram för första gången. Planen förtydligar metoderna för att uppfylla de viktigaste målen i regeringsprogrammet. Uppdateringen innehöll konkreta åtgärder, framför allt beträffande spetsprojekten för sysselsättning och konkurrenskraft. Regeringens spetsprojekt har hållit sig inom de givna tidsramarna. Av de spets- och basprojekt som statsrådets kansli svarar för uppdaterades den arktiska strategin, och rådet för bedömning av lagstiftningen inrättades. Framtidsarbetet och försöksverksamheten främjades enligt planerna.
Finlands mål inom Europeiska unionen främjas på ett förutseende, aktivt och resultatrikt sätt.	God	I den strategiska planeringen av Finlands EU-politik gick man över från en EU-redogörelse som upprättas en gång under valperioden till en strategi för Finlands inflytande i EU som upprättas årligen. År 2016 låg tonvikten på att påverka frågor om den inre marknaden, klimat- och energifrågor och bättre lagstiftning, ekonomi- och finansfrågor samt på att begränsa migrationen och stärka den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik.
Statens företagsförmögenhet sköts effektivt och professionellt.	God	Marknadsvärdet på statens börsnoterade aktieinnehav förbättrades betydligt mer än den allmänna utvecklingen på marknaden (portfölj +13 %, OMXHPI +4 %). Värdet på Solidium Oys börsinnehav steg med 18 %. Värdet på de direktägda börsbolagen utvecklades bättre än jämförelseindexen. Principbeslutet om statens politik för ägarstyrning godkändes. I skötseln av statens företagsförmögenhet eftersträvas aktivt en ökning i ägarvärdet, bland annat genom att Valtion kehitysyhtiö Vake Oy inrättades. Värdestegringen kommer att användas till att starta företagsverksamhet som är viktig för samhället.
Den offentligt finansierade verksamhet som gäller Finlands externa ekonomiska relationer, finländska företags internationalisering, utländska investeringar i Finland och Finlandsbilden ska vara organiserade på ett effektivt och resultatrikt sätt.	Nöjaktig	Nätverket Team Finland fortsatte med sitt arbete för att hjälpa Finland och finländska företag till framgångar ute i världen. Nätverket för samman statsfinansierade aktörer som främjar internationalisering i företagen, utländska investeringar i Finland och Finlandsbilden samt samordnar deras tjänster. Förutsättningarna för effektivare nätverkande som ger större resultat förbättrades genom att aktörernas gemensamma tjänstprocess stärktes. Det resulterade i att serviceförslagen till företagen ökade markant. Gemensamma indikatorer och mål fastställdes och infördes för nätverket. Därmed fick också ut-

Mål	Betyg	Motivering
		landsteamerna bättre möjligheter att lägga upp mer konkreta och målinriktade handlingsplaner.
Statsrådets beslutsfattande stöds genom forsknings- och utredningsdata.	God	I och med statsrådets utrednings- och forskningsplan har det genererats nya data som stöd för statsrådets beslutsfattande. Under året blev 51 forskningsprojekt klara, medan 64 rapporter och 22 policy brief -artiklar publicerades. Informationen och kommunikationen effektiviserades genom att statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet fick en egen webbsida. Dessutom gavs ett nyhetsbrev ut. Bland beställarna finns flera ministerier, riksdagsledamöter och kommunala beslutsfattare.
Statsrådets gemensamma förvaltnings- och sakkunnigfunktioner etableras och deras enhetlighet ökas.	God	Under det första hela regeringsåret antog statsrådets gemensamma förvaltnings- och sakkunnigfunktioner i stort sett etablerade former. Arbetet med att utveckla statsrådets gemensamma datatekniska miljö, informationssystem och gemensamma arbetssätt kom igång. Verksamheten effektiviserades bland annat genom att via upphandling förnya och förenhetliga gamla ministerieavtal som överförts till statsrådets kansli och dra in på statsrådets lokaler.

1.4 Utvecklingen av verksamhetsresultatet för förvaltningsområdet

1.4.1 Stödjande av statsministerns verksamhet

Arbetet med att ta fram metoder och verktyg för att stödja regeringens strategiska arbete fortsatte med särskild tonvikt på planerings- och utvecklingsarbete. Regeringens strategiprocess förtydligade identifieringen av de viktigaste målen och åtgärdsplanerna. För att genomföra det strategiska regeringsprogrammet lämnade regeringen en andra, reviderad handlingsplan med mer exakta metoder för att uppnå målen i regeringsprogrammet. Statsrådets kansli stöder den ömsesidiga samordningen av prioriteringarna i regeringsprogrammet mellan ministerarbetsgrupperna och spetsprojekten.

Framsynsarbetet stärktes genom statsrådets *projekt för gemensam prognostisering som strategisk resurs*. Projektet förbättrade prognostiseringsförmågan hos den högsta ledningen på ministerierna. Ett nationellt framsynsnätverk samordnas av statsrådets kansli och Sitra och det har blivit ett debatt- och samordningsform för nationellt framsynsarbete. Målet med forumet är att medverka till att kunskaper och ståndpunkter kring framtiden utnyttjas mer i beslutsfattandet. [Försökskulturen](#) backades upp genom att det infördes en digital plattform för finansiering av försök. Plattformen sammanför försöksdeltagare, finansiärer och stödfunktioner och den testas för närvarande. Tanken är att de erfarenheter som både mindre försök och starka försök genererar via plattformen ska ges större spridning i samhället.

Det nya [rådet för bedömning av lagstiftningen](#) kom igång planenligt med sitt arbete våren 2016. Det första året behandlade rådet 21 utkast till regeringspropositioner och lämnade 12 utlåtanden. Arbetet har fått synlighet och publicitet och statsrådet har blivit medvetet om att rådet finns, men det är fortfarande för tidigt att säga något om

den allmänna effekten av rådets arbete. Utlåtandena har påverkat innehållet i regeringspropositioner.

Under året gick statsrådet in för att förbättra planeringen av lagstiftningsarbetet. Målet är att bättre samordna arbetet mellan regeringen och riksdagen, i synnerhet att möta riksdagens behov av planering och stödja enigheten i statsrådet. Uppföljningen av den lagstiftningsplan (den s.k. RP-förteckningen) som lämnas till riksdagen varje session effektiverades. Samtidigt startade åtgärder för att se till att de tidsplaner som bland annat anges i lagstiftningsplanen är realistiska.

Kommunikationsrekommendationen för statsförvaltningen sågs över. Rekommendationen lägger fast de värderingar som styr kommunikationen och informationen inom statsförvaltningen. Dessutom beskriver den kommunikationens roll och uppgift i en snabbt föränderlig omvärld.

Det gjordes en utvärdering av statsrådets och ministeriernas kommunikationsverksamhet². Utifrån den rekommenderade utvärderingsgruppen bland annat att kommunikationen i statsrådet och på ministerierna harmoniseras. Gruppen framhöll att ansvars- och befogenhetsfördelningen inom hela statsrådet är den första frågan som måste lösas eftersom den är en absolut förutsättning för att kunna förbättra kommunikationsverksamheterna. Bedömningen räknar också upp de viktigaste strukturella besluten, vissa praktiska åtgärder och befintliga rekommendationer för att utveckla kommunikationsverksamheterna som medverkar till att lösa ansvars- och befogenhetsfrågorna. Under 2017 kommer det att fattas beslut om vilka åtgärder som kommer att vidtas utifrån rapporten.

Det viktigaste innehållet och ett programunderlag för jubileumsåret Finland 100 blev klara. Fram till årets slut kom det in drygt 3 000 programansökningar. Många centrala samhällsaktörer anmälde sig för att ordna jubileumsprogram. Tack vare informationen om jubileet i olika kanaler och informationsbidrag till aktörerna ökade den allmänna medvetenheten om jubileumsåret. Enligt en rikstäckande konsumentundersökning ansåg 70 % av finländarna det viktigt att delta i jubileumsåret. Bland programutbudet rönne projekt med temat natur och landskap, berättelser och personer med anknytning till Finlands självständighet och gemenskapsprojekt störst intresse.

1.4.2 Finlands mål inom Europeiska unionen främjas

Vilka resultat EU-politiken ger hänger i sista hand samman med såväl utvecklingen i omvärlden som de samlade åtgärderna inom institutionerna och i medlemsstaterna. Med en förutseende, konsekvent och konstruktiv EU-politik kan Finland dock få större tyngd än vad landets storlek avser.

² Valtioneuvoston ja sen ministeriöiden viestintätöimintojen arviointiraportti. 13.9.2016.
http://vnk.fi/documents/10616/1266558/Viestinn%C3%A4n+arviointiraportti_0310_fi.pdf/b34eaa3e-7d15-475b-943f-624ad7ba6e61

I statsrådets påverkansarbete i EU sattes fokus 2016 på åtgärder för att möta migrationen, främja tillväxt, hållbar utveckling och stabilitet och stärka den yttre verksamheten och säkerheten. Inom alla dessa områden gjordes framsteg. Dessutom blev fortsatt enhetlighet i unionen ett viktigt mål efter folkomröstningen i Storbritannien. Det lyckades de 27 återstående medlemsstaterna väl med när de samstämmt enades om utgångspunkterna för utträdesförhandlingarna och om vilka områden EU ska satsa på särskilt. I och med brexit tidigareläggs Finlands EU-ordförandeskap och det innebär att förberedelserna måste starta redan 2016.

Den strategiska planeringen av Finlands EU-politik utvecklades genom att EU-redogörelserna som upprättats en gång per valperiod ersattes med en årlig strategi för Finlands inflytande i EU som bygger på regeringsprogrammet. Reformen möjliggör regelbunden och bred debatt i riksdagen om EU-frågor och säkerställer att Finland i förväg kan påverka och driva Finlands intressen i EU. Ministerierna kommer fortfarande att varje år upprätta påverkansplaner för sitt eget förvaltningsområde.

På grund av de omfattande och komplicerade sakfrågorna, bland annat kriser, brexit och framtidsutsikter, träffades statsöverhuvudena i EU-länderna ofta och Europeiska rådet fick en mer uttalad roll. Följaktligen krävdes det mer stöd till statsministerns arbete, framför allt för att säkerställa att Finland kan utöva inflytande i förväg och samordna frågorna nationellt.

Statsrådets åtgärder för att utöva inflytande i EU beskrivs närmare i kap. 2.8.

1.4.3 Skötseln av statens företagsförmögenhet

Under året utvecklades statens direktägda börsinnehav och Solidium Oy:s börsinnehav i gynnsam riktning i takt med den allmänt starka utvecklingen. I kommersiella bolag sjönk avkastningen på sysselsatt kapital i snitt från 18 till 8 %. Siffran för jämförelseåret stiger av Fortum Abp:s realisationsvinst från elöverföringsverksamheten. Avkastningen på sysselsatt kapital viktad med ägarandelen var 8 % (17 % 2015). Avkastningen på sysselsatt kapital i icke-noterade företag var 7,3 % (7,7 % 2015). Talet viktat med ägarandelen var 6,8 % (7,5 % 2015).

Statsrådets kansli har förutsatt att alla bolag i sina årsredovisningar eller i särskilda offentliga rapporter redovisar sitt företagsansvar och skattemässiga fotavtryck. Alla bolag med bestämmande inflytande lämnade rapport om frågorna. Bolagen satsar årligen på att utveckla både verksamheten och rapporteringen. Under året hade bolagen med bestämmande inflytande minst 40 procents representation för båda könen i sina styrelser. Av statens utnämningar på bolagsstämmorna utgjorde andelen kvinnor 43 %.

Under året redovisades sammanlagt 1,2 md euro från utdelning och försäljning av aktier till staten. Det ursprungliga målet på 2 md euro minskades med 0,8 md euro under året eftersom redovisningarna i anslutning till finansieringen av spetsprojekten

huvudsakligen överfördes till 2017 och 2018. Under året lyckades man väl med att öka utdelningen från icke-noterade bolag. Utdelningen från icke-noterade kommersiella bolag steg till 255 mn euro (174 mn euro 2015).

Staten förbättrar skötseln av företagsförmögenheten genom att utveckla mekanismerna för ägarstyrningen. Följaktligen godkändes ett nytt principbeslut om ägarpolitiken (se ovan fotnot 1). I överensstämmelser med riktlinjerna i principbeslutet kommer kapitalen att användas effektivare bland annat i och med att Valtion kehitysyhtiö Vake Oy inrättades. I bolagets uppdrag ingår det att få det kapital som staten investerar i bolagen att cirkulera mer aktivt. Bolaget kan investera i företagsverksamhet som anses vara viktig för en förnyelse av näringsstrukturen och med avseende på den samlade utvecklingen i samhället i övrigt. Vidare ska Vake Oy erbjuda statsägda bolag en naturlig utvecklingsplattform för förnyelse och översyn av ägarstrukturen.

Statens revisionsverk granskade hur Arctia Oy, Kemijoki Oy och Vapo Oy styrde och verkställde sitt företagsansvar (VTV 5/2017)³. I rapporten framhåller revisionsverket att arbetet med företagsansvar har utvecklats väl de senaste åren, men att det fortfarande finns en hel del att förbättra. Revisionsverket rekommenderar att bolagen instrueras att i sina rapporter bättre lyfta fram värdeskapande element och ansvarsfulla lösningar på problem och att även grundläggande faktorer, som skatteavtryck och klimatåtaganden, ska presenteras som styrkor i genomförandet av och rapporteringen om företagsansvar. I rapporten rekommenderar statens revisionsverk också att bolagen rapporterar företagsansvarsinformation som både absoluta och proportionella siffror, vilket kan underlätta identifieringen och bedömningen av företagsansvarets nivå.

Utvecklingen av staten bolagsinnehav beskrivs närmare i kap. 3.3 av regeringens årsberättelse.

1.4.4 Finlands externa ekonomiska relationer och organisationen av Finlandsbilden

Nätverket Team Finland fortsatte med sin verksamhet för att hjälpa Finland och finländska företag till framgångar ute i världen. Nätverket för samman statsfinansierade aktörer som främjar internationalisering i företagen, utländska investeringar i Finland och Finlandsbilden och samordnar deras tjänster. Nätverket kunde stärka sin operativa verksamhet när Finnvera Abp, Finpro Ab, Innovationsfinansieringsverket Tekes och Finlands Industriinvestering Ab flyttade in i samma fastighet.

Precis som under tidigare år främjade Team Finland exporten och internationaliseringen i företag med hjälp av resor som ordnades för företagen. Målländerna valdes

³ Statens revisionsverks revisionsberättelse 5/2017. Styrning och genomförande av företagsansvar i statsbolag – fallstudie: Arctia Ab, Kemijoki Oy, Vapo Oy. (På svenska en sammanfattning av de viktigaste resultaten av revisionen. Hela revisionsberättelsen finns endast på finska.)

ut i områden med särskild efterfrågan på finländsk kompetens. Under året gjordes särskilda satsningar på export av ren teknik (cleantech), utbildning och IKT.

Inom ramen för informationen om Finlandsbilden togs gemensamt informationsmaterial fram på webbsidan toolbox.finland.fi. Broschyrer om Finlands starka sidor utarbetades och de informerades om vår kompetens inom bland annat ren teknik, utbildning och hälso- och sjukvård. Lanseringen av en samordnad visuell profil och ett varumärke för Finland fortsatte. Målet är att all marknadsföring av Finland ute i världen i fortsättningen ska ha samma visuella profil.

1.4.5 Statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet

Med anslagen till statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet tas det fram data för att stödja statsrådets beslutsfattande. Projekten pågår från några månader upp till nästan tre år. Statsrådet godkänner årligen en utrednings- och forskningsplan där teman och prioriterade insatsområden läggs fast. År 2016 fattades totalt 68 beslut om utrednings- och forskningsprojekt utifrån öppen ansökan.

Tabell 4. Beslut om projekt inom utrednings- och forskningsverksamheten och anslag 2014–2016

Insatsområde	Projektbeslut 2014			Projektbeslut 2015*			Projektbeslut 2016**		
	St.	Bundet, euro	Använt fram till 31.12.2016, euro	St.	Bundet, euro	Använt fram till 31.12.2016, euro	St.	Bundet, euro	Använt fram till 31.12.2016, euro
Sysselsättning och konkurrenskraft	4	474 777	474 777	8	1 494 197	1 360 302	9	1 027 960	514 903
Kompetens och utbildning	1	214 822	214 822	1	20 000	19 647	5	839 218	335 788
Välfärd och hälsa	4	621 780	588 321	6	1 097 575	508 301	4	646 534	279 043
Bioekonomi och rena lösningar	8	569 179	569 179	3	448 995	369 132	17	3 324 450	746 364
Digitalisering, försök och avveckling av normer	8	1 069 359	1 002 137	4	399 952	343 621	10	1 584 899	712 635
Reformer	6	374 925	374 925	3	600 000	456 426	11	1 286 072	413 317
Regeringens viktigaste basprojekt	6	1 187 192	1 176 650	11	1 645 043	1 554 088	8	1 008 738	354 123
Övrigt informationsbehov	-	-	-	-	-	-	4	757 722	146 903
Totalt	37	4 512 034	4 400 811	36	5 705 762	4 611 517	68	10 475 593	3 503 076

* Av projekten 2015 pågår fortfarande en del och de sista utbetalningsposterna infaller 2017.

** De flesta projekt 2016 pågår och utbetalningsposterna infaller 2017 och 2018.

Under året avslutades 51 utrednings- och forskningsprojekt. Dessutom publicerades 64 rapporter och 22 policy brief -artiklar. Resultaten kunde spridas öppet och i stor omfattning bland olika aktörer tack vare den nya webbsidan tietokayttoon.fi och via ett nyhetsbrev. Exempelvis i december 2016 hade sidan nästan 5 700 unika besökare, och sidan laddades ca 18 500 gånger. Nyhetsbrevet för december (7/2016) skickades ut till ca 1 500 mottagare och 45 % av dem öppnade brevet.

Exempel på hur resultaten från utrednings- och forskningsverksamheten utnyttjades:

- För att stödja genomförandet av försöket med basinkomst gjordes en utredning om olika alternativ för att genomföra försöket.
- Resultaten från ett projekt för större återvinning (Kohdennetut keinot kierrätyksen kasvuun) har utnyttjats i den nationella avfallsplanen och i påverkansarbetet för att ändra avfallsdirektivet i EU:s paket för cirkulär ekonomi.
- Ett projekt för olika former av försöksfinansiering (Kokeilurahoituksen perustamismahdollisuus ja toimintamuotojen vaihtoehdot) gav ett kunskapsunderlag för genomförandet av spetsprojektet Försöksfinland.

1.4.6 Statsrådets gemensamma förvaltnings- och sakkunnigfunktioner

Statsrådets gemensamma förvaltnings- och sakkunnigfunktioner infördes i statsrådets kansli 2015. Bastjänster som informationsstöd och biblioteksservice, översättnings- och språktjänster, ämbetsverksservice, dataadministration, informationsförvaltning och publikationsverksamhet har till största delen samordnats och verksamheten har antagit etablerade former.

Tabellen visar hur utgifterna för statsrådets gemensamma förvaltnings- och serviceverksamhet är fördelade över funktionerna. I dataadministrationen ingår informations- och kommunikationstekniska bastjänster, dokumentförvaltning och nättjänster. I övriga stödtjänster ingår bland annat informationsstöd och biblioteksservice, översättnings- och språktjänster och interna förvaltningstjänster.

Tabell 5. Fördelningen av statsrådets gemensamma förvaltnings- och servicefunktioner, 1 000 euro

	2015*	2016
Hyror för lokaler	36 011	37 005
Lokalservice och säkerhet	12 474	13 571
Dataadministration	24 848	31 550
Övriga stödtjänster	5 914	6 915
Personalutgifter	20 556	23 329
Totalt	99 802	112 370

* I fråga om statsrådets förvaltningsenhet 10 mån.

Under året startade arbetet för att utveckla en gemensam datateknisk miljö, gemensamma informationssystem och gemensamma arbetssätt.

Vidare startade följande projekt för att utveckla verksamheten inom statsrådet: en gemensam teknisk arbetsmiljö, ett ärendehanteringssystem och en virtuell arbetsyta. Målet är att säkerställa att statsrådets arbetssätt och tekniska lösningar utvecklas i samma riktning och harmoniseras, att ersätta de enskilda ministeriernas datasystem med ett gemensamt system för statsrådet och att generera produktivitetsvinster. De

gemensamma systemen införs ministerium för ministerium 2018–2020. Statsrådets gemensamma projektregister [Hankeikkuna](#) infördes i början av 2017.

Användningen av statsrådets lokaler har anpassats efter statens lokalstrategi. Dessutom har gemensam användning uppmuntrats. I slutet av året uppgick lägenhetsytan för statsrådets kontorslokaler till 104 298 m² (111 822 m² 2015), vilket var en minskning med 6,7 % jämfört med året innan. Det fanns 4 677 arbetsställen (4 810 arbetsställen 2015).

2 Utrikesministeriet

2.1 Översikt över förändringarna i omvärlden och på verksamhetsområdet

Tabell 6. Förändringarna i omvärlden

Förändringarna i omvärlden	Konsekvenser för ministeriets verksamhetsområde
Ur europeiskt perspektiv har det internationella säkerhetsläget försämrats; det finns fler och en större mångfald internationellt viktiga aktörer och maktförhållandena skiftar hela tiden.	Arbetet med att driva de utrikes- och säkerhetspolitiska intressena accentuerades. Beskickningsnätets roll ökade, beskickningarna fungerade som Finlands kanal för att påverka och inhämta information. De tar fram analyser med finländska ögon som beslutsunderlag för Finlands statsledning. Prioriteringarna i den utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelsen, som lämnades till riksdagen i juni 2016, är det som utrikes- och säkerhetspolitiken vilar på de kommande åren.
Det utrikes- och säkerhetspolitiska samarbetet med Sverige ökade.	Under året gjordes många gemensamma utspel och togs många gemensamma initiativ. Finland och Sverige intensifierade också sitt samarbete inom EU:s gemensamma säkerhets- och försvarspolitik (GSFP).
Handelspolitiken påverkades av internationella förändringar och osäkerhetsfaktorer såsom resultatet av Storbritanniens omröstning om fortsatt EU-medlemskap 2016 och den kommande riktningen inom handelspolitiken till följd av resultatet av valet i Förenta staterna hösten 2016. Handelspolitikens inriktning kommer att utkristalliseras närmare 2017.	Kännetecknande för ministeriets arbete är inverkan på EU:s gemensamma handelspolitik och därigenom på det multilaterala systemet samt tillvaratagande av Finlands handelspolitiska intressen. Hemmavid har arbetet med öppenhet och aktiv påverkan inom handelspolitiken fortsatt genom samråd och möten med berörda aktörer. Ett brett stöd för Finlands handelspolitik finns fortsatt inom landet.

De viktigaste förändringarna på verksamhetsområdet

- Team Finland-verksamheten och dess strukturer utvecklades. En inhemsk servicemodell infördes och utrikesnätet stärktes (TF-experten). Företag som vill bli mer internationella fick en gemensam rådgivningstjänst.
- Beslut fattades om att 2017 höja verksamhetsställets status i Yangon (Myanmar) och Bogotá (Colombia) till ambassader och i São Paulo (Brasilien) från honorärkonsulat till konsulat.

2.2 Utvärdering av de största riskerna i omvärlden och på verksamhetsområdet

Tabell 7. Riskerna i omvärlden och på verksamhetsområdet

Risk	Betydelse för ministeriets verksamhetsområde	Risikoförebyggande åtgärder
Säkerhetsrisker (konflikter, olyckor, naturkatastrofer, terrordåd, spionage och brottslighet) och informationssäkerhetsrisker plus snabba omvärldsförändringar.	Omkring 20 verksamhetsställen inom Finlands beskickningsnät ligger i områden med kontinuerligt säkerhetsunderskott. Dessutom kan situationen förändras väsentligt i säkrare områden exempelvis om samhällsfreden rubbas. Av de anställda inom utrikesförvaltningen jobbar eller reser en betydande andel regelbundet eller sporadiskt i områden där säkerhetsläget avviker kännbart från läget i Finland. Utöver säkerhetsriskerna är de höga informationssäkerhetsriskerna av stor betydelse inom verksamhetsområdet.	Fortsatt arbete med att utveckla systematiseringen av riskhanteringen och koppling av utvecklingsarbetet till de praktiska arbetsuppgifterna. Utvecklingsåtgärderna fortsatte bl.a. genom stärkt roll för riskanalysen inom den årliga processen för verksamhets- och ekonomiplanering och genom ökade kunskaper om riskhantering både inom ministeriet och på beskickningarna.
Faktorer som hänger samman med utrikesrepresentationerna som arbetsmiljö, såsom stationeringslandets miljö (dvs. föroreningar o.d.) samt sociala och politiska faktorer och deras tryck och belastning på välmåendet.	Utrikesförvaltningens särskilda karaktär är kopplad till beskickningsnätet, dvs. verksamhetsställen kan finnas i mycket olika länder med starkt varierande förhållanden. Också riskerna förknippade med personbyten måste beaktas vid beskickningarna när det gäller överföringen av viktig kunskap och detaljerad riskmedvetenhet.	Fortsatt arbete med att utveckla systematiseringen av riskhanteringen och koppling av utvecklingsarbetet till de praktiska arbetsuppgifterna. Fortsatta satsningar på bättre prioritering. Uppmärksamhet ska fästas vid att det finns tillräckligt med lämplig personal och tillräckliga yrkeskunskaper för uppgifterna och att informationssystemen fungerar samt vid riskhanteringen.
Inom utvecklingssamarbetet ökar risken för dålig förvaltning, oegentligheter och korruption till följd av den krävande verksamhetsmiljön (särsk. instabila stater), stora biståndsvolymer och den stora andelen utomstående aktörer. Stora risker är också allvarliga svängningar inom den globala ekonomin och världspolitiken, som särskilt skulle försämra läget i utvecklingsländerna och föra utvecklingen bakåt.	Av detta följer särskilda utmaningar för internkontrollen och riskhanteringen.	De främsta riskerna inom utvecklingssamarbetet och behoven att utveckla den interna kontrollen, uppföljningen och riskhanteringen är kända, och arbetet med att ta fram ett övergripande system för riskhantering har fortsatt och kommer att fortsätta. Insatser görs för att förebygga missbruk av biståndsmedel och korruption bl.a. genom bättre riskvärderingar.
Handelspolitiska risker: Osäkerhetsfaktorer är kopplade till processen för briterernas EU-utträde till följd av Storbritanniens EU-omröstning. I och med att Förenta staterna får ny förvaltning är landets kommande handelspolitiska linje fortfarande öppen tills förvaltningen organiserat sig och presenterat sin strategi.	Den kommande processen för brittiskt EU-utträde kommer att sysselsätta ministerier i stor omfattning. I och med att Förenta staterna får ny förvaltning är landets kommande handelspolitiska linje i sin tur öppen tills förvaltningen organiserat sig och presenterat sin strategi.	Beredskap för ökad arbetsmängd på ministeriet och Finlands beskickningar på det handelspolitiska området.

2.3 Uppfyllelse av effektmål

Tabell 8. Utvärdering av hur de samhälleliga effektmålen har uppnåtts (på skalan utmärkt, god, nöjaktig, försvarlig och icke påbörjad/svag)

Mål	Betyg	Motivering
<i>Närområdenas stabilitet, EU såsom säkerhetsgemenskap och Finlands internationella ställning</i>		
Nordens och Östersjöområdets stabilitet främjas och det nordiska samarbetet inom säkerhetspolitiken stärks, särskilt med Sverige.	God	Ett nära samarbete finns både på politisk nivå och på tjänstemannanivå. Under året tog Finland och Sverige sikte på ett närmare samarbete inom EU:s gemensamma säkerhets- och försvarspolitik. Framsteg gjordes när det gällde att genomföra handlingsplanen för EU:s strategi för Östersjöregionen och samarbetet mellan östersjöaktörerna ökade, särskilt på den mjuka säkerhetens område.
Det aktiva samarbetet och inflytandet fortsätter i frågor som gäller de arktiska områdena, inkl. EU:s externa relationer.	God	Programutkastet för Finlands ordförandeskap i Arktiska rådet blev klart. EU:s globala strategi fick formuleringar som betonar det arktiska områdets ökande betydelse inom EU:s utrikespolitik.
Finland medverkar till att hitta en lösning på krisen i Ukraina.	God	Finland stödde strävandena att lösa konflikten i Ukraina samt enigheten inom EU. OSSE:s särskilda övervakningsuppdrag och EU:s kommitté för de civila aspekterna av krishantering fick fortsatt experthjälp. Totalt stödde Finland Ukraina med ca 6,1 mn euro 2016.
Finland följer EU:s gemensamma riktlinjer i fråga om Ryssland. Mångsidiga och fungerande bilaterala relationer till Ryssland upprätthålls.	God	De bilaterala relationerna med Ryssland har upprätthållits inom ramarna för EU:s linje med en strävan att påverka Ryssland också genom bilaterala diskussioner på hög nivå.
EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik och den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik inom denna stärks, och unionens säkerhetsstrategi revideras.	Utmärkt	Finland lyckades väl med att få in sina viktigaste mål när det gäller ett sammansvetsat EU, EU som säkerhetsgemenskap och stärkande av den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik i den globala strategin för Europeiska unionens utrikes- och säkerhetspolitik.
Finland ställer krav på strikt iakttagande av kriterierna inom EU:s utvidgningspolitik.	God	Såväl EU som kandidatländerna för medlemskap underströk villkorlighetens betydelse som en förutsättning för kontinuitet i utvidgningspolitiken. Även Turkiets utsikter för EU-medlemskap försvarades ut denna synvinkel. EU-medlemsländerna hade emellertid ingen gemensam syn på villkorligheten.
Det omfattande transatlantiska samarbetet stärks både bilateralt och via EU.	Utmärkt	Samarbetet mellan Finland och Förenta staterna har varit intensivt, särskilt inom OIR-insatsen i Irak och inom koalitionen mot den s.k. Islamiska staten (IS). Säkerhetspolitiken intog en central ställning i toppmötet mellan Norden och Förenta staterna.
Natopartnerskapet stärks ytterligare. Finland bevarar möjligheten att ansöka om medlemskap i Nato, och konsekvenserna bedöms i samband med beredningen av den säkerhets- och försvarspolitiska redogörelsen.	Utmärkt	Finlands Natopartnerskap har utvecklats betydligt och inbegriper också en närmare politisk dialog. En oberoende expertutredning har gjorts om konsekvenserna av ett eventuellt finskt Natomedlemskap ⁴ .
Det aktiva deltagandet i den internationella krishanteringen fortsätter. Samordningen av militär och civil krishantering samt utvecklings-samarbete, humanitärt bistånd och fredsmedling poängteras och samtidigt tryggas den humanitära verksamhetens oberoende.	Utmärkt	I slutet av 2016 deltog Finland i militär krishantering med ca 570 personers och i civila krishanteringsinsatser med ca 115 personers insatser. Den globala strategin för Europeiska unionens utrikes- och säkerhetspolitik fick formuleringar som understryker vikten av en sammanhållen EU-strategi vid konflikter. Finland har satsat bl.a. på verksamheten inom EU:s förvaltningsfond för nödåtgärder i Afrika, som sammanför medel från olika EU-instrument.

⁴ Arvio Suomen mahdollisen Nato-jäsenyyden vaikutuksista. Utrikesministeriet. 29.4.2016.
<http://formin.finland.fi/public/default.aspx?contentid=345687>

Mål	Betyg	Motivering
<i>Externa ekonomiska relationer, hållbar utveckling och mänskligens gemensamma utmaningar</i>		
I det internationella samarbetet främjas frihandeln och världsekonomin utifrån regler och öppenhet.	God	Finland har kunnat påverka EU-ståndpunkterna.
Vid sanktionsberedningarna bedrivs aktiv påverkan för ett gemensamt beslutsfattande inom EU.	God	Finland har bedömt alla föreslagna ändringar i sanktionsordningar och deltagit i det gemensamma beslutsfattandet.
I de externa ekonomiska relationerna poängteras exportfrämjande, särskilt internationaliseringen av små och medelstora finländska företag samt främjandet av investeringar i Finland bl.a. genom utveckling av Team Finland-tjänsterna.	God	Marknadsmöjligheter lyftes fram, problem som gällde företagens marknadstillträde löstes och företagens internationalisering främjades med hjälp av rådgivning, handledning och Team Finland-resor.
Den sammantagna effekten av handeln och utvecklingen stärks genom konkreta program och finansieringsinstrument.	God	Projekten har fått positiv återkoppling.
Målet på längre sikt är att höja utvecklingsfinansieringen till den andel på 0,7 % av bruttonationalinkomsten (BNI) som är FN:s mål, trots de besparingar som görs i utvecklingsfinansieringen under regeringsperioden.	Försvarlig	Sparbetinget genomfördes 2016 och anpassningen av verksamheten på lägre nivå pågår fortfarande. Utvecklingsfinansieringens andel av BNI var 0,39 % i slutet av 2016.
Internationellt ägnas stor uppmärksamhet åt de stora globala utmaningarna som t.ex. begränsning av klimatförändringen, minskad fattigdom, livsmedelstryggheten och tryggad tillgång till rent vatten och hållbar energi.	Nöjaktig	Påverkan har bedrivits i enlighet med riktlinjerna i den utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelsen och den utvecklingspolitiska redogörelsen inom FN och EU och på andra internationella forum. Vidare har finansiering allokerats utifrån de ingående prioriteringarna.
Inom utvecklingspolitiken ges stärkandet av utvecklingsländernas egna ansvarstagande företag och skattebaser högre prioritet.	God	Ny finansiering avsattes för nämnda teman, särskilt genom Finnfund. Ett program om beskattning och utveckling (Verotus ja kehitys) godkändes och programgenomförandet inledes.
Resultaten, effektiviteten och mätbarheten inom utvecklingssamarbetet förbättras genom resultatstyrning.	God	Arbetet med att utveckla resultatstyrningen fortsatte, samtidigt som metoderna för resultatrapportering förbättrades. De nationella vägledande programmen inom utvecklingssamarbetet har uppdaterats med tillägg av effektivitet, riskhantering och resultatens mätbarhet.
<i>En modern och effektiv utrikesförvaltning</i>		
Ett eget beskickningsnät är viktigt för Finland. Utrikesförvaltningens resurser koncentreras till de länder vars politiska och ekonomiska betydelse växer.	God	Inga ändringar gjordes i beskickningsnätet 2016. Beslut fattades om att höja status för två verksamhetsställen till ambassader och för ett från honorärkonsulat till konsulat.
Utvecklingen av strukturen och verksamhets-sätten för Finlands representation i utlandet fortsätter. I utvecklingsarbetet beaktas dels möjligheterna att samarbeta med de nordiska och baltiska ländernas utrikesförvaltning och Europeiska utrikes tjänsten, dels Team Finland-verksamhetsmodellen och den reviderade lagen om konsulära tjänster.	God	Fortsättningsprojekt inom projektet för den finländska representationens strategier och modeller (Tama) inleddes för att effektivisera verksamheten via resurser och strukturer. Möjligheterna till nordiskt samarbete utnyttjades fullt ut.
De möjligheter som digitaliseringen erbjuder utnyttjas inom hela förvaltningsområdet, särskilt när det gäller att utveckla informationssystemen och inom medborgartjänsterna.	God	Utrikesförvaltningens e-tjänster kopplades till den nationella serviceplattformen. E-hantering av exportkontrollärenden har utvecklats i samarbete med försvarsministeriet. Arbetet med att lägga ut handläggningen av visumansökningarna har fortsatt. Ett utkontrakterat servicecenter för handläggning av uppehållstillståndsärenden har inrättats i Ankara i Turkiet och e-hantering har utvecklats.

Mål	Betyg	Motivering
Den kommunikativa sensibiliteten ökas inom utrikesförvaltningen. Kommunikationen om de grundläggande lösningarna inom utrikes- och säkerhetspolitiken ska vara effektiv och ske med tidsenliga medel.	God	Den prioriterade och proaktiva kommunikationen har stärkts och de grundläggande lösningarna inom utrikes- och säkerhetspolitiken har kommunicerats effektivare än tidigare, i synnerhet på sociala medier.

2.4 Utvecklingen av verksamhetsresultatet för förvaltningsområdet

2.4.1 Utrikes- och säkerhetspolitik

Det utrikes- och säkerhetspolitiska samarbetet med EU-institutionerna och övriga EU-medlemsländer var intensivt och resultatrikt. I synnerhet samarbetet med Sverige intensifierades inom utrikes- och säkerhetspolitiken och försvarspolitiken i syfte att främja säkerhetspolitisk stabilitet i Norden och kring Östersjön. Finland agerade på bred front som Natopartnerland. Det transatlantiska samarbetet och Natopartnerskapet stärktes, bland annat genom bidrag till ett närmare samarbete mellan EU och Nato.

Finlands beskickningsnät användes bland annat för genomförande av regeringens EU-strategi och för att följa utvecklingen inom unionen (bl.a. brexit och EU:s framtid). Förändringarna i de utrikes- och säkerhetspolitiska handlingsramarna innebar att arbetet med att driva Finlands intressen och det anknyttande samarbetet liksom även beskickningsnätets funktion accentuerades allt mer.

Finland har konsekvent främjat utveckling av EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik, inklusive säkerhets- och försvarspolitiken och försvarssamarbetet. Finland har som mål att stärka EU:s roll som garant för säkerhet och säkerhetsgemenskap, vilket avspeglades väl i den nya globala strategin för EU:s utrikes- och säkerhetspolitik.

Genom fortsatt deltagande i krishantering på bred front kan man stödja bland annat stabilitet i migrationens ursprungs- och transitländer. Finland har gjort en stor insats när det gäller att motarbeta hot kopplade till massförstörelsevapen och massförstörelsemateriel och att förhindra deras spridning och när det gäller att utveckla exportkontrollen av försvarsmateriel, bland annat genom att fungera som ordförandeland för det tredje partsavtalet till vapenhandelsfördraget (ATT) 2016–2017. Finland har försvarat folkrättens integritet och de mänskliga rättigheternas universalitet. Också de viktigaste temana i FN-strategin, såsom kvinnor, fred och säkerhet samt fredsmedling, har främjats effektivt. Fredsmedlingens ställning inom det internationella systemet har stärkts och den nationella beredskapen förbättrats.

I juni 2016 lämnades den utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelsen (SRR 6/2016 rd) till riksdagen. I den analyseras konsekvenserna av utvecklingen av Finlands omvärld och presenteras prioriteringarna för Finlands utrikes- och säker-

hetspolitik för de kommande åren. Enligt redogörelsen befinner sig vår säkerhetspolitiska miljö i en snabb och svårförutsägbar förändringsfas, och dessutom måste Finland påverka sin omgivning proaktivt och vara berett på förändringar primärt genom närmare internationellt samarbete med sina partner.

Det nordiska utrikes- och säkerhetspolitiska samarbetet gick framåt under Finlands nordiska ordförandeperiod 2016. Utrikesministeriet tog fram ett utkast till program för Finlands ordförandeperiod i Arktiska rådet (2017–2019) och bidrog till innehållet i EU:s tredje meddelande om Arktis i enlighet med Finlands målsättningar.

Rysslands roll i krisen i Ukraina och det anknytande ansträngda internationella läget kastade under året en skugga över både EU:s och Finlands relation till Ryssland. Finlands strävan är att upprätthålla stabila och fungerande bilaterala relationer med Ryssland, samtidigt som EU:s gemensamma linje i fråga om Ryssland utgör grundvalen för Finlands agerande.

Utrikesförvaltningens kommunikativa sensibilitet och kommunikationens genomslag har förbättrats. Genom effektiviserad migrationskommunikation, särskilt på sociala medier, lyckades ministeriet nå en miljon människor i flyktingströmmarnas ursprungs- och transitländer. Samtidigt skapades beredskap för effektivisering av myndighetskommunikationen, för det fall att antalet asylsökande på nytt skulle börja öka kraftigt. Arbetet med Finlandsbilden utvecklades på ett mångsidigt sätt, och dessutom genomfördes påverkanskommunikation genom flera hundra journalist- och opinionsbildarbesök till Finland.

2.4.2 Externa ekonomiska relationer

Bland regeringens spetsprojekt stöddes en stärkt konkurrenskraft bland annat genom att utrikesministeriet fortsatte att effektivisera Team Finland-tjänsterna för företag i samarbete med andra Team Finland-aktörer. Främjandet av bioekonomi och rena lösningar har stötts inom Team Finland-arbetet och i internationella förhandlingar, bland annat för att liberalisera handeln med miljöprodukter och miljötjänster. Dessutom har de kommersiella möjligheterna exempelvis i fråga om utbildning och digitalisering beaktats mer systematiskt än tidigare.

Inom EU-politiken har regeringens prioritering att stödja ekonomisk tillväxt och sysselsättning främjats och främjandet av frihandel och gemensamma regler stötts i syfte att ge de finländska företagen bättre möjligheter till export och marknadstillträde och säkerställa importen. Exempelvis gjordes det framsteg inom handelsförhandlingarna mellan EU och Förenta staterna respektive EU och Japan 2016. Inom Världshandelsorganisationen WTO har ansträngningar gjorts via EU för att få upp nya ämnen på agendan i förhandlingarna. Satsningar på handel och utvecklingsverksamhet har gjorts i enlighet med regeringsprogrammet.

Allt större förväntningar riktades 2016 på Team Finland-tjänsterna och dessutom fick verksamheten också utstå kritik. Näringslivsaktörernas förväntningar tillgodosågs bland annat genom en ny inhemsk servicemodell och ett stärkt utrikesnätverk. Den inhemska servicemodellen för företag som vill bli internationella sågs över 2015, då en gemensam rådgivningsservice startades för företagen. Denna tjänst fungerade fullt ut 2016 och de kvantitativa målen nåddes. Det fortsatta arbetet överenskomms i en lägesrapport från en arbetsgrupp inom arbets- och näringsministeriet, och det arbetet ska bland annat analysera om utrikesnätverket kan sammankopplas till en enda helhet och hur väl resurserna räcker till. Slutrapporten avses bli klar våren 2017. En databank som presenterar marknadsmöjligheter ute i världen öppnades i september 2016.

Målen för exportkontroll har uppnåtts väl, trots att Rysslandssanktionerna fortsatt att sysselsätta utrikesministeriet.

2.4.3 Utvecklingspolitik och utvecklingssamarbete

Omvärldsvillkoren för Finlands utvecklingspolitik förändrades väsentligt 2016. Verksamheten anpassades till följd av de minskade årsverkerna och anslagen för utvecklingssamarbete. Målen för utvecklingspolitiken och utvecklingssamarbetet nåddes i huvudsak väl. Samtidigt blev Finlands internationella profil och inflytande lidande, och landets ställning inom den nordiska referensramen försvårades. De tilläggsresurser på 140 mn euro som anslogs för låne- och investeringsfinansiering bidrog till att främja målen i den utvecklingspolitiska redogörelsen, särskilt stärkande av företagsverksamheten i utvecklingsländerna.

De utbetalningar som räknas till utvecklingssamarbetet uppgick 2016 till totalt 950 mn euro. Jämfört med 2015 var det en minskning med 211 mn euro, dvs. med 18 %. Utbetalningarna under det egentliga momentet för utvecklingssamarbete minskade med 35 %, till 605 mn euro. Störst var minskningen inom det multilaterala utvecklingssamarbetet (59 %). Övriga utbetalningar som kan statistikföras som utvecklingssamarbete ökade med 110 mn euro (47 %) till följd av att kostnaderna för flyktmottagning och bidraget till EU:s budget för utvecklingssamarbete ökade.

Riktlinjerna för Finlands utvecklingspolitik finns i statsrådets redogörelse SRR 1/2016 rd. Redogörelsen beaktar det aktuella läget i utvecklingsländerna, målen i FN:s Agenda 2030 för hållbar utveckling, det bindande klimatavtalet, flyktingsituationen och Finlands till buds stående resurser.

2.4.4 Finlands beskickningsnät

Beskickningsnätet är viktigt för Finland. Nätet är relativt heltäckande, men bemaningen tunn. Det finns totalt 85 beskickningar med utsänd personal, och av dem har 43 högst två utsända diplomater. År 2016 kostade det ca 145 mn euro (netto) att upprätthålla beskickningsnätet, vilket motsvarar omkring 0,2 % av statens totala budget

för 2016. Antalet beskickningar var oförändrat 2016. Regeringens linje är att inga fler beskickningar läggs ner under den pågående regeringsperioden.

Det kostar mycket att upprätthålla det splittrade beskickningsnätet och omkostnadsanslaget minskar. Utrikesministeriet startade under året utvecklingsprojekt enligt riktlinjerna från projektet för den finländska representationens strategier och modeller. De gällde optimering av representationen och stävjande av kostnaderna för att upprätthålla beskickningsnätet. Projekten kommer att pågå i flera år och resultatet blir ett ännu effektivare beskickningsnät.

2.4.5 Tjänster för allmänheten

Efterfrågan på konsulära tjänster och antalet levererade tjänster höll sig 2016 på fjolårets nivå. Totalt behandlades omkring 55 000 konsulära fall. De krävande fallens relativa andel ökade. Jouren utanför tjänstetiden överfördes till en jourcentral som inrättats på ministeriet för alla finländska beskickningars del.

Den ökande turismen avspeglar sig på ministeriets resesäkerhetstjänster. Totalt 96 000 reseanmälningar gjordes på webbplatsen reseanmalan.fi, dvs. nästan två gånger fler än året innan. Sammanlagt sändes via systemet 65 meddelanden om kris-situationer till dem som gjort anmälan.

Finlands beskickningar beviljade 540 000 viseringar. I syfte att effektivisera verksamheten fortsatte automatiseringen av visumprocessen i fråga om visumbehandling på distans och en extern tjänsteleverantör började sköta mottagningen av viseringsansökningar i London, Kairo och Tunis. Ett pilotprojekt som gällde utläggning av mottagningen av ansökningar som gäller familjeåterföreningsärenden startade i Ankara i Turkiet.

3 Justitieministeriet

3.1 Översikt över förändringarna i omvärlden och på verksamhetsområdet

Tabell 9. Förändringarna i omvärlden

Förändringarna i omvärlden	Konsekvenser för ministeriets verksamhetsområde
Diversifieringen och värdepluralismen i samhället ökar och verksamheten övergår till datanät.	Skapar utmaningar för lagstiftningslösningar som setts som goda och ändamålsenliga. Det behövs innovativa och fördomsfria lösningar. Samtidigt måste man se till rättssystemets tydlighet, rättssäkerheten, följdriktigheten i de lagstiftningslösningar som behövs och mångsidigheten i formerna för medborgarnas deltagande och skyddet för dem som är i en svagare ställning. Antalet ärenden som kräver ingående sakkunskap om specialbranscher ökar i rättsväsendets verksamhet.
Statsfinanserna lider av de ogynnsamma effekterna av den långsamma tillväxten, förändringen i produktionsstrukturen samt av att befolkningen åldras. Antalet arbetslösa beräknas vara fortsatt stort. Hushållens skuldsättning och antalet hushåll utan inkomster fortsätter att öka.	Den allmänna svaga ekonomiska situationen återspeglas på hela rättsväsendets verksamhet. Antalet ärenden och gäldenärer är fortsatt högt, vilket ökar arbetsbördan och kostnaderna för verksamheten. Antalet betalningsanmärkningar och personer införda i kreditupplysningsregistret är högt och har ökat något under en lång tid. Rättsväsendets funktionsförmåga ska ses till. Förutsättningar ska skapas för att inrikta rättvårdens resurser på ett ändamålsenligt sätt, bland annat så att domstolarna bara behandlar ärenden som gäller ett verkligt behov av rättsskydd.
Till följd av asylkrisen i Europa har antalet människor som söker internationellt skydd ökat betydligt också i Finland från nivån före 2015.	Behovet av rättslig service är fortsatt stort och kräver större sakkunskap än tidigare av rättshjälpen och den allmänna intressebevakningen. Även antalet asylärenden i förvaltningsdomstolarna och högsta förvaltningsdomstolen kommer fortsatt att vara klart större än det var före 2015.
Brottsligheten i Finland har hållits på en stabil nivå under de senaste åren, och det totala antalet brott i relation till folkmängden är lågt internationellt sett. Ett markant drag i kriminalitetens utveckling de senaste åren är att stölderna har minskat under en längre tid. Bedrägeribrottsligheten – i synnerhet på internet – har ökat.	Den goda säkerhetssituationen skapar möjligheter att effektivisera de brottsförebyggande insatserna och bland annat de rehabiliterande åtgärderna i fängelserna. Utmaningarna består till exempel av statens och kommunernas svaga ekonomiska situation och det mer anspända kriminalpolitiska klimatet som är en följd av asylkrisen i Europa och den internationella oron.

De viktigaste förändringarna på verksamhetsområdet

- Rättshjälpsbyråernas struktur omorganiserades 1.10.2016. Merparten av uppgifterna i rättshjälpsbyråernas, intressebevakningsbyråernas och konsumenttvistnämndens ekonomi- och personaladministration koncentrerades till rättshjälps- och intressebevakningsdistrikten (6) som fungerar som ämbetsverk. Rättshjälpsbyråerna och intressebevakningsbyråerna fungerar dessutom parallellt.

3.2 Utvärdering av de största riskerna i omvärlden och på verksamhetsområdet

Tabell 10. Riskerna i omvärlden och på verksamhetsområdet

Risk	Betydelse för ministeriets verksamhetsområde	Risikoförebyggande åtgärder
Den svaga ekonomiska situationen försvagar medborgarnas rättssäkerhet, delaktigheten, sysselsättningsutvecklingen och ökar marginaliseringen.	Rättsväsendet har ett fortsatt stort antal ärenden och gäldenärer att behandla, vilket påverkar arbetsbördan och kostnaderna för verksamheten.	Rättsväsendets verksamhet läggs om och effektiveras genom strukturella reformer, utveckling av IKT-systemen och genom att utöka förfaranden som möjliggörs av digitaliseringen.
Extremism och radikalisering ökar.	Allt fler ärenden som har att göra med hatretorik kommer till rättsväsendets behandling.	Diskriminering och hatretorik förebyggs genom att satsa på likvärdighetsarbete och rikta projekt för goda relationer till asylsökande och orter som tar emot dem.
Rättssäkerheten kan äventyras om antalet brottmål som varit länge anhängiga hos åklagarna fortsätter att öka.	Rättssäkerheten ska förverkligas snabbt och likvärdigt för alla medborgare oberoende av brottmåls art och behandlingsställe. Ärenden som har varit anhängiga länge är ofta också krävande och ökningen av antalet rättsfall har negativa följder för att åklagarna ska orka arbeta och för deras allmänna arbetshälsa.	Åklagarväsendets organisation och verksamheter läggs om. Genom en centralisering av stödfunktioner försöker man frigöra resurser till det egentliga åklagararbetet.
Förvaltningsområdets personal åldras och de stora åldersklasserna går i pension.	Möjligheter som hänger samman med kompetens och uppgiftsstrukturen kan gå förlorade. Det finns också en risk för att personalens arbetshälsa försämras och att den kompetens som baserar sig på erfarenhet försvinner.	Man ser målmedvetet till åldersledarskap, personalplanering, nyrekrytering och introduktion samt systematisk kompetensöverföring.
Man klarar inte av att ta tillvara den digitala teknologins möjligheter tillräckligt.	De elektroniska tjänsterna svarar inte mot behoven och kraven på användarvänlighet hos förvaltningsområdets ämbetsverk och kunderna och därför uppnås inte full nytta av effektivisering.	Man ser till att projektens kostnader och tidsplaner inte överskrider och att projektet resulterar i önskade operativa fördelar och produktivitetsfördelar. Den ekonomiska planeringen och uppföljningen av projekt för informations- och kommunikationsteknik som har beviljats produktivitetsfinansiering görs effektivare.

3.3 Uppfyllelse av effektmål

Tabell 11. Utvärdering av hur de samhälleliga effektmålen har uppnåtts (på skalan utmärkt, god, nöjaktig, försvarlig, icke påbörjad/svag)

Mål	Betyg	Motivering
De grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna förverkligas. Medborgarna deltar i och påverkar beredningen och beslutsfattandet. Den offentliga förvaltningen är öppen och förtroendeingivande.	God	De grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna är på en god nivå. Valundersökningen tyder dock på att deltagandet har differentierats tydligare än förut. Samtidigt upplevdes att de nya direkta verktygen för deltagande (t.ex. medborgarinitiativet) har tillfört demokratin i Finland något nytt av betydelse. De elektroniska demokratitjänsterna har tagits i bruk i full skala, vilket har gett fler kanaler för medborgarinflytande.
Rättssystemet utgör en konsekvent helhet som främjar förutsebarhet och likabehandling. Lagstiftningen är tydlig.	God	De allt mer komplexa företeelser som ska regleras, den höga takten i lagstiftningsarbetet och impulserna från EU-lagstiftningen innebär utmaningar för lagstiftningens tydlighet. År 2016 granskade laggranskningsenheten 1 144 lagförslag. På grund av brådskande tidsplaner och begränsade resurser hann enheten inte granska alla förslag. Ministeriet deltar dock t.ex. i utbildningen av lagberedarna, vilket bidrar till att en god

Mål	Betyg	Motivering
		lagberedningsprocess iakttas.
Lagstiftningen möjliggör medborgarnas verksamhet och deras valfrihet och ökar på det sättet deras aktivitet och välfärd.	God	Lagstiftningen på justitieministeriets förvaltningsområde tryggar medborgarnas möjligheter att mångsidigt och utan onödig administrativ börda välja ändamålsenliga sätt för att utöva närings- och medborgarverksamhet. För tillfället görs lagstiftningen om aktiebolag allt smidigare bl.a. genom att minska tvingande reglering.
Skyddet för den svagare parten tillgodoses.	God	Genom att rikta intäkterna från den nya brottsofferavgiften kan stödtjänsterna till brottsoffer förbättras. Asylprocessen för asylsökande som sökt internationellt skydd gjordes effektivare bl.a. genom att se över behörighetskraven för rättsbiträden och införa fasta arvoden enligt ärende för att verka som rättsbiträde. Konsumentskyddet förbättrades i fråga om bostadskrediter. Alternativa tvistlösningsförfaranden togs fram för konsumenttvister.
Den elektroniska ärendehantering och tjänsterna är kundorienterade.	God	De juridiska rådgivningstjänsterna utvecklas för att ur medborgarens perspektiv bli platsoberoende. Under året inleddes utöver en chattjänst en distansservice på försök, där medborgaren på sin egen dator kan kontakta ett offentligt rättsbiträde för att sköta ett uppdrag. Man utvecklade också elektronisk delgivning och elektronisk ärendehantering.
Rättssäkerheten förverkligas i praktiken.	God	Domstolarna ger sina rättsliga avgöranden i förfaranden som är beroende av ärendets art i genomsnitt inom skäligen tid. Av alla anhängiga ärenden är dock andelen ärenden som varit anhängiga i över ett år fortfarande stor.
Det straffrättsliga ansvaret fullföljs effektivt. Brottsligheten och dess negativa följder minskar, säkerheten och känslan av säkerhet ökar.	God	Antalet ärenden som var föremål för åtalsprövning ökade. Den genomsnittliga åtalsprövningstiden var oförändrad. Brottsligheten i Finland har hållits på en stabil nivå under de senaste åren, och och det totala antalet brott i relation till folkmängden är lågt internationellt sett. I återfallsbrottslighetens utveckling har ingen väsentlig förändring skett. Processen att förverka vinning som härrör sig från brott till staten gjordes effektivare.

3.4 Utvecklingen av verksamhetsresultatet för förvaltningsområdet

3.4.1 Det politiska deltagandet

Effekt målet var att medborgarna deltar i och påverkar beredningen och beslutsfattandet. Demokratin i Finland når inte upp till likvärdighet på ett idealiskt sätt. Riksdagsvalundersökningen 2015 *Poliittisen osallistumisen eriytyminen* (Det politiska deltagandets mångfald)⁵ visar att differentieringen till exempel utgående från ålder och sociala faktorer är allt tydligare. Enligt undersökningen är differentieringen av det politiska deltagandet sammanfaller utvecklingen till många delar med den allmänna utvecklingen i fråga om ojämlikhet. Under 2016 sammanställdes inom statsrådet ett Demokratipolitiskt handlingsprogram⁶ och en Nationell handlingsplan för grundläggande och mänskliga rättigheter⁷. De lägger vikt vid projekt som rör likvärdighet och också till exempel demokrati- och människorättsfostran i skolorna. Också i valkom-

⁵ Grönlund ja Wass (red.) Det politiska deltagandets mångfald – Riksdagsvalundersökning 2015. Justitieministeriets publikationer 28/2016. (på finska)

⁶ Demokratipolitiskt handlingsprogram. Justitieministeriets publikationer 7/2017.

⁷ Nationell handlingsplan för grundläggande och mänskliga rättigheter 2017–2019. Justitieministeriets publikationer 9/2017.

munikationen ska man betona ambitionen att nå ut till de minst aktiva väljargrupperna.

3.4.2 Domstolarna

Målet var att ta ansvar för den totala behandlingstiden i samtliga behandlingsfaser bland annat genom att särskilt följa upp sådana ärenden som har legat kvar i domstolsinstanserna i över ett år och genom att främja en snabb behandling av ärendena.

Parterna kan kräva gottgörelse om behandlingen av ett ärende blir utdragen. Domstolarna behandlar ansökningarna om gottgörelse för dröjsmål och Statskontoret betalar ut gottgörelserna utgående från domarna. År 2016 utbetalades 139 500 euro i gottgörelse för dröjsmål i 56 diarieförda ärenden. I inget av de ärenden som Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna gav sitt slutliga avgörande i 2016 konstaterades en kränkning av rättegångens längd i Finland.

Det borde inte förekomma några dröjsmål alls. I förhållande till det årliga antalet behandlade ärenden är gottgörelserna inte oskäligt många. Antalet gottgörelser ger dock inte en fullständig bild av helhetssituationen för dröjsmålen i rättegångar, eftersom de i brottmål kan beaktas som en strafflindrande faktor.

I slutet av 2016 låg 2 718 sådana omfattande tvistemål i tingsrätterna som hade varit anhängiga i över 12 månader. Antalet gamla ärenden minskade med ca 1 450 jämfört med ett år tidigare.

I hovrättsskedet består den totala behandlingstiden av brottmål av den sammanlagda tid som går åt till förundersökning, åtalsprövning, tingsrättsbehandling och hovrättsbehandling av ärendet. I civilmål omfattar den totala behandlingstiden den sammanlagda tiden för tingsrätts- och hovrättsbehandling. Med hänsyn till att de ärenden som hovrätten behandlar vanligen är mer komplicerade än normalt kan den totala behandlingstiden på 25 månader för brottmål och 21 månader för civilmål ses som skäliga.

Med beaktande av ärendenas karaktär enligt ärendekategori var domstolarnas genomsnittliga behandlingstider i regel på samma nivå som under tidigare år och mestadels skäliga. I tingsrätterna ökade den genomsnittliga behandlingstiden för omfattande tvistemål till 12,3 månader, vilket främst berodde på avgöranden av ärenden som hörde till en och samma sakhet. Försäkringsdomstolarnas genomsnittliga behandlingstid förkortades till 12,7 månader men var fortfarande för lång.

För att tillgodose rättsskyddet ett likvärdigt sätt var målet att de regionala skillnaderna i behandlingstid ska minska i hovrätterna och hållas skäliga i förvaltningsdomstolarna. För tingsrätternas del var målet att den genomsnittliga behandlingstiden i brottmål i ingen tingsrätt överskrider medeltalet för hela landet med mer än tre månader.

I hovrätterna var den längsta avvikelser från medeltalet för hela landet 1,1 månader 2016 (0,5 mån. 2015). För förvaltningsdomstolarna var målet att skillnaderna i behandlingstider inte blir större än de är. Den längsta behandlingstiden i en förvaltningsdomstol avvek med 3,3 månader (1,8 mån. 2015) från medeltalet för hela landet, följaktligen nåddes målet inte för förvaltningsdomstolarnas del. Brottmålen behandlades i genomsnitt i 4 månader i tingsrätterna och den längsta genomsnittliga behandlingstiden i en tingsrätt var 7,4 månader, vilket betyder att målet på en avvikelse på högst tre månader inte uppnåddes.

Organisationsstrukturen och nätverket av lokaler är ändamålsenliga och stöder stärkandet av personalens kompetens.

Tingsrättsnätet läggs om så att de nuvarande 27 tingsrätterna minskar till 20 och de enskilda sammanträdesplatserna blir färre. Regeringens proposition i ärendet gavs till riksdagen i februari 2017. I större enheter är möjligheterna att fördjupa personalens specialkunskande bättre.

3.4.3 Rättshjälp

Målet var att var och en ska få nödvändig hjälp med lösandet av ett rättsligt problem i ett så tidigt skede som möjligt, även om ens ekonomiska situation är svag. Rättshjälp erbjuds så att det är ändamålsenligt totalekonomiskt sett.

Offentlig rättshjälp gavs i rekordmånga ärenden, ca 92 000 (ca 82 000 ärenden 2015). Även rekordmånga asylsökande, ca 15 000, fick rättshjälp. Målet att flytta tyngdpunkten i rättshjälpen i asylärenden från privata till offentliga rättsbiträden uppnåddes. I 74 % av asylärendena stod ett privat rättsbiträde för rättshjälpen och i 26 % av ärendena ett offentligt. Förändringen kan anses vara betydande eftersom privata biträden ännu 2015 hade hand om nästan alla asylärenden. Utgående från de beslut om rättshjälp som fattas för tillfället tillhandahålls hälften av rättshjälpen av de offentliga rättshjälpsbyråerna och hälften av privata rättsbiträden, vilket minskar helhetskostnaderna. Av kostnaderna för asylärenden bestod ca 9,7 mn euro av arvoden och kostnadsersättningar till privata rättsbiträden och ca 1,0 mn euro av rättshjälpsbyråernas omkostnader. De totala kostnaderna för rättshjälp till asylsökande minskade med ca 0,7 mn euro.

Tabell 12. Rättshjälpens mål och resultat

	Utfall 2014	Utfall 2015	Mål 2016	Mål 2016
Produktivitet, viktad arbetstid/årsv.	473	477	505	445
Kötid, dgr	12,9	11,9	11	11,4

Rekryteringen av offentliga rättsbiträden för asylärenden avslutades våren 2016. I början av året behandlades färre asylärenden, vilket också märks i att talet för produktivitet blev lägre än beräknat.

3.4.4 Utsökningsväsendet

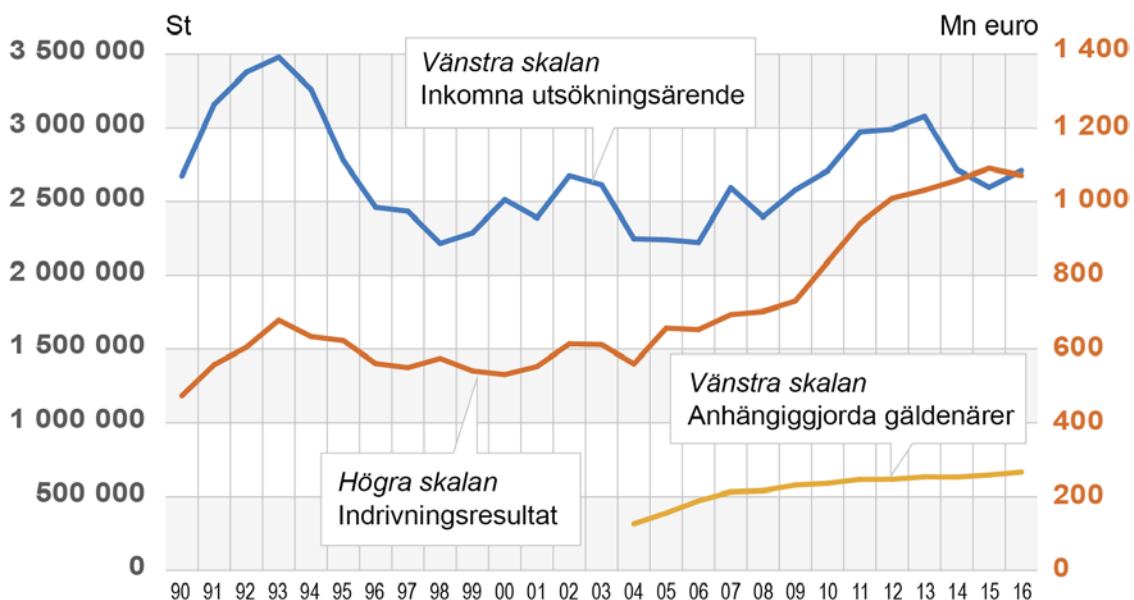
Målen var att indriva skulderna effektivt och att samtidigt trygga parternas rätts-säkerhet, en god betalningsmoral i samhället och goda verksamhetsförutsättningar för kreditsamhället.

Tabell 13. Utsökningsväsendets mål och resultat

	Utfall 2014	Utfall 2015	Mål 2016	Utfall 2016
Indrivningsresultat d.v.s. de belopp som redovisats till de sökande, mn euro	1 058	1 090	930	1 071
Handläggningstid, mån.	7,1	6,9	7,5	7,4
Lönsamhet, euro/handlagt ärende	37	37	37	37
Produktivitet, handlagda ärenden/årsv.	2 412	2 416	2 280	2 447
Resultat från specialindrivning redovisat direkt till borgenärerna, mn euro	18	29	10	25

Indrivningsresultatet minskade något från 2015 men var i likhet med tidigare år fortsatt på hög nivå. Långtidsuppföljningen visar att utsökningens indrivningsresultat har ökat avsevärt, rentav fördubblats på 2000-talet. Resultatet påverkas av gäldenärens betalningsförmåga, utsökningens effektivitet och de anhängiga ärendenas antal och art. En utveckling av utsökningens informationssystem och arbetsmodeller samt ett gott engagemang från personalens sida har bidragit till resultatförbättringen.

Figur 1. Utvecklingen av antalet utsökningsärenden, indrivningsresultat och antalet gäldenärer* i anhängiggjorda ärenden

* Statistik över antalet anhängiggjorda gäldenärer finns fr.o.m. 2004.

Källa: Utsökningsväsendet

Inom utsökningens specialindrivning koncentrerar man sig på gäldenärer (bl.a. gäldenärer misstänkta för ekonomiska brott), vilkas förmögenhet kräver extra arbetsdryga utredningar och åtgärder.

3.4.5 Åklagarväsendet

Åklagarväsendets mål är att se till att det straffrättsliga ansvaret fullföljs som ett led i handläggningen av brottmål på ett effektivt och högklassigt sätt med beaktande av parternas rättssäkerhet.

Antalet nya ärenden i åklagarväsendet minskade med ca 3 000. Åklagarnas viktade arbetsmängd var ändå nästan oförändrad, vilket beror på att ärendena har blivit mer krävande. Den genomsnittliga tiden för åtalsprövning låg kvar på samma nivå som under tidigare år. Skillnaderna mellan åklagarämbetena var dock stora (1,2–3,4 mån.). Det här blev särskilt framträdande i fråga om allvarliga brottmål (2,9–8,2 mån.). Antalet ärenden som varit i åtalsprövning i över ett år fortsatte att växa, vilket kan ses som en risk för rättssäkerheten.

Tabell 14. Åklagarväsendets mål och resultat

	Utfall 2014	Utfall 2015	Mål 2016	Utfall 2016
Verksamhetens omfattning				
Ärenden som inkommit för åtalsprövning, st	84 409	83 370	85 000	80 256
Ärenden som avgjorts i åtalsprövning, st.	84 846	83 948	85 000	80 500
Snabbhet				
Genomsnittlig åtalsprövningstid, mån.	2,0	2,0	2,0	2,0
Ärenden som väntat på åtalsprövning i 6–12 mån., st.	2 173	2 566	2 200	2 147
Ärenden som väntat på åtalsprövning i över ett år, st.	209	264	170	293
Produktivitet				
Avgjorda ärenden (viktad arbetsmängd) / årsv., hela personalen	899	910	827	881
Avgjorda ärenden (viktad arbetsmängd) / årsv., åklagare	1 316	1 315	1 270	1 242
Lönsamhet				
Omkostnader / avgjort ärende (viktad arbetsmängd), euro	95	94	102	95

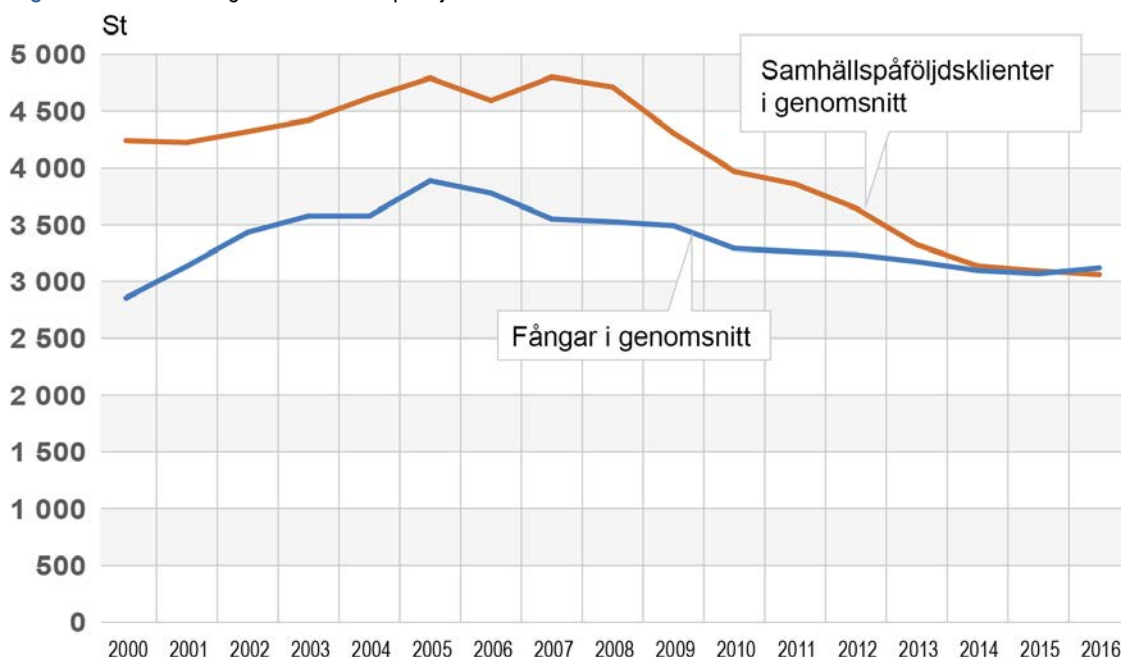
3.4.6 Verkställigheten av straff

Målet var att förbättra förutsättningarna för ett liv utan brott för dem som avtjänar straff och minska risken för att de ska begå nya brott.

Antalet fångar och samhällspåföljdsklienter samt den statistikförda brottsligheten har minskat i Finland under de senaste åren. År 2016 noterades dock en liten uppgång i antalet fångar, vilket bland annat förklaras av att de utländska fångarna blev fler och den genomsnittliga tiden på anstalter blev längre. Antalet samhällspåföljdsklienter

fortsatte att minska. Orsakerna till att samhällstjänsten minskar och övervakningsstraffet tillämpas mindre än beräknat kartläggs i en undersökning.

Figur 2. Antalet fångar och samhällspåföljdsklienter 2000–2016

Källa: Brottspåföljdsverket

Tabell 15. Upprepade påföljder inom en uppföljningstid på fem år, %

	Utfall 2013 (2008 frigivna)	Utfall 2014 (2009 frigivna)	Utfall 2015 (2010 frigivna)	Utfall 2016 (2011 frigivna)
Fängelse, samhällstjänst eller övervakningsstraff efter att ha frigivits från fängelse	57,5	54,2	55,4	55,7
Fängelse, samhällstjänst eller övervakningsstraff efter att ha fullgjort samhällstjänst	37,3	34,8	35,8	37,0
Upprepade påföljder för personer som frigivits genom övervakad frihet på prov; fängelse, samhällstjänst eller övervakningsstraff	20,7	33,4	35,7	39,6

Bland fångar som frigavs 2011 ökade återfallsbrottsligheten under en femårig uppföljningsperiod jämfört med dem som frigavs 2009 och 2010. Utgående från bara några år är det svårt att uppskatta riktningen för förändringen eller effekterna av anpassningsåtgärderna i ekonomin. På längre sikt påverkas återfallsbrottsligheten vid sidan av Brottspåföljdsverkets och andra myndigheters rehabiliterande arbete bland annat av den allmänna utvecklingen i antalet brott, befolkningens åldrande och den påföljande växande medelåldern hos dem som avtjänar straff (sannolikheten för återfall minskar med åldern). Av förstagångsfångarna begår 41 % nya brott medan motsvarande andel hos fångarna som avtjänar sitt sjätte fängelsestraff är 75 %. Långtidsfångarnas relativa andel har stigit och antalet förstagångsfångar har minskat. Med tanke

på effektivitet är det motiverat att i bruk ta samhällspåföljder och övervakad frihet på prov i större omfattning än nu.

Tabell 16. Mål och resultat för verkställigheten av straff

	Utfall 2014	Utfall 2015	Mål 2016	Utfall 2016
Fångars deltagande i verksamhet i medeltal per dag, % av tidsanvändning	64	66	62	68
Nettoomkostnader, euro/fånge*	63 696	64 970	59 500	58 050
Nettoomkostnader, euro / samhällspåföljds klient	5 629	5 455	5 800	5 250
Fångar i medeltal per dag / årsv.*	1,32	1,30	1,60	1,44
Samhällspåföljder som verkställs per dag / årsv.	13,0	12,3	12,8	12,41

* Flytten av Enheten för hälso- och sjukvård för fångar till Institutet för hälsa och välfärd resulterade i mindre omkostnader och personalstyrka, vilket syns i nyckeltalen.

I en utvärderingsundersökning av fängelselagsreformen⁸ framträdde en motstridighet mellan lagens syften och de resurser som behövs för att uppnå dem. Brister uppdagades i hur fångarnas rättigheter tillgodoses och i hur planerna för strafftiden fungerar. Det förekom också en oändamålsenlig variation i fängelseförfarandena, vilket är problematiskt med tanke på fångarnas likvärdighet. Europarådets kommitté till förhindrande av tortyr och omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (CPT) och riksdagens justitieombudsman har upprepade gånger uttryckt sin oro över fångarnas knappa möjligheter till aktiviteter. År 2016 stod 27 % av fångarna fortfarande helt utanför alla verksamheter, även om deltagandet i aktiviteter ökade som helhet.

De andra myndigheternas deltagande i arbetet för att minska återfallsbrottsligheten under den tid som personen avtjänar sitt straff återspeglas i Brottspåföljdsmyndigheten resultat i synnerhet i fråga om utbildnings-, arbetskrafts- och social- och hälsovårdstjänster som myndigheten inte ordnar själv. Antalet fångar som deltog i fängelseundervisning och missbruks- och verksamhetsprogram fortsatte att minska 2016. Statens revisionsverk konstaterar i sin effektivitetsrevision⁹ att det i arbetet för att minska återfallsbrottsligheten behövs mer samarbete som överskrider gränserna för statens förvaltningsområden samt insatser från kommunerna och organisationssektorn än vad som förekommer i dagens läge.

⁸ Liimatainen och Rantala. Vankeuslakiuudistuksen arviointitutkimuksen yhteenveto. Katsauksia 17/2016. Institutet för kriminologi och rättspolitik. Helsingfors universitet.

⁹ Statens revisionsverks revisionsberättelse 18/2016. Minskning av återfallsbrottsligheten under och efter strafftiden. (På svenska en sammanfattning av de viktigaste resultaten av revisionen. Hela revisionsberättelsen finns endast på finska.)

3.5 Sametingets berättelse för 2016

Enligt 7 § i sametingslagen (974/1995) utarbetar sametinget årligen för statsrådet en berättelse över betydelsefulla händelser i utvecklingen av de frågor som särskilt angår samerna för utarbetandet av regeringens berättelse. Sametingets berättelse har inkluderats i regeringens årsberättelse som den är.

Sametinget behandlade ärendet på sitt möte 8.2.2017 och konstaterar följande:

Sametingets verksamhet

Sametinget företräder med stöd av grundlagen och sametingslagen samerna och uttrycker samernas officiella ståndpunkt. Med tanke på samernas grundläggande rättigheter är det oroväckande att man inom myndighets- och förtroendemannaverksamheten har velat bestrida Sametingets legitimitet att företräda samerna bland annat i sammanhang som rör samernas traditionella näringar och tryggheten av verksamhetsförutsättningarna för dem. Sametinget har deltagit i lagstiftningsprojekt genom att yttra sig om propositioner, höras i riksdagens utskott och förhandla om framställningar enligt 9 § i sametingslagen. Under verksamhetsåret överlämnade Sametinget sammanlagt 76 yttranden, 7 initiativ och framställningar samt 47 promemorior och ställningstaganden, sammanlagt 132 stycken. Resursbrist försämrar Sametingets möjligheter att bedriva en effektiv verksamhet och att påverka.

Utvecklingen av samernas grundläggande och mänskliga rättigheter

Till de viktigaste händelserna under verksamhetsåret hörde att förhandlingarna för att uppnå en nordisk samekonvention, som framskred effektivt 2011, kunde avslutas med de samtal som fördes i Rovaniemi 21.–22.11.2016. Överläggningarna mellan Finlands, Sveriges och Norges delegationer resulterade i ett utkast till innehåll i en nordisk samekonvention, som alla förhandlingsparter var beredda att godkänna.

Konventionsutkastet innehöll bland annat ett förslag till samnordisk definition av de röstberättigade i sametingsval. En ratificering av konventionen kräver många ändringar i finsk nationell lag, vilket samtidigt betyder en revidering av bland annat sametingslagen i det skedet då riksdagen antar lagen. Andra viktiga artiklar i konventionen utöver den samnordiska definitionen av röstberättigade i sametingsval är de artiklar som bland annat förbättrar deltaganderättigheterna och de traditionella samenäringarnas verksamhetsförutsättningar.

En viktig händelse under året med anknytning till urfolksrättens allmänna utveckling var utgivningen av FN-specialrapportören för urfolkens rättigheter Victoria Tauli-Corpuz rapport till FN:s råd för mänskliga rättigheter. Rapporten behandlades vid människorättsrådets 33 plenum 20.9.2016, där även Sametinget var representerat. Rapporten tog upp hur samernas rättigheter tillgodosetts i Norge, Sverige och Finland. I samband med den gav specialrapportören sina rekommendationer till respektive stat om de områden, på vilka urfolksrättigheterna enligt henne inte hade tillgodosetts på ett tillfredsställande sätt.

Den övriga internationellrättsliga utvecklingen

Sametinget deltog som en del av Finlands delegation i partsmötet för FN:s biodiversitetskonvention i Mexiko i december 2016. Beslut vid partsmötet som är viktiga för Sametinget var de som rör konventionens artikel 8(j), särskilt de frivilliga anvisningarna för att erhålla urfolkens frivilliga och välinformerade förhandssamtycke vid användning av deras traditionella kunskaper, uppfinningar och förfaranden.

Det nationella ikraftsättandet av implementeringen av Nagoyaprotokollet i anslutning till genomförandet av EU:s förordning om genetiska resurser och biodiversitetskonventionen slutfördes under verksamhetsåret. Nagoyaprotokollet sattes i kraft nationellt genom att man stiftade den s.k. genresurslagen som trädde i kraft 1.9.2016.

Speciallagstiftning som berör samerna

Till de största reformprojekten i den nationella lagstiftningen under verksamhetsåret hörde helhetsreformerna av social- och hälsovården och landskapsförvaltningen. Under året framskred de till konkret lagberedning, som också Sametinget deltog i för egen del. Ett annat viktigt lagprojekt var den färdigställda reformen av lagen om Forststyrelsen. Finlands regering lämnade sin proposition (RP 132/2015) med förslag till reform av lagen om Forststyrelsen till riksdagen 3.12.2015. Från propositionen hade helt utelämnats de paragrafer om skydd för den samiska kulturen som hade utarbetats under den föregående regeringsperioden, varför innehållet i den nya lagen om Forststyrelsen utgör ett stort hot för den samiska kulturens livskraft i framtiden. Sametinget motsatte sig att reformen genomförs utan de bestämmelser om skydd för samekulturen som hade förhandlats fram tidigare. Det oaktat godkändes den nya lagen om Forststyrelsen av riksdagen och stadfästes av republikens president 8.4.2016, varpå den trädde i kraft 15.4.2016.

Till händelser under verksamhetsåret som var viktiga för samerna hör också att de fem år långa förhandlingarna mellan norska och finska staten om en revidering av fiskeavtalet för Tana älv kunde slutföras 30.6.2016. Beslutet att godkänna avtalsutkastet kom till efter en intern omröstning i delegationen, där ordförandens röst avgjorde resultatet. Sametinget och den lokala samegemenskapen motsatte sig starkt att avtalet godkänns och sätts i kraft. Trots motståndet beslutade Finlands jord- och skogsbruksministerium att ta avtalet till republikens president för att undertecknas och lämnade det till riksdagsbehandling 30.9.2016 för att sätta dess innehåll i kraft nationellt. Före utgången av verksamhetsåret behandlades avtalet och förslaget om dess nationella ikraftsättande i riksdagens jord- och skogsbruksutskott och grundlagsutskott. Grundlagsutskottet beslutade att höra ytterligare experter i ärendet i början av 2017 innan det ger sitt betänkande.

Tillämpningen av den nya gruvlagen (621/11) och den i lagen angivna gruvmyndighetens (Tukes) verksamhet fortsatte för femte året under 2016. Med avseende på att trygga samernas urfolksrättigheter uppnåddes syftet med gruvlagen inte, för gruvmyndigheten har inte i sin tillståndsprövning bedömt tillståndsprjektens konsekvenser för samernas urfolksrättigheter i deras hembygdsområde på det sätt som 38 § i lagen kräver. Inte heller i den tillståndsprövning som gjorts i enlighet med miljöskyddslagen har man iakttagit verkningarna av guldvaskning för samernas urfolksrättigheter på det sätt som lagen kräver. För att trygga samernas urfolksrättigheter i tillstånds-

prövningen enligt gruv- och miljöskyddslagen föreslog Sametinget i flera sammanhang att den konsekvensbedömning och tillsyn som hänger samman med tillståndprocesserna flyttas över till ett separat expertorgan som ges myndighetsbefogenheter. För att utveckla konsekvensbedömningen tillsatte arbets- och näringsministeriet under verksamhetsåret en arbetsgrupp, där Sametinget är representerat, men de problem som tinget påtalade togs inte i beaktande och man sökte inga lösningar på dem i översynen av gruvlagen som inleddes 2016.

Samernas språkliga rättigheter

Inga framsteg gjordes i utvecklingen av samernas språkliga rättigheter under verksamhetsåret. Med några få undantag kan samerna inte uträtta ärenden hos myndigheterna på sitt eget språk. De över hälften av samerna som bor utanför samernas hembygdsområde är i en särskilt svag ställning när det gäller att få service på sitt eget språk. De viktigaste myndigheternas tjänster har alltmer omvandlats till e-tjänster och det är svårare än förr att få service på samiska och det krävs specialarrangemang för att det ska lyckas. Justitieministeriet påbörjade 2015 en översyn och revidering av samiska språklagen, ett arbete som ännu inte blev färdigt under verksamhetsåret. Sametinget anser det viktigt att samiska språklagen revideras så snabbt som möjligt och görs på ett sätt som också i praktiken tryggar samernas språkliga grundrättigheter. Under verksamhetsåret gjorde justitieministeriet en utredning om samiska tjänster i sameområdet, Samebarometern 2016 (JM utredningar och anvisningar 39/2016, på finska och samiska). Utredningen visade att de samiskspråkigas rätt till tjänster på samiska i allmänhet förverkligas dåligt.

Stimulansprogram för de samiska språken

Samtliga samiska språk som talas i Finland är hotade, men i synnerhet enaresamiskan och skoltsamiskan hotar att försvinna. I samernas hembygdsområde är också nordsamiskans ställning svag i synnerhet i Enontekis kommun och på området för Lapplands renbeteslag i Sodankylä kommun. Genomförandet av det principbeslut om programmet för att stimulera det samiska språket, som bereddes i många år och godkändes av statsrådet 3.7.2014, har inte framskridit på det sätt som Sametinget önskat. Programmet innehåller 21 åtgärder som gäller småbarnspedagogik, språkboverksamhet, undervisning, utbildning, kultur och vuxenbefolkningens språkinlärning samt möjligheter för samer bosatta utanför hembygdsområdet att upprätthålla, lära sig och utveckla sitt eget språk och sin kultur. Det uppstår hela tiden nya behov av åtgärder som gäller de samiska språken, trots att inte ens åtgärderna i det godkända programmet har genomförts annat än delvis. Sametinget har föreslagit för Finlands regering att den påbörjar beredningen av nästa program för att stimulera och upprätthålla de samiska språken. Sametingets byrå för samiska språket gav ut en rapport om bästa praxis och nationella politiska riktlinjer för stimulans av de samiska språken i Finland, Sverige och Norge, "Gullos Sámegiella".

Samernas kultur- och språkboverksamhet

Sametinget anvisades sammanlagt 700 000 euro i statsunderstöd för språkboverksamhet i hembygdsområdet, med vilket man finansierade åtta språkbon. Under året kartlades dessutom behovet av språkboverksamhet i Enontekis kommun. Utgående från kartläggningen inleds verksamheten i Enontekis under 2017. För stimulans av samiskan utanför hembygdsområdet anvisades 200 000 euro, vilket användes till

finansiering av kultur- och språkboverksamhet i Helsingfors, Uleåborg och Rovaniemi. Sammanlagt 73 barn deltog i samernas kultur- och språkboverksamhet. Den nuvarande språkbofinansieringen är otillräcklig. Behovet för den har beräknats vara 2,3 miljoner euro.

Sámi Giellagáldu

Verksamheten vid Sámi Giellagáldu, det vill säga det samnordiska fack- och resurscentret för samiska språk, fortsatte 2016 tack vare projektet Giellagáldu, som startades av sametingen i Finland, Sverige och Norge 1.8.2015. Giellagáldu-projektet finansieras från delområdet Sápmi av EU-programmet Interreg V A Nord, samt av sametingen i Finland, Sverige och Norge, Lapplands förbund och Troms fylke. Projektet leds av Sametinget i Finland och avslutas 31.5.2018. Sámi Giellagáldus uppgift är att utveckla och stärka den samiska språkvården och det språkpolitiska samarbetet. Sámi Giellagáldu bär det högsta ansvaret för det samiska språksamarbetet, det språkfackliga arbetet och de samiska språktjänsterna till språkanvändarna. Ambitionen är att under projektet säkerställa en permanent verksamhet för Sámi Giellagáldu.

Småbarnspedagogik på samiska

År 2016 fick sammanlagt 105 barn sådan dagvård på modersmålet som förutsätts i lagen om småbarnspedagogik. Av de här barnen fick 76 dagvård i samernas hembygdsområde. Staten stöder inte dagvård på samiska i kommuner utanför hembygdsområdet med särskilda statsunderstöd, vilket Sametinget anser att det finns behov för. Genom Sametinget betalades 120 000 euro till kommunerna i samernas hembygdsområde för att trygga tillgången till dagvård på samiska. Anslaget garanterar att dagvården på samiska bibehålls som egna enheter. För att samiska barns språkliga och kulturella rättigheter ska tillgodoses är det viktigt att anslaget administreras av Sametinget.

Undervisning på och i samiska

Merparten av de elever som får undervisning i och på samiska går i skola i kommuner i samernas hembygdsområde. De här kommunerna ordnar med både grundläggande utbildning på samiska och ämnesundervisning i de samiska språken. Antalet elever som får grundläggande utbildning på samiska i hembygdsområdet har vuxit under 2010-talet, liksom också antalet undervisningstimmar. Nya alternativ har tagits fram i undervisningen. Den tvåspråkiga undervisning som inleddes i Utsjoki 2015 fortsätter. I Hetta i Enontekis inleddes hösten 2016 språkberikad tvåspråkig undervisning, där samiskt språkbad utgör en del av undervisningen. Kommunerna i samernas hembygdsområde är skyldiga att ordna den grundläggande utbildningen för elever som behärskar samiska i huvudsak på samiska. Tack vare en särskild finansiering som är begränsad till kommunerna i samernas hembygdsområde är det möjligt att genomföra och utveckla undervisningen i och på samiska i dem.

År 2016 utredde Sametinget den samiska undervisningen i en skola och konstaterade att det förekommer många problem, av vilka flera kränker de samiska elevernas språkliga rättigheter och likvärdighetsprincipen. I kommunerna utanför hembygdsområdet ges endast undervisning i samiska (2 vt) som kompletterar den grundläggande utbildningen. Varje år är det osäkert om den här undervisningen blir av, undervisningens tillgänglighet är svag, elevantalet är litet och undervisningen saknar status

som ett riktigt läroämne. Antalet elever inom undervisningen i samiska i kommunerna utanför hembygdsområdet är anmärkningsvärt litet, ca 10 % av alla elever som får undervisning i eller på samiska. Ändå bor ca 70 % av alla samiska barn och unga i åldern för grundläggande utbildning utanför det samiska hembygdsområdet. Därmed står en betydande del av de samiska barnen och ungdomarna fortfarande utanför undervisningen. Situationen beror på olösta problem i finansieringen av undervisningen och i lagstiftningen. Samernas grundlagsfästa rätt att upprätthålla och utveckla sitt språk tillgodoses inte utanför samernas hembygdsområde, där utbildningsanordnarna inte har förpliktats att ordna undervisning i eller på samiska.

Situationen för undervisningen på och i samiska utanför hembygdsområdet skulle förbättras av att man möjliggör distansundervisning från hembygdsområdet. Tillsvi-
dare tillåter lagstiftningen och finansieringen inte distansundervisning i den grundläggande utbildningen. Undervisnings- och kulturministeriet och Sametinget har förhandlat om saken och ministeriet har föreslagit ett projekt för undervisningen i och på samiska för att utveckla pedagogiska och tekniska lösningar för distansundervisningen i de samiska språken. Sametinget anser att det är viktigare att omgående inleda undervisningen än att genomföra ett utvecklingsprojekt, eftersom Sameområdets utbildningscentral i 15 års tid har utvecklat pedagogiken och tekniken för distansundervisningen i samiska språk och därmed finns förutsättningarna för att inleda undervisningen redan. Sametinget har ansett att man också i undervisningen i och på samiska ska följa de språkliga rättigheter som Finlands grundlag garanterar samerna i egen-
skap av urfolk.

Det totala antalet elever som får undervisning på och i samiska inom den grundläggande utbildningen och i gymnasiet ligger på samma nivå som året innan, det vill säga drygt 600 elever. I gymnasiet har undervisningens ställning försämrats och antalet elever minskat. Av de samiska språken är ställningen svagast för skoltsamiskan, där lärarsituationen är alarmerande. Det råder brist på språkkunniga ämneslärare i alla tre samiska språk. Sametinget har satt upp som mål att åstadkomma ett utbildningsprojekt för samisktalande ämneslärare och inleda förhandlingar i ärendet med undervisnings- och kulturministeriet och Uleåborgs universitet. Projektet är tänkt att genomföras enligt samma modell som den samiska barnträdgårdsläro-utbildningen som började hösten 2016. Samtliga tre samiska språk i Finland kan studeras som huvudämne på universitetsnivå. Skoltsamiskan var den sista att få status som läroämne på universitetsnivå då möjligheterna att studera språket utvidgades till ämnesstudier hösten 2016.

Det statsunderstöd på 500 000 euro som anvisats för framställning av läromedel på samiska har ännu inte nått upp till målet (800 000 euro) enligt statsrådets principbeslut (3.7.2014, punkt 5). Trots det här har särskilt arbetet med läromedel på enare- och skoltsamiska blivit effektivare och resultatet i läromedelsarbetet har varit gott. Med statsunderstödet finansierades cirka 30 projekt, som under året resulterade i sammanlagt 15 nya läromedel på samiska, av vilka två på enaresamiska, två på skoltsamiska och 11 på nordsamiska. Sametinget köpte de samiska lärarna rättigheterna till de webbmaterial för nordsamiska som modersmål som getts ut av e-girjin.net och fattade ett linjebeslut om att så småningom flytta betoningen i läromedelsarbetet till digitala läromedel. I samarbete med projektet Sámi Giellatekno vid universitetet i Tromsø utvecklades under året ett översättningsprogram för enaresamiska (automa-

tisk översättning från nordsamiska till enaresamiska), en digital ordbok och ett rättstavningsprogram. Statsunderstödet för läromedelsarbetet är otillräckligt för att uppfylla de nya krav som ingår i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen som togs i bruk hösten 2016. En stor del av de tidigare producerade läromedlen måste uppdateras. Dessutom måste tyngdpunkten i arbetet flyttas till digitala material och möjliggöra en ökad användning av informations- och kommunikationsteknik i undervisningen. Det digitala läromedelsarbetet är påfallande dyrt i det inledande skedet.

Kulturverksamhet

Av det av undervisnings- och kulturministeriet beviljade anslaget delade Sametinget ut 176 000 euro för främjande av samiskspråkig kultur och samiska organisationers verksamhet och 15 000 euro i stöd till nordiska sameorganisationer för att främja samernas konst och kultur. Från anslaget beviljades verksamhets- och projektbidrag till samiska föreningar, arbets- och projektunderstöd till samiska konstnärer och hantverkare och publikationsunderstöd för bland annat utgivning av musik och en tidning på enaresamiska. I maj ordnade Sametinget tillsammans med Centret för konstfrämjande en rundabordsdiskussion med kulturpåverkare och konstnärer om den samiska konstens tillstånd och framtid. I oktober arrangerade Sametinget dessutom seminariet Min Árbi – saamelasten elävä perintö (samernas levande arv) i samarbete med Museiverket, Samemuseet Siida och Riksarkivets samearkiv. Konstmuseet Ateneum / Nationalgalleriet tog i november initiativ till ett flerårigt samarbete som tar sikte på nätpublicering av material om samlingarna på de tre samiska språken. Planeringen av ett jubileumsmünt för den samiska kulturen har inletts med Myntverket i Finland Ab.

Social- och hälsovårdstjänster på samiska

Genom Sametinget betalades ett understöd på 480 000 euro till kommunerna i samernas hembygdsområde för att trygga social- och hälsovårdstjänster på samiska. För att tillgodose samernas språkliga och kulturella rättigheter inom social- och hälsovården är det viktigt att anslaget administreras av Sametinget och att stödbeloppet motsvarar de samiska serviceanvändarnas behov (social- och hälsovårdstjänster 1,5 miljoner euro). Det separata anslag som anvisats för att trygga social- och hälsovårdstjänsterna på samiska är en betydande men inte tillräcklig tilläggsåtgärd. Trots samiska språklagen tillgodoses samernas rätt till tjänster på sitt eget språk dåligt. I övrigt bedriver kommunerna endast ringa planmässig verksamhet för att producera service på samiska. Det som behövs i synnerhet är samiska allmänläkar-, mentalvårds- och missbrukarvårdstjänster, hemservice utanför tjänstetid, familjeservice, serviceboende och institutionsvård för äldre, tandvård och fysioterapi. Sametinget anser det vara synnerligen viktigt att det separata statsunderstödet (moment 33.60.36) bibehålls och tryggas under social- och hälsovårdsministeriets huvudtitel i lag. I social- och hälsovårdsreformen ska samerna garanteras högklassiga, likvärdiga, och kulturenliga social- och hälsovårdstjänster på samiska utgående från den samiska kulturautonomin. I fråga om förändringsarbetet inom social- och hälsovården i Lappland deltog Sametinget aktivt i utvecklingen av framtida servicemodeller för social- och hälsovårdstjänster på samiska.

Finansieringen till kompetenscentren inom det sociala området minskade 2015–2016, vilket ledde till att verksamheten vid den samiska enheten i Norra Finlands kompe-

tenscentrum inom det sociala området minskade avsevärt så att enheten inte kunde sköta sina lagstadgade uppgifter på det sätt som avses i lagen. Det här ledde till att den samiska befolkningen i fråga om utvecklingen av tjänster på samiska hamnade i en ojämlig ställning jämfört med majoritetsbefolkningen.

Ungdomsrådets verksamhet

Ungdomsrådet har ordnat program och verksamhet som överensstämmer med den samiska kulturen för samiska ungdomar och genom sitt arbete försökt påverka och förbättra de samiska ungdomarnas ställning och levnadsförhållanden i Finland. Ungdomsrådet medverkade i organiseringen av det regionpolitiska påverkningsevenemanget "Lappi vapaaksi – Vapaa Pohjola" i Helsingfors 25–26.11. Ungdomsrådets verksamhet finansieras med verksamhetsunderstöd (120 000 euro) från undervisnings- och kulturministeriet.

Ordförande Tiina Sanila-Aikio

Tf. juristsekreterare Kalle Varis

4 Inrikesministeriet

4.1 Översikt över förändringarna i omvärlden och på verksamhetsområdet

Tabell 17. Förändringarna i omvärlden

Förändringarna i omvärlden	Konsekvenser för ministeriets verksamhetsområde
Polariseringen såväl av samhälleliga som av teknologiska motiv riskerar att fördjupas.	Ökar risken för samhälleliga störningar och definierar till stor del behovet av reaktiva tjänster producerade av säkerhetsmyndigheterna.
Konflikter, befolkningstillväxt, otrygghet, fattigdom, viljan att studera och arbeta samt klimatförändringen får människor i rörelse.	Invandringen måste hållas under kontroll under alla omständigheter. Olaglig vistelse i landet ska bekämpas. Processerna för handläggning av asylansökningar, integration och återsändande utsätts för konstant offentlig kritik. Att upprätthålla den nationella säkerheten förutsätter att man deltar i det internationella samarbetet, såsom i kampen mot terrorismen.
Det inbördes beroendet är fortfarande centralt i den globala ekonomiska utvecklingen, men nationella intressen och en traditionell maktpolitisk retorik har återvänt. Opinionspåverkan som sker utifrån blir allt vanligare.	Informationspåverkan av externa aktörer ökar och strävar efter att påverka också det samhälleliga beslutsfattandet. Underrättelseverksamheten är aktiv, till och med aggressiv. EU:s medlemsstaters synpunkter på bland annat vissa frågor som rör den inre säkerhet går isär och att dra upp gemensamma riktlinjer försvåras.
Nätbrottsligheten ökar. Frågor gällande cyberverksamhetsmiljön har blivit en allt viktigare del av utrikes-, säkerhets- och försvarspolitikerna.	För att upprätthålla en säker nätinfrastruktur förutsätts större satsningar och en djup kompetens.

De viktigaste förändringarna på verksamhetsområdet

- Skyddspolisen, som tidigare var underställd Polisstyrelsen, blev den 1 januari 2016 en polisenhet vid inrikesministeriet. Efter reformen svarar inrikesministeriet för verksamhetsstyrning, resultat- och resursstyrning samt laglighetsövervakning av Skyddspolisen.
- Körkortsärendena överfördes från polisen till Trafiksäkerhetsverket Trafi.
- Begränsade säkerhetsutredningar överfördes från polisen till Skyddspolisen.
- Tillståndsärendena för utlänningar överfördes i början av 2017 från polisen till Migrationsverket, och sommaren 2016 även vissa av polisens och Gränsbevakningsväsendets uppgifter som gäller asylutredningar.
- Elva polisstationer lades ner.
- Migrationsverket tog över statens förläggningar.
- Förvaltningens IT-central (Haltik) upphörde som självständigt ämbetsverk den 1 juni 2016. Förvaltningsområdets sektorbundna uppgifter överfördes till Polisförvaltningen, Nödcentralsverket och Gränsbevakningsväsendet. Förvaltningens säkerhetsnätstjänster överfördes till Valtori Oy.

4.2 Utvärdering av de största riskerna i omvärlden och på verksamhetsområdet

Tabell 18. Risker i omvärlden

Risk	Betydelse för ministeriets verksamhetsområde	Risikförebyggande åtgärder
Det interna säkerhetslägets betydelse för säkerheten som helhet: risker i anknytning till förändringar i verksamhetsmiljön (t.ex. invandringssituationen, gränssäkerheten och krisberedskapen). Okontrollerbar invandring till Europa medför säkerhetsrisker (t.ex. terrorismkontakter, utlänningsfientliga extremrörelser, brottslighet).	Om riskerna realiserar har de en betydande inverkan på medborgarnas säkerhet och på den verksamhetsmässiga genomslagskraft och effektivitet som ämbetsverken inom inrikesministeriets förvaltningsområde har.	Identifiering av förändringar i verksamhetsmiljön och risker i anknytning till dem Framförhållning, beredskap och reaktionsförmåga Definiering av ansvaret för tvärsektoriella funktioner samt organisations- och sektoröverskridande samarbete mellan myndigheter
Det uppstår förseningar eller andra störningar i säkerhetsnätet Tuve, som används av ämbetsverken inom inrikesministeriets förvaltningsområde, eller i centrala systemprojekt	De har en avgörande inverkan på ämbetsverkens förmåga att sköta sin uppgift. Detta har en avgörande inverkan på verksamhetens verkningsfullhet och resultat.	Systematisk uppföljning av hur projekten framskrider och vilka risker de medför samt regelbunden rapportering Nödvändiga riskbaserade, interna kontrollåtgärder riktas till kritiska punkter
En omorganisering av statsförvaltningens funktioner förorsakar störningar i deras kontinuitet, funktions-säkerhet eller informationssäkerhet Outnyttjad möjlighet i fråga om omorganiseringen av Tullens uppdrag för den inre säkerheten inom inrikesministeriets förvaltningsområde.	Störningarna har en avgörande inverkan på ämbetsverkens förmåga att sköta sin uppgift, vilket i sin tur försämrar verksamhetens verkningsfullhet och resultatet.	Trygghet av kontinuiteten, funktionssäkerheten och informationssäkerheten hos Valtori Oy och Suomen Erillisverket Oy Förtydligande av gränssnitt och ansvar vid statsrådets förvaltningsenhet samt transparens Utredning av Tullens administrativa ställning och styrning

4.3 Uppfyllelse av effektmål

Tabell 19. Utvärdering av hur de samhälleliga effektmålen har uppnåtts (på skalan utmärkt, god, nöjaktig, försvarlig, icke påbörjad/svag)

Mål	Betyg	Motivering
Den inre säkerhetens tjänster och myndigheternas funktionsförmåga tryggas i hela landet.	God	Genom uppgiftsprioritering tryggs man servicen i hela landet enligt riktlinjerna för den inre säkerheten. Man har understött förvaltningsområdets ämbetsverk vid förändringar i verksamhetsmiljön och i fråga om strukturella förändringar samt säkerställt tillräckliga resurser för dessa.
Servicenivån på den inre säkerheten förbättras med hjälp av digitalisering och ny teknologi. Reformerna genomförs med fokus på kunden och främjande av regional jämlikhet.	God	Utvecklingen av polisens e-tjänster fortskred i form av tillstånd inom den privata säkerhetsbranschen, penninginsamlingstillstånd och ansökningar om identitetskort. Medborgarna har tagit emot polisens e-tjänster väl och år 2016 ansöktes rentav 61 % av passen och 30 % av identitetskorten elektroniskt. Därtill inledde man arbetet med att göra vapentillståndprocesserna smidigare och elektroniska. Polisens tillståndsförvaltning förbättrades ytterligare vad gäller den regionala servicen och omfattningen (förutom pass även direktleverans av identitetskort, fler avhämtningsställen). Den automatiska kameraövervakningen av trafiken utvidgades och antalet anordningar för avläsning av registreringsskyltar i polisfordon utökades. Teknikens möjligheter utnyttjas i polisens fältarbete och erfarenheterna av försöket med sk. kroppskameror var goda.
En snabb tillgång till hjälp i nödsituationer förutsätter förutom ett effektivt agerande av nödcentral-	Nöjaktig	Svarstiden för nödsamtal förlängdes fortsättningsvis en aning i jämförelse med tidigare år. Målet med utvecklingsprojektet för polisens mobila verksamhet är att produ-

Mål	Betyg	Motivering
en också en ännu större förskjutning av tyngdpunkten för säkerhetsverksamheten från fasta verksamhetsställen till mobila enheter.		cera ännu effektivare tjänster än hittills genom mångsidig tillämpning av teknologin. Projektet har främjat bl.a. användbarheten och driftsäkerheten hos trådlösa nätverkslösningar i fordon som stöd för och underhåll av de använda e-tjänsterna i fordon.
Resurserna för gränssäkerheten och den inre säkerheten ses över och omfördelas med beaktande av nya slags hotbilder och den säkerhetspolitiska situationen.	Nöjaktig	Enligt redogörelsen för den inre säkerheten sätts 160 nya gränsbevakare in vid östgränsen under ramperioden. Gränsbevakningsväsendet överför med egna åtgärder 80 gränsbevakares arbetsinsats från gränskontrollerna till övervakningen av östgränsen. Före utgången av 2016 har Gränsbevakningsväsendet överfört 50 gränsbevakares arbetsinsats. Antalet poliser (inkl. Skyddspolisen) var ca 7 400 år 2016, vilket är något mindre än året innan. Utöver det ökade antalet uppgifter som gällde allmän ordning och säkerhet samt övervakning av utlännningar och avlägsnande ur landet på grund av asylåket, inriktades resurser också till uppgifter som gällde terrorism, radikaliserings och bekämpningen av extremrörelser för att motsvara den förändrade verksamhetsmiljön.
Man finner gemensamma metoder för att bekämpa terrorism, internationell brottslighet och hybridhot.	God	Verkställigheten av åtgärdsrekommendationerna i utredningen om bekämpning av nätbrott har i huvudsak påbörjats. Under 2016 utredde och arbetade man för att grunda ett kunskapscenter för att bekämpa hybridhot. Beredningen av lagstiftningen om civil underrättelse fortskred. Den centrala målsättningen är att förbättra den nationella säkerheten. Regeringen överlämnade en proposition om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism. Målet är att i mer omfattande utsträckning föreskriva om ett riskbaserat tillvägagångssätt i fråga om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism. Man tillsatte ett projekt för att ändra på gränsbevakningslagstiftningen i fråga om beredskapen inför hybridhot. Vid Gränsbevakningsväsendet grundades nyligen en pool av pensionerade gränsbevakare, som möjliggör snabbt ibruktagande av en kompetent tilläggspersonal.
Invandringen är under kontroll. Myndighetsprocesserna för handläggning av asylansökningar påskyndas, beslut med tillhörande tillbakasändningar fattas utan dröjsmål och missbruk bekämpas.	God	Antalet asylsökande i Finland närapå tiofaldigades år 2015 (närmare 32 500 asylsökande). År 2016 sökte 5 657 personer asyl i Finland. Migrationsförvaltningen har kunnat svara på det förändrade läget snabbt och utförligt. Mottagningskapaciteten har sänkts att motsvara det sjunkande antalet asylsökande med beaktande av även antalet klienter inom mottagningssystemet. För att undvika att behandlingen av asylansökningar hopar sig samt i synnerhet för att förbättra styrningen och övervakningen av nya förläggningar har man ökat Migrationsverkets personalstyrka och gjort dess riskbaserade resultatstyrning koncisare. I utvärderingen av Migrationsverkets förläggningar fästes särskild vikt vid deras funktionalitet, ekonomi och säkerhet. I och med negativa asylbeslut förväntas antalet olagliga vistelser i landet öka. Det här förberedde man sig på genom en åtgärdsplan för att förebygga och kontrollera olaglig vistelse i landet. Avvisning av asylsökande som fått ett negativt asylbeslut påskyndas särskilt genom att uppmuntra till frivillig återresa. Handläggningstiden för den första ansökan om uppehållstillstånd var i fråga om uppehållstillståndsansökningar för familjemedlemmar i genomsnitt 93–325 dygn, beroende på ansökningsgrupp. Handläggningstiderna hölls så gott som oförändrade jämfört med år 2015. Den maximala handläggningstiden för ansökan om familjeåterförening var 270 dygn. Handläggningstiden för uppehållstillstånd för arbetare var sammanlagt 119 dygn, varav Migrationsverkets handläggningstid var 23 dygn (år 2015: 102/21 dygn). Den genomsnittliga handläggningstiden för uppehållstillstånd för studerande var 27 dygn (år 2015: 28 dygn). Den genomsnittliga handläggningstiden för asylansökningar var 261 dygn (117 dygn år 2015). Den genomsnittliga handläggningstiden för asylansökningar förlängdes på grund av det rekordhöga antalet ansökningar år 2015. Handläggningstiderna för ansökningar förlängdes innan Migrationsverket hade hunnit anställa och utbilda mer personal för att avlasta eftersläpningen.

4.4 Utvecklingen av verksamhetsresultatet för förvaltningsområdet

4.4.1 Polisväsendet

Tabell 20. Utvärdering av verksamhetsresultatet (på skalan utmärkt, god, nöjaktig, försvarlig, icke påbörjad/svag)

Mål	Betyg	Motiveringar
Inom polisväsendet betonas förebyggande och minskning av brott, störande av ordningen och olyckor, bekämpning av organiserad och ekonomisk brottslighet samt grå ekonomi och tryggnad av polisens handlingsberedskap, serviceförmåga och synlighet. Dessutom arbetar polisväsendet med att främja ett positivt säkerhetstänkande och en trygg livsmiljö för medborgarna. Man förhindrar sådana företag och brott som kan äventyra stats- eller samhällsordningen eller nationens inre eller yttre säkerhet.	God	Polisväsendet och Skyddspolisen har nått de samhälleliga effektmålen. Antalet brott mot strafflagen har fortsatt att sjunka. Bl.a. våldsbrotten och särskilt brotten mot liv har minskat, men antalet sexualbrott och nätbedrägerier har ökat. Gatusäkerhetsindexet¹⁰ har förbättrats ytterligare och det var 99,7. Målet på 95,0 överskreds klart. Likaså har trafiksäkerhetsindexet¹¹ förbättrats. Det var 187,9, vilket klart överskred målet på 175,0. Myndigheterna kunde omhänderta vinning från brott till ett värde av över 14 mn euro år 2016. Enligt resultaten från Polisbarometern litar medborgarna fortfarande på polisen (96 % av de svarande har ett stort eller mycket stort förtroende för polisen). Den upplevda säkerhetskänslan hos medborgarna är på en högre nivå än någonsin tidigare. Av respondenterna uppgav 83 % att brottslighetssituationen inte är mycket allvarlig eller att den nästan inte alls är allvarlig (62 % år 1999). Skyddspolisen har lyckats i sin uppgift och det har inte skett några terroråd i Finland 2016. Enligt enkäten litar 86 % av medborgarna på Skyddspolisen och 76 % anser att Skyddspolisen lyckats i sin verksamhet.

Det rekordstora antalet asylsökande år 2015, terrorattacker på andra håll i Europa och det ökade terrorismhotet i Finland har syns i polisens verksamhet även år 2016. Asylsituationen avspeglade sig på lagberedningen och 2016 överlämnade regeringen en proposition om att utse ordningsvakter till förläggningar (RP 101/2016 rd). Målet är förbättra säkerheten vid förläggningarna och göra det möjligt för polisen att bättre koncentrera sina resurser på att sköta andra lagenliga uppgifter. Centralkriminalpolisen grundade den riksomfattande Ukat-funktionen, som under sitt första verksamhetsår behandlade självständigt och i samarbete med den lokala polisen ca 250 hotfall med medelhög eller hög risknivå. Dessutom grundades det vid Centralkriminalpolisen en gemensam funktion för att trygga informationsutbytet mellan säkerhets- och migrationsmyndigheterna. Denna ska främja brottsbekämpning och säkerhet under asylprocessen.

Man förverkligade åtgärder för att påverka våldsam extremism och ytterlighetsrörelser samt bekämpning av hatretorik. Till Polisen och Skyddspolisen riktades tilläggsresurser på 10 mn euro 2017 för att stärka dessa funktioner. Genom det nationella åtgärdsprogrammet ser man till att det finns beredskap och beständiga strukturer för att förebygga våldsam extremism och radikaliserings.

¹⁰ Gatusäkerhetsindex är ett tal för det viktade sammanlagda antalet rån, fall av misshandel, skadegörelse och ratt- och trafikfylleri som anmäls till polisen. Det sammanräknade antalet ställs i relation till invånarantalet i området. Ju större indextalet är desto bättre är läget jämfört med det nationella genomsnittet 1999.

¹¹ Trafiksäkerhetsindexet beskriver antalet registrerade bilar och motorcyklar dividerat med det viktade antalet döda och skadade i trafiken.

Redogörelsen för den inre säkerheten (SRR 5/2016 rd) gavs i maj 2016 och den innehåller de viktigaste riktlinjerna för att trygga polisverksamhetens resurser och resultat. Vid verkställighetsskedet fastställs tyngpunkterna och prioriteringarna för den allmänna ordningen och säkerheten samt för att förebygga, avslöja och utreda brott. Dessutom förbättras tillgängligheten till polisens tjänster genom att man kombinerar traditionell synlig övervakning med lokal och virtuell polisverksamhet.

Statsrådet fattade ett principbeslut om en nationell strategi för bekämpning av grå ekonomi och ekonomisk brottslighet för åren 2016–2020¹² med målet att minska både den nationella och den internationella grå ekonomin och ekonomiska brottsligheten i Finland. Strategin fäster särskild vikt vid internationella penning- och varuflöden, vid frågor som gäller rörlig arbetskraft och projekt där målet är att förbättra företagets möjligheter att uppnå sund konkurrens och göra det lättare för dem att fullgöra sina offentliga skyldigheter samt vid främjande av förebyggande åtgärder. En parlamentarisk arbetsgrupp tillsattes för tiden 1.5.2016–31.3.2019 för att följa genomförandet av strategin för bekämpning av grå ekonomi och ekonomisk brottslighet.

4.4.2 Gränsbevakningsväsendet

Tabell 21. Urvärdering av verksamhetsresultatet (på skalan utmärkt, god, nöjaktig, försvarlig, icke påbörjad/svag)

Mål	Betyg	Motiveringar
Gränsbevakningsväsendet samhälleliga effektmål är att upprätthålla säkerheten vid gränsen, säkerställa en smidig gränstrafik, tillhandahålla myndighetshjälp i glesbygden inom gränsområdena och vid kusten, öka säkerheten till sjöss och delta i det militära försvaret. Effektmålen ska uppfyllas kostnadseffektivt på land, till havs och i luften, också i svåra naturförhållanden samt även i alla samhälleliga störningssituationer och under undantagsförhållanden.	God	Nyckeltalen för effektiviteten hölls på 2015 års nivå. Resurser riktades till de viktigaste uppgifterna. Gränsbevakningsväsendet deltog i den intensifierade övervakningen av utlänningar vid de inre gränserna. Längs östgränsen styrdes de asylsökande till asylprocessen på ett kontrollerat sätt. Gränsbevakningsväsendet förberedde sig på hybridhot och ett ökat antal olagliga invandrare längs östgränsen. Gränsbevakningsväsendet upprätthöll en tät diskussionskontakt med de ryska gränsmyndigheterna.

Säkerhetslägets förutsägbarhet i Europa var fortsatt svag. Motsättningen mellan Ryssland och väst fortsatte. Spänningarna i Östersjöområdet bibehölls. Den förändrade säkerhetsmiljön och dess försvagade förutsägbarhet är inga tillfälliga eller förbigående fenomen.

I slutet av 2015 började en mycket exceptionell olaglig invandring vid östgränsen. Till skillnad från tidigare praxis hindrade de ryska myndigheterna inte längre ankomst med bristfälliga förutsättningar för inresa till gränsövergångsställena i Raja-Jooseppi och Salla. Vid dessa gränsövergångsställen sökte över 1 700 personer asyl. Bland de asylsökande fanns personer som använt Ryssland som transitland, men också utlänningar som vistats länge i Ryssland. Invandringen upphörde i februari 2016, då man kom överens med Ryssland om att begränsa gränstrafiken på viss tid.

¹² Statsrådets åtgärdsprogram för bekämpning av grå ekonomi och ekonomisk brottslighet för 2016–2020. 28.4.2016.
<http://valtioneuvosto.fi/delegate/file/14092>

Antalet gränsövergångar vid den yttre gränsen var totalt 14 mn. Även antalet ryska resenärer vid östgränsen upplevde en ökning i slutet av året.

I redogörelsen för den inre säkerheten fastställde regeringen att 160 nya gränsbevakare sätts in vid östgränsen under ramperioden. Gränsbevakningsväsendet sköter överföringen av 80 gränsbevakare med egna åtgärder. Fram till utgången av 2016 har man överfört sammanlagt 50 gränsbevakares arbetsinsats från gränsövergångarna till övervakningen av östgränsen. Därtill ökar Gränsbevakningsväsendets behov av resurser på grund av de säkerhetskrav som EU ställt.

4.4.3 Räddningsväsendet och nödcentralerna

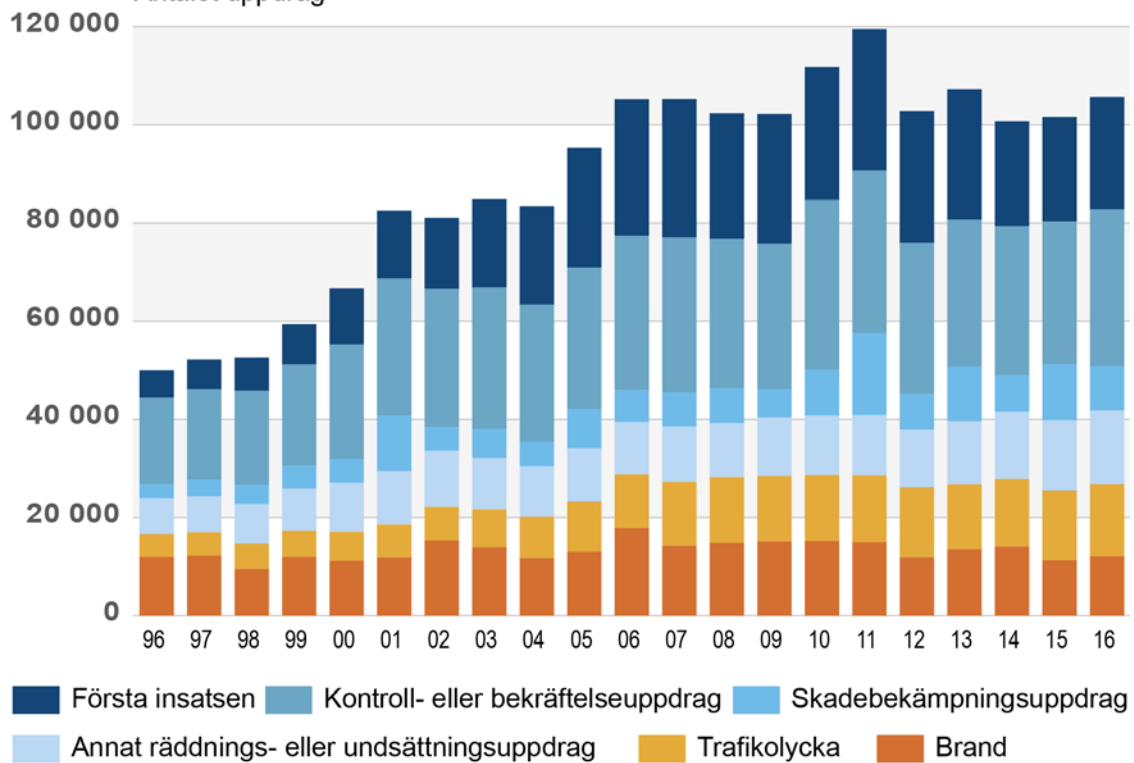
Tabell 22. Utvärdering av verksamhetsresultatet (på skalan utmärkt, god, nöjaktig, försvarlig, icke påbörjad/svag)

Mål	Betyg	Motiveringar
Ett centralt samhälleligt effektmål för räddningsväsendet är att minska antalet olyckor, i synnerhet eldsvådor, och personskador och skador på egendom i samband med dem. När olyckor inträffar är det räddningsväsendets uppgift att ge snabb och effektiv hjälp och att försöka minimera skadorna till följd av olyckorna.	God	Målen för räddningsväsendet uppnåddes ganska väl. Antalet räddnings- och undsättningsuppdrag låg på tidigare års nivå. Antalet bränder ökade något i jämförelse med de föregående åren. Insatstiden höll sig på en god nivå och förbättrades till och med en aning från tidigare år. Antalet omkomna i bränder 2016 steg något i jämförelse med året innan. Medeltalet för fem år vad gäller omkomna i bränder har ändå sjunkit sedan början av 2010-talet.
Ett centralt samhälleligt effektmål för nödcentralverksamheten är att främja befolkningens säkerhet. Systemet utvecklas genom att ett gemensamt nödcentraldatasystem för myndigheterna tas i bruk i alla nödcentraler före utgången av mars 2017.	Nöjaktig	Enligt kundnöjdhetssenkäten är användarna i likhet med tidigare år mycket nöjda med nödcentraltjänsterna. För dem som ringt nödnumret förlängdes svarstiden jämfört med tidigare år. Införandet av det nya nödcentraldatasystemet (Erica) fördröjdes, och det togs inte i bruk under år 2016.

År 2016 hade räddningsverken sammanlagt ca 105 600 räddnings- och undsättningsuppdrag. Av dessa uppdrag gällde 29 700 (28 %) olyckor, medan 31 900 (30 %) var kontroll- och bekräftelseuppdrag och 27 700 uppdrag (26 %) gällde assistans vid prehospital akutsjukvård och första insatsen. Antalet övriga räddnings- och undsättningsuppdrag var 16 300 (15 %). I sin helhet låg antalet räddnings- och undsättningsuppdrag på samma nivå som under de föregående åren. När det gäller räddningsverkens brådskande uppdrag var insatstiden under berättelseåret i genomsnitt 9:21 minuter, när den år 2015 var 9:24 minuter.

År 2016 skedde det ca 12 100 bränder, medan motsvarande siffra året innan var omkring 11 300. Antalet byggnadsbränder (5 600) ökade något från året innan, men var ändå färre än år 2014, då det skedde ca 6 000 byggnadsbränder. De största materiella skadorna orsakades av kyrkobranden i Ylivieska, enligt räddningsverkets uppskattning uppgick de till drygt 4 mn euro. Terrängbränderna (2 000 stycken) var i genomsnitt färre 2016 på grund av väderförhållandena, när man ser till genomsnittet för åren 2010–2016 som var 2 900 terrängbränder.

Figur 3. Räddnings- och undsättningsuppdrag vid räddningsverken 1996–2016
Antalet uppdrag

Källa: Räddningsväsendets resurs- och olycksstatistik PRONTO

Enligt Räddningsinstitutets preliminära statistik omkom 81 personer i bränder 2016. Det preliminära genomsnittet för åren 2012–2016 är 76 omkomna i bränder. Antalet har sjunkit betydligt sedan början av 2010-talet. Medeltalet för fem år var 105 omkomna i bränder för tio år sedan. Automatiska brandlarmanläggningar larmade 800 gånger om en verklig byggnadsbrand. Ett tidigt brandlarm kan, enligt Räddningsinstitutets uppgifter, uppskattas ha förebyggt skador för minst 16 mn euro.

Under 2016 tog nödcentralerna emot ca 2 665 000 nödmeddelanden, vilket är ca 35 000 färre än året innan. Vid de sex nödcentralerna i Finland mottog man i genomsnitt lite över 7 000 nödmeddelanden per dygn. Antalet nödmeddelanden på årsnivå påverkas delvis av säsongsvariationer. En stor höststorm kan till exempel höja det sammanlagda antalet meddelanden betydligt. Den nedåtgående trenden förklaras också av att antalet felaktiga meddelanden till nödcentralerna har minskat under de senaste fem åren. År 2016 mottog nödcentralerna ca 581 000 meddelanden (22 % av alla meddelanden) som inte ankommer på nödcentralerna, medan antalet 2015 var 638 000 (23 %) och 2011 ca 980 000 stycken.

Nödcentralerna förmedlade ca 1,2 mn uppdrag till andra myndigheter, vilket är 48 % av alla nödmeddelanden. Antalet uppdrag som förmedlades till polisen minskade, medan de som förmedlades till räddnings-, hälsovårds- och socialväsendet ökade något. Uppgången i antalet uppdrag relaterade till hälsovårdsväsendet kan delvis ha sin förklaring i den åldrande befolkningen samt ökande hemvården.

Svarstiden på nödnumret har förlängts jämfört med tidigare år. År 2016 besvarades 92 % av samtalen till nödnumret inom 30 sekunder, medan motsvarande siffra för 2015 var 94 % och 98 % år 2014. 91 % av nödsamtalen besvarades på under 10 sekunder och budgetmålet (85 %) nåddes. Motsvarande siffra för 2015 var 91 %.

Enligt resultaten av en kundnöjdhetssenkät (n=1 549) som genomfördes 2016 var finländarna i likhet med tidigare år mycket nöjda med nödcentralstjänsterna. De som hade ringt nödnumret gav tjänsten helhetsbetyget 4,48 på skalan 1–5 (4,42 åren 2012 och 2014). Korta svarstider för nödsamtal ansågs vara den bästa delen av tjänsten (4,63). Korta svarstider ansågs också vara den viktigaste delen i tjänsten (4,79).

4.4.4 Migrationsförvaltningen

Tabell 23. Utvärdering av verksamhetsresultatet (på skalan utmärkt, god, nöjaktig, försvarlig, icke påbörjad/svag)

Mål	Betyg	Motiveringar
Invandringen är förutsägbar och under kontroll. Myndighetsprocesserna vid behandlingen av asylansökningar ska påskyndas, besluten om återsändande ska fattas utan dröjsmål och missbruk avväjas. Personer som gjort sig skyldiga till grova brott, återfallsbrottslingar och utlännningar som är farliga för den allmänna ordningen ska avlägsnas ur landet snabbare än hittills. En arbetskraftsinvandring som stärker sysselsättningen och de offentliga finanserna i Finland, förbättrar försörjningskvoten samt gynnar en internationalisering av ekonomin i Finland ska främjas. Kriterierna för familjeåterförening preciseras i överensstämmelse med EU:s familjeåterföreningsdirektiv. Antalet kvotflyktingar ska hållas åtminstone på samma nivå som under de senaste åren, på så sätt deltar vi i den internationella ansvarsfördelningen. I samarbete med arbets- och näringsministeriet säkras en snabb placering i kommunerna av kvotflyktingar och sådana asylsökande som beviljats uppehållstillstånd.	God	De samhälleliga effektmålen nåddes väl. År 2016 skärptes förutsättningarna för familjeåterförening i enlighet med EU-direktivet. Möjligheten att bevilja uppehållstillstånd på grund av humanitärt skydd ströks ur utlänningslagen. Migrationsverket upprätthåller en riksomfattande beredskapsplan med hjälp av vilken man förbereder sig på att ta emot stora mängder asylsökande på ett kontrollerat sätt. Myndighetsprocesserna har effektiviserats genom att man överfört ärenden som gäller uppehållstillstånd från polisen och Gränsbevakningsväsendet till Migrationsverket samt genom att man anslutit statens förläggningar till Migrationsverket. Migrationsverkets elektroniska tjänster och system utvecklas. År 2016 upphävde Helsingfors förvaltningsdomstol endast 3,6 % av besluten på grund av felaktigheter i proceduren eller i tolkningen av lagen som berodde på Migrationsverket. Även målen för att främja arbetskraftsinvandring nåddes väl. Antalet kvotflyktingar som kommer till Finland hölls oförändrat (750 personer). Till kvoten hör i huvudsak syrier som befinner sig i Turkiet. Mottagningstjänsterna har upphört för ca 300 personer. År 2016 lämnade totalt 2 113 asylsökande personer Finland genom frivillig återresa, vilket är över tre gånger fler än året innan. Det är ändå svårt att ännu bedöma hur återsändningarna har lyckats i fråga om personer som sökt asyl i Finland, eftersom förvaltningsdomstolen fortfarande behandlar 11 000 besvär av negativa asylbeslut. Målen för att styra dem som fått ett positivt asylbeslut till kommunerna nåddes nöjaktigt. Den genomsnittliga väntetiden för att bli placerad i en kommun var 3,4 månader vid förläggningarna år 2016.

År 2016 var exceptionellt i fråga om mottagningen av asylsökande. I början av året grundades nya förläggningar som en följd av de stora mängderna asylsökande. I slutet av året lades däremot förläggningar ner i och med att antalet asylsökande hade minskat betydligt i jämförelse med året innan. I januari–februari 2016 fanns det 227 förläggningar i Finland och dessa hade omkring 29 000 boende. I slutet av året fanns det 126 förläggningar och dessa hade omkring 16 000 boende. Cirka 3 700 asylsökande bodde i privata hem.

Totalt 5 657 personer sökte asyl i Finland år 2016, vilket är nästan 27 000 färre än året innan. Fastän antalet asylsökande sjönk betydligt, ligger det ovanför långtidsmedel-

värdet. Före 2015 har antalet asylsökande per år varierat mellan 3 000 och 4 000 sökande under de senaste tio åren (med undantag för 2009: 5 988 sökande).

År 2016 fattades det ca fyra gånger fler asylbeslut än året innan, totalt 28 252 (7 480 stycken år 2015). Ett centralt mål för 2016 var att avgöra de ansökningar om asyl som inkommit under 2015. Av de asylansökningar som lämnades in 2015 var 3 368 fortfarande oavgjorda vid utgången av 2016, och 1 533 stycken av de ansökningar som lämnades in 2016.

Kostnaderna för mottagande av asylsökande steg betydligt år 2016 och man var tvungen att öka anslagen genom budget- och tilläggsbudgetförfaranden. De totala kostnaderna för mottagandet uppgick till 619 mn euro (168 mn euro år 2015). Ökningen i antalet asylsökande har även visat sig som en ökning i antalet personer i mottagningssystemet som fått ett negativt asylbeslut och som överklagat beslutet till förvaltningsdomstolen samt personer som väntar på en kommunplats.

Kostnadseffektiviteten för mottagning av asylsökande har förbättrats genom att anpassa Migrationsverkets verksamhet till att motsvara de förändrade mängderna asylsökande. Det här har inneburit att man lagt ner flera förläggningar. Man eftersträvar också en ökad produktivitet genom att utveckla verkets elektroniska tjänster och system via projektet UMA4 och projektet som tar sikte på ett smart digitalt ämbetsverk.

4.5 Brandskyddsfonden

Enligt lagen om brandskyddsfonden (306/2003) ska man i syfte att främja förebyggandet av eldsvådor och räddningsverksamheten för brandförsäkrad fast och lös egendom i Finland årligen betala en brandskyddsavgift. Brandskyddsavgifterna intäktsförs till en brandskyddsfond utanför statsbudgeten.

Ur brandskyddsfonden kan beviljas allmänna understöd och specialunderstöd till kommuner och räddningsverk, avtalsbrandkårer samt organisationer inom räddningsbranschen och andra motsvarande sammanslutningar. Brandskyddsfondens viktigaste understödsobjekt är upplysnings- och utbildningsverksamhet för organisationer inom räddningsbranschen, forsknings- och utvecklingsverksamhet inom räddningsbranschen samt brandstations- och materiellprojekt för räddningsområden och för kommuner och avtalsbrandkårer. Understöden är avsedda för sådana ändamål som inte omfattas av andra finansieringssystem.

Tabell 24. Brandskyddsfondens ekonomiska nyckeltal, mn euro

	2014	2015	2016
Intäkter	10,6	10,9	11,2
Kostnader	9,9	9,6	10,3
Balansomslutning	17,8	18,3	20,3
Åtaganden utanför balansräkningen	0	0	0
Budgetöverföringar ¹	0	0	0

¹ + överföringar från budgeten till fonden, - överföringar från fonden till budgeten

Tabell 25. Brandskyddsfondens intäkter och kostnader, mn euro

	2014	2015	2016
Brandskyddsavgifter	10,5	10,9	11,2
Överföringsekonomin intäkter	0,1	0	0
Kostnader för egen verksamhet	0,3	0,3	0,3
Inkomstöverföringar till lokalförvaltningen	4,5	3,2	4,5
Inkomstöverföringar till näringslivet	0,1	0	0
Inkomstöverföringar till hushållen	0	0	0,1
Övriga inkomstöverföringar till hemlandet	4,9	6,0	5,5

År 2016 beviljade Brandskyddsfonden understöd om sammanlagt 11 mn euro, varav ca 4,8 mn euro gick till kommunerna för materiel- och byggnads- samt forsknings- och utvecklingsprojekt, ca 4,1 mn euro till organisationer i räddningsbranschen för forsknings- och utvecklingsprojekt samt som allmänna understöd, ca 1,27 mn euro till avtalsbrandkårer för materiel- och byggnadsprojekt samt som mindre understöd och till övriga instanser ca 0,75 mn euro för forsknings- och utvecklingsprojekt.

Jämfört med inflödet av brandskyddsavgifter var andelen för Brandskyddsfondens egna verksamhetskostnader mycket liten år 2016 liksom tidigare år, ca 2,53 % av inflödet av brandskyddsavgifter (2,62 % 2015 och 3,03 % 2014).

5 Försvarsministeriet

5.1 Översikt över förändringarna i omvärlden och på verksamhetsområdet

Tabell 26. Förändringar i omvärlden

Förändring i omvärlden	Konsekvenser för ministeriets verksamhetsområde
Politisk-ekonomiska och militära förändringar samt förutsägbarhet	De politisk-ekonomiska och militära förändringarnas konsekvenser för Europas säkerhetsstrukturer och för Finlands säkerhets- och försvarspolitik på lång sikt. Det krävs beredskap att förbinda sig till att upprätthålla och utveckla försvaret på lång sikt.
Breddning av krigföringens metodarsenal	Framsyn och beredskap samt samarbete med de övriga aktörerna i samhället får en framträdande roll i verkställandet när förvaltningsområdet fullgör dess lagfasta uppgifter som ett led i tryggheten av den övergripande säkerheten (samhällets beredskapsmodell). I fråga om utvecklingen av försvarsförmågan krävs satsningar särskilt på förmågan att reagera i snabbt föränderliga situationer och i beredskap att agera i cybermiljön. Det förändrade säkerhetsläget och bl.a. den tekniska utvecklingen har aktualiserat olika behov av att utveckla lagstiftningen för att myndigheterna ska kunna fullgöra sina uppgifter.
Kortare förvarningstid för militära kriser	Förändringarna i säkerhetsläget kräver förmåga till snabba och flexibla reaktioner och beslut. Beredskapen samt kunskaperna och insikterna om vår omvärld måste upprätthållas och utvecklas.

5.2 Utvärdering av de största riskerna i omvärlden och på verksamhetsområdet

Tabell 27. Risker i anslutning till omvärlden och verksamhetsområdet

Risk	Betydelse för ministeriets verksamhetsområde	Riskförebyggande åtgärder
Beredskapen motsvarar inte förändringarna i omvärlden	Om risken realiserar kan en högre beredskap än i dag inte upprätthållas inom alla försvarsgrenar. Alternativt upprätthålls beredskapen kortsiktigt genom överföring av resurser från andra delområden inom försvaret (strategisk framförhållning och utveckling). Förutsättningarna för att agera i cybermiljön är otillräckliga, vilket bl.a. försvagar möjligheterna att förutse förändringar.	En klar målbild, inklusive resurseffekter, för de krav som ställs på beredskapen samt genuin vilja att uppnå målet
Rättsnormerna släpar efter	Om risken realiserar motsvarar möjligheterna till beredskap inför en breddning av krigföringens metodarsenal inte förändringen i omvärlden eller den tekniska utvecklingen. Det försvagar möjligheterna att förutse och reagera på förändringar i omvärlden och påverkar därigenom beslutsförmågan.	Förutseende av förändringsbehov, beredning av lagstiftningsprojekt i samråd med andra aktörer, klara handlingsmodeller för samarbetet
Utvecklingen av den materiella kapaciteten utvecklas inte planerligt	Om risken realiserar kan försvarsgrenarnas utgående kapaciteter inte ersättas som planerat. Eventuella fördröjningar av centrala upphandlingar påverkar beredskapen. Prognostiseringen av kostnadseffekterna på lång sikt utgör ett osäkerhetsmoment i försvarets resursplanering.	Ett långsiktigt planeringssystem för underhåll och utveckling; systemet producerar korrekt och tillräcklig information till stöd för beslutsfattandet och genomförandet Åtgärder inom förvaltningsområdet för att identifiera och kontrollera förändringsfaktorer samt för att säkerställa ekonomiska medel för utveckling av den materiella kapaciteten

5.3 Uppfyllelse av effektmål

Tabell 28. Utvärdering av hur de samhälleliga effektmålen har uppnåtts (på skalan utmärkt, god, nöjaktig, försvarlig, icke påbörjad/svag)

Mål ¹³	Betyg	Motivering
<i>Försvarspolitik som främjar Finlands intressen</i> Försvarspolitiken styr hur försvarsförmågan ska upprätthållas och utvecklas och när förmågan ska användas. Försvarspolitiken ska främja statens och befolkningens säkerhet, stödja statsledningens beslutsfattande och styra statens beslut och samarbete i internationella relationer. Likaså stöder försvarspolitiken målen för utrikes- och säkerhetspolitiken. Försvarspolitiken ska säkerställa en försvarsförmåga som utgör en förebyggande tröskel för främmande krafter att tillgripa eller hota med militära maktmedel. Försvarssamarbete är nödvändigt för att trygga Finlands försvarsförmåga.	God	Försvarsförmågan utvecklades långsiktigt utifrån statsrådets säkerhets- och försvarspolitiska redogörelse 2012 och regeringsprogrammet. Samtidigt bereddes i enlighet med regeringsprogrammet en försvarsredogörelse med försvarspolitiska riktlinjer för upprätthållandet, utvecklingen och användningen av Finlands försvarsförmåga på medellång sikt.
<i>Förebyggande militär försvarsförmåga</i> Försvarsförmågan bygger på försvarssystemets kapaciteter och det stöd dessa får genom nationellt och internationellt samarbete. Försvarssystemets kapaciteter utnyttjas för att fullgöra försvarsmaktens lagfästa uppgifter. Det primära målet med att Finlands militära försvarsförmåga upprätthålls är att skapa en förebyggande tröskel mot bruket av militärt våld och mot hot om militärt våld samt beredskap för att avvärja eventuella angrepp. Försvarssamarbetet stärker Finlands försvar och säkerhet. Försvarets förebyggande kapacitet bygger på det nationella försvaret och försvarssamarbetet.	Nöjaktig	Försvarsmakten upprätthåller en lägesbild som stöder försvaret och försvarsmakten har kapacitet att övervaka och säkra den territoriella integriteten och reglera beredskapen. Försvarsmakten har beredskap att avvärja användning eller hot om användning av militära maktmedel i hela landet. Förändringarna i omvärlden har beaktats vid fullgörandet av försvarsmaktens lagfästa uppgifter. Aktionsberedskapen utvecklas för att kunna svara på militära hot som utvecklas snabbt och överraskande. De ökande kraven på beredskap har vid sidan av det övriga trycket på ökande omkostnader krävt att anslag överförs från materialupphandling till verksamheten, vilket gör det svårare att hålla en tillräckligt hög nivå på materialinvesteringarna.
<i>Ett tryggt samhälle</i> Försvarsmakten har den beredskap som krävs för att utifrån sina kapaciteter, resurser och kompetenser och i enlighet med principerna i säkerhetsstrategin för samhället stödja andra myndigheter. Försvarsmakten ger andra myndigheter stöd i form av handräckning och medverkan i räddningsinsatser och då en annan myndighet bistår en annan stat. I målet ingår också samordningen av totalförsvaret som en uppgift som i reglementet för statsrådet har anvisats försvarsförvaltningen.	God	Försvarsförvaltningen har tillräcklig beredskap att bistå andra myndigheter. Försvarsmakten genomförde alla handräckningsuppgifter som begärdes och anvisades den med stöd av gällande bestämmelser. Utifrån responsen har handräckningen varit betydelsefull. Säkerhetskommittén och dess sekretariat genomförde beredskapsövningen VALHA 15-16 och började uppdatera säkerhetsstrategin för samhället.
<i>Stärkande av den internationella säkerheten</i> Försvarsförvaltningen har beredskap att delta i militära krishanteringsuppdrag i enlighet med principerna för en övergripande krishantering. Krishantering är ett centralt medel för Finlands säkerhetspolitik och en del av Finlands försvar. Den internationella krishanteringen förebygger och begränsar kriser jämte återverkningar som kan nå Finland. Den militära krishanteringen utvecklar samtidigt den beredskap och de kapaciteter Finland behöver för sitt eget försvar och med tanke på kriser som påverkar Finland.	God	Försvarsmakten deltog i militära krishanteringsinsatser i enlighet med statsledningens beslut och bidrog till Finlands strävanden att stärka stabiliteten i konfliktområdena.

¹³ Försvarsministern fastställde 9.2.2016 de samhälleliga effektmålen i enlighet med 11 § i förordningen om statsbudgeten (1243/1992). Den största skillnaden jämfört med budgetförslagets preliminära mål var att målet "Ett effektivt försvarssystem" ersattes med målet "Förebyggande militär försvarsförmåga". Ändringen gjordes eftersom formuleringen av målet var delvis föråldrad och inte längre motsvarade de definitioner som det hänvisas till bl.a. i regeringsprogrammet från 2015. Också de förklarande texterna till andra mål justerades. Ändringarna påverkade inte användningen av de resurser som beviljats i budgeten.

5.4 Utvecklingen av verksamhetsresultatet för förvaltningsområdet

5.4.1 Försvarspolitik som främjar Finlands intressen

Ett centralt element i bedömningen av effektiviteten var utvecklingen av försvarsförmågan på lång sikt utifrån riktlinjerna i den utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelsen 2012 (SRR 6/2012 rd) och regeringsprogrammet. År 2016 bereddes statsrådets försvarsredogörelse (SRR 3/2017 rd) under ledning av försvarsministeriets förvaltningsområde. Förvaltningsområdet deltog dessutom i beredningen av den utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelsen. Försvarsredogörelsen och genomförandet av den ska säkerställa att Finlands försvarsförmåga motsvarar säkerhetsmiljön. Riktlinjerna i den utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelsen 2016 (SRR 6/2016 rd) ger förutsättningarna för inriktningen och genomförandet av försvarspolitik.

I linje med den förra redogörelsen och regeringsprogrammet har försvarsförvaltningen fortsatt fördjupa försvarssamarbetet. De främsta resultaten kan anses vara de samlarbetsdokument som undertecknades med Förenta staterna och Storbritannien. Det aktiva partnerskapet med Nato fortsatte inom ramen för det s.k. partnerskapssamarbetet kring utvidgade möjligheter. I fråga om försvarssamarbetet inom EU fokuserade försvarsförvaltningen bl.a. på beredningen av EU:s utrikes- och säkerhetspolitiska globala strategi, samarbetsförklaringen mellan EU och Nato samt den europeiska handlingsplanen på försvarsområdet (European Defence Action Plan) och lyckades påverka innehållet i dem.

5.4.2 Förebyggande militär försvarsförmåga

Försvarsmaktens förmåga att fullgöra de lagstadgade uppgifterna är det främsta kriteriet på förvaltningsområdets effektivitet och resultaten av verksamheten. Denna förmåga bygger på en ändamålsenlig organisation och handlingsmodell i fredstid och en utifrån detta producerad prestationsförmåga i krig. Försvarsmaktens verksamhet i fredstid måste ligga på en nivå som gör det möjligt fullgöra uppgifterna och upprätthålla kapaciteterna. Förutsättningarna för att upprätthålla försvarsförmågan kan också bedömas genom en granskning av utvecklingen för försvarsmaktens materiella kapacitet (inkl. försörjningsberedskapen), personalresurser och infrastruktur. Finland måste kunna utnyttja också de möjligheter som det internationella försvarssamarbetet ger att stärka försvarsförmågan.

Försvarsmakten upprätthåller en lägesbild som stöder försvaret och försvarsmakten har kapacitet att övervaka och säkra den territoriella integriteten och reglera beredskapen

Kontinuerlig lägesuppföljning och delad lägesbild har gjort det möjligt att fatta beslut i rätt tid och säkra den territoriella integriteten. Kapaciteten för att övervaka och trygga den territoriella integriteten upprätthölls på den nivå beredskapskraven ställer.

Förändringarna i omvärlden har beaktats i såväl utbildningen av trupperna som kraven på beredskapen. I synnerhet arméns beredskap har utvecklats. Försvarsmaktens beredskap kan i fortsättningen regleras genom att förordna reservister till repetitionsövningar utan den normala tidsfristen på tre månader för förordnandet. Försvarsmakten utvecklar aktionsberedskapen och reaktionsförmågan under normala förhållanden också genom att inom armén inrätta beredskapsenheter bestående av anställd personal och utvalda beväringar.

De handlingsmodeller som infördes genom försvarsmaksreformen etablerades

Försvarsmaksreformen 2012–2015 innehöll väsentliga förändringar av strukturer och arbetsmetoder. Den nya organisationen och de nya arbetssätten infördes fullt ut vid ingången av 2015. Handlingsmodellerna och processerna etablerades under året. Enligt en helhetsbedömning¹⁴ av försvarsmaksreformen gav förändringarna en årlig inbesparing på ca 123 mn euro 2015 jämfört med om reformen inte hade genomförts. Reformen gjorde det möjligt att återställa nivån på verksamheten, säkerställa att det finns tillräckligt många utbildare och sänka utgiftstrycket. Repetitionsövningarna och flygtimmarna återställdes till 2010 års nivå. Utgiftsstrukturen balanserades som planerat, dvs. så att de fasta personalutgifterna är högst en tredjedel av utgifterna för det militära försvaret. Försvarsmaktens personal minskade med 2 281 personer genom reformen. Målen för reformen definierades före de senaste årens förändringar i omvärlden. Med hänsyn till det lyckades försvarsmaksreformen väl och genomfördes enligt tidsplanen.

Försvarsmaktens verksamhetsnivå var nöjaktig med avseende på genomförandet av uppgifterna och produktionen av prestationsdugliga trupper

Övningsverksamhetens omfattning möjliggjorde truppövningar i utbildningen av såväl beväringar som reservister. Trots att antalet utbildade beväringar som avbröt tjänstgöringen var högre än förväntat kunde truppproduktionsuppgifterna skötas plan enligt. Under repetitionsövningarna utbildades något fler reservister än planerat. Utbildningen av värnpliktiga uppnådde utbildningsmålen, trots att antalet utbildare stannade under målet. Antalet flygtimmar räckte till för att hålla utbildningen på en miniminivå. Marinens fartyg nådde inte upp till det planerade antalet beredskapsdygn, till följd av den försenade leveransen av det tredje minröjningsfartyget av Kantanpääklassen och den pågående ombyggnaden av andra fartyg.

¹⁴ Puolustusvoimauudistuksen loppuraportti. 28.10.2016.
http://puolustusvoimat.fi/artikkeli/-/asset_publisher/puolustusvoimauudistuksen-loppuraportti-valmis

Tabell 29. Nyckeltal för försvarsmaktens verksamhet

	Utfall 2014	Utfall 2015	Mål 2016	Utfall 2016
<i>Målet är den verksamhetsnivå som krävs för uppgifterna och för att upprätthålla prestationsdugliga trupper</i>				
Utbildade beväringar, antal	21 418	21 328	21 200	20 671
Reservister utbildade vid repetitionsövningar, antal	5 818	18 526	18 000	18 443
Reservister i repetitionsövningar/placerade i krigsförband, %	1,6	8,1	7,8	8,0
Flygtimmar med Hornet, antal	7 998	8 999	8 800	8 797
Flygtimmar med NH90-helikoptrar, antal	1 271	1 654	1 650	1 666
Fartygsdygn för stridsfartyg (1 A), antal	1 158	1 196	1 300	1 215
<i>Målet en högklassig värnpliktsutbildning som uppfyller kraven på prestationsförmågan</i>				
Utbildningens kvalitet ("bild av armétiden") 1–5, slutenkät för beväringar)	4,2	3,8	3,8	4,2
Antal utbildare/utbildningspluton	2,6	2,5	2,5	2,4
Stridsövningsbaserade och andra terrängdygn i genomsnitt per beväring som tjänstgjort 6 mån., antal	26	36	35	35
Utbildade vid militärkurser beställda av Försvarshögskolan, antal	10 290	11 092	9 000	8 664

Utvecklingen, upprätthållandet och uppdateringen av försvarsmaktens materiella kapaciteter fortsatte

De kritiska materielupphandlingarna fortsatte med anslag för 2016. Hit hörde bl.a. skjutförnödenheter för fjärrverkan, utveckling av försvarets mobilitet och närstridsförmåga, förlängning av livslängden för sjöförsvarets fartygsmateriel, uppgradering av luftförsvarets jaktplan och upphandling av ett luftvärnsrobotsystem, utrustning av logistiktrupper samt säkerställande av underhållet genom reservdelsupphandling. Det finns brister i den territoriella täckningen och i stridsuthålligheten i fråga om underhållssystemets, ledningssystemets och logistiksystemets kapacitet.

Marinens och flygvapnets strategiska projekt togs in i försvarsredogörelsen och presenterades för statsledningen och riksdagen. Utifrån svaren på begäran om information i anslutning till marinens fartygsprojekt Flottilj 2020 inleddes beredningen av en anbudsförfrågan angående stridssystemen. Ett intentionsavtal om byggande av ett fartyg tecknades med ett inhemskt varv. Begäran om information angående projektet för ersättning av Hornet-jaktplanen (HX) besvarades och en anbudsförfrågan bereds.

De nordiska ländernas samarbetsavtal inom försvarsmaterielområdet gäller upphandling av försvarsmateriel, försörjningsberedskap och exportkontroll. I fråga om EU:s projekt inom försvarssektorn hade Finland som särskilt mål att främja EU:s arbete inom försörjningsberedskap och marknadstillträdet för små och medelstora företag inom försvarssektorn. Natos fördjupade partnerskap för fred utnyttjades bl.a. i utvecklingen av marinens arktiska kapaciteter och deras kompatibilitet. Försvarsförvaltningen anlät Natos logistik- och upphandlingsenhet (NSPA) som samupphand-

lingskanal och deltog i utvecklingen av bl.a. sprängämnessäkerheten och livscykelhanteringen.

Statsrådets principbeslut om tryggheten av det finska försvarets teknologiska och industriella bas bereddes under ledning av försvarsministeriet¹⁵.

Årsverken vid försvarsmakten fortsatte minska

Försvarsmaktens personalplanering utgår från personalbehovet för de krigstida truppena och utvecklingen av nya kapaciteter, särskilt inom cyberförsvaret. Antalet årsverken som betalades med omkostnadsanslag uppgick till ca 11 800, vilket är ungefär 200 årsverken färre än året innan.

Tabell 30. Löneutgifter och årsverken under moment 27.10.01 (Försvarsmaktens omkostnader)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Löneutgifter för försvarsmaktens personal, mn euro	789	825	815	828	847	795	778
Årsverken, antal	14 702	14 632	13 845	13 585	13 482	12 012	11 791

Försvarsförvaltningen bedömer också verkningarna av höjningen av den allmänna pensionsåldern och vidtar vid behov åtgärder i anknytning till upprätthållandet av det militära pensionssystemet och reserven av yrkesmilitärer.

Inbesparingar söks i lokalkostnaderna

Vid utgången av året hade försvarsförvaltningen tillgång till 3,0 mn lägenhetskvadratmeter och 292 900 hektar områden. Verkställandet av regeringsprogrammets anpassningsprogram för lokalhanteringen (2015–2020) fortsatte genom uppsägning av fler hyresavtal, effektivisering av underhållet av lokaler och minskning av bygginvesteringarna. Den nuvarande hyresavtalsstrukturen är styv, vilket har bromsat upp genomförandet av anpassningsprogrammet.

Tabell 31. Områden och lokaler som försvarsmakten förfogar över

	2013	2014	2015	2016
Lokaler, mn m ² lägenhetsyta	3,1	3,0	3,0	3,0
Områden, hektar	277 000	279 000	292 000	292 900
Lokalkostnader, mn euro	241,7	249,6	243,7	248,7

Från och med ingången av 2016 ökade kapitalhyrorna för lokaler med ca 13,4 mn euro netto, i vilket beaktades att målet att försvarsmakten skulle uppnå en hållbar hyresnivå ledde till en höjning av Senatfastigheters hyror, medan införandet av självkostnadsprincipen hade en sänkande effekt på Senatfastigheters hyror.

¹⁵ Statsrådets principbeslut om tryggheten av det finska försvarets teknologiska och industriella bas. 7.4.2016.
https://www.defmin.fi/files/3404/PUTE_strategia_sve_010416.pdf

Tidsfristen för utveckling av sprängämnesupplagringen flyttades fram till utgången av 2022 till följd av regeringsprogrammets nedskärning av investeringsramen för Senatfastigheter. Byggandet av sprängämneslagret kommer att fortsätta planenligt. Miljöskyddet vid skjut- och övningsområden och skjutbanor förbättrades. Dessutom fortsatte miljöövervakningen av de centrala militärområdena och saneringen av förorenade markområden.

Försvarsförvaltningen utnyttjar digitaliseringens möjligheter

Försvarsförvaltningen har nöjaktigt lyckats stödja ledningen och förvaltningen med hjälp av datatekniska system och stödsystem för förvaltningen. Också de värnpliktiga har under beväringstiden bättre möjligheter än tidigare att utnyttja tjänster via internet och få information om försvarsmaktens verksamhet. Därigenom stärks den offentliga bilden av försvarsmakten och även beväringarnas tjänstgöringsmotivation.

Utökat internationellt samarbete

Försvarssamarbetet med Sverige fortsatte i enlighet med den gemensamma verkställighetsplanen. Samarbetet med Nato utvecklades så att det bättre stöder det nationella försvaret. Försvarsmakten deltog i det EU-ledda arbetet med strategier för försvaret och säkerheten (bl.a. EU:s utrikes- och säkerhetspolitiska globala strategi, den europeiska handlingsplanen på försvarsområdet, definitionen av kapacitetskraven och en plan för utveckling av kapaciteter). Tyngdpunkten för utbildnings- och övningsverksamheten låg på krävande övningar i samarbete med respektive Nato, Sverige, USA och de övriga nordiska länderna. De nationella övningarna har i ökande grad öppnats upp för andra länder. Försvarsmakten fortsatte också ansträngningarna för att göra det möjligt att ge och ta emot internationellt bistånd. Ett centralt element är en lagstiftning som stöder den möjligheten.

Mer än en tredjedel av anslagen för det militära försvaret gick till den materiella kapaciteten

Att underhålla och bygga upp försvarsförmågan kräver balans mellan utgifterna för materiell beredskap, fasta personalutgifter och andra omkostnader.

Tabell 32. Utgifter för det militära försvaret*

	2014		2015		2016	
	mn euro	%	mn euro	%	mn euro	%
Utgifter för den materiella kapaciteten	729	31,8	821	35,4	873	37,0
Anskaffning av försvarsmateriel	433		464		495	
Utrustning av trupperna med omkostnadsanslag (exkl. löner)	45		52		60	
Till omkostnaderna hörande utgifter för materielunderhåll (exkl. löner)	251		305		318	
Fasta personalutgifter	768	33,5	697	30,1	693	29,4
Fastighetsutgifter	250	10,9	244	10,5	249	10,6
Övriga utgifter för det militära försvaret	546	23,8	556	24,0	542	23,0
Sammanlagt	2 293	100,0	2 318	100,0	2 357	100,0

* Utfall enligt kassaprinipen exklusive momsutgifter

Under 2016 lades nästan en fjärdedel av anslagen för det militära försvaret på upphandling av försvarsmateriel och på utrustning av trupperna med omkostnadsanslag. När man räknar in också materielunderhållet uppgår den materiella kapacitetens andel av utgifterna för det militära försvaret (exkl. moms) till över en tredjedel. Leverans- och betalningstiderna för försvarsmaterielupphandlingar påverkar i väsentlig grad utgifterna för materielupphandling och därmed också den materiella kapacitetens relativa andel av utgifterna för det militära försvaret för varje år.

5.4.3 Ett tryggt samhälle

Försvarsmakten har den beredskap som krävs för att utifrån sina förmågor, resurser och kompetenser och i enlighet med principerna i säkerhetsstrategin för samhället stödja andra myndigheter. Försvarsmakten ger andra myndigheter stöd i form av handräckning och medverkan i räddningsinsatser och då en annan myndighet bistår en annan stat.

Försvarsmakten genomförde alla handräckningsuppgifter som begärdes och anvisades den med stöd av gällande bestämmelser. Antalet handräckningsuppgifter (591 år 2016) låg på ungefär samma nivå som de föregående tre åren. Den stora invandringen av asylsökande i slutet av 2015 och början av 2016 krävde handräckning utöver det normala, men försvarsmakten hanterade på det stora hela situationen utmärkt. Utifrån responsen från myndigheterna har försvarsmaktens handräckning varit betydelsefull.

Säkerhetskommittén, som arbetar i anslutning till försvarsministeriet, och dess sekretariat främjade säkerheten i samhället bl.a. genom beredskapsövningen VALHA 15-16 och genom att påbörja uppdateringen av samhällets säkerhetsstrategi.

5.4.4 Stärkande av den internationella säkerheten

Den internationella krishanteringen förebygger och begränsar kriser jämte återverkningar som kan nå Finland. Att delta i militär krishantering, snabbinsatsenheter, multinationell utbildning och övningsverksamhet och annan internationell verksamhet är utvecklande för Finlands försvar och för de kapaciteter och förmågor som behövs i kriser som kan påverka Finland. Beredskapen att effektivt ta emot militär hjälp utanför Finland, inklusive konceptet för värdlandsstöd, utgör tillsammans med mekanismerna för försörjningsberedskapen och behövlig lagstiftning centrala delar av Finlands försvarskapacitet.

Efter terrordåden i Paris i november 2015 återopade Frankrike klausulen om ömsesidigt stöd och bistånd i fördraget om Europeiska unionen (artikel 42.7) och begärde de övriga medlemsstaternas stöd särskilt inom krishanteringsinsatserna. Som svar på begäran om bistånd beslutade Finland delta med ca 160 soldater i en fransk reservbataljon under tiden 1.4.2017–31.8.2018. Finlands sammanlagda styrka i UNIFIL-insatsen ökar därmed till ca 330 soldater.

Förutsättningarna för militär krishantering och genomförandet av insatserna har förändrats under det senaste decenniet. De i insatserna deltagande trupperna minskar, och utbildar-, expert- och rådgivningsuppgifter samt specialkapaciteter får ökad betydelse i krishanteringen.

Finland deltog i tolv militära krishanteringsinsatser och två militära observatörsupdrag med sammanlagt ca 500 soldater. Tyngdpunkten för den militära krishanteringen låg på UNIFIL-insatsen i Libanon och den utbildnings- och rådgivningsinsats som inleddes av koalitionen mot Isis. Deltagandet i EUNAVFOR Atalanta-insatsen avslutades vid årets utgång. Dessutom deltog Finland med en underrättelsetrupp och stödelement i den av Storbritannien ledda EU-stridsgruppens beredskapsperiod och ställde ett jägarkompani och en helikopteravdelning till förfogande för den pool som kompletterar Natos snabbinsatsstyrkor.

Tabell 33. Utgifter för militär krishantering 2010–2016, mn euro

Användningsändamål	Använt						Disponibelt	Använt
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2016
Krishanteringsinsatsen i Libanon (UNIFIL)	0	0	18	29	38	41	39	35
Utbildningsinsatsen i Irak	0	0	0	0	0	5	28	20
Krishanteringsinsatsen i Afghanistan (ISAF och RS)	29	39	30	25	19	16	13	8
Krishanteringsinsatsen i Kosovo (KFOR)	24	8	6	3	3	3	3	3
Övriga krishanteringsutgifter och reservpunkten sammanlagt	45	68	36	36	41	40	51	41
Sammanlagt	98	115	90	93	101	105	134	107

6 Finansministeriet

6.1 Översikt över förändringarna i omvärlden och på verksamhetsområdet

Tabell 34. Förändringarna i omvärlden

Förändringarna i omvärlden	Konsekvenser för ministeriets verksamhetsområde
I och med att tillväxten återhämtar sig i de industrialiserade länderna förbättras den internationella ekonomin. Utsikterna för tillväxtekonomierna är däremot mycket varierande. Trots detta ligger tyngdpunkten för den ekonomiska tillväxten fortfarande på tillväxtländerna. Ekonomin inom euroområdet håller på att återhämta sig efter en lång period med långsam tillväxt även om tillväxten fortfarande är svag. Tillväxten i Förenta staterna blir snabbare. I Japan är den ekonomiska tillväxten svag. I Kina avtar den ekonomiska tillväxten och den ökade skuldsättningen inom den privata sektorn kastar en skugga över den ekonomiska situationen. Även om utsikterna är relativt positiva kastar de geopolitiska spänningarna samt hotet om ökad protektionism, som skulle påverka det internationella utbytet negativt, en skugga över den internationella ekonomin. Utsikterna för euroområdet stärks, trots den riskfyllda situationen i Grekland.	Exporten har stor betydelse för Finlands ekonomi, trots att dess andel av bruttonationalprodukten har minskat under de senaste åren. Utvecklingstrenderna i den globala ekonomin påverkar intimt den finländska ekonomin. Om exportsektorn återhämtade sig skulle detta ha betydande positiva effekter även på den finländska offentliga ekonomin.
Social- och hälsovårds och landskapsreformen har en betydande effekt på förvaltningsstrukturen i Finland. I fortsättningen kommer förvaltningen att ske på tre nivåer (staten, landskapet och kommunen). Nya landskap grundas, social- och hälsovårdens uppbyggnad, tjänster och finansiering förnyas och landskapen får nya uppgifter inom ramen för reformen.	Landskapets finansiering kommer att grunda sig på statlig finansiering. Målet med finansieringssystemet och begränsningen av kostnadsökningen, som är ett element i systemet, är att för sin del trygga förverkligandet av de kostnadsinbesparingar som justerar hållbarhetsunderskottet på 3 md euro innan utgången av 2029. Enligt förslaget ska kommunernas skatteinkomster och statsandelar minska i samma grad som uppgifterna överförs från kommunerna till landskapen. En motsvarande åtstramning sker i statsbeskattningen. För beskattningens del genomförs reformen så att ingen åtstramning sker i beskattningen av arbete och att den totala skattesatsen inte stiger. Kommunernas statsstödssystem omarbetas så att en tillräcklig finansiering av de uppgifter som blir kvar hos kommunerna kan tryggas. I samband med landskapsreformen upphör statens regionförvaltning och statens förvaltningsstruktur komprimeras huvudsakligen till två nivåer (ministerierna och under dem ämbetsverken, som huvudsakligen har riksomfattande befogenheter). De sex regionförvaltningsverken sammanslås till en lokalt verkande myndighet med riksomfattande befogenhetsområde. Överlappningar mellan regionförvaltningsverken och de centrala ämbetsverken avlägsnas.
Konkurrenskraftsavtal ingicks	Finansministeriet gör bedömningar av effekterna av konkurrenskraftsavtalet. Skattelättnaderna i anknytning till konkurrenskraftsavtalet kommer att medföra en ökning av underskottet i den offentliga ekonomin innan avtalets positiva effekter börjar märkas. På längre sikt bedöms effekterna av konkurrenskraftsavtalet på den offentliga ekonomin vara neutrala.
Förslag till fördjupad bankunion och kapitalmarknadsunion	Inom ramen för verksamhetsplanen för kapitalmarknaden lämnade kommissionen ett förslag till lagstiftning om harmonisering av insolvenslagstiftningen samt stimulans för de centrala motparterna och krislösning. Förhandlingarna om anhängiga lagstiftningsprojekt slutfördes.

Förändringarna i omvärlden	Konsekvenser för ministeriets verksamhetsområde
Utveckling av den nya generationens finansierings-serviceteknologier	Enligt uppskattningar kommer storskaligt ibruktage av teknologiska innovationer att i framtiden kraftigt förändra den nuvarande finansmarknadssektorn.

De viktigaste förändringarna på verksamhetsområdet

- Bilskatte- och accisuppgifterna övergick från tullen till Skatteförvaltningen från början av 2017.
- Av tullens kundbetjäningsställen med jour stängdes 13 och de fysiska besöken vid verksamhetsställena ersattes med elektronisk betjäning, alternativa betjäningssformer och i vissa fall med betjäning på bokad tid. Personalen flyttades till gränsövergångarna.
- Helsingfors, Östra Nylands och Västra Nylands magistrater sammanslogs från början av 2016 till Nylands magistrat. Magistraternas verksamhetsställen i Lojo, Vanda och Pudasjärvi stängdes. Tjänsterna vid de stängda enheterna ersattes bland annat med sam- och distanstjänster.

6.2 Utvärdering av de största riskerna i omvärlden och på verksamhetsområdet

Tabell 35. Risker i omvärlden och på verksamhetsområdet

Risk	Betydelse för ministeriets verksamhetsområde	Risikförebyggande åtgärder
Svag utveckling av ekonomin och sysselsättningen. Till följd av de ökade ränteutgifterna och garantiutgifterna kommer det uppställda målet för det strukturella underskottet i den offentliga ekonomin under medellångt perspektiv inte att uppnås.	Utgifterna inom den offentliga ekonomin fortsätter att öka. Skyldigheterna i stabilitets- och tillväxtpakten kommer inte att uppfyllas under de närmaste åren.	Åtgärder behövs för höjning av sysselsättningsgraden och effektivisering av den offentliga serviceproduktionen. Det finns ingen orsak att göra nedskärningar i storleksordningen på eller genomförandet av den åtgärdshelhet om 10 md euro som finns i regeringsprogrammet. Med tanke på eventuellt oförutsett beteende är det för säkerhets skull skäl att noggrant följa med effekterna av pensionsreformen 2017. I fortsättningen är det skäl att kritiskt granska olika vägar för tidigt utträde ur arbetslivet. Begränsningar i indexförhöjningarna för arbetspensioner är också ett sätt att dämpa ökningen i arbetspensionsutgifterna.
Social- och hälsovårds och landskapsreformen dämpar inte kostnadsökningen enligt målsättningarna.	Staten blir eventuellt tvungen att bevilja de landskap vars pengar är slut behovsprövad eller uppgiftspecifik tilläggsfinansiering. Detta kan försämra landskapens intresse för effektivisering av sin verksamhet och leda till budgetöverskridningar.	Uppföljningen av landskapens ekonomi och resursstyrningen genomförs effektivt och effektivt så att eventuella ekonomiska problem inom landskapen observeras tillräckligt tidigt för att kunna ingripa i dem med rätt slags styrning. En tillräcklig informationsbas tryggas för styrningen.
Nedskärningen i den offentliga ekonomins uppgifter och skyldigheter förverkligas inte enligt målsättningarna.	En begränsning av ökningen av utgifterna i den offentliga ekonomin lyckas inte.	Ett beaktansvärt antal nya beslut, som garanterat genererar inbesparingar behövs för att uppnå det uppställda målet för inbesparingar på 1 md euro. För att målsättningen ska uppnås är objektet för det fortsatta arbetet att spetsprojekten och reformerna genererar effekter som stärker hela den offentliga sektorn samt fullskaligt utnyttjande av digitaliseringen.

Risk	Betydelse för ministeriets verksamhetsområde	Risikoförebyggande åtgärder
Räntenivån stiger.	Det årliga underskottet i statsbudgeten ökar med 1 md euro för varje ökning i räntenivån med en procentenhet och kommunernas underskott med ca 0,2 md euro årligen.	En strukturell förstärkning av den offentliga ekonomin genom minskning av underskotten och övriga åtgärder.

6.3 Uppfyllelse av effektmål

Tabell 36. Utvärdering av hur de samhälleliga effektmålen har uppnåtts (på skalan utmärkt, god, nöjaktig, försvarlig, icke påbörjad/svag)

Mål	Betyg	Motivering
<i>Statsekonomin</i> Statsekonomin stärks, hållbarhetsunderskottet minskar och skuldsättningsgraden minskar genom stöd till regeringens ekonomiska politik.	Försvarlig	Sedan 2009 har den offentliga ekonomin i Finland visat ett kraftigt underskott. Underskottet i den offentliga ekonomin beror framför allt på en lång period med svag ekonomisk utveckling och sysselsättningsutveckling. De direkta anpassningsåtgärderna har minskat statens och kommunernas underskott 2016.
<i>Kommunekonomin</i> Kommunekonomins finansieringsläge förbättras.	God	År 2016 försämrades kommunernas verksamhetsbidrag med 1,4 %. Driftsekonomin utgifter ökade ytterst måttligt, men den svaga utvecklingen för driftsinkomsterna hade en försämrande effekt på helheten. En klar förbättring skedde i det bokföringsmässiga resultatet på nivån för hela kommunekonomin. Detta berodde långt på effektiviserad verksamhet. Antalet kommuner med svag ekonomi stannade på samma nivå som 2015.
<i>Beskattning</i> Lågt skatteunderskott.	God	Enligt IMF:s och EU:s undersökningar ligger mervärdesskattens skatteunderskott i Finland på en av de lägsta nivåerna i Europa. De senaste åren har underskottet i Finland varit ca 4–5 % (av det lagstadgade taxeringsutfallet på mervärdesskatt).
<i>Statens regional- och lokalförvaltning</i> Den regionala och lokala förvaltningen är klar och enkel.	Nöjaktig	Beredningen av lösningarna gällande statens regionförvaltning pågår i samband med landskapsreformen. Statsförvaltningens struktur koncentreras huvudsakligen till en tvåstegsstruktur. Regionförvaltningsverkens interna samarbete blev intensivare och enhetliga riktlinjer och verksamhetssätt drogs upp. Antalet klagomål som anhängiggjordes hos regionförvaltningsverken började öka.
<i>Förvaltningens interna tjänster</i> Kostnaderna för de centraliserade tjänsterna inom statsförvaltningen sjunker och lönsamheten förbättras inom lokalförvaltningen, datatekniktjänster samt ekonomi- och personalförvaltningen.	God	Arbetsproduktiviteten och den totala produktiviteten vid ekonomi- och personalförvaltningens servicecentral ökade med 5,17 % jämfört med 2015. Enligt en bedömning gjord av statens center för informations- och kommunikationsteknik har dess verksamhet åstadkommit årliga inbesparingar på 37 mn euro (målet är 47 mn euro). År 2016 ingick Senatsfastigheterna avtal om en lösning för lokalerna som ger 25 mn euro i årliga inbesparingar i statsförvaltningens lokalkostnader. Målet var en inbesparing på 12 mn euro.

6.4 Utvecklingen av verksamhetsresultatet för förvaltningsområdet

6.4.1 Finanspolitiken

I juni 2016 undertecknade arbetsmarknadsorganisationerna det s.k. konkurrenskraftsavtalet. Avsikten med avtalet är att förbättra de finländska företagens priskonkurrenskraft och därigenom öka exporten och sysselsättningen. Avtalet förlänger den årliga arbetstiden med 24 timmar, minskar semesterpenningarna inom den offentliga sektorn samt sänker arbetsgivarens socialskyddsavgifter och överför dem delvis på löntagarna. Som en del av avtalet förlängs de gällande löneavtalen till 2017 utan förhöjningar.

De moderata löneavtalen, konkurrenskraftsavtalet och de till avtalet kopplade skattelättnaderna stöder sysselsättningen och den ekonomiska tillväxten. Det verkar dock som om man inte uppnår de målsättningar som har uppställts för sysselsättningsgraden och antalet sysselsatta utan tilläggsåtgärder och att finansieringsläget för den offentliga ekonomin inte förbättras i enlighet med de uppställda målen.

Regeringen fortsatte att vidta direkta anpassningsåtgärder. I samband med upprättande av planen för den offentliga ekonomin för 2017-2020 fattade regeringen nya beslut om att bevara anpassningsåtgärderna på den i regeringsprogrammet avtalade nivån. De största tilläggsinbesparingarna gällde grundunderhållet för väglederna, utvecklingssamarbetet samt den utgiftshelhet gällande indexinbesparingar som ingår i bilaga 6 i regeringsprogrammet, där ett jämnstort avdrag på 0,85 % gjordes på samtliga index. Trots anpassningsåtgärderna uppvisade statsekonomin fortfarande underskott. Ny statsskuld för 2,2 md euro upptogs, vilket ökade statsskulden till sammanlagt 102 md euro vid årets slut.

Tutkibudjettia.fi och utgiftskartläggning

Finansministeriet tog 2016 fram en ny typ av visualisering av budgeten: tjänsten tutkibudjettia.fi. I tjänsten kan man granska budgeten ur olika perspektiv allt från totala siffror till detaljgranskning. Utgiftskartläggningen¹⁶, som beskriver vilka förmåner, tjänster och verksamheter som finansieras med offentliga medel, hur finansieringen av utgiftsposterna fastställs samt verksamhetens påverkan ur undersöknings- och utredningsperspektiv uppdaterades också 2016.

Europeiska styrningsperioden och statsrapporter

Följande händelser i den europeiska styrningsperioden skedde enligt årsklockan; 1) den årliga tilläggsutredningen och alarmmekanismrapporten, 2) euroområdet rekommendationer, 3) statsspecifika analytiska rapporter och djupgående analyser för de länder där det enligt bedömningarna fanns risker för makrostabiliteten och 4) landsspecifika rekommendationer.

¹⁶ Menokartoitus 2016. Valtiovarainministeriön julkaisuja 21/2016.

Den årliga tilläggsutredningen gjorde en bedömning av de centrala utmaningarna inom EU och koncentrerade sig på främjande av investeringar, påskyndande av de strukturella förändringarna samt ansvarsfull och tillväxtfrämjande stabilisering av den offentliga ekonomin. I alarmmekanismrapporter för samma år lyfte man å sin sida särskilt fram hurdana effekter på hela euroområdet obalansen i medlemsstaterna har och hurdana samordnade politiska åtgärder dessa effekter kräver. I alarmmekanismrapporten identifierade man de länder för vilka rapporter med en djupare analys gjordes i ett senare skede, det vill säga att man närmare önskade granska makrostabiliteten i de aktuella länderna. Finland hörde liksom tidigare år till denna grupp.

Finland fick tre relativt omfattande rekommendationer av EU. Såsom de föregående åren låg dessa på en relativt allmän nivå. Den första rekommendationen gällde den offentliga ekonomin och social- och hälsovårdstjänsterna. Den andra koncentrerade sig på arbetsmarknaderna och den tredje på konkurrensen på marknaderna.

EU-budgeten

Förhandlingarna om EU:s budget för 2017 slutfördes planenligt. De centrala målsättningarna för budgeten uppnåddes. Den totala utgiftsnivån i budgeten stannade på en moderat nivå.

I september 2016 gav kommissionen ett meddelande om sin halvtidsöversyn av finansieringsramen för innevarande period 2014–2020. Den enighet som uppnåddes gällande rådets ställning till halvtidsbedömningen i slutet av 2016 motsvarar Finlands målsättningar.

6.4.2 Beskattning

En harmonisering av beskattningsförfarandet för skatter på eget initiativ, skatteuppbördsförfarandena samt bestämmelserna om sökande av ändring och ändringsskatteförfarandet skedde från början av 2017. Under berättelseåret gav regeringen dessutom en proposition om ändring av lagstiftningen om förskottsuppbörd samt inkomstbeskattningens ränteregler. Genom reformerna har den skattskyldiges administrativa börda minskat, lagstiftningen förtydligats och rättsskyddet förbättrats. Målsättningen för omarbetningen av metoderna och beskattningens informationssystem är en insparing på 100 årsverken inom Skatteförvaltningen före 2021. Uppföljningen av effekterna av reformerna och förverkligandet av de uppställda målsättningarna görs enligt den uppföljningsplan som blir klar under innevarande år. En uppskattning av ett eventuellt utvecklingsbehov görs utgående från de erfarenheter som inflyter på tillämpningen av reformen.

I början av 2016 togs det nya informationssystemet inom skatteförvaltningen i bruk allra först för arv- och gåvoskattens del. Den färdiga programvaran, som ersätter beskattningens existerande informationssystem, tas stegvis i bruk inom samtliga skatteslag och beskattningsfunktioner senast 2020 (Valmis-projektet). Inom ramen för pro-

jektet utvecklar Skatteförvaltningen även sina verksamhetssätt och en omarbetning görs av den elektroniska betjäningen. För gåvoskattens del togs den nya OmaVero-tjänsten i bruk hösten 2016 och tjänsten ersatte skattekontotjänsten från början av 2017.

Bilskatte- och accisuppgifterna övergick från Tullen till Skatteförvaltningen från början av 2017. Tullen sköter också i fortsättningen övervakningsuppgifterna och brottsundersökningen av acciser och bilskatt samt beskattningen av vissa produkter som importeras från länder utanför EU på vilka accis tillkommer. Med överföringen koncentrerades beskattningsuppgifterna till Skatteförvaltningen och därmed främjades principen om ett betjäningsställe för skattefrågornas del. Genom överföringen blir det även möjligt att förenhetliga beskattningsprocesserna och utnyttjande av Skatteförvaltningens färdiga program.

Grundandet av ett riksomfattande inkomstregister anknyter till skapandet av en mera omfattande nationell total infrastruktur med målsättningen att minska arbetsgivarnas administrativa börda samt förenkla anmälningsförfarandet och skyldigheterna i anknytning till uppgifterna om inkomster. Finansministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, arbets- och näringsministeriet samt centrala myndigheter och aktörer som sköter offentliga uppgifter har suttit med i beredningen. Skatteförvaltningen kommer att vara registerägare och ansvarig myndighet för den gemensamma tjänsten. Avtalet med leverantören av systemet undertecknades i november 2016 och avsikten är att registret tas i bruk under 2019.

Inom EU började man 1.5.2016 tillämpa den baslagstiftning som gäller tullförfarandet. En helt ny, nationell tullag stiftades också till följd av detta.

För införande av det riksomfattande programmet för grå ekonomi upprättar tullen en egen plan för bekämpning av grå ekonomi (23 separata projekt). Tullen slutförde 442 skattegranskningar, av vilka 83 % ledde till fiskala åtgärder. Tullens totala effekt på brottsbekämpningen var 224,8 mn euro och sammanl. 19,3 mn euro i ekonomisk vinning återficks.

6.4.3 Finansmarknaden

I juni 2016 avtalade Ecofin-rådet om en vägkarta för fördjupad bankunion enligt de riktlinjer som även finansministeriet förespråkade i samarbetet. För att kunna fortskrida på vägen mot ett gemensamt depositionsskydd förutsätts det att minskningen av riskerna fortsätter inom banksektorn. I november gav kommissionen ett omfattande lagstiftningspaket, där målet var att genom de föreslagna ändringarna i lagstiftningen om bankernas soliditet och likviditet samt krishanteringslagstiftningen åstadkomma en minskning av riskerna inom banksektorn. I slutet av året inleddes även på motsvarande sätt det tekniska arbetet för skapande av ett gemensamt beredskapssystem i den gemensamma krishanteringsfonden.

Under berättelseåret upprättade de ministerier som ansvarar för den nordiska finansieringsmarknaden ett samförståndsprotokoll. Målet med detta är att stärka samarbetet i fråga om sådana bankgrupper som verkar över gränserna som har en eller flera för finansieringsstabiliteten betydande filialer. I Finland justerades dessutom Stabilitetsfondens förvaltningsavgift och Finansinspektionens tillsynsavgift för tryggnade av de aktuella myndigheternas finansieringsgrund i samband med de strukturella förändringarna inom branschen.

Inom ramen för verksamhetsplanen för kapitalmarknaderna gav kommissionen ett lagstiftningsförslag gällande harmoniseringen av insolvenslagstiftningen samt stimulans och krislösning för de centrala motparterna.

Lagstiftningen om massfinansiering trädde i kraft och marknaden fortsatte tydligt att växa. Beredningen av en lagstiftning gällande representantmodellen fortsatte. Avsikten är att utveckla den inhemska marknaden för masskuldebrevslån för tryggnade av företagens tillväxt, sysselsättning och kontinuitet i verksamheten. Konsumenternas rätt till baskonton för betalningar och tjänster i anknytning till dem förbättrades genom ändringar i lagstiftningen.

EU:s förordning om missbruk på marknaderna samt direktivet om de straffrättsliga följderna av missbruk på marknaderna trädde i kraft på det nationella planet. Detta effektiviserar bekämpningen av ekonomisk brottslighet i Finland. Kommissionen gav ett nytt förslag till lagstiftning om effektivisering av bekämpningen av penningtvätt och terrorism. Den centrala förändringen i förslaget anknyter till myndigheternas möjligheter att få information om bank- och betalkonton.

6.4.4 Förvaltningspolitik

Regionförvaltningsverk och magistrater

Regionförvaltningsverken uppnådde sina mål 2016. Den genomsnittliga behandlingstiden för inlämnat klagomål förkortades till 7,8 månader, vilket underskred målet på 8 mån. Behandlingstiden för miljötillståndsärenden var 14,0 mån., vilket var sämre än målsättningen 12 mån. I ärenden enligt vattenlagen uppnåddes målsättningen för behandlingstiden (6 mån.) i och med att den verkliga behandlingstiden var 5,8 mån. Behandlingstiden för alkoholtillstånd var 0,6 mån. och underskred också målet. Under 2016 började man inrikta utvecklingen av ämbetsverken på de för landskapsreformen förberedande ändringarna.

Magistraterna uppnådde 2016 utan problem de uppställda målen. Behandlingstiden för tillsättande av intressebevakning var 3,25 mån. och underskred målsättningen 4 mån., granskningstiden för intressebevakningens årskonton var i genomsnitt 4 mån. (målsättning 6 mån.) och som regel fanns det tillgång till offentliga notarietjänster under samma dag (målsättning 2 dagar).

Gemensamma tjänster

I oktober gav regeringen sin proposition om ändring av lagen om samservice inom den offentliga förvaltningen. Målsättningen är att stöda digitaliseringsutvecklingen och den elektroniska betjäningen genom samarbete mellan myndigheterna.

I slutet av 2016 hade statens gemensamma ekonomi- och personalförvaltningssystem (Kieku) tagits i bruk vid samtliga statliga ämbetsverk (med undantag för försvarsmakten och Ålands statliga ämbetsverk) och det användes av 62 000 tjänstemän. Kieku-projektet stannade nästan inom budgeten: utfallet var 127,1 mn euro, då budgeten var 125 mn euro. Den förväntade livscykeln för Kieku-systemet sträcker sig fram till 2030-talet. Avkastningen på de tjänster som producerats med Kieku har överskridit utgångsnivån 2011. De totala arbetsmängderna vid statens ekonomi- och personalförvaltnings servicecentral (Palkeet) har sjunkit 30,6 % inom ekonomiförvaltningen och 13,4 % inom personaltjänster. Enligt Statskontorets lönsamhetsuppföljning har ämbetsverkens arbetsinsats från 2011 till slutet av 2016 sjunkit med 15 % för ekonomiförvaltningsuppgifternas del och med 6 % för personalförvaltningens del. Enligt slutrapporten för Kieku var den årliga netto nyttan av Kieku för första gången positiv 2016 (2,7 mn euro) och bruttonyttan 11,3 mn euro. Under de kommande åren beräknas både netto- och bruttonyttan öka till ca 40 mn euro årligen.

Palkeets totalavkastningsindex ökade med 5 % från föregående år och var 111,03 (100 basåret 2011). Servicecentralens lönsamhet har ökat jämnt efter den nedgång som skedde i samband med ibruktagandet av Kieku, t.ex. arbetsmängden för personaltjänster (löne- och arvodesräkning och hantering av tjänsteförhållanden) har minskat sammanlagt 19 % sedan 2011 och lönsamheten för hantering av utgiftsverifikationer har förbättrats sammanlagt 29 % sedan 2011. Tack vare den goda lönsamhetsutvecklingen beräknas Palkeets serviceavgifter 2017 sjunka med 11 % (ca 5,7 mn euro) från nivån 2016.

Det beslut om en inbesparing på 15 mn euro som ingår i regeringsprogrammet inom processområdet från upphandling till betalning kan genomföras med en förändring av verksamhetsmodellen för digitaliseringen av upphandlingar. År 2016 förverkligades bl.a. en planerings- och upphandlingskalender, statens interna upphandlingsdata-tjänst och ibruktagandet av en elektronisk upphandlingslösning vid 36 statliga organisationer inom ramen för programmet för digitalisering av anskaffningar.

6.4.5 Staten som arbetsgivare

Inom statens arbetsmarknadsverksamhet var målsättningen för 2016 att förbättra den offentliga ekonomins betändighet. Statens avtalslösning för perioden 2017–2018 har gjorts i enlighet med innehållet i konkurrenskraftsavtalet. Tjänste- och kollektivavtalslösningen innehåller en tidsbunden sänkning av semesterpenningen med 30 % inom den offentliga sektorn 2017–2019 samt en årlig förlängning av arbetstiden med 24 timmar genom förlängning av de regelbundna arbetstiderna från 1.2.2017. Ingen

justering av lönerna ingår i avtalet. På årsnivå sänker dessa avtalsändringar och de administrativa åtgärderna i konkurrenskraftsavtalet (sänkta arbetsgivaravgifter) ämbetsverkens kostnader med i genomsnitt 3,9 % och de har beaktats som en inbesparing på 127 mn euro i ämbetsverkens verksamhetsanslag i budgeten för 2017. De effektiva begränsningarna i statsförvaltningens löneglid har fortsatt och löneglidet har minskat från 1,0 % 2015 till 0,0 % 2016.

Under berättelseåret rådde arbetsfred i enlighet med statens avtal och arbetsfreden har hållit bra.

I skenet av de mätare som beskriver utvecklingen av arbetstillfredsställelsen och sjukfrånvaron har arbetshälsan stannat på en god nivå (kapitel 3.2.3 i regeringens årsberättelse). Den genomsnittliga pensionsåldern för de anställda har stigit från 60 år och 2 månader till 61 år och 3 månader under tidsintervallet 2010–2016, med fyra månader under det senaste året.

I april 2016 trädde en ändring av avgångsåldern för statliga tjänstemän i kraft genom lagen om ändring av tjänstemannalagen (193/2016). Avgångsåldern för statliga tjänstemän höjdes stegvis till 70 år på samma sätt som i pensionslagen för den offentliga sektorn (81/2016).

Under berättelseåret har en ändring av lagen om statliga tjänstemän beräts i anknytning till kravet på finskt medborgarskap vid besättning av tjänster. Målsättningen är att på förhand förhindra situationer där den utnämnda personen skulle ha kopplingar till utlandet som orsakar säkerhetsrisker. I beredningen ingår även ändringar i säkerhetsutredningslagen så att man i samband med säkerhetsutredningar bättre än i dag kan göra en utredning av kopplingarna till utlandet. Regeringen har för avsikt att ge sin proposition under vårsessionen 2017.

En beredning av hävning av rätten att överklaga utnämningar har även gjorts. Arbetsgruppen föreslog en lagändring så att man genom att lämna in en klagan kunde söka ändring i beslut gällande utnämning till tjänst eller tjänsteförhållande. Besvärsrätten skulle dock inte gälla utnämningar som t.ex. republikens president eller statsrådet gör. Regeringen har för avsikt att ge sin proposition under vårsessionen 2017.

Främjande av gott ledarskap och förvaltning

De viktigaste projekten inom spetsprojektet inom ledarskap är omarbetningen av ministeriernas ledningssystem, en ny lättare modell för den högsta ledningens ledaravtal, åtgärder för utveckling av ledningen av statsförvaltningens personal samt utredningen av hur väl den gemensamma statsrådsmodellen fungerar. Projektet inkluderar också ny verksamhet för utveckling av verksamhetskulturen och skapande av nya verksamhetsmetoder.

Innehållet i systemet som mäter arbetstillfredsställelse och ledarskap VMBaro, omarbetades 2016. VMBaro och ett med systemet passande mätningssätt har föreskrivits alla ämbetsverk som uppföljningssystem. Med hjälp av VMBaro kan ämbetsverken samla in respons för utveckling av sin verksamhet, organisationskultur samt ledarskaps- och chefsarbetet.

Förvaltningens öppenhet främjades inom ramen för det internationella partnerskapsprogrammet för öppen förvaltning, som har 75 medlemsstater (Open Government Partnership, OGP). Ett tyngdpunktsområde inom arbetet var främjande av delaktighet för äldre personer och ungdomar. Inom ramen för regeringens spetsprogram prövade man på olika metoder för medborgarnas deltagande. Som exempel kan nämnas att 1 340 personer deltog i en tankesmedja för äldre personer om digitala tjänster och att 160 ungdomar från olika delar av landet deltog i toppmötet Framtidens kommun. Resultatet av försöken med att höra medborgarna var ett stort antal åsikter från olika intressentgrupper som kommer att utnyttjas i spetsprojekt och tjänstemannaarbetet.

6.4.6 Kommun- och landskapsärenden

Social- och hälsovårds och landskapsreformen

Under berättelseåret bereddes regeringens proposition om reform av organiseringen av social- och hälsovårds och landskapsreformen samt lagar i anknytning till denna. Propositionen gavs till riksdagen i februari 2017. I december 2016 offentliggjorde regeringen ett utkast till valfrihetslagstiftning. Regeringens proposition ges till riksdagen under vårsessionen 2017.

Genom social- och hälsovårds och landskapsreformen eftersträvar man parallellt med de administrativa förändringarna och verksamhetsförändringarna efter minskning av den offentliga ekonomins hållbarhetsunderskott med 3 md euro innan 2030. Detta förutsätter att utgifterna inom social- och hälsovården i fortsättningen reellt ökar med endast 0,9 % årligen. Vid beredningen av hela reformen har frågan om hur målsättningen ska uppnås beaktats och den har i synnerhet accentuerats vid beredningen av lagen om landskapens finansiering. En noggrannare behandling av reformen finns i kapitel 2.7 i regeringens årsberättelse.

Framtidens kommun

Regeringen har inlett projektet Framtidens kommun, där man utgående från parlamentarisk beredning fastställer kommunernas roll, ställning och uppgifter samt förhållande till de landskap som grundas. En noggrannare beskrivning av reformen finns i kapitel 2.7 i regeringens årsberättelse.

Kommunekonomiprogrammet

Kommunekonomiprogrammet har använts i två år. Uppföljningen av kommunekonomin och påverkan på utvecklingen genom detta program verkar vara en fungerande modell: Det går att jämföra den verkliga situationen med den förutsedda utvecklingen

och analysera orsakerna till avvikelserna. Det centrala i programmet var dessutom den finansieringsmålsättning för kommunekonomin som regeringen fastställde i planen för den offentliga ekonomin samt uppföljning av hur utgiftsbegränsningarna i statens åtgärder utfaller samt effekterna av förhandlingsförfarandet mellan staten och kommunsektorn i anknytning till kommunsektorns situationsbild. Rapporteringen om kommunekonomin finns i kapitel 3.4 i regeringens årsberättelse.

Minskning av kommunernas uppgifter och skyldigheter samt försök

Åtgärdsprogrammet för minskning av kommunernas uppgifter och skyldigheter blev klart i februari 2016. På årsnivå har kostnadsinbesparingen för åtgärdsprogrammet inom hela offentliga sektorn långsiktigt, dvs. senast 2029, uppskattats till, ca 400 mn euro.

Kommunförsök för att stöda minskningen av kommunernas uppgifter och skyldigheter har fortsatt. Försökslagen gällde åren 2015 och 2016. Slutrapporteringen och utvärderingen av försöket blir klara innan utgången av april 2017.

Hösten 2016 inledde finansministeriet ett digikommunförsök där målsättningen är att genom försök i kommunerna åstadkomma inbesparingar grundade på bevisning eller dämpa kommunernas kostnadsökningar genom utnyttjande av digitalisering.

6.4.7 Offentliga förvaltningens IKT

Beredningen av spetsprojektet Digitalisering av de offentliga tjänsterna har fortskridit planenligt. För att kunna genomföra modellen med en lucka har definitions- och utvecklingsarbetet för bl.a. datainnehåll, egendata, informationsdelning och ekonomiska data inletts. 16 nya separata projekt som främjar digitaliseringen lanserades 2016, bl.a. AUTA-projektet, där kundbetjäningens verksamhetsmodell för bistående av kunderna vid användning av de digitala tjänsterna utvecklas.

Säkerhetsnätverksverksamheten inleddes i januari 2015 och vid slutet av 2016 hade man lyckats genomföra de omorganiseringar av serviceproduktionen som lagen kräver och ca 35 000 tjänstemän har dagligen tillgång till tjänsterna. Den viktigaste observationen vid den granskning av styrningen av förvaltningens säkerhetsnätverksverksamhet (VTV 14/2016)¹⁷ som Statens revisionsverk gjorde var att säkerhetsnätverksverksamheten har inletts utan större problem.

Inom Handlingsprogrammet för nationella servicearkitekturen togs 2016 en behörighetstjänst i produktionsanvändning. Denna utnyttjas bl.a. i Folkpensionsanstaltens och Skatteförvaltningens tjänster. Under berättelseåret anslöt sig bl.a. Folkpensionsanstalten, Trafiksäkerhetsverket och organisationerna inom arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde till identifieringsservicen, så att ca 50 % av de händelser

¹⁷ Statens revisionsverks granskningsrapport 14/2016. Styrning av förvaltningens säkerhetsnätverksverksamhet. (På svenska en sammanfattning av de viktigaste resultaten av revisionen. Hela revisionsberättelsen finns endast på finska.)

som gjordes med den offentliga förvaltningens starka elektroniska identifiering i slutet av 2016 gjordes genom identifiering på Suomi.fi. Som nya uppgifter i medborgarnas webb vy (beta.suomi.fi) har Trafiksäkerhetsverket Trafis körtillstånds- och vattenfordonsuppgifter samt Patent- och registerstyrelsens företagsuppgifter publicerats.

6.5 Senatsfastigheter

Senatsfastigheterna är ett affärsverk under finansministeriet, vars uppgift är att agera som statens arbetsmiljö- och lokalsakkunnige. Affärsverkets uppgift är att för statsförvaltningen producera stödande och effektiva arbetsmiljöer för dess verksamhet på ett kostnadseffektivt sätt och med beaktande av gynnsamheten för staten som helhet. Senatsfastigheterna sköter statens fastighetsförmögenhet i enlighet med verksamhetsprinciperna för bestående utveckling.

Senatsfastigheterna erbjuder och producerar sina tjänster i enlighet med affärsverkslagen primärt till statsförvaltningen och verkar enligt affärsekonomiska principer. Senatsfastigheternas tillgångar ägs av finska staten och har anvisats affärsverket som ägarförvaltare. Serviceutbudet täcker allt från uthyrning och underhåll av lokaler till sakkunnigtjänster på strategisk nivå riktade till kundens ledning.

Från och med början av 2016 tog Senatsfastigheter i bruk ett nytt självkostnadsbaserat hyressystem, som resulterade i en sänkning av de statliga kundernas hyror med 15 procent. Senatsfastigheternas totala resultat på 175 mn euro överskred målsättningen, som var 120 mn euro. Den centrala orsaken till att inkomstbudgeten överskreds var ett bättre resultat än förutsett för försäljningsverksamheten. Inbesparingarna för lokalerna förlöpte klart snabbare än planerat. Under 2016 ingicks överenskommelser om nya årliga inbesparingar på ca 25 mn euro. Målsättningen var 12 mn euro. De typiska hyresavtalen ingås 1–2 år före flytten. Åren 2015–2016 har förbindelser som resulterar i inbesparingar ingåtts för 43 mn euro. Inbesparingar som syns i ämbetsverkens verksamhetsutgifter har redan gjorts för ca 34 mn euro. De avtalade lokaleffektivitetsprojekten har i genomsnitt medfört 25 procents inbesparingar i lokalkostnaderna per årsverke.

Fastigheternas verkliga försäljning 2016 var 201 mn euro.

Tabell 37. Uppgifter om statens lokaler

	2015	2016	Förändrings-%
Statens lokalkostnader, mn euro	788	744	-5,6
Hyror	633	590	-6,9
Övriga lokalkostnader	155	154	-0,4
Statens lokalkostnader, euro/årsverke	10 865	10 439	-3,9
Statens tillgängliga lokaler sammanlagt, mn m ²	5,67	5,55	-2,0
Kontorslokaleffektivitet lokalyta/årsverke	24,1	23,2	-3,6

Tabell 38. Ekonomiska nyckeltal för affärsverken

	2014	2015	2016
Omsättning, mn euro	625	622	599
Omsättningsförändring, %	6	0	-4
Rörelsevinst/-förlust, mn euro	198	162	207
Räkenskapsperiodens resultat, mn euro	137	199	175
Intäktsföring till statsbudgeten, mn euro	140	370	120
Avkastning på sysselsatt kapital, %	4,2	5,4	4,7
Soliditet, %	64	62	62
Balansomslutning, mn euro	4 738	4 606	4 663
Åtaganden utanför balansräkningen, mn euro	77	77	76
Personal, årsverken	270	281	303

6.6 De statliga fonderna utanför budgeten

6.6.1 Statens Pensionsfond

Genom Statens Pensionsfond bereder sig staten på finansiering av de framtida pensionerna. Staten strävar också efter en utjämning av pensionsutgifterna för olika år. Fondens uppgift är att placera de tillgångar som förtrots fonden på ett lönsamt och trygghande sätt. Inga pensioner betalas ur fonden utan alla pensioner som omfattas av statens pensionssystem betalas ur de budgetmedel som reserverats för Keva i statsbudgeten. Ur fonden överförs som allmänt bidrag till statsbudgeten 40 % av statens årliga pensionsutgift.

Tillgångarna i Statens Pensionsfond är statens tillgångar, men de står i fondens namn och de förvaltas av fonden. Utgifterna för verksamheten betalas ur de tillgångar som fonden förvaltar. Inkomsterna utgörs av de pensionsavgifter och övriga avgifter som betalas till staten samt den avkastning som inflyter på tillgångarna.

År 2016 var avkastningen på placeringar 6,7 % (4,9 % 2015). Realintäkten blev 5,6 % (5,1 % 2015). Den genomsnittliga nominella avkastningen för de senaste tio åren är 4,5 % och realintäkterna 2,8 %. Avkastningen har varit i genomsnitt

2,0 procentenheter högre än genomsnittskostnaden för statsskulden. I slutet av 2016 var marknadsvärdet på placeringarna 18,8 md euro (17,9 md euro 2015). Av placeringarna utgjorde 46,0 % placeringar i räntor, 45,0 % placeringar i aktier och resten övriga placeringar samt effekter av derivat. Av tillgångsslagen i investeringsportföljen hade placeringarna i infrastruktur, 13,8 %, och i fastighetsfonder, 11,9 %, den bästa avkastningen. Avkastningen på noterade aktier var 9,7 % och på likvida ränteplaceringar 4,0 %.

Tabell 39. Statens Pensionsfonds ekonomiska nyckeltal, mn euro

	2014	2015	2016
Intäkter	2 388	2 620	2 330
Kostnader	194	356	264
Balansomslutning	14 715	14 709	15 005
Åtaganden utanför balansräkningen	671	761	1 072
Budgetöverföringar ¹	-1 728	-2 263	-1 790

¹ + överföringar från budgeten till fonden, - överföringar från fonden till budgeten

6.6.2 Stabilitetsfonden

Stabilitetsfonden består av insättningsgarantifonden och resolutionsfonden. Fonden förvaltas av Verket för finansiell stabilitet. Fondens verksamhet inleddes sommaren 2015. Insättningsgarantifondens uppgift är att trygga fordringarna för depositionsbankernas deponenter. Fonden byggs upp med insättningsgarantiavgifter som insamlas av depositionsbankerna. Dessa fastställs utgående från den mängd depositioner som respektive bank har samt risknivån. Fonden kan användas för utbetalning av ersättningar till deponenter, finansiering av ett sådant arrangemang med vilket depositionerna i en depositionsbank överförs på en annan finländsk depositionsbanks ansvar samt för finansiering av lösningar vid en depositionsbanks kriser.

Resolutionsfonden kan användas som en del av finansieringen för lösning av kriser i inhemska investeringsservicebolag och i filialer till kreditanstalter från länder utanför EES-området belägna i Finland. Den inhemska resolutionsfonden byggs upp med garantiavgifter som dessa aktörer betalar. De garantiavgifter som inhämtas av de inhemska kreditanstalterna överförs för sin del årligen till en gemensam fond.

År 2016 byggdes de två fonderna upp i enlighet med de på förhand fastställda processerna. Det fanns inget behov att utnyttja någondera fonden för krishantering eller skydd för deponenterna och det fanns inget behov att skaffa tilläggsfinansiering för någondera fonden.

Tabell 40. Stabilitetsfondens ekonomiska nyckeltal, mn euro

	2014	2015	2016
Intäkter	..	137	153
Kostnader	..	76	112
Balansomslutning	..	137	122
Åtaganden utanför balansräkningen	..	0	0,
Budgetöverföringar ¹	..	0	0

¹ + överföringar från budgeten till fonden, - överföringar från fonden till budgeten

7 Undervisnings- och kulturministeriet

7.1 Översikt över förändringarna i omvärlden och på verksamhetsområdet

Tabell 41. Förändringarna i omvärlden

Förändringarna i omvärlden	Konsekvenser för ministeriets verksamhetsområde
Digitaliseringsutvecklingen	Digitaliseringen ger upphov till nya affärsmöjligheter för de kreativa branscherna. Värden av den digitala marknad som branschen för audiovisuella innehåll, bokmarknaden, pressen, musik, spel och radion bildar uppgick till sammanlagt 285 mn euro 2013/2014, men enligt prognoserna skulle värdet fördubblas redan 2017.
En större variation i befolkningsstrukturen och den förändring samt ojämlikhet den medför när det gäller värderingar, konsumtions- och serviceförväntningar	En större variation i befolkningsstrukturen ökar efterfrågan på upplevelsemässiga kultur- och idrottsprodukter och tjänster som främjar välbefinnandet men den differentierar också efterfrågan. Medverkan för mindre delaktiga befolkningsgrupper samt tyglade av kostnaderna för utövande av idrott kvarstår som viktiga mål.

De viktigaste förändringarna på verksamhetsområdet

- Yrkehögskolorna Kymenlaakson ammattikorkeakoulu och Mikkelin ammattikorkeakoulu gick samman så att den nya yrkehögskolan Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu inledde sin verksamhet vid ingången av 2017.
- Gemensamma högskolekoncerner bereddes i Tammerfors, Villmanstrand och Lappland. Som ett led i processen kom man också överens om ändringar i utbildningsansvaret, exempelvis språkundervisningsarrangemangen vid Vasa universitet och Jyväskylä universitet.
- Arkiverket (riksarkivet och de sju landsarkiven) fusionerades och bildade en riksomfattande myndighet under namnet Riksarkivet den 1 januari 2017.

7.2 Utvärdering av de största riskerna i omvärlden och på verksamhetsområdet

Tabell 42. Risker i omvärlden och på verksamhetsområdet

Risk	Betydelse för ministeriets verksamhetsområde	Risikförebyggande åtgärder
Globalisering, digitalisering och omvälvningar i medievärlden. Globaliseringen ökar konkurrensen på marknaden för konst- och kulturprodukter. Det växande utländska utbudet kan minska efterfrågan på inhemsk kultur.	Finländska kulturprodukter har framgång på den globala marknaden, om kultursektorns verksamhetsförutsättningar och de strukturer som stöder den stärks – detta gäller i synnerhet förmedlaraktörerna och deras förmåga att knyta internationella kontakter. Framgång på den globala marknaden villkoras av att marknadspotentialen kan utnyttjas fullt ut. Rigida reglerings- och marknadsstrukturer kan avsevärt försvåra små aktörers möjligheter att tillhandahålla nya, innovativa tjänster på den globala marknaden.	Produktion av inhemsk kultur och internationalisering som gäller branschens finländska kulturaktörer stöds.

Risk	Betydelse för ministeriets verksamhetsområde	Risikoförebyggande åtgärder
	Hemmamarknadens och den europeiska digitala inre marknadens konkurrenskraft är en betydande förutsättning för den globala konkurrenskraften.	
Omvälvningarna i medievärlden innebär att etablerade affärsmodeller bryter samman, att flerkanalssamhet uppkommer och att olika medier går samman. Mediebranschen förmår inte tillräckligt snabbt anpassa sig till digitaliseringen, finna nya finansieringsmodeller eller tillmötesgå konsumenternas nya förväntningar.	Medieindustrins svårigheter kan ha betydande konsekvenser för sysselsättningen inom branschen. Insatser för att skydda traditionell affärsverksamhet kan dock på längre sikt medföra betydande konkurrenskraftsproblem.	Upphovsrättssystemet förnyas med hänsyn till digitaliseringen. En fungerande licensmarknad samt tillgången till och utnyttjandet av innehåll främjas.
Digitaliseringen är också förenad med risker som kan öka ojämlikheten mellan människor.	Bibliotekens betydelse accentueras när det gäller att förebygga de risker för ökad ojämlikhet som digitaliseringen är förenad med. Biblioteken når en stor del av befolkningen, och deras verksamhetsformer främjar delaktighet och de erbjuder möjligheter att upprätthålla de digitala färdigheterna.	De allmänna bibliotekens verksamhet utvecklas utgående från den nya bibliotekslag som trädde i kraft vid ingången av 2017 och som också beaktar digitaliseringen.

7.3 Uppfyllelse av effektmål

Tabell 43. Utvärdering av hur de samhälleliga effektmålen har uppnåtts (på skalan utmärkt, god, nöjaktig, försvarlig, icke påbörjad/svag)

Mål	Betyg	Motivering
<i>Utbildnings- och vetenskapspolitiken</i>		
Att höja befolkningens utbildnings- och kompetensnivå så att finländarna 2020 är världens kunrigaste folk. Målfåret 2020 har 88 % av den vuxna befolkningen i arbetsför ålder avlagt examen efter grundstadiet och 30 % högskoleexamen. På motsvarande sätt ska 94 % av 30-åringarna ha avlagt examen efter grundstadiet och 42 % högskoleexamen.	Nöjaktig	Inlärningsresultaten för de elever som avslutar den grundläggande utbildningen har försämrats från tidigare år (PISA15). Av åldersklassen 25–64-åringar hade 83 % avlagt examen efter grundstadiet (år 2015). Ungefär 84 % av 30–34-åringarna har avlagt examen efter grundstadiet (år 2015). Andelen 25–64-åringar som avlagt högskoleexamen har ökat. År 2013 hade 26,1 %, år 2014 26,7 % och år 2015 27,7 % av 25–64-åringarna avlagt minst lägre högskoleexamen. Andelen högutbildade i Finland är god vid en internationell jämförelse, dock inte på toppnivå bland OECD-länderna; andelen har ökat långsammare än i OECD-länderna i genomsnitt.
De ungas studievägar ska bli kortare än tidigare och de unga ska utbildas inom branscher där förutsättningarna för att få arbete är goda.	Nöjaktig	Genomströmningen inom gymnasieutbildningen (89 % av dem som börjat i gymnasiet) har kvarstått oförändrad. (Statistikcentralen: Studiernas gång) Snabbare tillträde till yrkesutbildning och bättre genomströmning (se statistik längre fram i denna tabell) har möjliggjort kortare studievägar för unga. Sysselsättningen efter yrkesutbildning förbättrades fram till 2011, men efter det har sysselsättningen bland nyutexaminerade försämrats i och med den utdragna recessionen. När det gäller grundläggande utbildning för unga var de sysselsattas andel 56 % år 2014 (nästan 62 % år 2011). När det gäller andelen studerande som avlägger examen på sju år vid universiteten har utvecklingen varit försvarlig, 46,5 % år 2012, 47,8 % år 2013, 48,2 % år 2014 och 48,5 % år 2015.

Mål	Betyg	Motivering
Senast år 2020 ska 95 % av 4-åringarna delta i den småbarnspedagogiska verksamheten.	Nöjaktig	Av 4-åriga barn deltar 76 % av åldersklassen i hel- eller halvdags småbarnspedagogik (2015). I siffran ingår barn som deltagit i kommunal daghemsverksamhet och familjedagvård och den procentuella andel (20 %) av alla barn som fått vård genom stöd för privat vård. Dessutom finns kommunernas öppna småbarnspedagogiska verksamhet. (Sotkanet.fi)
100 % av 6-åringarna ska ha deltagit i förskoleundervisning.	Utmärkt	Förskoleundervisningen blev förpliktande den 1 augusti 2015.
Alla som går ut grundstadiet inleder studier efter grundstadiet.	Utmärkt	Av dem som avslutade den grundläggande utbildningen 2014 fortsatte 51,6 % i gymnasiet (50,8 % år 2013). Av dem som avslutade den grundläggande utbildningen 2014 fortsatte 44,4 % i utbildning som leder till yrkesinriktad examen eller i handledande utbildning (43,2 % år 2013). Den andel som fortsatte i utbildning som leder till examen ökade, medan den andel som fortsatte i handledande utbildning minskade. Genom 2014 års reform av gemensam ansökan till andra stadiet och av antagningsgrunderna till yrkesutbildning lyckades man förbättra tillträdet till utbildning för dem som avslutar den grundläggande utbildningen. Utbildningsstyrelsens statistik över gemensam ansökan ger vid handen att utvecklingen varit fortsatt utmärkt 2015 och 2016 vad gäller personer som avslutat den grundläggande utbildningen och inlett en utbildning.
Hälften av de nya studenterna fortsätter sina studier samma år.	Nöjaktig	För 2015 gäller att av dem som avlagt studentexamen inledde 31,9 % direkt fortsatta studier, vilket är mindre än år 2014 då 33,4 % av de nya studenterna inledde fortsatta studier. (Statistikcentralen: Sökande till utbildning) För 2015 gäller att av dem som avlagt studentexamen inledde 61,4 % fortsatta studier inom ett år efter examen (i siffran ingår de som studerar vid sidan om arbetet och de som studerar på heltid). (Statistikcentralen: Placering efter utbildning)
Den genomsnittliga åldern för dem som utexamineras från högskolor sjunker.	Nöjaktig	Medianåldern för de utexaminerade har kvarstått oförändrad de senaste åren både vid yrkeshögskolorna (25,9 år, 2015) och vid universiteten (28,1 år för magisterexamen och 35,3 år för doktorsexamen 2015). Effekten av de åtgärder som genomförts under denna regeringsperiod kan ses först på längre sikt.
Genomströmningen i utbildningen förbättras på alla utbildningsstadier.	God	Genomströmningen inom gymnasieutbildningen har kvarstått oförändrad och var 89 % av de som börjat i gymnasiet (2014). 80,6 % av gymnasieutbildningarna blev klara på tre och ett halvt år (2014). Inom den grundläggande yrkesutbildningen har andelen studerande som avlägger examen inom högst tre år förbättrats i jämn takt. År 2012 var genomströmningsgraden 61,2 %, år 2013 62,1 % och år 2014 63,6 %. Det beräknas att genomströmningen har förbättrats ytterligare 2015 och 2016. Ökningen av den andel studerande som avlägger yrkeshögskoleexamen på fem år har varit god: 53,3 % år 2013, 55,1 % år 2014 och 55,7 % år 2015. När det gäller andelen studerande som avlägger examen på sju år vid universiteten har utvecklingen varit försvarlig, 46,5 % år 2012, 47,8 % år 2013, 48,2 % år 2014 och 48,5 % år 2015. (Statistikcentralen: Studiernas gång)
60 % av de vuxna ska årligen delta i utbildning och deltagarunderlaget för vuxenutbildningen ska breddas.	Nöjaktig	År 2012 deltog 52 % av den 18–64-åriga befolkningen i vuxenutbildning. ¹⁸ Andelen är hög i en internationell jämförelse, men har hållits på samma nivå sedan början av millenniet och det finns inga tecken på att deltagarunderlaget breddas. Högutbildade deltar alltså klart mer i utbildning än lägre utbildade och de som är verksamma i tjänstemannayrken deltar mer än arbetstagare.
Ett tillräckligt och sporrande studiestöd som främjar planmässiga studier på heltid och kortare studietider. ¹⁹	God	Regeringen lämnade riksdagen en proposition med förslag om revidering av studiestödet (RP 229/2016 rd). Samtidigt genomförs nedskärningar i studiestödsgifterna enligt regeringsprogrammet. I enlighet med regeringsprogrammet slopades studiestödets indexbindning 1.8.2016. Trots nedskärningarna stiger det sammanlagda beloppet av studiepenning och statsborgen för studielån och detta främjar de studerandes förutsättningar att bedriva heltidsstudier. Överföringen till att omfattas av det allmänna bostadsbidraget förbättrar ekonomin för i synnerhet studerande som bor ensamma på hyra och har små inkomster och höga boendekostnader. 18–19-åriga studerande på andra stadiet som bor självständigt får studiepenning till fullt belopp.

¹⁸ Statistikcentralens vuxenutbildningsundersökning genomförs ungefär vart femte år.

¹⁹ Studiestöd: Budgeten 2016, kapitel motivering

Mål	Betyg	Motivering
<i>Kulturpolitiken</i>		
Kulturgrunden förblir livskraftig.	God	Infrastrukturen och grundstrukturerna för kultur kvarstod oförändrade. På grund av sparåtgärderna har man tvingats säga upp personal inom branschen. Museiverkets verksamhetsresurser minskade ned till en kritisk gräns, vilket krävde korrigerande åtgärder. Även verksamheten för konst- och kulturinstitutioner som får statsandel har försvårats i och med inbesparingarna. År 2016 sjönk antalet teaterföreställningar med 2,3 % och antalet besökare med 4,9 %. Skillnaderna mellan kommunerna har ökat när det gäller kulturtjänster. I en del kommuner är situationen ganska bra. I ungefär hälften av kommunerna arbetar inte en enda person i huvudsyssla eller med resurser motsvarande ett årsverke med uppgifter inom (allmän) kulturverksamhet. (Riksomfattande utvärdering av basservicen 2015)
Verksamhetsförutsättningarna för dem som utför kreativt arbete tryggas.	Försvärlig	Det har inte skett några betydande förändringar i verksamhetsförutsättningarna för dem som utför kreativt arbete. Antalet konstnärsstipendier och stipendiernas storlek har hållits på samma nivå som tidigare. Arbetslösheten är ett problem inom konst- och kulturbranscherna. De ökade globala digitala distributionsplattformarna har delvis försämrat inflödet av upphovsrättsersättningar till finländska upphovsmän. Lagliga innehållstjänster på internet har däremot ökat i popularitet, vilket har minskat piratismen. I statsbudgeten för 2017 höjdes anslaget för betalning till författare, översättare, illustratörer och kompositörer av ersättning för utlåning från tidigare 9,3 mn euro till 15,6 mn euro.
Möjligheterna att ta del av kultur tryggas för alla befolkningsgrupper och förbättras för mindre delaktiga befolkningsgrupper.	God	Antalet museibesökare ökade med omkring 18 % från det föregående året. Det gjordes 6,6 mn museibesök. Utvecklingen är jämnare på andra områden för konst och kultur. Kulturella evenemang har fått en mångsidigare publikstruktur. Kulturfestivaler och kulturevenemang har blivit alltmer mångsektoriella och fått ett mångsidigare programutbud, vilket gör kulturen tillgängligare för olika grupper. Var tredje finländare deltar årligen i dessa, och besöksvolymerna har ökat. Förvaringen av och tillgången till digitalt kulturarvsmaterial har förbättrats klart i tjänsten Finna inom Nationella digitala biblioteket. En tjänst som tryggar långtidsförvaringen av digitalt kulturarvsmaterial har tagits i bruk.
Kulturekonomin och den kreativa ekonomin stärks.	Nöjaktig	Inom samhällets olika finansierings- och stödssystem har man inte i tillräcklig grad lyckats möta de särskilda behoven hos företag och aktörer inom den kreativa branschen. Företag inom den kreativa branschen möter ofta bl.a. utmaningar när det gäller tillgången till finansiering, de har en liten förmåga att ta risker som förutsätts för tillväxt och deras internationalisering är begränsad. Man beslutade att ta i bruk ett system med produktionsincitament för den audiovisuella branschen. Systemet främjar Finlands konkurrenskraft som en plats där utländska och inhemska filmproduktioner och andra produktioner görs, vilket tillför Finland intäkter, investeringar och sysselsättning. Kulturbranschens andel av all avkastning och dess bruttovärdeökning av all bruttovärdeökning uppgår till 2,9 % (enligt 2014 års uppgifter), dess andel sysselsatta av alla sysselsatta uppgår till 3,5 %, kulturens andel av alla konsumtionsutgifter uppgår till 4,7 % och av privata till 5,9 %. De konstnärliga kärnfunktionernas andelar har inte sjunkit de senaste åren, till skillnad från sådana verksamhetsformer som statistiskt sett hör till kulturbranschen, i synnerhet tryck- samt tidnings- och tidskriftsbranschen. Inom de kreativa branscherna finns det mer än 20 000 verkssamma företag. (Statistikcentralen: Satelliträkenskap för kultur)
<i>Idrottspolitiken</i>		
Tillgängligheten till idrotten ska vara likvärdig.	God	Nätverket av idrottsanläggningar i Finland har vuxit ytterligare och blivit allt mångsidigare. Det finns omkring 33 000 registrerade idrottsanläggningar i Finland, och kommunerna äger ungefär 75 % av dem. År 2016 understöddes byggande av idrottsanläggningar med sammanlagt 25,9 mn euro. Understöden riktades i synnerhet till idrottsanläggningar för stora användargrupper (simhallar, sporthallar och motionssalar samt utomhusplaner och utomhusbanor). 26 projekt blev delaktiga av understöd, och av dem var 19 nybyggen. 142 projekt blev delaktiga av understöd för lokala idrottsplatser (såsom skolgårdar).
Motion och idrott ökar deltagandet.	God	Omkring 1,1 mn finländare deltar i de riksomfattande idrottsorganisationernas och deras medlemsorganisationers verksamhet. Av deltagarna är 650 000 under 18 år. I allmänna understöd beviljades 40 mn euro för 125 riksomfattande idrottsorgani-

Mål	Betyg	Motivering
		sationers verksamhet. Trots det minskade anslaget för utvecklingsunderstöd för föreningsverksamhet ökade antalet understödsprojekt. Utvecklingsunderstöd för föreningsverksamhet beviljades till ett belopp av 4 mn euro för sammanlagt 399 projekt. Dessa fördelades på 120 olika kommuner vilkas invånarantal täcker 82 % av Finlands befolkning. Målet är att öka antalet nya amatörgrupper i synnerhet inom motion och idrott för barn och unga samt inom familjemotion. Understöd och projekt för att integrera invandrare med hjälp av motion och idrott har ökat. För integrering av invandrare med hjälp av motion fördelades 1,4 mn euro i understöd till kommunerna för 54 projekt. Kvinnor och flickor samt de grupper som är svårast att nå utgjorde särskilda målgrupper för projektunderstöden 2016. Än så länge finns det inga färdiga numerära uppgifter för 2016 men på basis av en intervju²⁰ med 13 projektaktörer kan följande konstateras i kvalitativt hänseende: Utöver det välbefinnande som motion och idrott för med sig tror projektaktörerna på dess integrerande verkan. Att regelbundet göra någonting tillsammans ger invandrarna en känsla av trygghet, i samband med verksamheten lär de sig språket och många invandrare får också sysselsättning via projekten (dock närmast timarbeten och säsongsbetonade arbeten). Verksamheten har också lett till att attityderna mot invandrare har blivit mindre skarpa bland dem som har finländsk bakgrund.
En motionsinriktad livsstil blir allt vanligare.	God	En motionsinriktad livsstil har främjats inom olika ålders- och befolkningsgrupper genom förvaltningsövergripande samarbete. Omfattande rikstäckande motionsfrämjande program för olika åldersgrupper och i synnerhet för dem som rör på sig lite har understötts med sammanlagt ca 13 mn euro. Programmet Skolan i rörelse: 1 937 skolor och 273 kommuner; 87 % av kommunerna, 86 % av alla elever, 79 % av alla grundskolor. Programmet Skolan i rörelse har fått en större täckning i snabbare takt än vad som hade förutsetts. Programmet Glädje i rörelse: mer än 1 200 småbarnspedagogiska enheter och 53 aktörer på kommunnivå deltar (ungefär 40 % av den småbarnspedagogiska verksamheten i Finland). Programmet I form för livet finansierades med 2,3 mn euro. I verksamheten och evenemangen deltog uppskattningsvis 100 000 personer, av vilka 60 % kvinnor och 40 % män.
Den kunskapsbaserade ledningen stärks i idrottspolitiken och idrottsförvaltningen.	God	Systemen för insamling av information utvecklas och indikatorinformation fås bättre än tidigare, men en del av nyckelindikatorerna för verksamhetsområdet är fortfarande obekräftade. Idrottsvetenskapliga forskningsprojekt beviljades understöd (6 nya och 25 fortsatta projekt). Projekten understöds i tre års tid och resultatet blir en vetenskaplig publikation. Ad hoc-undersökningar och utredningar tjänar ministeriets behov direkt.
<i>Ungdomspolitiken</i>		
Aktivare medborgarskap för unga.	God	Nya författningar (ungdomslagen, kommunallagen, lagen om grundläggande utbildning) förpliktar till att allt starkare främja de ungas delaktighet och möjligheter att påverka (inkl. representativa strukturer).
De ungas sociala identitet stärks.	Nöjaktig	I Finland har andelen unga som varken studerar eller arbetar ökat från 13 % år 2005 till 18,3 % år 2014 (OECD:s samhällsöversikt 2016). Hittills har man genom årlig tilläggsfinansiering lyckats trygga tjänsterna inom verkstadsverksamhet och uppsökande ungdomsarbete, vilka förebygger utslagningen bland unga. Det behövs mera resurser för att man ska kunna samordna och utveckla åtgärderna för att de ska svara på utmaningarna i omvärlden.
De ungas uppväxt - och levnadsvillkor förbättras.	God	Enligt ungdomsbarometern (2015) har antalet unga som är nöjda med sitt liv kvarstått nästan oförändrat de 20 senaste åren, och nästan alla unga tror att de klarar sig bra om 10 år. I ett svagt ekonomiskt läge riskerar de ungas inkomstnivå dock bli permanent lägre än den äldre generationens inkomstnivå.

²⁰ LIKES, forskare Sanna Pasanen, en utvärderingsrapport om 2016 års projekt publiceras på forskningscentralen LIKES webbplats i april 2017, <http://www.likes.fi/julkaisut>

7.4 Utvecklingen av verksamhetsresultatet för förvaltningsområdet

7.4.1 Allmänbildande utbildning, småbarnspedagogik och fritt bildningsarbete

Ändringar av lagen om småbarnspedagogik och av lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn trädde i kraft i augusti 2016. I samband med detta ändrades barns subjektiva rätt till småbarnspedagogik och personaldimensioneringen inom småbarnspedagogiken. Syftet med lagarna var att trygga rätten till småbarnspedagogik för alla barn och familjer på en tillräcklig nivå, med beaktande av de ekonomiska realiteterna.

Under berättelseåret lämnade regeringen en proposition med förslag till lag om klientavgifter inom småbarnspedagogiken. I propositionen föreslogs det att de inkomstgränser som ligger till grund för avgiften skulle höjas så att avgiften för de familjer med två eller tre personer som har låga inkomster blir en aning lägre. Syftet med den lägre avgiften är att förbättra i synnerhet ensamförsörjares förutsättningar att ta emot arbete. Den nya lagen (1503/2016) trädde i kraft den 1 mars 2017.

Genom ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet förbättrades förutsättningarna att på ett smidigt sätt ordna grundläggande utbildning för invandrare och personer som passerat läropliktsåldern. Ändringen främjar beredskapen för dem som flyttar till Finland att fungera som likvärdiga medlemmar i det finländska samhället och möjliggör snabbare studiegångar. Från 2018 sammanförs tre olika utbildningsformer inom den grundläggande utbildningen för vuxna, vilket möjliggör effektivare undervisning. Samtidigt genomfördes de ändringar inom undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde som föranleds av konkurrenskraftsavtalet.

Kommunernas utbildningsrelaterade uppgifter och skyldigheter minskades. Genom ändringarna förenklades utbildningsanordnarnas planeringsskyldigheter, blev det möjligt för rektorer att på andra stadiet säga upp någon från en läroanstalt eller ett internatboende, förenhetligades timfördelningen inom gymnasieutbildningen för vuxna, lindrades behörighetsvillkoren för kuratorer och eliminerades överlappande bestämmelser.

Lagen om antagningsregistret, högskolornas riksomfattande datalager och studentexamensregistret ändrades i enlighet med vad som krävs för övergången till digital studentexamen och förnyandet av registret. De första elektroniska proven ordnades hösten 2016 i filosofi, geografi och tyska språket.

7.4.2 Yrkesutbildning

Utbudet av grundläggande yrkesutbildning förbättrades i de regioner där både antalet ungdomar som behöver utbildning och arbetskraftsbehovet var störst. På annat håll blev minskningarna i utbildningsutbudet måttfulla. Tilläggsfinansiering till ett belopp

av 3 mn euro avsattes för yrkesinriktad tilläggsutbildning i syfte att lindra konsekvenserna av en plötslig strukturomvandling.

Den nya handledande utbildningen för grundläggande yrkesutbildning effektiviserade övergången till utbildning efter den grundläggande utbildningen, stödde de ungas utbildningsval och gjorde det möjligt att utforma individuella studievägar. Våren 2017 lämnade ministeriet riksdagen en utredning om verkställigheten av den nya utbildningen och om dess verkningar. Enligt dess preliminära resultat har den nya handledande utbildningen för grundläggande yrkesutbildning svarat speciellt bra på behoven hos de unga som avslutat den grundläggande utbildningen under ansökningsåret. Dessutom har man lyckats beakta behoven hos dem som avbrutit och riskerar att avbryta en examensutbildning samt invandrarnas behov.

Inbesparingar om ungefär 240 mn euro har riktats till yrkesutbildningen åren 2014–2016, och utbildningsanordnarna har varit tvungna att effektivisera sin verksamhet på många sätt. Dessutom har utbildningsanordnarna i sin verksamhet redan i någon mån föregripit den inbesparing om 190 mn euro som enligt regeringsprogrammet infaller 2017. Verksamhetsprocesserna och inlärningsmiljöerna har förnyats med sikte på målen för reformen av yrkesutbildningen, varvid man har lyckats sänka kostnaderna per studerande. Man har kunnat trygga utbildningsutbudet genom att effektivisera processerna för ansökan till utbildning, erkännandet av tidigare förvärvat kunnande och undervisningsarrangemangen. När genomströmningen har förbättrats har man då effektivare kunnat använda den kapacitet som gäller antalet studerande.

Minskningen av finansieringen kan dock leda till att de ekonomiska verksamhetsförsättningarna för en del utbildningsanordnare försämras så att det blir omöjligt att ordna verksamhet på alla nuvarande verksamhetsställen och orter. Därför inleddes ett program för att utveckla anordnarstrukturen och med vars hjälp man försöker försäkra sig om att anordnarnätverket inom yrkesutbildningen är funktions- och service-dugligt, att utbildning finns att tillgå och är tillgänglig samt att undervisningen och handledningen är av hög kvalitet trots att finansieringen minskar. Det krävs ett längre tidsperspektiv för att följa de samhälleliga konsekvenserna av förändringarna, och det är meningen att uppföljningen ska kopplas till uppföljningen och utvärderingen av genomförandet av den reform av yrkesutbildningen som träder i kraft 2018.

7.4.3 Högskoleutbildning och forskning

De examensmål som uppställts för högskolorna för perioden 2013-2016 överskreds på alla examensnivåer år 2016. Ministeriet förde avtalsförhandlingar med högskolorna och vetenskapsinstitutionerna för avtalsperioden 2017–2020, och då kom man överens om bland annat högskolornas examensmål. Under avtalsförhandlingarna kom man också överens om att högskolorna ska förbättra utbildningens kvalitet genom att förnya utbildningsinnehållet, undervisningsmetoderna, inlärningsmiljöerna och sam-

arbetet samt att de fram till år 2018 inför ett förfarande för antagning av studerande som inte förutsätter långa förberedelser.

Tabell 44. Examensutfall och -mål

	Examensutfall			Mål	Mål
	2012	2014	2016	2013– 2016	2017– 2020
Lägre högskoleexamina vid universiteten	13 014	13 499	14 288	14 200	14 670
Högre högskoleexamina vid universiteten	13 829	14 855	15 321	15 000	15 395
Doktorsexamina	1 649	1 860	1 887	1 635	1 690
Yrkeshögskoleexamina	22 123	22 778	23 041	22 800	22 644
Högre yrkeshögskoleexamina	1 708	2 115	2 517	2 100	2 951

Läroverksamhetsforumet beredde bland annat ett utvecklingsprogram för grundutbildningen och fortbildningen för lärare. De strategiska riktlinjerna för utvecklingsprogrammet bestämmer riktningen för läroverksamheten i Finland och för kompetensutvecklingen under karriären. Genomförandet stöddes genom beredning av en finansieringsansökningsomgång om 15 mn euro som öppnades i början av 2017.

Vid utvärderingen av reformen av universitetslagen framkom ingenting sådant som skulle förutsätta att universitetslagen ändras. Utvärderingen visade att till följd av universitetsreformen har universiteten inlett utvecklingsåtgärder i enlighet med målen för reformen. Universiteten har ännu inte fullt ut använt sig av den autonomi som har bevägrats i universitetslagen. Utvecklingsbehov finns i synnerhet inom universitetens ledarskapskompetens på olika organisationsnivåer.

Universitetens och yrkeshögskolornas finansieringsmodeller reviderades vid ingången av 2017. Inom finansieringsmodellerna stärktes högskolornas strategiska finansiering och preciserades bestämningsgrunderna för att på ett starkare sätt stödja bland annat högskole- och vetenskapspolitiska mål. Genom strategifinansiering stöds högskolornas utvecklingsåtgärder som syftar till bättre kvalitet och genomslag för högskolornas verksamhet. Genom strategibaserad finansiering stöds även revidering av strukturer och verksamhetssätt och snabbare övergång till arbetslivet.

Det blev möjligt för universiteten och yrkeshögskolorna att ta ut studieavgifter av studerande från länder utanför EU/EES-området som deltar i utbildning på främmande språk som leder till lägre eller högre högskoleexamen. Hittills har studieavgifter inte införts på bred front, men situationen förändras när högskolorna blir skyldiga att ta ut studieavgifter inom utbildning som inleds hösten 2017. När det gäller utländska studerande har antalet sökande minskat klart, men först på hösten 2017 blir det klart hur studieavgifterna påverkar antalet studerande från EU/EES-området. Ett utredningsarbete inleddes i syfte att kartlägga olika alternativ för att uppmuntra de som betalat studieavgifter att stanna kvar i Finland.

Sedan våren 2016 har högskolorna varit skyldiga att reservera en del av platserna för dem som ansöker om sin första högskoleplats. De reformer som genomförts under regleringsperioden har ännu inte hunnit inverka på medianåldern för dem som avlagt högskoleexamen. Andelen studerande som avlagt en magisterexamen vid universiteten på sju år och andelen studerande som avlagt en yrkeshögskoleexamen på fem år har dock ökat en aning.

Den förordning som gäller forsknings- och innovationsrådet reviderades under berättelseåret. Det separata sekretariatet och sektionsstrukturen slopades och antalet ledamöter minskades. Statsrådet tillsatte rådet, och dess verksamhet inleddes i samarbete med statsrådets kansli, arbets- och näringsministeriet, Finlands Akademi och Innovationsfinansieringsverket Tekes. Rådet ska stödja statsrådet vid utvecklandet och samordningen av en långsiktig forsknings- och innovationspolitik samt följa förändringarna i den nationella och internationella verksamhetsmiljön på området samt ta initiativ som anknyter till forsknings- och innovationspolitik.

Av Finlands Akademis rapport om vetenskapens tillstånd²¹ framgår att Finlands vetenskapliga nivå är stabil och ligger ovanför det internationella genomsnittet. Antalet vetenskapliga publikationer per capita är högre i Finland än i många andra OECD-länder. Under de tio senaste åren har nivån stigit något, men många andra OECD-länder har lyckats höja forskningens vetenskapliga nivå mer och snabbare än Finland.

Forsknings- och utvecklingsutgifternas andel av bruttonationalprodukten var 2,9 % år 2015 medan den hade varit 3,6 % år 2011 och som högst 3,8 % år 2009. Andelen är dock fortfarande hög vid en internationell jämförelse. Satsningarna på forsknings- och utvecklingsverksamhet har sjunkit i synnerhet inom den privata sektorn, men även satsningarna inom den offentliga sektorn uppvisar en nedgång. Statsfinansieringens andel av bruttonationalprodukten uppgick till uppskattningsvis 0,94 % år 2015 (1,05 % år 2011). Andelen är en aning under det intensitetsmål på 1 % för den offentliga forsknings- och utvecklingsfinansieringen som man gemensamt enats om inom EU.

²¹ Vetenskapens tillstånd 2016. Finlands Akademi.

Tabell 45. Utgifterna för forsknings- och utvecklingsverksamhet efter sektor och utgifternas andel av bruttonationalprodukten 2007–2015 samt en uppskattning för 2016*

	Sektor						Totalt		FoU- utgifternas BNP-andel
	Företagssektorn		Offentliga sektorn		Högskolesektorn				
	Mn euro	%	Mn euro	%	Mn euro	%	Mn euro	%	
2011	5 047	70,5	684	9,6	1 432	20,0	7 164	100	3,64
2012	4 695	68,7	662	9,7	1 475	21,6	6 832	100	3,42
2013	4 602	68,9	644	9,6	1 438	21,5	6 684	100	3,29
2014	4 410	67,7	613	9,4	1 490	22,9	6 512	100	3,17
2015	4 047	66,7	543	8,9	1 481	24,4	6 071	100	2,90
2016**	3 998	67,0	539	9	1 433	24,0	5 970	100	2,81

* BNP 2014 och 2015 Statistikcentralens preliminära uppgift, BNP 2016 finansministeriets prognos.

** Uppskattning på basis av enkätsvar och andra beräkningar.

7.4.4 Konst- och kulturpolitiken

Anslagen för konst och kultur i statsbudgeten minskade med 3 % från det föregående årets 471,5 mn euro till 458,2 mn euro. Detta påverkades av att de tidigare besluten om nedskärningar för museer, teatrar och orkestrar som får statsandel genomfördes samt av att indexhöjningarna frystes. För både teatrar och orkestrar som får statsandel minskade finansieringen med 3,4 % från det föregående året och för museer med 3,7 %. Orkestrarnas årsverken minskade med fyra och teatrarnas med fem.

Ämbetsverken inom verksamhetsområdet har drabbats och drabbades fortfarande år 2016 av sparåtgärder. Till följd av dem har man exempelvis vid Museiverket tvingats gallra i verksamheterna och minska på personalresurserna. Förändringen från år 2008 till år 2016 rör sig kring 40 % (173 årsverken).

Nya verksamhetssätt och insatser för en mångsidigare publikstruktur är viktiga för användningen av konst- och kulturtjänster. Den avsevärda ökningen av antalet museibesökare förklaras bland annat av att fritt inträde blivit vanligare och av museernas sambiljetter. Redan över 80 000 använder museikortet som infördes år 2015. Digitaliseringen av filmdistributionen på 2010-talet har ökat antalet biobesökare. Även antalet biografier har börjat öka igen.

Användningen av den populäraste kulturtjänsten – de allmänna biblioteken – främjas av det alltjämt täta biblioteksnätet: för 70 % av befolkningen finns ett bibliotek på högst 3 kilometers avstånd från hemmet och för mer än 90 % på högst 10 kilometers avstånd. Motsvarande siffror för teatrarna är 20 % och 50 % och för biografierna 30 % och 65 %.²² Jämlik tillgång och tillgänglighet till biblioteks- och informationstjänster i olika delar av landet tryggas även i fortsättningen genom den lag om allmänna bibliotek som trädde i kraft den 1 januari 2017.

²² Statistikcentralen. Kulturstatistikens tabelltjänst. (på finska)

Tabell 46. Antalet besökare hos konst- och kulturinstitutioner

	2014	2015	2016
Teatrar med rätt till statsandel, 1 000 personer	2 168	2 223	2 113
Orkestrar med rätt till statsandel, 1 000 personer	925	899	906
Finlands Nationalopera, 1 000 personer	257	298	317
Suomen Kansallisteatteri, 1 000 personer	177	251	176
Nationalgalleriet, 1 000 personer	584	533	773
Museer med rätt till statsandel och museer som sköts som huvudsyssla, 1 000 personer	5 445	5 605	6 655
Antal biobesökare vid inhemska filmer, 1 000 personer	2 051	2 594	2 475
Fysiska biblioteksbesök, 1 000 st.	50 379	49 369	49 024
Biblioteksbesök på nätet, 1 000 st.	40 389	38 861	41 968
Deltagare i evenemang som ordnas av biblioteken, 1 000 personer	812	863	952

Kulturfestivaler och kulturevenemang gör kulturen tillgängligare, och i bästa fall har de betydande regionalekonomiska och sociokulturella verkningar²³. Antalet sökande av ministeriets evenemangsunderstöd ökade kraftigt under hela början av 2000-talet men ökningen jämnade ut sig år 2014. År 2016 inkom 226 ansökningar, och 138 evenemang beviljades understöd till ett sammanlagt belopp av 4,7 mn euro.

Inom spetsprojektet för att göra konst och kultur tillgängligare beviljades de första statsunderstöden för att ordna hobbylektioner i samband med skoldagarna (92 projekt, totalt 1 mn euro). I bästa fall kan kommunen med hjälp av understödet erbjuda alla grundskoleelever i kommunen hobbylektioner eller ta del i verksamheten med en klart större självfinansieringsandel än vad som utgjort en förutsättning för stödet.

Principen om en procent för konst utvidgades till att omfatta även annan än visuell konst (bland annat scenkonst). Målet är också att finna verksamhets- och finansieringsmodeller för smidigare inköp av konst inom social- och hälsovården. År 2016 delades det ut sammanlagt 0,4 mn euro i understöd till fem projekt. Verksamheten sträcker sig i form av nätverk till 12 landskap och 32 kommuner.

Tjänsten Finna inom Nationella digitala biblioteket har byggts upp i flera års tid och har utvidgats, och användningen av tjänsten har ökat. Via tjänsten kan man söka information i arkivens, museernas och bibliotekens material (eller samlingar) och få tillgång till deras digitala material.

²³ Herranen ja Karttunen: Festivaalien ja tapahtumien edistäminen valtion kulttuuripolitiikassa. Stiftelsen för främjandet av kulturpolitisk forskning Cupores e-publikation 35. Februari 2016.

Tabell 47. Tjänsten Finna inom Nationella digitala biblioteket

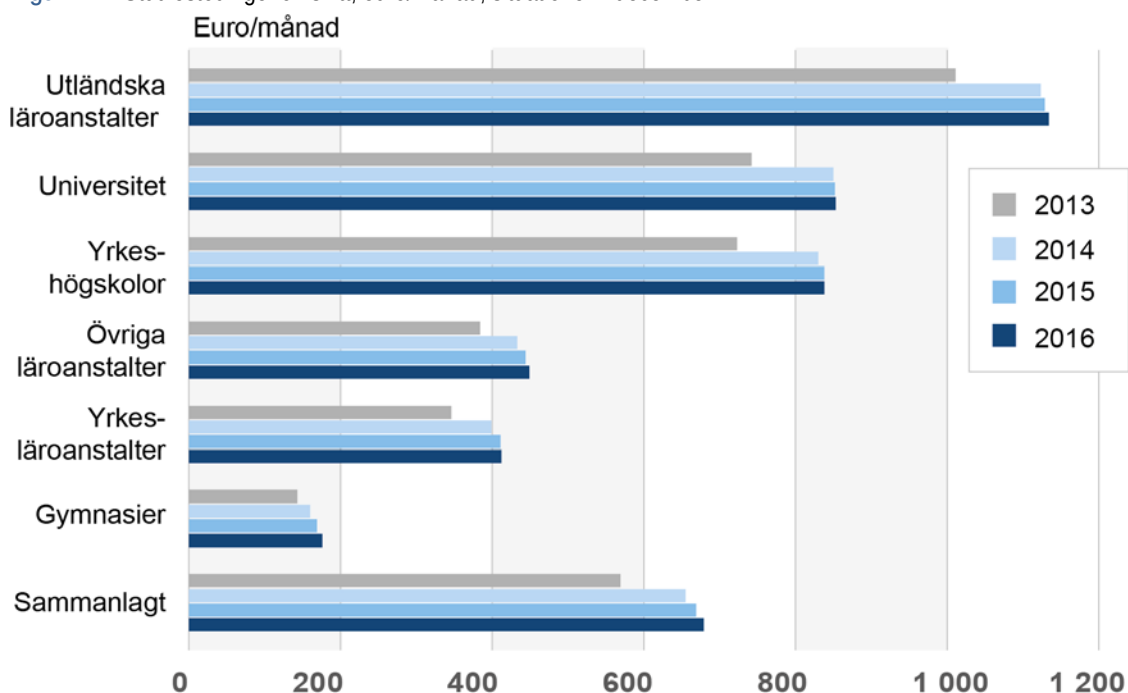
	2014	2015	2016
Nätbesök, mn st.	1,2	2,7	7,4
Tillgängligt material på nätet, mn st.	1,0	1,2	1,6
Materialmängd att söka, mn st.	9,0	10,2	12,2
Organisationer som tillhandahåller material, st.	53	106	207

7.4.5 Studiestöd

Studiestödsreformen bereddes och träder i kraft den 1 augusti 2017. Nivåerna på studiepenningen för olika utbildningsstadier förenhetligas, beloppet av statsborgen för studielånet stiger och stödtiden för högskolestuderande förkortas. Den minskande verkan som föräldrarnas inkomster har på studiepenningen i fråga om 18- och 19-åringar som studerar på andra stadiet och bor självständigt slopas. Den studerandes egna inkomstgränser kopplas till inkomstnivåindexet och de justeras med två års intervaller endast om inkomstgränserna höjs. Dessutom överförs de studerande huvudsakligen till det allmänna bostadsbidraget. Studiestödsreformen minskar studiestödsutgifterna med sammanlagt 361,6 mn euro, varav andelen för överföringen till bostadsbidraget uppgår till 250 mn euro.

År 2016 fanns det 322 304 studiestödstagare, vilket är 5 407 (1,6 %) färre än under det föregående året. Det fanns 234 004 studerande som fick statsborgen för studielån, vilket utgjorde 73 % av alla studiestödstagare. Studiestödsutgifterna uppgick till sammanlagt 877,5 mn euro under berättelseåret, vilket innebär en ökning med 5,36 mn euro från det föregående året.

Figur 4. Studiestöd i genomsnitt, euro/månad, situationen i december

7.4.6 Idrottspolitiken

Enligt den senaste tidens²⁴ undersökningar har barns och ungas motionsaktivitet ökat och har antalet barn och unga som inte rör på sig tillräckligt minskat på motsvarande sätt. Den låga totala fysiska aktiviteten bland personer i olika åldrar är fortfarande en utmaning.

Tabell 48. Andel som följer veckorekommendationen om motion (minst en timme per dag)

	11-åringar			13-åringar			15-åringar		
	Pojkar	Flickor	Alla	Pojkar	Flickor	Alla	Pojkar	Flickor	Alla
2014	36	26	31	22	15	19	11	9	10
2016	46	33	39	31	21	26	21	13	17

2014: n = 2 764, 2015: n = 5 514

Källa: LIITU-undersökningen 2016

Den arbetsgrupp för sänkta kostnader för idrottshobbyer vars uppdrag var att i anslutning till frågan om likabehandling inom idrott och motion utarbeta förslag till sänkande av kostnaderna för idrottshobbyer blev klar med sitt arbete den 20 juni 2016²⁵. Arbetsgruppen föreslog konkreta och generellt tillämpliga modeller för hur priserna för idrottshobbyer kan sänkas. Arbetsgruppen lämnade också förslag om avreglering av förenings- och medborgarverksamheten samt fastställde mätare för uppföljning av kostnadsutvecklingen. Förslagen på statsförvaltningsnivå har upptagits för granskning. Övriga förslag i fråga om olika intressentgrupper har förankrats genom informationsstyrning samt vid gemensamma möten och förhandlingar med medborgaraktorerna och kommunerna.

7.4.7 Ungdomsarbetet och ungdomspolitiken

Målen för ungdomsarbetet och ungdomspolitiken är att stödja de ungas utveckling och självständighetsprocess, att främja ett aktivt medborgarskap hos de unga och stärka deras sociala identitet samt att förbättra de ungas uppväxt- och levnadsvillkor. Regeringens barn- och ungdomspolitiska utvecklingsprogram 2012–2015 förlängdes till att gälla 2016. Delaktighet, likställdhet och hantering av vardagen ingick som spetsteman i programmet, och dessa teman främjades genom 87 åtgärder. Delaktighetsstrukturerna och påverkanskanalerna stärktes genom författningsändringar, de ungas sysselsättning främjades genom projektet Ungdomsgarantin, och de ungas möjligheter att bli självständiga främjades genom ökat stöd för boende.

²⁴ Barns och ungdomars motions- och idrottsvanor i Finland. Statens idrottsråds publikationer 2016:4. (på finska); Enkäten Hälsa i skolan 2007–2015. Institutet för hälsa och välfärd. (på finska); Mediekoll. Undersökning om barns och ungdomars fritid 2016 beträffande media och idrott. Statens delegation för ungdomsärenden, publikation nr 55. Ungdomsforskningssällskapets publikation nr 184. (på finska)

²⁵ Lika möjligheter till fritidsintressen – med fokus på priset för hobbyer. Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2016:19. (på finska)

Regionala skillnader uppställer utmaningar för måluppfyllelsen för ungdomsarbetet och ungdomspolitikerna. Variationen i antalet unga per kommun har blivit brantare. De regionala skillnaderna i fråga om antalet unga har beaktats i den nya ungdomslag som trädde i kraft den 1 januari 2017. Ungdomsarbetet och ungdomspolitikerna samt sektorsövergripande samarbete ingår alltjämt i kommunens uppgifter, men kommunen har större frihet att besluta om sina åtgärder med beaktande av lokala omständigheter.

Styrnings- och servicenätverken för sektorsövergripande samarbete blev lagstadgade 2011, och nästan alla kommuner har ett sådant nätverk. Nätverket ska bland annat samla in information om de ungas uppväxt- och levnadsförhållanden och utifrån detta bedöma situationen till stöd för beslutsfattande på lokal nivå, främja samordningen av tjänster riktade till unga och ett smidigt informationsutbyte samt effektivisera gemensamma förfaringsätt för att vägleda unga till tjänsterna. Mer än 70 % av kommunerna anser att det lokala samarbetet för skötseln av ungdomsfrågorna har blivit bättre i och med det sektorsövergripande nätverkets verksamhet²⁶. Det sektorsövergripande samarbetet har också effektiviserat informationsutbytet mellan myndigheter och utvecklat deras verksamhetssätt samt skapat större smidighet i vägledningen av de unga till tjänster som lämpar sig för deras livssituation²⁷.

Måluppfyllelsen inom ungdomsarbetet och ungdomspolitikerna har också främjats genom beviljande av statsunderstöd enligt prövning till ett belopp av ungefär 60 mn euro. Understöden har riktats till främjande av medborgarverksamhet för unga, stärkande av de ungas sociala identitet, genomförande av regeringens spetsprojekt för att ändra ungdomsgarantin i riktning mot en kollektiv garanti (stödande av verkstadsverksamhet för unga och av uppsökande ungdomsarbete) samt utvecklingsprojekt inom ungdomsverksamheten.

Tabell 49. Stärkande av de ungas sociala identitet

	Utfall 2014	Utfall 2015	Uppskattning 2016	Utfall 2016
Ungdomsverkstäder, andel av kommunerna, %	88	93	93	93
Unga (under 29 år) i verkstäderna, antal	13 885	14 733	13 000	14 836*
Arbetslösa unga (under 25 år), antal	44 229	50 400	50 000	48 100
Uppsökande ungdomsarbete, andel av kommunerna, %	95	96	100	97
Unga som nåtts genom uppsökande ungdomsarbete, antal	16 848	17 930	15 000	18 421*

* Preliminärt resultat 20.3.2017

²⁶ Nuorten ohjaus- ja palveluverkostot kunnissa 2015 sekä nuorisotakuu. 17.6.2015. Utbildnings- och kulturministeriet, Regionförvaltningsverken och Valtakunnallinen työpajayhdistys.

²⁷ Yhdessä tekeminen tuottaa tuloksia. Nuorisotakuun tutkimuksellisen tuen loppuraportti. Arbets- och näringsministeriets publikationer. Arbete och företagsamhet 15/2014.

I Finland varken studerar eller arbetar 18,3 % av 20–24-åringarna, och dessa unga har kontinuerligt ökat i antal under de tio senaste åren. Via uppsökande ungdomsarbete har man år för år nått allt fler unga. På sistone har en allt större grupp av dessa unga som nåtts varit tvungna att vänta på att få tillträde till de tjänster eller fortsatta åtgärder som de behöver. Antalet unga som får träning vid verkstäder är likaså på väg uppåt. Endast en fjärdedel av dessa unga blir arbetslösa efter verkstadsperioden, och antalet unga som placerat sig i utbildning har ökat jämfört med tidigare år.²⁸

²⁸ Det uppsökande ungdomsarbetet 2015. Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2016: 28. (på finska)

8 Jord- och skogsbruksministeriet

8.1 Översikt över förändringarna i omvärlden och på verksamhetsområdet

Tabell 50. Förändringarna i omvärlden

Förändringarna i omvärlden	Konsekvenser för ministeriets verksamhetsområde
Jordbrukets svaga lönsamhet är ihållande	Är på lång sikt en utmaning för Finlands jordbruk och upprätthållandet av den inhemska livsmedelsproduktionen och försörjningsberedskapen.
Den gemensamma jordbrukspolitiken finansiering och tyngdpunkter	EU:s jordbrukspolitik är utsatt för nedskärningstryck och ett stort behov av att förnya programmets innehåll, vilket kan ha en försvagande inverkan på Finlands jordbruk.
Den regionala utvecklingen är ojämn	Påverkar landsbygdens livskraft, såsom tryggheten av infrastrukturen och servicen, vilket påverkar primärproduktionen och bioekonomins utvecklingsmöjligheter.
Den tekniska utvecklingen	Ökar möjligheten att utnyttja teknik inom exempelvis livsmedelskedjan och användningen av naturresurser.

De viktigaste förändringarna på verksamhetsområdet

- De nationella landsbygdspolitiska uppgifterna (bl.a. landsbygdspolitiska rådet MANE, tidigare landsbygdspolitiska samarbetsgruppen YTR) och skärgårdsdelegationens uppgifter samt de tillhörande resurserna överflyttades från början av år 2016 från arbets- och näringsministeriet till jord- och skogsbruksministeriet.
- Ägandet av statens vattenstrukturer koncentrerades till Södra Österbottens närings-, miljö- och trafikcentral.

8.2 Utvärdering av de största riskerna i omvärlden och på verksamhetsområdet

Tabell 51. Risker i omvärlden och på verksamhetsområdet

Risker	Betydelse för ministeriets verksamhetsområde	Riskförebyggande åtgärder
Lantmäteriverkets basregister är utsatt för cyberrisker	Tillgången till fastighetsregister och register över terrängdata är av stor betydelse för hela samhället, till exempel som grund för kredit- och försäkringsverksamhet.	Lantmäteriverket tryggar tillgången till systemen med hjälp av aktiv beredskap och övningar i samarbete med sina partner samt genom att förbättra systemens data-säkerhet.
Jordbrukets svaga lönsamhet är ihållande	Den inhemska livsmedelsindustrin vilar på den inhemska primärproduktionen, varvid livsmedelsproduktionens och livsmedelsexportens möjligheter är beroende av jordbruksproduktionens utveckling. En fortsatt svag lönsamhet leder till att jordbrukarna utmattas och att antalet gårdar och produktionsvolymerna förr eller senare minskar.	Finland har på EU-nivå förbättrat möjligheterna till finansiering och ibruktage av särskilda åtgärder i samband med jordbrukets ekonomiska kris. Dessutom har man i flera omgångar genomfört nationellt finansierade krisinsatser för jordbruket. Åtgärder har förutom till att upprätthålla produktionen riktats också till att stödja jordbrukarnas arbetsmotivation och till indirekta åtgärder för att minska produktionens kostnadsbelastning. Projekt som hänför sig till jordbrukarnas arbetsmotivation har understötts inom ramen för åtgärder i programmet för utveckling av landsbygden i Fastlandsfinland.
Smittsamma djursjukdomar och far-	Riskerna för smittsamma djursjukdomar (afrikansk svinpest, fågelinfluensa) reali-	Vi upprätthåller en tillräcklig uppföljning, riskbedömning, beredskap och information. Vi skapar bättre nätverk

Risker	Betydelse för ministeriets verksamhetsområde	Riskförebyggande åtgärder
liga växtskadegörare sprids.	serades inte trots att risknivån hölls hög. Om den afrikanska svinpesten sprids till Finland och fågelinfluensa smittar från vilda fåglar till fjäderfågårdar, skulle de ekonomiska förlusterna vara omfattande (titals mn euro). Exporten av svinkött och fjäderfäprodukter skulle upphöra. Den asiatiska långhorningen (farlig skadegörare på lövträd) och liknande skadegörare förorsakar omfattande ekonomiska skador och miljöskador. Främmande arter, såsom nya sjukdomar, parasiter och skadegörare, är den största riskfaktorn som ökar jord- och skogsbrukets samt ren- och vilthushållningens och fiskets klimatsårbarhet.	med instanser som representerar branschens aktörer och effektiverar myndighetssamarbetet. Framförhållning och förbättring av bekämpningsmetoder (biologisk, mekanisk, kemisk bekämpning mm.) samt förhindrande av införsel av främmande arter, resistensförädling och diversifiering av odlingssystemen inom jordbruket. Dessutom skyddas de ursprungliga arterna och den genetiska mångfalden samt diversifieras urvalet av trädarter inom skogsbruket.
Extrema väder- och vattenförhållanden och störningar i eldistributionen, miljöns tillstånd försämrar	Störtregn, torka och stormar kan förorsaka allvarliga störningar på samhällets vitala funktioner. Varma och snölösa vintrar orsakar bl.a. ökad belastning på och övergödning av vattendragen. Vind- och snöskadorna ökar och avverkningen av träd försvåras. Sannolikheten för svamp- och insektsskador i skogarna ökar. Rikliga regn ökar förekomsten av översvämnings- och skördeskador. Omväxlande kalla och varma perioder under vintern försämrar växternas övervintring. Torrperioder under växtperioden försämrar skördarna. De extrema förhållandena ökar också risken för växtskadegörare och -sjukdomar. Störningar i eldistributionen är en risk särskilt för husdjursproduktionen. När klimatet förändras kan förhållandena för fiske förändras drastiskt. Fiskarnas och de fiskätande djurens beteende förändras. Fisket försvåras.	Åtgärderna för klimatanpassning genomförs i enlighet med den nationella planen för anpassning till klimatförändringen 2022. Man fäster uppmärksamhet vid de olika branschernas klimathållbarhet och arbetar aktivt för ibruktagnin av verktyg som ska förbättra klimathållbarheten. Det har introducerats försäkringar för ersättande av skördeskador på marknaden, men deras användning är ännu blygsam. I slutet av 2015 inleddes en av jord- och skogsbruksministeriet delfinansierad utredning om hur störningar i eldistributionen påverkar livsmedelsproduktionens kontinuitet. Dess mål är att öka förståelsen för vad som sker inom primärproduktionen, produktionsanläggningarna och hela livsmedelkedjan under olika långa perioder av störningar i elförsörjningen. Bekämpning av rotticka blev år 2016 enligt lag obligatorisk vid avverkning på ofrusen mark. Man har infört beredskap mot översvämningsrisker genom att utarbeta planer för hantering av översvämningsriskerna i områden med betydande översvämningsrisk.
Möjligheterna inom bioekonomin kan inte utnyttjas	De små företagen klarar sig inte i internationell konkurrens. Satsningarna på produktutveckling och innovationer är ofta otillräckliga, varvid man inte lyckas utveckla nya produkter med högt förädlingsvärde enligt målsättningarna. Hotbilden är att Finland producerar onödigt mycket råvaror och mellanprodukter för bioekonomin i förhållande till sin potential, varor som sedan andra länder förädlar.	Riktade insatser till forskning och utveckling och ökad interaktion mellan forskning och näringsliv stöder utvecklingen av nya produkter med hög förädlingsgrad. Basindustrins förutsättningar bör värnas även i fortsättningen. Dessutom borde förvaltningen stöda och uppmuntra till bildande av industriella ekosystem kring stora aktörer.
För Finland ofördelaktiga tolkningar om skogansvändningens hållbarhet	Om genomförandet av skogspolitiken är obalanserad eller om man i påverkandet på nationell eller EU-nivå inte tydligt lyckas berätta om det hållbarhetsarbete vi utför, mister vi vår konkurrensfördel på marknaden, och likaså kan EU:s riktlinjer för t.ex. energi-, klimat- och miljöpolitiken försvåra utvecklingen inom skogsbioekonomins hela värdekedja.	Åtgärderna inom den nationella skogsstrategin 2020 förverkligas inom alla delområden för hållbarhet. Särskilt inom finansieringen av handlingsplanen för den biologiska mångfalden i skogarna i Södra Finland (METSÖ) borde man fästa ökad uppmärksamhet vid att trygga skogsnaturens biologiska mångfald då virkesanvändningen ökar. I den mångsidiga, koordinerade och förebyggande EU-påverkan utnyttjas forskningsrön och forskningsbaserad argumentering om såväl biodiversiteten, skogarnas kolsänkor och definitionen av kriterier för hållbarheten.

8.3 Uppfyllelse av effektmål

Tabell 52. Utvärdering av hur de samhällsliga effektmålen har uppnåtts (på skalan utmärkt, god, nöjaktig, försvarlig, icke påbörjad/svag)

Mål	Betyg	Motiveringar
Landsbygden är en livskraftig plats att bo och arbeta på.	God	Genomförandet av åtgärderna inom programmet för utveckling av landsbygden i Fastlandsfinland (landsbygdsprogrammet) har framskridit bra. Alla åtgärder inom programmet finns att ansöka, och före utgången av 2016 var redan ca 60 % av periodens finansiering bunden. ²⁹ Rådgivning har getts vid över 17 000 besök. Bredbandsförbindelserna på landsbygden har förbättrats och företagens samarbete och kompetens har förbättrats med hjälp av utvecklingsprojekt. Inom projekten har tjänster och samverkan utvecklats. Ett nytt tyngdpunktsområde i utvecklingsprojekten har varit att integrera invandrare på landsbygden.
Affärsverksamhet som baserar sig på bioekonomi och livsmedel har goda förutsättningar för en konkurrenskraftig tillväxt.	God	Tryggheten av inhemsk livsmedelsproduktion med de instrument som EU:s gemensamma jordbrukspolitik ger fungerar effektivt och resultatrikt. Jordbrukets lönsamhetskris har underlättats med över 30 mn euro av gemensamma och nationella medel. Exportfrämjandet framskrider enligt planerna. Den spetsprojektfinansiering på 11 mn euro som anvisats Gårdsbrukets utvecklingsfond (Makera) för 2016 har använts för finansiering av konkurrensförbättrande åtgärder och forsknings- och utvecklingsprojekt. Av spetsprojekten inom återvinningsekonomin har delprojekten, försöksfinansieringen, återvinningen av jordbrukets näringsämnen för nyttbruk och återvinningen av näringsämnen i hästgödsel kommit igång planenligt. Projektaktörer har aktiverats, information om modeller för återvinning av näringsämnen har spridits brett och de första besluten om försöksfinansiering har fattats. Resultaten av livsmedelskedjans konkurrenskraftsundersökning ³⁰ lyfter fram behovet av en övergripande attitydförändring inom livsmedelskedjan och en större uppskattning av livsmedlen och livsmedelskedjans aktörer. Andra faktorer som framkom var vikten av sysselsättning och utbildning för ungdomar, liksom det exportkunnande och den ökade förståelse för exportmarknaden som utbildningen möjliggör. Också fokusering på samarbete inom kedjan samt utanför branschgränserna sågs som betydelsefulla faktorer. Investeringsnivån inom skogsbranschen fortsätter att växa. Virkesmarknadernas balanserade verksamhet har enligt förhandsuppgifter möjliggjort ett avverkningsuttag av grov stamved på 69,3 mn kubikmeter, vilket är 2 % mera än föregående år. (Naturresurscentralen LUKE Skogssektorns nyckeltal 2016) Strömmings- och vassbuchsbestånden är starka och strömmingsfångsten år 2016 var rekordstor, 137 mn kg. Fiskodlingsbranschen diversifierades och det investerades i ny produktionskapacitet. Exporten av fisk och fiskprodukter steg till 57 mn euro, vilket var en ökning med 50 % jämfört med året före. (Naturresurscentralen LUKE. Utrikeshandeln med fisk)
Förnybara råvaror används på ett hållbart sätt där naturresursernas användning och skydd samordnas	God	Enligt en vetenskaplig utvärdering gjord av Internationella havsforskningsrådet är tillståndet för de för Finland viktiga fiskbestånden huvudsakligen gott och de har utnyttjats på ett hållbart sätt. Möjligheterna till strömmings- och vassbuchs fiske ökades betydligt för följande år. Möjligheterna att fånga lax bibehålls på nuvarande nivå i syfte att stärka laxbeståndet. Från Torne älv gav sig rekordartade ca 2 mn laxyngel iväg ut i havet. Också laxens stigning till lek var mycket god; i Simo älv uppmättes uppföljningshistoriens

²⁹ Effektivitetsindikatorer som beskriver landsbygdsprogrammets nuläge och förändring finns i Naturresurscentret LUKES tjänst Agrikaattori. <http://stat.luke.fi/indikaattorit>

³⁰ Irz et al. Finländska livsmedelskedjans framgångsfaktorer. Publikationsserie för statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet 7/2017. (på finska)

Mål	Betyg	Motiveringar
		bästa resultatet någonsin. Det går att uppnå ett avverkningsuttag på nästan 8 mn kubikmeter på ett ekologiskt hållbart sätt, förutsatt att man samtidigt effektiviserar tryggheten av biodiversiteten. ³¹
Människors, djurs och växters hälsa, välmående och säkerhet har säkerställts genom ansvarsfull verksamhet	God	Människors insjuknande i livsmedels- och vattenburna epidemier har hållits lågt. Antalet insjuknade uppskattas år 2016 till ca 1 200. Inom bekämpningen av resistens mot mikrobläkemedel satsades på läkemedelsuppföljning samt på motiverad användning av antibiotika vid behandling av såväl människor som djur. Djurens och växternas hälsa bibehölls som helhet god. Fågelinfluensa spreds inte från vilda fåglar till fjäderfågårdar och man lyckades hålla den afrikanska svinpestens utanför landets gränser. Inga nya farliga växtskadegörare etablerade sig permanent i Finland. Enligt den sticksprovsbaserade djurövervakningen uppfyllde 80 % av granskningsobjekten villkoren medan målet var över 85 %. År 2015 var utfallet 82 % och år 2014 78 %. Ca 6 400 utövare av husdjursproduktion hade förbundit sig till den ur landsbygdsprogrammet finansierade ersättningen för djurens välbefinnande (41 % av nötkreatursgårdarna, 80 % av svingårdarna, 42 % av får- och getgårdarna och 85 % av fjäderfågårdarna). Målet är att få med 4 500 gårdar och 50 % av alla gårdar som får djurstöd. Under den föregående perioden var 42 % av nötkreatursgårdarna och 76 % av svingårdarna med. För får-, get- och fjäderfågårdarna är åtgärderna nya.
Naturresurs-, fastighets- och platsdata tjänar samhällets behov och stöder konkurrenskraften.	God	Uppgifterna om fastighetsgränser och identifikationer öppnades som en avgiftsfri tjänst för alla. Användningen av uppgifter i lantmäteriverkets system för fastighets- och terrängdata ökade fortsatt. Tillgången till omfattande terrängdata möjliggör upprättandet av olika mervärdestjänster.

8.4 Utvecklingen av verksamhetsresultatet för förvaltningsområdet

8.4.1 Landsbygdsutveckling och jordbruk och livsmedelsekonomi

Primärproduktion

År 2016 var jordbrukets lönsamhet fortfarande svag. På gårdsnivå har man på kort sikt ännu kunnat anpassa sig. Trots det svaga läget bibehölls ändå produktionen av de viktigaste lantbruksprodukterna på tidigare nivå. Under år 2016 minskade antalet gårdar med jordbruks- och trädgårdsproduktion i enlighet med den långsiktiga trenden till under 50 000 gårdar. Samtidigt ökade den genomsnittliga gårdsstorleken.³²

Antalet ansökningar om jordbrukets investeringsstöd ökade med 86,5 % från år 2015 och med 12,6 % från år 2014. År 2016 fattades 1 791 jakande beslut om investeringsstöd medan motsvarande antal år 2015 var 960 och år 2014 ca 1 590. Det låga antalet investeringsstödsbeslut år 2015 påverkades av bytet av EU-programperiod, vilket kan ha skjutit upp beslut från år 2015 till år 2016. De jordbrukare som fortsätter att utveckla sin produktion kan antas ha kvar sin tilltro till en fortsatt jordbruksproduktion och en gynnsam lönsamhetsutveckling på lång sikt.

³¹ Korhonen et. al. Biotalouskenaarioiden mukaisten hakkuiden vaikutukset metsien monimuotoisuudelle tärkeisiin rakennepiirteisiin. Naturresurscentralen LUKE. Forskning i naturresurser och bioekonomi 51/2016.

³² Naturresurscentralen LUKE. Struktur av jordbruks- och trädgårdsföretag.16.2.2017.

På grund av lönsamhetskrisen betalades EU-finansierade och nationellt finansierade krisstöd åt mjölkgårdar och svingårdar. Dessutom stöddes skuldsatta gårdar och gårdar som hade investerat med ett nationellt specialstöd. Det utbetalda krisstödet uppgick till drygt 30 mn euro. Under året fattades beslut om tilläggåtgärder för att ytterligare hjälpa upp krisen. Man slopar vissa besparingar av anslagen för jordbrukarstöd och ökar den nationella finansieringen för krisstöd. Dessutom tillgrips andra nya metoder för att temporärt underlätta gårdarnas kostnadsbörda och hjälpa jordbrukarna att orka. Med olika krisåtgärder har man kunnat underlätta situationen för gårdar i ekonomiska svårigheter. För att jordbruket ska återhämta sig efter lönsamhetskrisen krävs ändå att marknadsläget förbättras och jordbrukets producentpriser kommer upp från den låga nivå som de haft redan i flera år.

Alla stödbetalningar för år 2015 kunde betalas inom år 2016. Fördröjningen av vissa stödbetalningar på våren påverkade inte direkt gårdarnas lönsamhet, utan inverkade i första hand på gårdarnas aktuella likviditet. År 2016 skedde betalningarna enligt en på förhand publicerad betalningstidtabell och av 2016 års stöd betalades ca 88 % under samma år.

De åtgärder som stöds ur landsbygdsprogrammet inverkar på livsmedelskedjans utveckling och förbättringen av jordbruksbranschens konkurrenskraft via såväl primärproduktionen som via livsmedelssektorns små och medelstora företag. Av landsbygdsprogrammets åtgärder påverkas livsmedelskedjan av exempelvis utbildningen, lantbruksrådgivningen, djurens välbefinnande, ekologisk produktion, miljöersättningen, kompensationsersättningen, jordbruksinvesteringarna och företagsinvesteringarna.

Man förhandlade hela året aktivt med kommissionen om att tillåta förbränning av hästgödsel, och de ändringar av EU-lagstiftningen som behövdes godkändes i januari 2017.

Livsmedelskedjan

Under den senare hälften av 2016 gick livsmedelsexporten in på ett tillväxtspår för första gången efter efter de motsanktioner som Ryssland uppställt i augusti 2014.³³ Livsmedelssäkerhetsverket (Evira) har med separat finansiering på ca 1 mn euro startat nya projekt för att komma in på andra marknader, vilka har påverkat livsmedelsexportens tillväxt. Projekt har genomförts i flera utomeuropeiska länder. I projekten har man bl.a. handlett Finlands tillsynsmyndigheter och gett råd till aktörer som deltagit i exporten, särskilt inom sektorn små och medelstora företag. I samarbete med Finpros tillväxtprogram Food from Finland och andra ministerier har man gjort resor i exportfrämjande syfte till exempelvis Kina, Iran och Algeriet. Ett konkret resultat av det exportfrämjande arbetet är att det blivit möjligt att exportera svinkött och havreprodukter till Kina. Livsmedelsexport är, då den väl kommit igång, affärsverksamhet

³³ Livsmedelsindustriförbundet. Jalostettujen elintarvikkeiden sekä maataloustuotteiden vienti. 2016. <http://tilastot.eti.fi/Share?S=Fd>

av kontinuerlig natur, som inte syns snabbt i statistiken i form av stora enskilda beställningar, utan som ger återkommande, mindre penningströmmar som växer så småningom.

Djurens och växternas hälsa hölls god, och allvarliga sjukdomar eller skadegörare spred sig inte till den yrkesmässiga produktionen. Detta möjliggjorde för sin del export av jordbruksprodukter från Finland.

Den nationella regleringen av verksamheten hos små och medelstora företag i livsmedelsbranschen upphävdes och kompletterades med bestämmelser ur EU-regelverket som möjliggör större flexibilitet och förenkling av den nationella lagstiftningen och tolkningsanvisningarna. Det gjordes flera ändringar som gör livsmedelslagstiftningen lättare, och Evira förtydligare sina anvisningar på motsvarande sätt.

8.4.2 Naturresursekonomi

Blå bioekonomi och fiske

För att främja exporten av vattenkunnande har man startat flera exportprojekt där finländska företag deltar. Bl.a. i samarbetet med Kina arbetar man med kontroll av dagvattenöversvämningar, mätningsteknik och alarmering samt bio- och återvinningsekonomi.

Med hjälp av en ny modell för insamling av hydrologiska data som togs i bruk år 2016 kunde man styra upp arbetsfördelningen mellan aktörerna och möjliggöra inhämtande av ny kunskap med hjälp av ny teknik. Åtgärderna förbättrar precisionen i prognoserna över vattensituationen och ger tillgång till data i realtid, som behövs i varningstjänsten för översvämningar.

Ett avtal om fisket i Tana älv mellan Finland och Norge undertecknades 30.9.2016 och regeringen överlämnade sin proposition om ikraftsättande av avtalet till riksdagen under verksamhetsåret. Det nya avtalet bidrar till en hållbar användning av laxbestånden i Tana älv och gör vården av laxbestånden mer systematisk och flexibel.

År 2016 utarbetades ett system med aktörsspecifika fiskekvoter för strömming, vassbuk och lax, som ska förbättra det kommersiella fiskets resultatförmåga, och som togs i bruk i början av 2017. De överlåtbara nyttjanderätter och aktörsspecifika fiskekvoter som varit i bruk i flera år kan överföras mellan aktörerna genom t.ex. försäljning. Det huvudsakliga ansvaret för utnyttjandet av Finlands fiskekvoter överförs till privata aktörer, varvid dessa kan optimera sin verksamhet enligt efterfrågan på marknaden. Samtidigt förbättras förutsättningarna för en lönsam företagstillväxt, ökat samarbete inom fiskerinäringens hela värdekedja och utveckling av nya värdefulla produkter.

Skog

Den slutliga uppdelningen mellan Finlands skogscentralers enhet för offentliga tjänster och affärsverksamhetsenhet slutfördes, vilket gett en tydligare förvaltning och tydligare servicemarknader. Finlands skogscentral sålde under år 2016 sin affärsverksamhet till den privata sektorn. Från och med början av 2017 trädde en ändring av lagstiftningen om skogscentraler i kraft, enligt vilken skogscentralerna endast har offentliga förvaltningsuppgifter.

Forststyrelsens arrangemang beskrivs i kapitel 8.5 nedan.

Med stöd av den temporära lagen om finansiering av hållbart skogsbruk fattades år 2016 stödbeslut motsvarande sammanlagt 65,3 mn euro för skogsvårdsarbeten och anläggande av skogsvägar. Över 80 % av besluten gällde tidig vård av plantbestånd och ungskog. Totalt betalades 52,7 mn euro för skogsvägsprojekt och projekt som gäller skötsel av skog. År 2016 var särskilt krävande när det gäller stödsystemets verkställighet, eftersom färdigställandet av de elektroniska system som behövs för stödansökningen och anmälningarna om förverkligandet fördröjdes både vid skogscentralen och hos aktörerna. Den uppnådda prestationsmängden för tidig vård av plantbestånd och ungskog år 2016 uppgick till 143 000 hektar, vilket var en och en halv gång mera än den uppskattade prestationsmängden. Inom istandsättningsdikningen och anläggandet av skogsvägar underskreds däremot de uppställda prestationsmålen tydligt.

Rovdjurspolitiken

Tyngpunkten inom rovdjurspolitiken under verksamhetsåret var att i enlighet med förvaltningsplanen för varg fortsätta det tvååriga experimentet med att förbättra vargbeståndets sociala hållbarhet genom att tillåta en begränsad jakt på varg. För att minska de stora renskador som järven orsakar beredde ministeriet dessutom en förordning om att börja med jakt efter järvar. Järven orsakade i fjol skador för uppskattningsvis 6,4 mn euro, vilket är ca 3 mn euro mera än år 2015. Värdet av skador orsakade av stora rovdjur uppgick till sammanlagt 10,9 mn euro. Av dessa var största delen skador på ren. Värdet av skador orsakade av stora rovdjur på odlingar, husdjur och bin har redan under flera år hållits under 0,5 mn euro.

8.5 Forststyrelsen

Den nya lagstiftningen om forststyrelsen trädde i kraft 15.4.2016. Den största förändringen var av att skogsbruket bolagiserades till det helt statsägda bolaget Metsähallituksen Metsätalous Oy. Statens jord- och vattenegendom hålls fortfarande kvar i direkt statlig ägo och under Forststyrelsens förvaltning. Forststyrelsen intäktsför vinsten till staten på basis av ersättningar för bruksrätt samt dividender.

Riktlinjerna för Metsätalous Oy:s ägarpolitik godkändes i oktober 2016. Enligt dessa är det meningen att avkastningen på placerat kapital i affärsverksamheten ska ha höjts

till 4,4 % senast år 2020. Detta motsvarar med den nuvarande balansstrukturen ett intäktsföringsmål på ca 120 mn euro. För att målet ska kunna nås måste Forststyrelsens affärsverksamhet bli lönsammare och hållbara avverkningsmöjligheter utnyttjas. Nivån på de samhällseliga förpliktelsen i affärsverksamheten ska fortsättningsvis vara hög. För tillfället inskränks i varierande grad användningen av ca 530 000 hektar av Forststyrelsens ekonomiskogar med anledning av biologisk mångfald, rekreation eller renhushållning. De samhällseliga förpliktelsen sänker resultatet av affärsverksamheten med ca 55 mn euro på årsnivå. De nya riktlinjerna koncentrerar sig på de fördelar som förpliktelsen ger upphov till och som fortsättningsvis förutsätts vara åtminstone på samma nivå.

Mark- och vattenegendomens värde i Forststyrelsens nya ingående balans 15.4.2016 var 3 803 mneuro, av vilket affärsverksamhetens andel var 2 875 mn euro och naturtjänsternas andel 928 mn euro. Affärsverksamhetens mark- och vattenområden har i den ingående balansen, enligt den nya lagen värderats till sitt gängse värde. Jämfört med bokslutet 14.4.2016 har värdet på affärsverksamhetens mark- och vattenområden ökat med totalt 317 mn euro, vari ingår en ökning på 90,5 mn euro på basis av en värdering av egendomens gängse värde. Den övriga tillväxten orsakades till största delen av överföring av naturhushållningsområden och andra än skyddade gemensamma vattenområden från naturtjänsterna till affärsverksamhetens kapital.

Affärsverksamhet

Användningen av Forststyrelsens ekonomiskogar är begränsad på ett 523 578 hektar stort område med anledning av att allmänna samhällseliga förpliktelser ska kunna iaktas. Detta utgör 15,0 % av den skogsmarksareal som används för skogsbruk och 19,6 % av skogsbeståndet. Det har inte skett någon avsevärd förändring i arealen de senaste åren. Av de ekonomiskogar som omfattas av den begränsade användningen är 54,5 % helt utanför ekonomianvändning (endast plockhuggning är möjlig). De totala insatserna för uppfyllandet av Forststyrelsens allmänna samhällseliga förpliktelser uppgick till ett värde på 56 mn euro år 2016.

Resultatet av Forststyrelsens sammanlagda affärsverksamhet år 2016 var 94 mn euro (utan poster av engångsnatur som beror på strukturförändringen skulle resultatet ha varit ca 105 mn euro). Avkastningen på placerat kapital för affärsverksamhetens grundkapital för tiden 15.4.–31.12.2016 var 2,4 %. Under första delen av 2016 var resultatet av affärsverksamheten 37,5 mn euro och avkastningen på placerat kapital var 5,2 %. Nyckeltalen är inte jämförbara med nyckeltalen för de 12 föregående månadernas räkenskapsperiod. Överlåtelsevinster i samband med fast egendom uppgick under samma period (15.4.–31.1.2.2016) till ca 4,5 mn euro.

Tabell 53. Affärsverkets ekonomiska nyckeltal *

	2014		2015		2016	
	Affärs- verket	Koncer- nen	Affärs- verket	Koncer- nen	Affärsverket 1.1.–14.4.2016	Koncernen 1.1.–31.12.2016
Omsättning, mn euro	343,2	355,0	329,8	337,2	93,8	332,9
Förändring i omsättning, %	-1	-4	-4	-5		
Rörelsevinst/förlust, mn euro	128,1	125,1	123,8	116,1	39,8	103,3
Räkenskapsperiodens resultat, mn euro	116,7	116,9	107,9	107,9	37,5	93,7
Intäktsföring till statsbudgeten, mn euro **	130		125		106,6	
Avkastning på investerat kapital, %	4,8	4,7	4,7	4,4	-	2,4***
Soliditet, %	98	98	98	98	-	97
Balansomslutning, mn euro	2 678	2 693	2 684	2 691	2 723	3 017
Åtaganden utanför balansräk- ningen, mn euro	16,8	16,6	21,1	20,3	19,1	16,1
Personal, årsverken	979	1 098	901	999	315	954

* Forststyrelsens räkenskapsår 2016 uppdelades i två räkenskapsperioder, 1.1.–14.4.2016 och 15.4.–31.12.2016. För konsekvensens skull presenteras endast nyckeltalen för den gamla organisationsmodellens räkenskapsperiod 1.1.–14.4.2016. Koncernens nyckeltal har räknats ihop så att de gäller hela år 2016, med beaktande av kostnaderna för strukturförändringen. Bolagiseringen av skogsbruket och de poster av engångsnatur som hänför sig till den samt den exceptionella räkenskapsperioden möjliggör ändå inte en direkt jämförelse av koncernens nyckeltal med tidigare räkenskapsperioder.

** Innehåller år 2014 en extra intäktsföring på 10 mn euro i enlighet med planen för de offentliga finanserna som fastställdes av statsrådet 3.4.2014. Intäktsföringen för år 2015 inkluderar en kapitalåterbetalning på 15 mn euro för att den extra intäktsföring som förutsätts i planen för de offentliga finanserna som fastställdes av statsrådet 3.4.2014 ska kunna göras.

*** Nyckeltalet beräknat för tiden 15.4.–31.12.2016 och är inte jämförbart med nyckeltal för tidigare räkenskapsperioder.

Forststyrelsens andra bolag är Siemen Forelia Oy, Fin Forelia Oy samt MH-Kivi Oy.

Offentliga förvaltningsutgifter

Jämfört med föregående år sjönk de totala bruttoutgifterna för Forststyrelsens offentliga förvaltningsutgifter med 5 % till 63 mn euro och arbetsinsatsen ökade med 3,7 årsverken till 524 årsverken. Av utgifterna utgjorde miljöministeriets basfinansiering 38 mn euro, jord - och skogsbruksministeriets andel var 6,4 mn euro. Det på grundval av det förnyade försäljningssystemet för tillstånd utvärderade antalet jakt - och fiskedagar som förverkligats inom Forststyrelsens område var 370 000 och de regionalekonomiska inverkningarna 41 mn euro. Antalet konstaterade grova jaktbrott var lågt. Som en följd av märkbart ökade transaktioner och nästan oförändrade arbetsinsatser och kostnader uppgick Naturtjänsternas totalproduktivitet till 114,9 % mätt med Statistikcentralens indikator för totalproduktivitet. De avgiftsbelagda prestationernas kostnadsmotsvarighet var för alla prestationers del 115 %.

Tabell 54. Bruttoutgifter för offentliga förvaltningsuppgifter 2015–2016 enligt uppgift och finansieringstyp

Processer och uppgifter	JSM finansie- ring (mom. 30.65.50)	MM finansie- ring (mom. 35.10.52)	Övriga finansie- ringskäl- lor	Samman- lagt 2016	Samman- lagt 2015	Ändring av finan- sieringen, %
Gemensamma utgifter	728	6 515	2 602	9 845	8 705	13
Naturskydd	3	8 022	2 691	10 716	10 876	-1
Rekreation i naturen	3 699	18 782	7 361	29 843	29 205	2
Förvaltning av områden	47	4 585	408	5 039	3 512	43
Jakt - och fiskefrågor	1 687	97	5 407	7 191	7 118	1
Fröförsörjning och flott- ningskonstruktioner	211	0	0	211	187	13
Utgifter totalt	6 374	38 001	18 469	62 844	59 603	5

Tabell 55. Centrala nyckeltal för de offentliga förvaltningsuppgifterna 2014–2016

Av jord- och skogsbruknusteriet fastställda mål	2014	2015	2016
Besöksantal: nationalparker, statens friluftsområden, naturcentraler	3 649 300	3 745 000	4 261 700
Kundernas nöjdhet med naturcentralerna, terrängtjänsterna och till- ståndsfrågorna (skala 1–5)	4,04	4,09	4,10
Antal jaktlicenser	50 100	56 489	56 659
Antal fisketillstånd	70 151	68 695	81 859
Antal viltövervakningshändelser	10 661	10 287	11 287

8.6 De statliga fonderna utanför budgeten

8.6.1 Gårdsbrukets utvecklingsfond (Makera)

Endast helt nationellt finansierade investeringsstöd och vissa lån beviljas ur Makera. De EU-delfinansierade bidragen finansieras ur budgeten. Investeringsstöd riktas till bl.a. byggnadsinvesteringar, täckdikning samt användning av inhemsk förnybar energi.

På grund av gårdarnas likviditetsproblem stiftades en lag om statsborgen för gårdsbruksheter under åren 2016 och 2017. För de likviditetslån som bankerna beviljar beviljas statsborgen via Gårdsbrukets utvecklingsfond och eventuella borgensförluster finansieras med medel ur fonden. För likviditetslånen kan beviljas statsborgen för högst 160 mn euro.

Ett av regeringens spetsprojekt är att förbättra den finländska livsmedelsproduktionens lönsamhet och konkurrenskraft och förbättra handelsbalansen. För förverkligandet av detta anvisades Gårdsbrukets utvecklingsfond tilläggsfinansiering till ett belopp på 90 mn euro, av vilket 11 mn euro för år 2016. Gårdsbrukets utvecklingsfonds övriga stora inkomstkällor är amorteringar och räntor på lånefordringar. Eftersom de EU-delfinansierade understöden överförts till statsbudgeten intäktsförs det inte längre

några till dessa hörande EU-andelar i fonden. Ur Makera beviljades år 2016 sammanlagt 20,7 mn euro i understöd och ca 9,5 mn euro i statsgarantier. Under berättelseåret avsattes sammanlagt 31,7 mn euro av Makers medel.

Tabell 56. Nyckeltal för Gårdsbrukets utvecklingsfond

	2014	2015	2016
Intäkter, mn euro	28,4	11,1	4,0
Kostnader, mn euro	107,1	74,0	46,5
1. Reserverade medel, mn euro	152,0	85,0	99,2
- räntor och amorteringar på lån	35,3	29,5	24,2
- överföring från budgeten	0	0,3	11,0
- inkomster från EU	23,7	7,9	0,0
- obundna medel från föregående år	90,2	45,3	60,8
- övriga inkomster	2,8	2,0	3,3
2. Balansomslutning, mn euro	425,2	362,5	331,5
- varav lånefordringar	96,1	75,2	56,6
3. Åtaganden utanför balansräkningen, mn euro	34,4	137,1	114,7
4. Bundna utgifter, mn euro	106,7	24,2	31,7
- varav understöd	95,1	13,9	20,7
5. Startstöd för nyetablering, antal beslut	1 108	127 ¹	300 ¹
6. Investeringsunderstöd, antal beslut	1 586	791	1 092

¹ Startstödet för nyetablering överfördes för finansiering ur statsbudgeten

8.6.2 Interventionsfonden för jordbruket (Mira)

Ur interventionsfonden för jordbruket betalas utgifter för interventionsupplagring, interventionsinköp och interventionsförsäljning, vilka ingår i EU-marknadens stabiliseringssystem. De ersättningar som EU betalar för kostnaderna som föranleds av dessa åtgärder intäktsförs igen i fonden. Under år 2016 köptes 2 883 ton mjölkpulver till Finlands interventionslager. Det gjordes inte några inköp av spannmål till interventionslagren eftersom marknadspriserna inte underskred interventionspriserna.

Tabell 57. Ekonomiska nyckeltal för Interventionsfonden för jordbruket, mn euro

Interventionsfondens verksamhet	2014	2015	2016
Interventionsinköp	-	1,34	4,89
Interventionsförsäljning	-	-	-
Interventionsupplagring, totalkostnader (+)	-	0,02	0,16
Interventionsupplagring, EU-ersättning (-)	-	-0,01	-0,10
Intäkter	-	0,01	0,13
Kostnader	0,03	0,04	0,18
Kostnader som fonden ska svara för, totalt	0,03	0,02	0,05
Fondens medel 31.12	1,85	0,69	1,28
Lånekapital 31.12	-	-	5,00
Eget kapital 31.12	1,85	2,23	2,53
Balansomslutning	1,85	2,23	7,57
Åtaganden utanför balansräkningen	0	0	0
Överföring från statsbudgeten	0,35	0,40	0,35
Lånekapital i genomsnitt	-	-	4,83
Lånets medelränta, %	-	-	-0,61

9 Kommunikationsministeriet

9.1 Översikt över förändringarna i omvärlden och på verksamhetsområdet

Tabell 58. Förändringarna i omvärlden

Förändringarna i omvärlden	Konsekvenser för ministeriets verksamhetsområde
Tjänstefiering av samhället och möjligheter som digitaliseringen medför	Datalager och utnyttjande av information blir allt viktigare och förändrar efterfrågan på och utbudet av kommunikationstjänster på det globala planet samt erbjuder nya affärsmöjligheter. Distributions- och plattformsekonomin fortsätter växa, vilket möjliggör nya slags tjänstelösningar. Den digitala affärsverksamheten ökar i betydelse baserat på internet och mobila miljöer. Digitala tjänster blir centrala också med tanke på sysselsättningen. Tyngdpunkten i trafikutvecklingen har tydligt förskjutits mot mobilitet som tjänst (Mobility as a Service, nedan MaaS) och utnyttjande av information. Syftet är att med hjälp av digitalisering inrätta företag för mobilitetsoperatörer som i fortsättningen kan erbjuda alla privata och offentliga mobilitetstjänster över en och samma disk. Kunden kan utforma resekedjor enligt eget val samt kombinera olika trafikformer och biljettprodukter. De första MaaS-operatörerna har inlett sin verksamhet som en tjänst som tillhandahålls på marknadsvillkor.
Informationssäkerheten får allt större betydelse	Vikten av att kunna hantera informationssäkerhetsrisker och bygga upp förtroendet för digitala tjänster och nya verksamhetskoncept framhävs. En säker överföring och distribution av data mellan t.ex. operatörer måste garanteras som grund för de nya tjänsterna. Till exempel automatiserade processer ställer nya krav på utvecklingen av informationssäkerheten.
Intelligent trafik, robotisering och automation	Automation och robotisering ger upphov till nya servicekoncept, vilket kräver mer exakt information om trafikleder och trafikförhållanden och om trafiknätets skick. Sakernas internet möjliggör automation som kräver betydligt snabbare och effektivare dataöverföringsförbindelser. För att möjliggöra mobilitet och uppkomsten av nya kommunikationslösningar är det av största vikt att kommunikationsnäten har tillräcklig kapacitet och är driftsäkra.
Utveckling av infrastrukturen och eftersatt underhåll	Infrastrukturen bör vara en grund för tjänster av hög kvalitet inom trafik och kommunikation och för tillväxten av digital affärsverksamhet. Utan nya finansieringsmodeller för trafikinfrastrukturen eller hållbar utveckling sätts nuvarande tjänster samt utvecklingen av nya tjänster och lösningar på spel.
Klimatmål för trafiken	Energi- och klimatstrategin har som mål att utsläppen från trafiken vid utgången av 2030 ska ha minskat med upp till 50 % jämfört med nivån 2005. Vägtrafiken har den största minskningspotentialen. När samhället övergår till förnybara energikällor understryks dels betydelsen av högklassiga observationer, såsom väder- och klimattjänster, dels bioekonomins inverkan på klimat- och luftkvaliteten för att målen ska uppnås.

De viktigaste förändringarna på verksamhetsområdet

- Efter att kommunikationsministeriets organisation förnyades 1.1.2016 bygger verksamheten på tre helheter: nätverk, information och tjänster.
- I slutet av berättelseåret inleddes en förberedande studie angående en omorganisering av myndighetsuppgifterna inom kommunikationsministeriets verksamhetsområdet.

9.2 Utvärdering av de största riskerna i omvärlden och på verksamhetsområdet

Tabell 59. Risker i omvärlden och på verksamhetsområdet

Risk	Betydelse för ministeriets verksamhetsområde	Risikförebyggande åtgärder
Finansieringen och den ekonomiska styrningen av trafiksystemet kan inte tryggas, föreslagna styrmedel godkänns inte.	De trafikpolitiska styrmedlen förmår inte effektivisera användningen av trafiksystemen och minska de yttre missförhållanden som trafiken medför.	Olika modeller och alternativ utreds som kan säkra en tillräcklig service- och finansieringsnivå för trafiksystemet. Ministeriet medverkar till att kommunicera en realistisk situationsbild och utveckla styrmedlen. Genom informationsstyrning främjas t.ex. valet av fordon med lägre utsläpp.
Det går inte att trygga trafik- och kommunikationsförbindelsernas driftsäkerhet och tillgänglighet särskilt vid störningar.	Trafik- och kommunikationsnätens kapacitet och skick tillgodoser inte servicebehoven eller kraven på säkerhet. Vid störningar (t.ex. väderfenomen, cyberhot, tillgång till elenergi, radiostörningar) fungerar inte trafikanät och teleförbindelser, eftersom nätverkens kapacitet inte motsvarar efterfrågan. I värsta fall är konsekvenserna betydande för bl.a. logistik, försörjningssäkerhet och befolkningens vardag.	Genom att utveckla författningsmiljön och samordna och införa nya verksamhetsmodeller säkerställs det att nätverken fungerar och utvecklas på ett säkert sätt. Beredskapsplanerna på förvaltningsområdet hålls uppdaterade med tanke på störningar. Väderprognoser kan användas för att förbereda sig för höjd beredskap. Det går inte att helt eliminera riskerna som har att göra med väderförhållanden och naturfenomen, men följderna kan minimeras och återhämtningen främjas genom prognoser och beredskapsplaner av hög kvalitet. Beredskap upprätthålls med tanke på kommunikationen vid kriser och i exceptionella situationer.
Den inhemska mediebranschens förmåga att förnya sig kan inte tryggas, mediebranschen tynar bort.	Den finländska mediebranschen kan inte bemöta den internationella konkurrensen. Konsumenternas kostnader stiger samtidigt som innehållet försämras. Medierna erbjuder ett ensidigt innehåll och pluralismen blir lidande, utbudet av inhemskt innehåll minskar. Rundradions ställning gentemot kommersiella aktörer framhävs. Ojämlikheten mellan medborgarna som användare av kommunikationstjänster ökar.	Den nationella tilläggsregleringen av mediemarknaden avvecklas och det lättas på regleringen. Olika aktörer tillförsäkras likvärdiga verksamhetsförutsättningar.
Förtroendet för digitala tjänster vacklar och för användarna ökar säkerhetsriskerna (bl.a. informationssäkerheten, integritetsskyddet).	Användarnas brist på förtroende för nya handelsmodeller och mobilitetsformer försvårar införandet och bromsar upp ny affärsverksamhet. Användarnas säkerhet, bl.a. informations- och trafiksäkerheten försvagas. Finlands anseende som ett informationssäkert land blir lidande.	Åtgärder vidtas i enlighet med riktlinjerna i informationsstrategin för Finland. Åtgärder vidtas i enlighet med principbeslutet om trafiksäkerheten. Kompetensen och forskningen kring informationssäkerhet utvecklas.
Man lyckas inte införa och främja ny teknik, bioekonomi och rena lösningar. Energieffektiviteten inom trafiken förbättras inte i enlighet med målen.	Klimatavtalet från Paris och EU:s mål för en minskning av utsläppen från trafiken uppnås inte. Finland blir efter andra länder i utvecklingen av affärsverksamhet kring miljövänlig rörlighet. Tillståndet i miljön försämras. Kostnaderna för mobilitet och transporter stiger. Genomsnittsåldern för fordon sjunker inte. Andelen förnybara bränslen i trafiken stiger inte.	Vid ledningen av förvaltningsområdet beaktas miljökonsekvenserna av mobilitet och transportkostnader. De åtgärder vidtas som fastställs i energi- och klimatstrategin och den klimatpolitiska planen på medellång sikt. Genom resultatstyrning åläggs ämbetsverken att genomföra åtgärder för att minska utsläppen genom.

9.3 Uppfyllelse av effektmål

Tabell 60. Utvärdering av hur de samhällliga effektmålen har uppnåtts (på skalan utmärkt, god, nöjaktig, försvarlig, icke påbörjad/svag)

Mål	Betyg	Motivering
Innovativa kommunikations- och trafiktjänster upprätthåller välfärden och skapar hållbar tillväxt och en nationell konkurrensfördel.	God	Genom att avveckla normer har man framför allt inom trafiktjänsterna blivit av med den sektorsvisa regleringen, vilket möjliggör uppkomsten av nya tjänstekoncept och ökar förutsättningarna för tillträde till marknaden. I fråga om lösningar som gäller sakernas internet, automation och information har det i Finland uppstått kompetens och företag i världsklass. Förutsättningarna för medieföretagens verksamhet har utretts av olika arbetsgrupper (t.ex. en parlamentarisk arbetsgrupp som utrett Rundradions allmännyttiga uppdrag och finansieringen av bolaget).
Via utnyttjandet av information föds det ny affärsverksamhet samt användardrivna och tillförlitliga tjänster.	God	Datalager har öppnats i stor omfattning och reglering som förhindrar möjligheterna att utnyttja informationen har avvecklats. Ämbetsverken på förvaltningsområdet har öppnat datalager. Trafiksäkerhetsverket Trafik publicerar öppna data om alla trafikformer och kommunikationsmedel (ca 15 500 nerladdningar under berättelseåret). Meteorologiska institutet har öppnat data i digital, maskinläsbar form (t.ex. resultat från uppföljning av luftkvalitet), och vid institutet har man börjat öppna källkoder som producerats av institutet. Också Trafikverkets data har öppnats planenligt (mål: 100 % av de viktigaste filerna ska ha öppnats vid utgången av 2017). Den informationsbaserade tjänsteproduktionen ökar allt mer. Modellen för hantering av egna uppgifter har blivit mer känd, men det är viktigt att man i fortsättningen fäster särskild vikt vid utvecklingen av de affärskoncept som grundar sig på dem. Automationen inom vägtrafiken och sjöfarten har gett upphov till tillväxtplattformar för affärsverksamhet. Åtgärder har vidtagits nationellt, på EU-nivå och internationellt mot fenomen som minskar förtroendet för internet. Lagstiftningsåtgärder har inletts för att förbättra tjänsternas informationssäkerhet inom trafik och kommunikation och på andra centrala samhällsområden. Den lagstiftning som förtroendenätet för elektronisk identifiering förutsätter har huvudsakligen satts i kraft. Förtroendenätet bakom de identifieringslösningar som erbjuds invånarna kan inleda sin verksamhet i maj 2017.
Trafik- och kommunikationsnäten skapar förutsättningar för utveckling och förnyelse i samhället.	Nöjaktig	Trafiknätet med eftersatt underhåll fortsätter att växa. Bredbandets framväxt i glesbebyggda områden är långsam. Samtidigt ökar trycket på allt snabbare förbindelser i tätorter och invid trafikleder.

9.4 Utvecklingen av verksamhetsresultatet för förvaltningsområdet

9.4.1 Trafik och kommunikation som tjänst

Tabell 61. Resultat: trafik och kommunikation som tjänst

Önskad position enligt koncernstrategin	Resultat (utfall)
<i>Tjänstemarknaden och tjänsterna för trafik och kommunikation</i>	
Det har skapats ny affärsverksamhet och nya arbetstillfällen. Tjänsterna är informationsbaserade och är mer kundorienterade än tidigare. Trafiksystemets serviceförmåga har förbättrats och samhällets kostnader har minskat.	Den första etappen av regeringens proposition med förslag till transportbalk har lämnats till riksdagen och förberedningen av den andra etappen har börjats. Förberedelser har gjorts för att öppna marknaden för järnvägstrafik för konkurrens. En regeringsproposition med förslag till totalrevidering av postlagen har lämnats till riksdagen. De första MaaS-operatörerna har inletts sin verksamhet i Finland. Åtgärder har vidtagits för att främja kommersiell tillgång till trådlösa och

Önskad position enligt koncernstrategin	Resultat (utfall)
	fasta förbindelser samt supersnabba bredband som är nödvändiga för digitala tjänster och tjänster som utnyttjar automation (mobilt bredband, 5G). För att öka kapaciteten för mobilt bredband och främja distributionskanalerna för teve och radio har det utifrån resultatet av en auktion beviljats koncessioner för frekvensområdet 700 MHz.
<i>Energireformen inom trafiksektorn</i>	
Inom trafiken har andelen förnybara bränslen ökat. Trafiksektorn är en föregångare inom ren teknik. Genomsnittsåldern för fordonsparken har sjunkit.	Åtgärderna och målen för en minskning av utsläpp av växthusgaser från den inhemska trafiken har fastställts i samband med utarbetandet av den nationella klimat- och energistrategin. Åtgärderna för en minskning av trafikutsläppen ingår i den klimatpolitiska planen på medellång sikt. Den plan som EU förutsätter för införandet av en infrastruktur för alternativa bränslen har förberetts.
<i>En livskraftig mediebransch</i>	
Allmänheten i Finland har tillgång till ett innehållsutbud av hög kvalitet. Den inhemska mediebranschen klarar av att bemöta den internationella konkurrensen.	Ministeriet har bidragit till att lätta på regleringen och öka teknikneutraliteten i EU (AV-direktivet). Tidtabellen för televisionens teknikövergång har fastställts och genomförandet fortsätter. Den parlamentariska arbetsgrupp som tillsattes av kommunikationsministeriet den 30 oktober 2015 för att utreda Rundradions allmännyttiga uppdrag och finansieringen av bolaget offentliggjorde sin rapport den 16 juni 2016. ³⁴

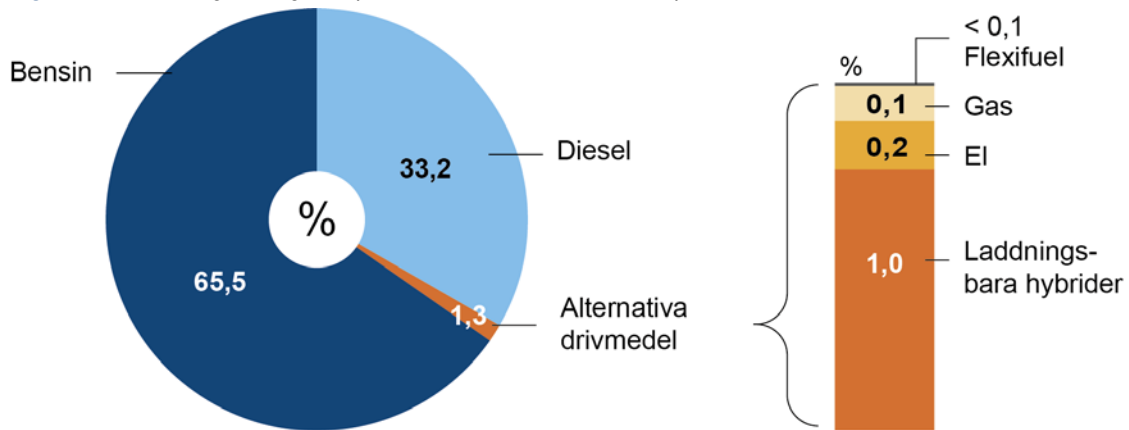
För att nå önskad position är det förvaltningsområdets centrala uppgift att lätta på den administrativa bördan och skapa en gynnsam författningsmiljö som möjliggör uppkomsten av tjänster inom den nya affärsverksamheten. Målet stöds genom försök samt intressentgrupps- och påverkansarbete.

Transportbalksprojektet är en totalrevidering av trafikmarknaden och tjänstelagstiftningen. Reformen av postlagen medverkar till uppkomsten av nya tjänster som tillhandahålls på marknadsvillkor och nya former av affärsverksamhet. I projektet Mobilitet som tjänst (MaaS) framhölls vikten av att ta fram lagstiftning som möjliggör nya koncept (lagen om transportservice) och dessutom satsa på ett forskningsinriktat grepp samt producera information om förändringarna i trafiken.

Målen för klimatavtalet från Paris som ingicks hösten 2016 är mycket krävande. Vägtrafiken har den största potentialen för en minskning av växthusgasutsläppen. Under året bereddes åtgärderna för en minskning av utsläppen från den inhemska trafiken och målen fastslogs. Att uppnå målen med nuvarande styrmedel innebär utmaningar och kan kräva t.ex. en framtida justering av skattenivåerna. Nuvarande skattemodeller har inte räckt till som incitament för införandet av ny teknik (t.ex. el- eller gasbilar) i trafiken eftersom prisskillnaden i relation till bensin- och dieseldrivna bilar ännu är för stor. Av nya sålda bilar är andelen elbilar och annan alternativ teknik fortfarande bara omkring en procent. I syfte att främja distributionen av alternativa bränslen har man berett en plan för införande av en infrastruktur för alternativa bränslen i trafiken.

³⁴ Promemoria av den parlamentariska arbetsgruppen. 16.6.2016. <https://www.lvm.fi/lvm-site62-mahti-portlet/download?did=208414> (på finska)

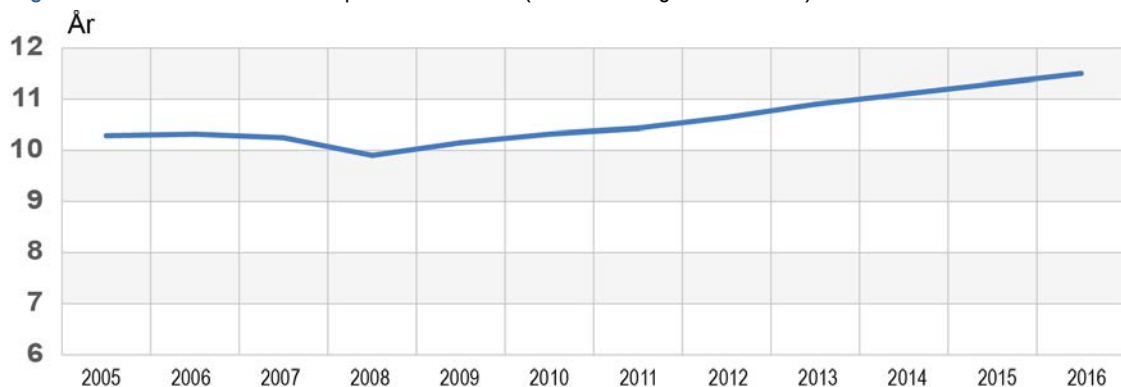
Figur 5. Första registreringar av personbilar 2016 med avseende på drivmedel

Källa: Trafi

Ett viktigt förvaltningsområdets mål är att sänka genomsnittsåldern för fordonspar-
ken. Under året lades det fram förslag vars syfte var att förnya fordonspar-
ken med hjälp av ekonomiska styrmedel. Nuvarande styrmedel är inte tillräckliga, eftersom bi-
larnas genomsnittsålder har fortsatt stiga trots att målet varit det motsatta.

Figur 6. Genomsnittsåldern för personbilar i trafik (med undantag av museibilar)

Källa: Trafi

I utvecklingen av förutsättningarna för mediebranschen verksamhet har förvalt-
ningsområdet inriktat sig på att utveckla och lätta på regleringen så att det är möjligt
för alla aktörer i mediebranschen att teknikneutralt och på lika villkor verka på medi-
emarknaden. Den parlamentariska arbetsgrupp som utrett Rundradions allmännyt-
tiga uppdrag och finansieringen av bolaget har enhälligt lagt fram förslag om att preci-
sera de allmännyttiga uppdragen, öka den offentliga upphandlingen, stärka förvalt-
ningsrådets ställning samt utveckla bolagets roll i samarbetet inom mediebranschen.
Arbetsgruppen föreslog att finansieringen ska stå utanför ramarna för statsfinanserna
och att den inte ska indexjusteras under 2017–2019. Riksdagen fattade i novem-
ber 2016 beslut om att frysa indexförhöjningen av anslaget för Rundradions allmän-
nyttiga uppdrag. En regeringsproposition med andra ändringar lämnades till riksdag-
en i mars 2017.

9.4.2 Digital information – en välfärds- och tillväxtkälla

Tabell 62. Resultat: digital information – en välfärds- och tillväxtkälla

Önskad position enligt koncernstrategin	Resultat (utfall)
<i>Att utnyttja information samt affärsmöjligheter</i>	
Att utnyttja information är motorn i ekonomisk tillväxt. Utvecklingen av tjänster grundar sig på utnyttjande av information.	Den första etappen av regeringens proposition om transportbalken har lämnats till riksdagen. Uppkomsten av ny affärsverksamhet har främjats genom information om nya möjligheter i trafiksektorn (särskilt tillväxtföretag). De första MaaS-operatörerna har inlett sin verksamhet i Finland. Automationen inom vägtrafiken och sjöfarten har gett upphov till nya nätverk av aktörer. En utredning har gjorts om en eventuell bolagisering av trafiknätet. Genom en ändring av lagen om fordonstrafikregistret har förfarandena vid elektronisk registrering av fordon och utnyttjandet av elektronisk information blivit effektivare. En försökslag har möjliggjort en ny slags affärsverksamhet som bygger på behandling av oidentifierade förmedlingsuppgifter från radiokommunikation. Statsrådet har utfärdat principbeslut om utnyttjande av information och om intelligent automation och robotik. Det har gjorts undersökningar om nyttjande av stordata i företag och om avidentifiering av data.
<i>Förtroende för digitala tjänster</i>	
Informationssäkerheten stärker konkurrenskraften när det gäller digitala tjänster och affärsmodeller som produceras i Finland. Kraven på informationssäkerhet ger upphov till en växande affärsverksamhet. I trafiksäkerhetsarbetet utnyttjas också de möjligheter som digitalisering och automation erbjuder.	En nationell informationssäkerhetsstrategi har upprättats i syfte att öka förtroendet för internet och för digitala tjänster. En arbetsgrupp har tillsatts för att bereda det nationella genomförandet av EU:s direktiv om nät- och informationssäkerhet. Åtgärder har vidtagits för en översyn av EU:s direktiv om integritet och elektronisk kommunikation. En regeringsproposition med förslag till revidering av lagstiftningen om stark elektronisk identifiering har lämnats till riksdagen och ett nationellt förtroendenät för elektronisk identifiering har inrättats. Statsrådets principbeslut om en förbättring av vägtrafiksäkerheten har godkänts. Ändringar i lagstiftningen som syftar till att införa en avgift för trafikförseelser och mildra sanktionerna har beretts (i samband med totalrevideringen av vägtrafiklagen). Lagen om alkoholås, som har trätt i kraft, har som mål att minska antalet alkoholpåverkade bilister i trafiken. Statsrådet har utfärdat en förordning med bestämmelser om vinterdäck för tunga fordon.

År 2016 utfärdade statsrådet principbeslut som är centrala med tanke på utnyttjande av information och utveckling av affärsverksamhet. I principbeslutet om nyttjande av data inom affärsverksamhet³⁵ dras det upp riktlinjer för åtgärder som skapar förutsättningar för affärsverksamhet som bygger på nyttjande av data, utvecklar personcentrerad hantering av data (mina data) och avlägsnar hinder för tillväxt. I principbeslutet om intelligent robotteknik och automatisering³⁶ drog man upp riktlinjerna för åtgärder som ökar nyttjandet och utvecklingen av robotteknik och automatisering i Finland. Som ett led i den första etappen av transportbalken bereddes dessutom lagförslag som främjar tillgången till information och biljetter som behövs för resekedjor.

³⁵ Statsrådets principbeslut om nyttjande av data inom affärsverksamhet. 19.5.2016.
<http://valtioneuvosto.fi/paatokset/paatos?decisionId=0900908f804c23c7>

³⁶ Statsrådets principbeslut om intelligent robotteknik och automatisering. 2.6.2016.
<http://valtioneuvosto.fi/paatokset/paatos?decisionId=0900908f804c7484>

I takt med det i Finland genomförts olika främjande åtgärder har det uppstått nya aktörsnätverk för automationen inom vägtrafik och sjöfart (ekosystem). Det pågår olika automationsprojekt och försök (t.ex. NordicWay och Aurora, ett arktiskt ekosystem för test av intelligent trafik). Dessutom utreddes bland annat möjliga testområden som lämpar sig för obemannade fartyg och skapades förutsättningar för flexibla tester.

I samarbete med centrala aktörer och myndigheter i näringslivet har det beretts en nationell informationssäkerhetsstrategi³⁷ som har som mål att öka förtroendet för internet och digitala tjänster samt skapa en gynnsam miljö för digital och informations-säkerhetsrelaterad affärsverksamhet. Strategin är inriktad på att säkerställa Finlands konkurrenskraft och exportförutsättningar, utveckla EU:s digitala inre marknad samt trygga integritetsskydd och andra grundläggande fri- och rättigheter.

Den lagstiftning som förtroendenätet för elektronisk identifiering förutsätter har huvudsakligen satts i kraft och förtroendenätet kan inleda sin verksamhet i maj 2017. Den som tillhandahåller elektroniska tjänster och ingår ett avtal med en nätverksaktör som erbjuder identifieringstjänster har tack vare nätverket möjlighet att som eventuella kunder få alla kunder till dem i nätverket som erbjuder identifieringstjänster.

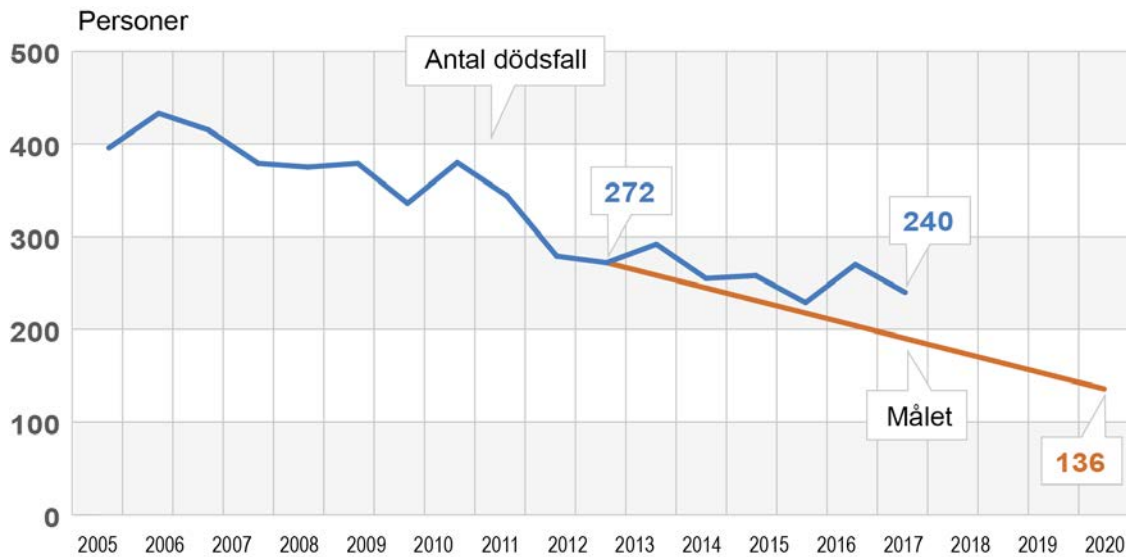
Inom trafiksäkerhetsarbetet är det av central betydelse att man drar nytta av de nya möjligheter som digitalisering och automation medför. För att förbättra säkerheten i vägtrafiken har statsrådet berett ett principbeslut³⁸ som syftar till att förbättra trafiksäkerheten såväl för förarna och fordonen som på vägarna samt öka beredskapen för en säker automatisering av trafiken.

Trafiksäkerhetsarbetet har som mål att högst 136 personer dör i vägtrafiken 2020, dvs. hälften av antalet 2010. Enligt preliminära uppgifter för 2016 omkom ca 240 personer i vägtrafiken i Finland, vilket är 30 dödsfall mindre än 2015. Antalet trafikdöda har sjunkit under 2010-talet, men minskningen är långsammare än vad som anges i målet. Om syftet är ett jämnt avancemang mot målet för 2020, borde antalet dödsfall ha varit 50 färre.

³⁷ Världens mest tillförlitliga digitala affärsverksamhet. En informationssäkerhetsstrategi för Finland. Kommunikationsministeriets publikationer 8/2016.

³⁸ Trafiksäkerheten från information. Statsrådets principbeslut om en förbättring av vägtrafiksäkerheten. 15.12.2016.
<http://valtioneuvosto.fi/paatokset/paatokset?decisionId=0900908f804fd1b5>

Figur 7. Antalet döda i trafiken i relation till målet

Källa: Statistikcentralen

9.4.3 Infrastruktur som grund för tillväxt

Tabell 63. Resultat: infrastruktur som grund för tillväxt

Önskad position enligt koncernstrategin	Resultat (utfall)
<i>Trafik och kommunikation</i>	
Intelligenta nät gör det möjligt att vara föregångare när det gäller digitala tjänster och automatisering av trafiken. Nätverkens driftsäkerhet ligger på en utmärkt nivå. Trafikledernas skick försämrars inte.	En utredning som handlar om trafiknätsföretag är klar. För att öka kapaciteten för mobilt bredband har det utifrån resultatet av en auktion beviljats koncessioner för frekvensområdet 700 MHz. De nationella lagändringarna till följd av EU:s förordning om roaming och nätneutralitet (den s.k. TSM-förordningen) har satts i kraft. Den 1 juni utfärdades ett program för införande av bredband.
<i>Finansiering och ekonomisk styrning av trafiksystemet</i>	
Finansieringen av trafiksystemet vilar på hållbar grund. Tack vare prissättningen av trafiken utnyttjas trafiksystemet mer effektivt och de externa negativa effekterna har minskat.	Ett program som syftar till att minska trafiknätet med eftersatt underhåll samt utveckling av urvalskriterierna med hänsyn till kundernas behov, hanteringen av det eftersatta underhållet och digitaliseringen.

Sakernas internet kräver allt större kapacitet i kommunikationsnäten och ökad tillgänglighet till dem, eftersom enheterna är ständigt uppkopplade mot nätet och mot varandra. För att främja supersnabba och driftsäkra förbindelser har ministeriet offentliggjort ett genomförandeprogram.³⁹ Syftet med programmet är att parallellt främja fasta och trådlösa förbindelser samt underlätta byggandet av fasta bredbandsnät genom att förenkla tillståndsprövningsprocessen och påskynda det marknadsmässiga utbudet av förbindelser. Dessutom har man beaktat det tilltagande behovet av frekvenser reserverade för trådlöst bredband.

³⁹ Kohti esineiden internetiä – laajakaistan toimeenpano-ohjelma. 1.6.2016. <https://www.lvm.fi/lvm-site62-mahti-portlet/download?did=204978>

Tabell 64. Bredbandsnätets utveckling

	Utfall 2014	Utfall 2015	Utfall 2016
Fasta bredbandnät			
Befolkningstäckning, %	95	95	95
Anslutningar, antal	1 758 000	1 730 000	1 710 000
Anslutningshastighet, % av anslutningarna			
under 10 Mbit/s	27	22	18
10 Mbit/s–under 100 Mbit/s	53	54	54
100 Mbit/s eller mer	20	24	28
Mobilt bredbandnät			
Befolkningstäckning (utomhustäckning), %	98-99	99,9	99,9
Anslutningar, antal	7 050 000	7 420 000	8 067 000
Anslutningshastighet, % av anslutningarna			
under 10 Mbit/s	36	27	25
10 Mbit/s–under 100 Mbit/s	64	57	56
100 Mbit/s eller mer	*	16	19

* År 2014 ingick bara 10 Mbit/s eller mer i statistiken.

Ministeriet har medverkat till att på det internationella planet förbättra den kommersiella tillgången till trådlösa och fasta kommunikationsförbindelser samt supersnabbt bredbandsförbindelser som behövs för de nya digitala och automatiserade tjänsterna genom att anvisa tillräckligt med kapacitet för mobila bredband och det nya femte generationens mobila nät (5G). För att öka kapaciteten för mobilt bredband har det dessutom ordnats en frekvensauktion och beviljats koncessioner för mobilt bredband i frekvensområdet 700 MHz. De nationella lagändringarna till följd av EU:s förordning om roaming och nätneutralitet (den s.k. TSM-förordningen) har behandlats och satts i kraft. Förutom bestämmelser som syftar till att slopa roamingavgifterna innehåller förordningen de första Europatäckande bestämmelserna om säkerställande av nätneutralitet. Förvaltningsområdet har dessutom bidragit till kommissionens genomförandebestämmelser som gäller roaming, men trots det arbete som Finland utfört har landets ståndpunkter inte gjort framsteg.

Projektet för snabbt bredband till glesbygden har fortsatt och ändringen av lagen om bredbandsstöd med anledning av det har lämnats till riksdagen. I slutet av 2016 hade 25 olika stödtagare beviljats sammanlagt 49,2 mn euro i stöd. Vid Kommunikationsverket pågick dessutom behandlingen av stödansökningar till ett värde av ca 11 mn euro. Det fanns ytterligare ca 22,5 mn i stöd för utdelning.

Inom de projekt som beviljats stöd har det byggts över 17 000 kilometer nätverk som har gett över 70 000 hushåll tillgång till fiber, vilket är en tredjedel av fiberanslutningarna i Finland. Av dessa har över 27 000 anslutit sig till fibernätet.

För att bromsa upp ökningen av trafikleder med eftersatt underhåll har det beretts ett åtgärdsprogram som syftar till att minska det eftersatta underhållet. För att stoppa ökningen av det eftersatta underhållet och minska det på ett kontrollerat sätt har det i enlighet med regeringsprogrammet anvisats ytterligare totalt 600 mn euro fram till 2018. Objekten i åtgärdsprogrammet finns på Trafikverkets [webbplats](#).

Under berättelseåret var målet att stoppa ökningen av trafikleder med eftersatt underhåll på ett kontrollerat sätt med beaktande av kundernas behov. I fråga om belagda vägar i dåligt skick uppnåddes målet men beträffande det övriga vägnätet var förfallet så snabbt att antalet vägar i dåligt skick inte hann börja gå neråt trots den erhållna tilläggsfinansieringen. I enlighet med målet är ambitionen i första hand att säkerställa det centrala vägnätets skick. I fortsättningen kommer man med stöd av finansieringen av underhållet att kunna inrikta fler åtgärder på lågtrafikerade vägar. När det gäller bannätet och broar i dåligt skick minskade andelen trafikleder med eftersatt underhåll planerligt, i viss mån med stöd av finansieringen av underhållet. Inom handelssjöfarten uppnåddes målet för en minskning av säkerhetsanordningar i dåligt skick.

Under året uppnåddes inte punktlighetsmålen fullt ut inom fjärr- och närtrafiken. Punktligheten inom järnvägstrafiken påverkades negativt i synnerhet av fel på anordningar i baninfrastrukturen. Felen fördelade sig i stor utsträckning på hela bannätet, vilket tyder på att konstruktionerna uppnått sin livslängd. Under året upprättades ett åtgärdsprogram som ska bidra till en minskning av sådana avvikelser i punktligheten i trafiken som beror på banhållningen.

Tabell 65. Trafikledsnätets servicenivå

	Utfall 2014	Utfall 2015	Utfall 2016	Utfall 2016
Trafikledernas skick				
Landsvägs- och järnvägsbroar i dåligt skick, antal	795	730	870	750
Belagda vägar i dåligt skick (det livligt trafikerade nätet/annat nät), km	891/4 432	950/5 200	1 000/5300	950/5 600
Konditionsindex för bannätet	-	95	97	97
Säkerhetsanordningar i dåligt skick i farleder för handelssjöfarten, %	-	8	8	6,9
Rese- och transportkedjornas funktion				
Förseningar i fjärrtrafiken orsakade av banhållningen, max % (andel tåg i fjärrtrafik som var 5 min. försenade vid ankomsten till ändstationen)	4,5	5,6	4	5,14
Förseningar i närtrafiken orsakade av banhållningen, max % (andel tåg i närtrafik som var 3 min. eller mer försenade vid avgångs- eller ändstationen)	1,6	2,7	1,5	2,62
Väntetid inom vintersjöfarten, h i genomsnitt	1,86	4,97	3,5	3,41

Tabell 66. Trafikledshållning och utveckling av trafikledsnätet, användning av anslag, mn euro (brutto)

	Utfall 2013	Utfall 2014	Utfall 2015	Utfall 2016
Trafikverkets omkostnader	84	84	86	83
Vägnätet				
Väghållning	560	569	578	628
Projekt för utveckling av vägnätet	293	243	291	297
Totalt	853	812	869	925
Bannätet				
Banhållning	332	334	324	361
Projekt för utveckling av bannätet	291	259	184	137
Totalt	623	593	508	498
Farledsnätet				
Farledshållning	86	80	69	87
Projekt för utveckling av farledsnätet	8	8	6	21
Totalt	94	88	75	108
Gemensamma utvecklingsprojekt för trafikleds- nätet	2	0	6	69
Planering av utvecklingsprojekt	16	24	14	17
Alla totalt	1 672	1 601	1 558	1 700

För att förbättra trafiksystemets serviceförmåga och sänka kostnaderna bereddes under året en utredning om bolagisering av trafiknäten. Ett utkast till rapport⁴⁰ offentliggjordes i januari 2017, och efter det avbröts beredningen. I februari 2017 tillsatte kommunikationsministeriet en parlamentarisk arbetsgrupp med uppgift att ta fram förslag till metoder som behövs för att underhålla och utveckla transportnätet. Målet är att skapa en kostnadseffektiv, långsiktig och ändamålsenlig plan för utvecklingen och finansieringen av transportnätet. Arbetsgruppen har dessutom som uppgift att fundera över metoder för att nå de mål som ställs i den nationella klimatpolitiken, att minska utsläppen från trafiken och skapa förutsättningar för att automatisera trafiken och transporterna och att möjliggöra uppkomsten av digitala trafik- och transporttjänster.

9.5 Statens televisions- och radiofond

Rundradion Ab:s allmännyttiga verksamhet finansieras via statens televisions- och radiofond. Fonden har ingen egen organisation, utan Kommunikationsverket svarar för förvaltningen av den.

För finansieringen av Rundradion Ab:s allmännyttiga verksamhet 2016 överfördes ca 507,9 mn euro från statsbudgeten till fonden. Beloppet intäktfördes i sin helhet på Rundradion Ab under 2016. Av fondens medel användes 0,3 mn euro till kostnaderna

⁴⁰ Bättre trafikleder – smidigare transporter. Utredning om utvecklingen av trafiknätet på företagsekonomiska grunder: Statens trafiknätsbolag. Kommunikationsministeriets rapporter och utredningar 1/2017. (på finska)

för att informera om nästa tekniköverföring inom markburen televisionsverksamhet. I slutet av året var saldot på fondens samlingskonto 9,1 mn euro.

Tabell 67. Nyckeltal för statens televisions- och radiofond, mn euro

	2014	2015	2016
Intäkter	-2,2	-8,2	0,0
Kostnader	509	509	508
Balansomslutning	18,8	9,5	9,1
Åtaganden utanför balansräkningen	0	0	0
Budgetöverföringar ¹	+508	+508	+508

¹ + överföringar från budgeten till fonden, – överföringar från fonden till budgeten

10 Arbets- och näringsministeriet

10.1 Översikt över förändringarna i omvärlden och på verksamhetsområdet

Tabell 68. Förändringarna i omvärlden

Förändringarna i omvärlden	Konsekvenser för ministeriets verksamhetsområde
Tillväxten i världsekonomin ligger under genomsnittet på lång sikt	Finlands exportefterfrågan är anspråkslös. Den ekonomiska tillväxten är klart beroende av inhemsk efterfrågan.
Stramare kreditpolitik hos finansiella institut	Exportkrediters och exportgarantiers betydelse har ökat klart.
Svag förbättring av sysselsättningsgraden	Ökningen av antalet arbetslösa håller på att brytas trots att antalet långtidsarbetslösa fortfarande har ökat.
Ökat antal asylsökande 2015	Asylsökande som fått uppehållstillstånd övergår till åtgärder och tjänster för integration.
Internationella avtal och EU-regler kräver minskat utsläpp av växthusgaser	De instrument som behövs för att på ett kostnadseffektivt sätt minska speciellt utsläpp för verksamhetsområden som utanför EU:s utsläppshandelssystem planeras och tas i bruk i samarbete med de övriga förvaltningsområdena. Energieffektivitet och förnybara energikällor främjas.

De viktigaste förändringarna på verksamhetsområdet

- Ansvar för den operativa ledningen av Team Finland-verksamheten överfördes från statsrådets kansli till arbets- och näringsministeriet. Samtidigt länkades de tillväxtprogram som Finpro Oy förverkligat och Innovationsfinansieringsverket Tekes innovations- och forskningsprogram samman till ett Team Finland-program.

10.2 Utvärdering av de största riskerna i omvärlden och på verksamhetsområdet

Tabell 69. Risker i omvärlden och på verksamhetsområdet

Risk	Betydelse för ministeriets verksamhetsområde	Risikoförebyggande åtgärder
Exponeringarna i samband med export- och fartygsгарantier samt med exportkrediter har ökat. Riskkoncentrationer och de ränte- och valutakursriskerna som hör till stocken	En realisering av riskerna skulle ha betydande ekonomiska effekter. Om Finnvera Abp:s egna och garantifondens buffertar inte räcker till för att täcka kredit- och borgensförluster, måste bolaget rekapitaliseras med budgetmedel.	Finnvera Abp:s riskhantering, Finnveras fond för exportgaranti- och specialborgensverksamhet, statsgarantifonden Skyddsarrangemang som statskontoret vidtar
Den ekonomiska utvecklingen är fortsatt långsammare än väntat	Nybildningen av företag och skapandet av arbetsplatser försämras.	Satsning på tillväxt och tjänster för tillväxt

Risk	Betydelse för ministeriets verksamhetsområde	Risikoförebyggande åtgärder
Perioderna av ofrivillig arbetslöshet blir längre och de som står utanför arbetskraften blir fler	Antalet svårsysselsatta personer ökar, kunskaperna är otillräckliga eller har inte rätt inriktning.	För att förhindra att perioderna av ofrivillig arbetslöshet blir längre anvisas tilläggsresurser och ytterligare åtgärder. Omfördelningen av utbildningen, allokeringen av tilläggsresurser och omställningsskyddet effektiviseras.
Regleringen blir mer invecklad och detaljerad och ökar på ett oförutsett vis	Företags verksamhetsförutsättningar och konkurrensförutsättningar äventyras.	Arbetsmarknadens verksamhetsförutsättningar förbättras bl.a. genom att tröskeln för anställning sänks
Bioenergin eller en avsevärd del av den räknas inte som förnybar eller som energi med nollutsläpp	Omintetgör de nationella energi- och klimatstrategierna och färdplanerna.	Påverkan på EU-nivå, tyngdpunkten överförd på rådet/medlemsländerna och på parlamentet
En avsevärd del av biobränslen i trafiken kan på grund av EU:s reglering inte räknas som förnybar energi	Gör det svårare för Finland att nå målet för skyldigheten att minska utsläpp, höjer transportkostnader och skapar osäkerhet för investeringar i bioraffinaderier och på marknaden.	Påverkan på EU-nivå
Det går inte att få avtal med kommuner och flyktingar kan inte flyttas till kommuner.	Integrationen av flyktingar misslyckas.	Ingåendet av avtal med kommuner effektiviseras.

10.3 Uppfyllelse av effektmål

Tabell 70. Utvärdering av hur de samhälleliga effektmålen har uppnåtts (på skalan utmärkt, god, nöjaktig, försvarlig, icke påbörjad/svag)

Mål	Betyg	Motivering
Konkurrenskraften stärks genom att förutsättningarna för entreprenörskap och näringslivets verksamhetsförutsättningar förbättras.	God	Konkurrenskraftsavtalet som ingåtts av arbetsmarknadsorganisationerna och de lagändringar som hör till det har förbättrat företagets kostnadskonkurrenskraft. Entreprenörskapet har främjats bl.a. genom företagavdrag i beskattningen. Finansieringen för företagen har tryggats genom att man sört för verksamhetsförutsättningarna för Finnvera Abp och Finlands Industriinvestering Ab. Utvecklingen inom forskning och innovation ställer dock på lång sikt den verkliga konkurrenskraften, som grundar sig på kvalitet, inför utmaningar. Upphandlingslagen som trädde i kraft vid ingången av 2017 förbättrar speciellt ställningen för SMF-företag. Deras ställning har också förbättrats genom lagen om konkurrensrättsligt skadestånd.
Kvaliteten på och genomslagskraften för forsknings- och innovationsverksamheten förbättras, och näringsstrukturen blir mångsidigare.	Nöjaktig	Kvaliteten på forskningen är fortsatt god ⁴¹ . De finländska företagen är försiktiga i fråga om att investera i innovationsverksamhet i den nuvarande ekonomiska situationen. Satsningarna på forskning och utveckling riktas huvudsakligen in på förbättring av existerande produkter och tjänster.
Hinder för att ta emot arbete avlägsnas och arbetskraftsförvaltningen reformeras så att den stöder sysselsättningen.	God	Avvecklingen av strukturella osmidigheter påbörjades, åtgärder som aktiverar arbetslösa stärktes och arbetet med reform av arbetskraftsförvaltningen inleddes bl.a. genom pilotprojekt som riktades såväl till tjänster för tillväxt och förberedelser inför landskapsmodellen som till utläggning av service på entreprenad.

⁴¹ Vetenskapens tillstånd 2016. Finlands Akademi.

Mål	Betyg	Motivering
En tillväxtmiljö för digital affärsverksamhet byggs upp.	God	Tillväxtmiljön för digital affärsverksamhet håller på att utvecklas väl. Det finns många möjligheter på omfattande tillämpningsområden (t.ex. motion och hälsovård) som utvecklas på ett övergripande sätt. De finländska företagens förmåga att utnyttja digital information utvecklas, men kopplingen till en digital plattformsekonomi är bara i begynnelsefasen.
Självförsörjningen i fråga om energi ökar: Finland övergår till koldioxidfri, ren och förnybar energi på ett kostnadseffektivt sätt; klimatmålen för 2020 nås under valperioden.	God	Andelen förnybar energi ökade och produktionen nådde nya rekord (ca 130 TWh). Utsläppen av växthusgaser har visat en nedåtgående trend sedan 2004. Jämfört med 2014 sjönk de totala utsläppen med 6 % och utsläppen utanför utsläppshandel med en procent.
Regionförvaltningen förnyas: målet är en enklare och mer kundorienterad regionförvaltning.	God	Reformen av regionförvaltningen har fortsatt: Närings- trafik- och miljöcentralernas (NTM) uppgifter övergår till landskapen 2019 och till det nationella statliga tillstånds- och tillsynsverket. NTM-centralernas servicedesignade helheter (tjänster inom naturvård, tillsyn och vattenvård samt rådgivningstjänster för kommunikation) har utvecklats med utgångspunkt i kundens behov över förvaltningsområdenas gränser. Även interna tjänster (t.ex. ärendehantering och digitala arbetsplattformar) har utvecklats. Digitaliseringen har främjats bl.a. genom att upphandling sköts elektroniskt samt vid utvecklingen av kundservicecenter och ett informationssystem för företagsfinansiering. Det finns ännu inga färdiga helheter, men lönsamhetsberäkningar har utförts. Det nationella medeltalet av vitsorden för kundnöjdheten hos NTM-centralerna för "tjänsten som helhet" var för alla tjänsters del 4,03, dvs. god (på skalan 1–5). Jämfört med föregående år ligger nöjdheten kvar på samma goda nivå som uppnåts trots personalminskningen på NTM-centralerna (minskning över 200 åv).

10.4 Utvecklingen av effekterna och verksamhetsresultatet

10.4.1 Närings- och innovationspolitik

Tabell 71. Utvärdering av hur närings- och innovationspolitikens samhälleliga effektmål har uppnåtts (på skalan utmärkt, god, nöjaktig, försvarlig, icke påbörjad/svag)

Mål	Betyg
Näringslivet förnyas Företagens f & u-verksamhet växer	Försvarlig
Näringsstrukturen och företagsstrukturen blir mångsidigare SMF-företagens andel av företagens hela omsättning växer.	Nöjaktig
Näringslivet internationaliseras SMF-företagens andel av godsexporten växer	God
Privat tillväxtfinansiering ökar Mängden privat riskkapital som placerats i företag växer	God

Näringslivet förnyas

Forsknings- och utvecklingsverksamheten har anpassats till ramarna för den offentliga ekonomin. Reformen har gett förutsättningar för att skapa ny kunskap, för framgångsrika innovationer, för tillväxtföretag samt för affärsverksamhet med högt föräd-

lingsvärde. Exporten har ökat gynnsamt bland annat inom hälsotekniken och läkemedelsindustrin. Minskningen av utgifter för forskning och utveckling inom företagssektorn som började 2012 fortsätter, men 2015 och 2016 dock långsammare än tidigare. År 2016 var de totala utgifterna ca 3 998 mn euro. Det var 49 mn euro mindre än ett år tidigare, och över 410 mn euro mindre än 2014. Minskningen beror nästan uteslutande på att elektronikindustrin minskade på sina immateriella investeringar.

Via regeringens finansiering av spetsprojekt styrs 59 mn euro till Innovationsfinansieringsverket Tekes och 30 mn euro till Finlands Akademi 2016–2018.

Genom försöket med innovationssedlar som togs i bruk hösten 2016 stöds förnyandet av små och medelstora företag samt uppkomsten av en servicemarknad som stöder detta. Med sedeln kan små och medelstora företag skaffa experttjänster och på så sätt förbättra sin konkurrenskraft bland annat i form av kunnande och högklassigare produkter. Försöket aktiverade före utgången av 2016 ca 1 100 företag att utveckla sin affärsverksamhet utgående från innovationer.

Enligt en internationell jämförelse⁴² satsar de finländska företagen globalt sett betydligt mindre på nya produkter och tjänster i förhållande till de internationellt sett mest framgångsrika företagen.

Näringsstrukturen och företagsstrukturen blir mångsidigare

Skogssektorn har utvecklat nya starka områden (t.ex. biokemikalier, biokomposter och biobränslen). Man har kunnat dra nytta av det starka kunnandet inom informations- och kommunikationsteknologisektorn. Finansiering av och kapitalplacering i forskning, utveckling och innovation har i högre grad inriktats på strategiska fokusområden (bio, clean, digi, hälsa), där affärsverksamheten ökar globalt. Även marinindustrin och spelområdet har utvecklats gynnsamt. De små och medelstora företagens andel av Innovationsfinansieringsverket Tekes företagsfinansiering ökade till 77 % 2016 (70 % 2015).

Näringslivet internationaliseras

För att trygga främjandet av exporten och en konkurrenskraftig verksamhet i exportfinansieringssystemet har Finlands Exportkredit Ab höjt maximifullmakten för export- och fartygskrediter från 13 md till 22 md euro och även ränteutjämningsfullmakten från 13 md till 22 md euro. Dessutom har det totala ansvaret för exportgarantier och skyddsarrangemang som Finnvera Abp beviljar höjts från 19 md till 27 md euro och fullmakten för borgen vid specialrisktagning har höjts från 3,5 md till 5 md euro.

Innovationsfinansieringsverket Tekes finansiering och tjänster har i synnerhet inriktats på företag som söker tillväxt genom internationalisering. Omsättningen i de små och medelstora företag som finansierats av Tekes ökade med 56 procentenheter mer än i små och medelstora företag i genomsnitt under perioden 2012–2015. Exporten

⁴² Synergy Group Europe SGE Ltd. 2013. Innovation capabilities of Finnish companies

ökade med över 2,6 md euro och antalet arbetsplatser ökade med 16 % i de små och medelstora företag som Tekes finansierat under perioden 2012–2015. Bland Tekes kundföretag har exportförväntningarna hos företag som utvecklar bio- och cleantech-lösningar fördubblats jämfört med 2015.

Teknologiska forskningscentralen VTT Ab:s andel av den ramprogramfinansiering som kommer till Finland från EU är mer än 15 % (31 mn euro), och är därmed fortfarande den mest betydande finländska organisationen för hemtagning inom ramprogramfinansieringen. VTT Ab:s kumulativa framgångsprocent i programmet Horisont 2020 var 15,5 % i slutet av 2016, vilket översteg medeltalet för EU med 14,13 %.

Finnvera Abp har 2016 finansierat nästan 3 400 nyetablerade företag och över 2 100 tillväxtföretag samt med sin finansiering medverkat till att mer än 8 700 nya arbetsplatser har skapats. Finnveras ansvarsstock var vid årets slut vid finansieringen av små och medelstora företag samt av mid cap-företag (omsättning högst 300 mn euro) 2,6 md euro samt ansvarsstocken för finansiering av export, inklusive gällande ansvar och offertansvar, var 18,1 md euro.

Finlands Industriinvestering Ab förband sig att investera i kapitalplaceringsfonder och placerade totalt 162 mn euro direkt i företag. Placeringsförbindelser gavs till tio fonder för 102 mn euro och totalt 60 mn euro placerades direkt i 25 bolag.

Tekes Venture Capital Ab fattade tre beslut om kapitalplacering på vissa villkor i kapitalfonder. Två av besluten fullföljdes i slutet av 2016 och beloppet förverkligade placeringsförbindelser utgjorde 12 mn euro. Det sammanlagda beloppet av fonder enligt bolagets program för riskinvestering var 66,7 mn euro i slutet av hela 2016.

10.4.2 Sysselsättnings- och företagsamhetspolitik

Sysselsättningen började öka under året. Enligt Statistikcentralens arbetskraftsundersökning sjönk den genomsnittliga arbetslöshetsgraden under berättelseåret till 8,8 % (9,4 % 2015). Enligt arbets- och näringsministeriets arbetsförmedlingsstatistik sjönk antalet arbetslösa arbetssökande till 349 000 personer (352 000 personer 2015). Centrala problem på arbetsmarknaden var den kraftigt ökade långtidsarbetslösheten och anknytande matchningsproblem samt det ökade antalet personer som står utanför arbetskraften. En åldrande befolkning, koncentrationen av arbetskraften och kompetensen samt invandringen har ökat skillnaderna mellan regionerna.

Tabell 72. Utvärdering av hur sysselsättnings- och företagspolitikens samhälleliga effektmål har uppnåtts (på skalan utmärkt, god, nöjaktig, försvarlig, icke påbörjad/svag)

	Utfall 2014	Utfall 2015	Utfall 2016	Utfall 2016	Betyg
Matchningen mellan utbud och efterfrågan på arbetskraft förbättras					
Andelen arbetsplatser som haft rekryteringsproblem, högst %	24,5	26,7	23	26,9	God
Den strukturella arbetslösheten minskar					
Antalet svårsysselsatta, högst personer	184 524	208 462	186 900	213 866	Svag
Arbetslöshetsperioderna blir kortare					
Inflöde i arbetslöshet över 3 mån., högst %	43	47,8	35	47,3	Försvarlig
De ungas delaktighet ökar					
Inflöde i arbetslöshet över 3 mån. bland personer under 25 år, högst %	31,7	37,2	25	37,2	Försvarlig
Fler blir företagare					
Antalet nya företag	8 358	7 298	9 300	7 610	Nöjaktigt

Målen för sysselsättnings- och företagsamhetspolitiken uppfyllades inte. Den mest betydande faktorn är svag efterfrågan på arbetskraft. Långvarig arbetslöshet berör allt fler även högutbildade arbetssökande. Ökningen av antalet svårsysselsatta personer och av arbetslöshetsperiodernas längd började avta. Antalet långtidsarbetslösa 2016 var 124 000 och ungefär en fjärdedel av de arbetslösa var över 55 år.

Enligt uppgifterna på yrkesbarometern (hösten 2016) håller ökningen av yrken med både brist på och överutbud av sökande att brytas, vilket visar att den försämrade matchningen håller på att avta. Yrken med överutbud på sökande är olika sekreterararbeten, en del hantverksbranscher, yrken för grafiska multimediaplanerare, flera yrken inom kulturbranschen, forskare på området samhälle och kultur samt banktjänstemän. Yrken med brist på arbetskraft har vanligen varit yrken inom hälso- och sjukvård, bygg- och försäljningsbranscher.

De ungas arbetslöshetsperioder har ökat med några dagar varje år (2016 i medeltal 19 veckor). Däremot minskade arbetskrafts- och företagstjänsterna för unga jämfört med de föregående åren, vilket bidrar till ökad ungdomsarbetslöshet. I genomsnitt deltog 17 500 unga per månad i tjänster som arbets- och näringsbyråerna ordnar.

Med hjälp av den företagsfinansiering som närings-, trafik- och miljöcentralerna beviljar och startpengen som arbets- och näringsbyråerna beviljar startades 7 600 nya företag (mål 9 000).

Tabell 73. Utvärdering av hur effektmålen för offentlig arbetskrafts- och företagsservice (mom. 32.30.51) har uppnåtts (på skalan utmärkt, god, nöjaktig, försvarlig, icke påbörjad/svag)

	Utfall 2014	Utfall 2015	Mål 2016	Utfall 2016	Betyg
Andelen arbetslösa efter 3 månaders yrkesinriktad arbetskraftsutbildning, högst %	39	44	37	41	Nöjaktig
Andelen arbetslösa efter 3 månaders lönesubventionerat arbete, högst %	46	47	45	51	Försvarlig

10.4.3 Företagens omvärld, marknadsreglering och arbetslivet

Tabell 74. Utvärdering av hur målen för företagens omvärld, marknadsregleringen och arbetslivet har uppnåtts (på skalan utmärkt, god, nöjaktig, försvarlig, icke påbörjad/svag)

	Betyg
Verksamhetsförhållanden på marknaden är för alla aktörer jämbördiga, konkurrensmöjligheterna förbättras och den ekonomiska försörjningsberedskapen håller en hög nivå.	God
Konsumenternas ställning är trygg, och både konsumenter och företagare litar på att marknaden fungerar.	God
Den tekniska säkerheten och tillförlitligheten i samhället och i företagen håller en hög nivå.	God
Företagens regleringsbörda slutar öka och man strävar aktivt efter att minska bördan. En ökning av den ekonomiska belastningen inklusive regelbördan som drabbar industrin undviks.	Försvarlig
Tidsenliga system för industriella rättigheter främjar innovationer och kommersialisering av varor och tjänster.	God

År 2016 stiftades en ny lag om offentlig upphandling och koncession samt en ny lag om konkurrensrättsligt skadestånd. Det har också reglerats om nya skyldigheter att medge insyn och ett förhandsbedömningsförfarande för statliga EU-stöd. Upphandlingslagstiftningen minskar det administrativa arbetet i samband med upphandling vid så kallad nationell upphandling, gör på många sätt upphandlingen enligt EU:s direktiv mer flexibel samt möjliggör nya innovativa sätt och elektroniska förfaranden för upphandling. Via lagstiftningen vill man även effektivisera tillsynen. Genom lagen om konkurrensrättsligt skadestånd är det lättare än tidigare att få ersättning för den som lidit en skada orsakad av förbjudet förfarande. Utlåtandeförfarandet för statliga stöd säkerställer bättre än tidigare att planerade stöd eller stödprogram motsvarar EU-regleringen. Skyldigheten att medge insyn ökar genomskinligheten i de högsta stöden.

En delrevidering av varumärkeslagen trädde i kraft den 1 september 2016. Dessutom inleddes en totalreform av lagen, och samtidigt genomförs ändringen av varumärkesdirektivet. Ett nytt kapitel om rapportering av så kallade icke-finansiella uppgifter har lagts till i bokföringslagen. Dessutom har verksamhetsberättelsen och bokslutet separerats i fråga om kravet på en rättvisande bild i lagen.

På området teknisk säkerhet och tillförlitlighet sattes tio produktdirektiv i kraft i den nationella lagstiftningen i enlighet med ramarna för EU-lagstiftningen. Detta skapar klarhet och förenhetligar lagstiftningen om produkter till nytta för företag, myndigheter och därigenom för konsumenter och anställda.

För att förbättra verksamheten på arbetsmarknaden och sänka tröskeln för anställning har grunden för arbetsavtal på viss tid i arbetsavtalslagen ändrats så att tidsbestämda avtal med långtidsarbetslösa för högst ett år får ingås utan krav på grundad anledning enligt lagen. Samtidigt förlängdes provtiden från fyra månader till sex månader och återanställningsskyldigheten i samband med uppsägning på kollektiva grunder förkortades från nio månader till fyra månader.

I samband med konkurrenskraftsavtalet som ingicks av arbetsmarknadscentralorganisationerna bereddes ändringar i bestämmelserna om omställningsskyddet enligt arbetsavtalslagen. Bakgrunden till ändringarna är målet att underlätta för arbetstagarna att få arbete igen efter en uppsägning på kollektiva grunder. Likaså ändrades lagen om företagshälsovård så att en arbetstagare fortfarande har rätt till företagshälsovård efter att ett anställningsförhållande har avslutats i sex månader efter att arbetsplikten har upphört.

Tabell 75. Utvecklingen av delfaktorerna i arbetslivets kvalitet enligt skolbetyg

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Säkerhet	8,49	8,62	8,46	8,50	8,43	8,57
Jämlik behandling	7,69	7,76	7,83	7,82	7,79	7,79
Stimulanseffekt, innovativitet, förtroende	7,86	7,94	7,96	7,97	7,95	7,98
Resurser i förhållande till kravnivån	7,76	7,74	7,81	7,79	7,77	7,77
Allmänt medelvärde	7,95	8,01	8,00	8,02	7,98	8,01
Balans i förändringstrenden i arbetets meningsfullhet och arbetsviljan*	-16	-23	-18	-16	-16	-9

* Balanssiffran innefattar endast sådana svarande som bedömer att arbetet blivit mer eller mindre meningsfullt. Om alla bedömer att arbetet blivit mer meningsfullt är balansen +100 och på samma sätt, om det blivit mindre meningsfullt, är balansen -100.

Källa: Arbets- och näringsministeriet: Arbetslivsbarometer

Det totala betyget för arbetslivets kvalitet låg på samma nivå som året innan. Jämlikt bemötande, stimulanseffekt, innovativitet och ömsesidigt förtroende har utvecklats positivt på lång sikt. Resurserna i förhållande till kravnivån är oförändrade. Anställningstryggheten har förbättrats jämfört med föregående år, men är fortfarande sämre än 2012. Man tror oftare att arbetet fortsättningsvis är meningsfullt och att arbetsviljan fortsätter oförändrad. De som bedömde att något förändras trodde oftare att förändringen går mot ett sämre håll än mot ett bättre. Deras andel var emellertid mindre än föregående år.

10.4.4 Regionutveckling och strukturfondspolitik

Den riksomfattande regionutvecklingen

Statsrådet godkände i februari 2016 de riksomfattande prioriteringarna i regionutvecklingen för 2016–2019⁴³. Beslutet innehåller de regionpolitiska riktlinjerna för och

⁴³ Beslutet om regionutveckling 2016–2019. <http://tem.fi/sv/malen-for-och-planeringen-av-regionutvecklingen>

prioriteringarna i de utvecklingsåtgärder för regeringsperioden som hör till statsrådets befogenhet.

Landskapsreformen medför ändringar i planeringssystemet för regionutveckling. I reformen slås de nuvarande arbets- och näringstjänsterna och företagstjänsterna ihop till en ny tillväxttjänst och kopplas som ett viktigt redskap till regionutvecklingen. Ett utkast till regeringens proposition med förslag till lag om samordning av regionutvecklingssystemet och tillväxttjänsterna är klart. Dessutom har ett projekt för lagberedning om finansiering av landskapens tillväxtfinansiering inletts.

Vid den plötsliga strukturomvandlingen var det viktigt att de IKT-experterna som lösgjordes när Microsoft lade ner verksamheten snabbt kunde utnyttjas. Allt som allt hade knappt 60 % av de som blev uppsagda av Microsoft arbete vid årets slut och 25 % var arbetslösa. De hade grundat 210 nya företag. Den snabba sysselsättningen stöddes utöver bolagets stödprogram Polku av Innovationsfinansieringsverket Tekes digiboosti-program, av åtgärder från Finpros Invest in och av utbildningsprogram. Situationen var värst i Salo-trakten där man emellertid aktivt genomförde en tillväxtplan med målet att skapa ett industriellt kunskapscenter på internet.

I hanteringen av strukturomvandlingar har man fäst mer uppmärksamhet än tidigare på en förutseende utveckling av näringsstrukturen och landskapen utarbetar prognostiserande planer för att främja och hantera strukturomvandling.

Strukturfondspolitik

Under programperioden 2014–2020 är den offentliga finansieringen i programmet för strukturfonder 2,6 md euro, av vilket hälften är EU:s andel. Vid slutet av 2016 hade ca 40 % av budgetramen reserverats för ca 3 300 inledda projekt. Före utgången av 2016 hade 272 mn euro betalats ut för projekten. Med hjälp av programmet eftersträvas bland annat att 12 700 nya arbetsplatser och 1 200 nya företag bildas före 2023. Före utgången av 2016 hade 1 733 nya arbetsplatser skapats och 138 nya företag bildats.

Med delfinansiering från Europeiska socialfonden (ESF) genomfördes 2016 flera projekt som siktar på integration av invandrare. I fråga om de projekt som medfinansieras av Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) fästes särskild uppmärksamhet vid att under programperioden nå målet att inrikta 25 % av finansieringsandelen på åtgärder som främjar låga koldioxidutsläpp, vilket visat sig vara en utmaning. Utfallet har under året förbättrats med flera procentenheter och var vid årets slut redan 19,1 %.

Sammantaget är utfallet av det finländska strukturfondsprogrammet vid jämförelse på EU-nivå ändå bland de bästa. När de ansökningar om delbetalning som lämnats till kommissionen före mars 2017 jämförs med budgetramarna i varje medlemsland låg Finland för ERUF:s del i täten med en betalningsgrad på nästan 12 %. Efter Finland

kom Bulgarien, Litauen, Grekland, Portugal och Sverige. För ESF:s del räckte Finlands betalningsgrad på 10 % till en femte plats, då Grekland, Portugal, Tyskland och Litauen låg före.

10.4.5 Energipolitik

Tabell 76. Utvärdering av hur de samhälleliga effektmålen inom energipolitiken har uppnåtts (på skalan utmärkt, god, nöjaktig, försvarlig, icke påbörjad/svag)

	Utfall 2013	Utfall 2014	Utfall 2015	Utfall, uppsk. 2016	Betyg
Energisjälvförsörjningen ökar, %	51	52	53	53	God
Elmarknaden fungerar bättre, MPI-värdet för el ökar (EU:s index för konsumenttillfredsställelsen)	77,5	76	81,7	82	Utmärkt
Andelen av förnybar energi av slutanvändningen ökar, % -andel	37	39	39	40	God
Slutanvändningen av energi/BNK minskar (TJ/BNP, mn euro)	5,8	5,7	5,6	5,7	God

Energisjälvförsörjningen ökar

Målet med energi- och klimatstrategin är att höja självförsörjningen i fråga om energi till 55 % före 2030. Målet för elanskaffningen är att trygga tillräcklig el till ett skäligt pris så att elanskaffningen samtidigt stöder de övriga klimat- och energipolitiska målen. Målet för stödsystemen för el som producerats med förnybar energi är att en allt större del av elen produceras med inhemska energikällor.

Baltic Connector Oy och Elering AS har beslutat investera i byggandet av ett gasrör mellan Finland och Estland. Målet är en gemensam gasmarknad för Finland och Baltikum.

Elmarknaden fungerar bättre

Elmarknadens EU-index för mätning av konsumentnöjdhet (MPI-indexet) har stigit med 3,3 poäng sedan senast och är nu 81,7 poäng.

Omfattningen av småskalig elproduktion är liten, och speciellt antalet produktionsanläggningar i samband med förbrukningsobjekt är fortfarande litet i Finland. I synnerhet solpanelernas konkurrenskraft har snabbt förbättrats och intresset för solenergi som ersättning för köpt el ökar kraftigt. Den småskaliga produktionens ställning på elmarknaden har utvecklats gynnsamt och till exempel antalet köpare av småproducenters överskottsenergi har redan stigit till ett tjugotal energibolag.

Andelen förnybar energi av slutanvändningen ökar och slutanvändningen av energi i förhållande till bruttonationalinkomsten minskar

Statsrådet har lämnat en redogörelse om nationell energi- och klimatstrategi fram till 2030 (SRR 7/2016 rd). I strategin ges riktlinjer för ett konkret program som hjälper

Finland att nå energi- och klimatmålen i regeringsprogrammet. Andelen förnybar energi ökar till 50 % och användningen av olja som energi halveras före 2030. Regeringens proposition om förbud mot bruk av stenkol som energi bereds under regeringsperioden.

Användningen av förnybar energi enligt det mål som ställts för Finland i EU ska utökas till 38 % av slutförbrukningen av energi före 2020. Finland verkar uppnå målet på 38 % tidigare.

Distributionsskyldigheten för biodrivmedel i trafiken kommer att öka stegvis från 6 % 2011 till 20 % 2020. Andelen enligt distributionsskyldigheten överskreds avsevärt (24,45 %), och har sannolikt ökat också 2016. Det nationella genomförandet av ILUC-direktivet ändrar dock på situationen från och med 2018.

De energieffektivitetsavtal som staten ingått med näringslivet och kommunsektorn täcker ca 80 % av energianvändningen i Finland. Genom avtalen har man på årsbasis 2008–2015 sparat ca 10,6 terawattimmar i värmeenergi och bränsle samt ca 3,6 terawattimmar el och ca 500 mn euro. I oktober 2016 beslutades det att avtalen förlängs till 2025.

Enligt scenarieberäkningarna i statsrådets energi- och klimatstrategi håller Finland på att uppnå målen som ställts upp för utsläppsminskningen 2020 på verksamhetsområden som inte omfattas av utsläppshandeln. Minskningmålet för verksamhetsområden utanför utsläppshandeln för 2020 är 16 % av nivån för 2005. Utsläppshandeln sörjer på EU-nivå för minskningen av utsläpp per handelsperiod (innevarande period 2013–2020, perioden 2021–2030 är under beredning).

10.4.6 Integration

Tabell 77. Utvärdering av hur de samhälleliga effektmålen inom integrationen har uppnåtts (på skalan utmärkt, god, nöjaktig, försvarlig, icke påbörjad/svag)

	Utfall 2014	Utfall 2015	Mål 2016	Utfall 2016	Betyg
Förverkligade kommunplatser för flyktingar, minst antal	1 509	1 347	9 882	3 309	Försvarlig

Trots att målen för placeringen av flyktingar i kommuner inte nåtts har man i och med utvecklingsåtgärder, mer resurser för närings-, trafik- och miljöcentralerna och tidsbestämda tilläggsstöd fått med nya kommuner. År 2016 togs flyktingar emot i 198 kommuner medan antalet mottagande kommuner 2015 var 93. Antalet förverkligade kommunplatser för flyktingar var 2016 totalt 3 309, medan de 2015 var 1 347. Antalet kommunplatser som förhandlats fram var för 2016 fler än antalet förverkligade placeringar i kommuner. Alla framförhandlade kommunplatser fylldes inte 2016, eftersom till exempel uppehållstillstånd beviljades i andra regioner än där det fanns lediga kommunplatser.

10.5 De statliga fonderna utanför budgeten

10.5.1 Statsgarantifonden

Syftet med Statsgarantifonden är att säkerställa att de exportgarantier, borgensförbindelser och andra i lagen om statstagarantifonden (444/1998) avsedda förbindelser som getts av Finnvera Abp uppfylls. Fonden är en ny buffert för Finnvera Abp:s ansvarsstock i den händelse att det separata resultatet av exportgarantier som beviljas av Finnvera Abp och andra särskilda garantier i bolaget som avses i fondlagen visar förlust.

Statsgarantifonden hade i slutet av 2016 kassamedel på ca 666 mn euro (661 mn euro 31.12.2015). Ökningen berodde främst på intäkterna av återkravsfordringsstocken, som i genomsnitt var ca 5 mn euro årligen.

Tabell 78. Återkravsfordringar i den gamla stocken* och ansvarsstockens utveckling, mn euro

	2014	2015	2016
Återkravsfordringar totalt	267	285	277
– konsoliderade fordringar	188	204	210
– övriga fordringar med politisk risk	65	68	57
– fordringar med kommersiell risk	14	13	10
Ansvarsstock	5	3	1

* Till statsgarantifonden överfördes 1.1.1999 ansvarsstocken för Finnvera Abp:s föregångare, dvs. den s.k. gamla stocken. I den gamla ansvarsstocken ingår exportgarantier, borgensförbindelser och andra ansvarsförbindelser som f.d. Statsgaranticentralen och dess föregångare exportgarantianstalten och Statsgarantianstalten har ställt.

I fordringar som konsoliderats av återkravsfordringar utsträcker sig betalningsavtalen som längst till 2038. Övriga fordringar med politisk risk och med kommersiell risk är i allmänhet oreglerade. Ansvarsstocken bedöms vara avslutad 2018. Statsgarantifondens medel på 661 mn euro och Finnvera Abp:s medel i fonden för exportgaranti- och specialborgensverksamhet på 680 mn euro med beaktande av fonderade medel på ca 1,3 md euro räcker sammanlagt i teorin till att täcka Finnvera Abp:s nuvarande ansvar, totalt ca 18,4 md euro. Om maximiansvarsgränsen för Finnvera Abp höjs och stockens risker ökar bör de fonderade medlen utökas i motsvarande grad.

Tabell 79. Ekonomiska nyckeltal för statsgarantifonden, mn euro

	2014	2015	2016
Intäkter	7,0	7,8	3,7
Kostnader	0,2	0,3	0,2
Balansomslutning	685	691	695
Åtaganden utanför balansräkningen	4,9	2,8	1,1
Budgetöverföringar ¹	-100	0	0

¹ + överföring från budgeten till fond, - överföring från fond till budgeten

10.5.2 Försörjningsberedskapsfonden

Ur försörjningsberedskapsfonden täcks utgifterna för Försörjningsberedskapscentralens och försörjningsberedskapsrådets verksamhet, av vilka de viktigaste är statens säkerhetsupplag och vissa projekt för säkerställande av kritisk infrastruktur. Till fonden intäktsförs den försörjningsberedskapsavgift som tas ut för energiprodukter.

Statsrådet sänkte säkerhetsupplagsmålen för olja och spannmål i december 2013. Realiseringen för spannmålsens del slutfördes under räkenskapsperioden 2016. På grund av den låga prisnivån på olja har arbets- och näringsministeriet förlängt anpassningsperioden för oljelager till utgången av 2018. I statsbudgeten redovisades försäljningsintäkter på 65 mn euro i december 2016 som uppkommit som följd av att säkerhetsupplagen minskats.

Vinsten före bokslutsnoteringarna var ca 43 mn euro. I de två föregående boksluten har värdet på oljelagren nedskrivits med totalt 422 mn euro. Efter att priset på olja i euro stigit återfördes nedskrivningen av balansvärdet i detta bokslut med 340 mn euro. Efter bokslutsnoteringarna var helhetsresultatet 384 mn euro. Vid tidpunkten för bokslutet har försäljningen av olja inletts på nytt efter att prisnivån i euro fastställts.

Intäkten av försörjningsberedskapsavgiften har under de senaste åren stabiliserats till att vara klart under 50 mn euro. Utfallet för 2016 var 43,8 mn euro. Belastningen till följd av försörjningsberedskapsavgiften var ca 8 euro per medborgare om året. Köpkraften till följd av avgiften har minskat väsentligt sedan 1997 när avgiftens nivå senast justerades. I stället har fonden fått andra inkomstkällor av vilka de viktigaste är andelarna i Fingrid Oyj och i den strategiska oljeflotten.

Av ändringen i balansomslutningens slutsumma berodde största delen på att bokföringsvärdet för lagren återförts. Fonden har ingen räntebärande skuld. Borgensansvaren för skyddsupplagslån uppgick till 14,1 mn euro och ansvaren för långfristiga avtal till ca 20 mn euro.

Tabell 80. Försörjningsberedskapsfondens ekonomiska nyckeltal, mn euro

	2014	2015	2016
Intäkter	609	382	144
Kostnader	723	526	-240
Balansomslutning	1 744	1 608	1 919
Åtaganden utanför balansräkningen	68	62	55
Budgetöverföringar ¹	0	0	-65

¹ + överföring från budgeten till fond, - överföring från fond till budgeten

10.5.3 Kärnavfallshanteringsfonden

Kärnavfallshanteringsfonden har till uppgift att förvara och på ett säkert sätt placera de medel som den samlat in hos avfallshanteringsskyldiga och som i framtiden behövs för att sörja för atomavfallet ifall de som är ansvariga för kärnavfall inte uppfyller sina skyldigheter. Utöver huvudfonden hör till fonden som särskilda förmögenheter två så kallade forskningsfonder, vilkas syfte är att årligen samla in medel hos innehavarna av atomanläggningar för utdelning till forskning i kärnsäkerhet och kärnavfallshantering.

De avfallshanteringsskyldiga har rätt att med stöd av kärnenergilagen mot säkerheter låna 75 % av sin fondandel i kärnavfallsfonden. Staten har rätt att låna de medel i fonden som inte har lånats ut till avfallshanteringsskyldiga eller deras aktieägare. Om staten inte utnyttjar sin rätt att låna placerar fonden den aktuella andelen på ett säkert sätt. På grund av fondens natur är dess primära mål inte att ge ekonomisk vinst utan att trygga fondens tillgångar för framtiden.

Under räkenskapsperioden 2016 var kärnavfallshanteringsfondens vinst 17,5 mn euro (21,2 mn euro 2015) och balansräkningen vid årets slut ca 2,5 miljarder euro. År 2016 delades sammanlagt ca 11 mn euro ut i forskningsmedel. Fondens medel täcker de uppskattade framtida kostnaderna för kärnavfallshanteringen. Riskerna i fonden ansluter sig till bedömningen av säkerheterna i ovan nämnda utlåningsverksamhet och till placeringsverksamhet. Inga direkta verkningar föranleds i fråga om statens och fondens ekonomi.

Tabell 81. Ekonomiska nyckeltal för kärnavfallshanteringsfonden, mn euro

	2014	2015	2016
Intäkter	33	30	29
Kostnader	7,6	8,7	11,4
Balansomslutning	2 387	2 454	2 497
Åtaganden utanför balansräkningen	0	0	0
Budgetöverföringar ¹	+2,1	0	0

¹ + överföring från budgeten till fond, - överföring från fond till budgeten

11 Social- och hälsovårdsministeriet

11.1 Översikt över förändringarna i omvärlden och på verksamhetsområdet

Tabell 82. Förändringarna i omvärlden

Förändringarna i omvärlden	Konsekvenser för ministeriets verksamhetsområde
Antalet friska levnadsår ökar.	Välfärden ökar och finansieringsgrunden för välfärden blir starkare.
Befolkningen åldras.	När antalet personer i arbetsför ålder minskar, blir skattebasen smalare. Det ökade antalet äldre leder till att utgifterna för social- och hälsovårdstjänsterna och pensionerna stigerväxer.
Behovet av individuella tjänster ökar när medborgarna blir konsument-medborgare.	Kundperspektivet får ökad tyngd i planeringen och verksamheten.
Hållbarhetsunderskottet i den offentliga ekonomin växer.	De offentliga utgifterna växer. Finansieringsbasen för välfärden hotar att bli smalare.
Människorna blir rörligare.	Utvecklingen innebär en utmaning i fråga om strukturerna och tillvägagångssätten i välfärdsbygget inkl. tryggheten av social- och hälsovårdstjänster i hela Finland.
Arbetet förändras i grunden.	Arbetslivet förändras och de nya arbetsformerna kräver en reform av socialskyddssystemet.
Tekniken utvecklas.	Användningen av teknik och datalager medför ökade möjligheter för social- och hälsovården. Risken för digital utslagning växer i vissa befolkningsgrupper.
Det uppstår socioekonomiska skillnader i hälsa och välfärd.	Om ojämlikheten växer och delaktigheten avtar, kan det leda till lägre acceptans för socialskyddssystemet.

De viktigaste förändringarna på verksamhetsområdet

- Uppgifterna att bevilja och betala det grundläggande utkomststødet överfördes den 1 januari 2017 från kommunerna till Folkpensionsanstalten.
- Vid ingången av 2017 genomfördes en spelbolagsfusion där Penningautomatföreningen (RAY), Veikkaus Ab och Fintoto Ab slogs ihop till ett nytt statsägt spelbolag (Veikkaus Ab). Ansvaret för handläggningen av bidrag till social- och hälsovårdsorganisationerna överfördes samtidigt till Social- och hälsoorganisationernas understödscentral (STEA) som inrättades i anslutning till social- och hälsovårdsministeriet.

11.2 Utvärdering av de största riskerna i omvärlden och på verksamhetsområdet

Tabell 83. Risker i omvärlden och på verksamhetsområdet

Risk	Betydelse för ministeriets verksamhetsområde	Risikförebyggande åtgärder
Den totala sysselsättningsgraden stiger inte.	Hållbarheten i finansieringsbasen för socialskyddet försämras.	Vi bygger ett stabilt samhälle som stöder delaktighet, vilket främjar ekonomisk tillväxt. Människornas hälsa och funktionsförmåga stöder ett längre arbetsliv och en ökad sysselsättningsgrad.
Behovet av social- och hälso-tjänster växer mera än väntat.	Utgifterna för vård och omsorg växer.	Man genomför hälsoskyddsåtgärder och förebygger problem och sjukdomar.
Det finns problem med social- och hälso-tjänsterna när det gäller kvalitet och tillgång.	Människornas hälsa och välfärd drabbas, och man kan inte trygga fungerande tjänster och uppfylla likställighetsprincipen.	Regeringen genomför strukturella reformer (vård- och landskapsreformen).
Verkställigheten av vårdreformen fördröjs eller så misslyckas man med att uppnå dess mål.	Utvecklingen av social- och hälso-tjänsterna äventyras. Hållbarhetsunderskottet i den offentliga ekonomin kan inte reduceras.	Regeringen fortsätter beredningen och verkställigheten av reformen systematiskt och landskapen inför planmässigt.
Skillnaderna i hälsa och välfärd växer.	De sämre lottade blir fler, och problemen hopar sig.	Regeringen effektiviserar insatserna för att förebygga ojämlikhet.

11.3 Uppfyllelse av effektmål

Tabell 84. Utvärdering av hur de samhälleliga effektmålen har uppnåtts (på skalan utmärkt, god, nöjaktig, försvarlig, icke påbörjad/svag)

Mål ⁴⁴	Betyg	Motivering
Hälsofrämjande och tidigt stöd har fått en större roll i beslutsfattandet, tjänsterna och arbetslivet över gränserna mellan förvaltningsområdena. Detta har skett genom lagändringar och bättre verkställighet. Hälso- och välfärdsskillnaderna har minskat.	God	De ungas levnadsvanor har utvecklats i en positiv riktning. Utmaningen är att få denna utveckling att hålla i sig och åstadkomma samma utveckling hos den vuxna befolkningen. Det finns fortfarande stora regionala skillnader och skillnader grundade på kön och utbildning.
Ansvarstagandet för den egna hälsan och de egna levnadsvanorna har stärkts inom olika åldersgrupper. Det offentliga servicelöftet har bestämts med beaktande av samhällets ekonomiska bärkraft. Fler fungerande val för olika livssituationer har möjliggjorts.	God	Reformen av social- och hälso-tjänsterna och valfrihetslagstiftningen leder mot målet.
Barnens och familjernas välfärd och egna resurser har stärkts.	Nöjaktig	Det utvecklingsarbete som kommunerna har inlett kommer att sammanföra splittrade tjänster utifrån klienternas behov och flytta tyngdpunkten i tjänsterna mot tidigt stöd för att stärka barnens och familjernas egna resurser. Tjänsterna tillhandahålls i högre grad än tidigare i familjernas egna livsmiljöer. Utvecklingsarbetet är bara i sin början, men det framskrider i rätt riktning.

⁴⁴ I budgeten för 2016 som bereddes våren 2015 presenterades målen för SHM:s långsiktssstrategi och de indikatorer som ska användas vid uppföljningen. Detta skedde innan regeringen beslutat om verkställigheten av det nya regeringsprogrammet. Hösten 2015 utarbetades en plan för hur regeringsprogrammet ska verkställas inom förvaltningsområdet åren 2016–2019. I planen anges de strategiska målen och uppföljningsindikatorerna för fokusområdet Hälsa och välfärd i regeringsprogrammet.

Mål ⁴⁴	Betyg	Motivering
Tjänster som tillhandahålls i de äldres hem har betonats. Närstående-vården har stärkts.	God	Strukturförändringen i tjänsterna för äldre personer framskrider, men tjänsternas antal och innehåll behöver ännu utvecklas. Det är nödvändigt att stödja närstående- och familjevårdarna.
Social- och hälsovårdsreformen har gett bättre bastjänster och informationssystem.	Nöjaktig	Kostnadsutvecklingen inom social- och hälsovården har varit moderat, vilket beror på såväl statens och kommunernas ekonomiska situation som på att man svarat på tillväxtrycket bland annat genom ändra servicestrukturen och genom att utveckla verksamhetsmodellerna. Väntetiderna för tjänsterna är fortsättningsvis ett problem, men i brådskande fall ges hjälp omedelbart. Användningen av Kanta-tjänsterna har ökat betydligt. Användningsgraden för elektroniska läkemedelsrecept var redan i slutet av 2016 nästan 100 %. Arkivet med patientuppgifter används av hela den offentliga sektorn och de största privata producenterna av hälso-tjänster. Tjänsten Mina Kanta-sidor används varje månad av 425 000 personer.
Socialskyddet har lagts om så att det skapar delaktighet och sporrar till arbete.	Nöjaktig	För att de partiellt arbetsföra ska kunna sysselsättas och hållas kvar i arbetslivet måste arbetslivet och tillvägagångssätten på arbetsplatserna ändras. Satsningen på att hålla kvar de partiellt arbetsföra i arbetslivet har redan burit frukt. I fråga om socialskyddet är den mest betydande åtgärden regeringens försök med en basinkomst.
Arbete i organisationer och frivillig-arbete har underlättats och samhörigheten ökats genom avveckling av onödig reglering.	God	I samband med fusionen av spelbolagen och den därmed sammanhängande revideringen av lotterilagen har bidragsprocessen för social- och hälsoorganisationerna gjorts smidigare (bl.a. fler utdelningar per år). Författningsgrunden har gjorts enhetligare bland annat genom att man frångått specialiserade lagar. Olika organisationer är starkt engagerade i spetsprojekten. Även i beredningen av vård- och landskapsreformen beaktas organisationernas möjlighet att delta och påverka.

11.4 Utvecklingen av effekterna och verksamhetsresultatet

Enligt undersökningarna Hälsa 2000 och Hälsa 2011 har hälsan, funktionsförmågan och välfärden ökat under 2000-talet bland de finländare som är över 30. Personer i medelåldern och i synnerhet pensionärer mår bättre än förr. Däremot har 30–44-åringarnas hälsa inte förbättrats nämnvärt. Det finns fortfarande stora regionala skillnader och skillnader som sammanhänger med kön och utbildning. De viktigaste orsakerna till hälsoskillnaderna står att finna i levnadsförhållandena och levnadsvanorna, såsom alkoholkonsumtionen, användningen av tobak, näringsintaget och motionen. Socioekonomiskt betingade hälsoskillnader kan redan observeras bland barn och unga.

Tabell 85. Levnadsvanornas utveckling, % av åldersgruppen

	Utfall 2012	Utfall 2013	Utfall 2014	Utfall 2015	Utfall 2016
Vuxna med övervikt	54	55	54	54	54
Vuxna som dricker sig berusade	14	12	12	11	13
Vuxna som inte motionerar	25	25	23	26	23
Vuxna med betydande psykisk belastning	14	14	13	13	14
Unga med övervikt	..	16,4	..	15,5	..
Unga som dricker sig mycket berusade minst en gång i månaden	..	12,1	..	9,9	..
Unga som motionerar lite	..	32,1	..	22,4	..

Bland de unga fortsätter utvecklingen mot hälsosammare levnadsvanor. Andelen unga som utövar motion eller idrott har ökat, medan andelen unga som röker dagligen eller dricker sig mycket berusade minst en gång i månaden har minskat. De unga ser i regel sin hälsa som god eller ganska god. Övervikten är likväl ett problem även bland unga, och olika fysiska och psykiska symtom är ganska vanliga följder.

Även i de vuxnas levnadsvanor har det skett en positiv utveckling. Tobaksrökningen har redan länge minskat bland såväl män som kvinnor, och även alkoholkonsumtionen i berusningssyfte har minskat lite under de senaste åren. Dessutom verkar ökningen i övervikten ha avstannat efter att den hade vuxit en lång tid. Likväl har två tredjedelar av männen och hälften av kvinnorna övervikt.

När det gäller tjänster för barn och familjer kommer det utvecklingsarbete som kommunerna har inlett att sammanföra splittrade tjänster utifrån klienternas behov och flytta tyngdpunkten i tjänsterna mot tidigt stöd för att stärka barnens och familjernas egna resurser. Tjänsterna tillhandahålls i högre grad än tidigare i familjernas egna livsmiljöer. Utvecklingsarbetet är bara i sin början, men det framskrider i rätt riktning.

Tabell 86. Förebyggande tjänster för barnfamiljer, familjer/besök under året

	Utfall 2015	Uppskattning 2016
Intensifierat familjearbete inom barnskyddet, familjer	8 939	9 000*
Familjearbete enligt socialvårdslagen, familjer	10 707	11 000*
Hemservice och barnvårdstjänster inom barnskyddet, familjer	2 586	2 500*
Hemservice och barnvårdstjänster enligt socialvårdslagen, familjer	9 645	10 000*
Besök på mödra- eller barnrådgivningsbyrå eller skol- eller studenthälsovården på grund av behov av särskilt stöd	14 183	25 858**

* Uppskattning

** Förändringen mellan 2015 och 2016 var stor; den exakta orsaken är inte känd. Det kan handla om ett ökat behov av tjänster eller kommunernas vilja att satsa på dessa tjänster, men även orsaker som sammanhänger med det nya statistiksystemet eller sättet att registrera uppgifterna är möjliga.

År 2015 var 1,4 % av barnen och de unga placerade utanför hemmet antingen kortvarigt eller långvarigt. Av alla barn och unga under 18 var en procent omhändertagna. Både de barn och unga som placerats utanför hemmet och de som omhändertagits har blivit färre sedan 2013. Antalet barn och unga som var klienter i öppenvården inom barnskyddet var nästan 74 000⁴⁵. Det innebär att 5,9 % av barnen och de unga har tagit del av de stödåtgärder som öppenvården inom barnskyddet tillhandahåller.

Strukturen på tjänsterna för äldre har utvecklats i riktning mot målen förutom den regelbundna hemvården vars täckning inte har vuxit enligt målsättningen. På motsvarande sätt ökar samtidigt den kortvariga och rehabiliterande hemvården. I hemvården

⁴⁵ Definitionen på att bli klient i öppenvården inom barnskyddet ändrades i och med den socialvårdslag som trädde i kraft den 1 april 2015, varför klientantalet 2015 inte kan jämföras med klientantalet under tidigare år.

sköts redan i dag många äldre som behöver mycket hjälp, varför även behovet av tjänsten nattetid har ökat.

Tabell 87. Strukturen på tjänsterna för äldre, % av personer som var 80 eller äldre

	Utfall 2012	Utfall 2013	Utfall 2014	Utfall 2015	Uppskattning 2016
Personer som var 80 eller äldre och skötes med stöd för närståendevård under året	5,4	5,5	5,5	5,7	5,8
Personer som var 80 eller äldre och den 30 november fick regelbunden hemvård	16,3	16,6	16,5	16,4	16,6
Personer som var 80 eller äldre i intensifierat serviceboende för äldre den 31 december	8,7	9,3	9,8	10,3	10,2
Personer som var 80 eller äldre och skötes på åldringshem eller i långvård vid hälsocentraler den 31 december	5,3	4,5	3,9	3,0	2,8

Kostnadsutvecklingen inom social- och hälsovården har varit moderat. Detta beror delvis på statens och kommunernas mera ansträngda ekonomi. Samtidigt har man dock svarat på det tryck för ökade kostnader som den ändrade befolkningsstrukturen medför bland annat genom att utveckla servicestrukturen. Under de senaste åren har utgifterna för institutionsvård av äldre och funktionsnedsatta minskat klart.

Tabell 88. Kostnaderna för social- och hälsojästerna, euro/klient

	Utfall 2012	Utfall 2013	Utfall 2014	Utfall 2015	Uppskattning 2016
Användningskostnaderna (defl.)	3 550	3 601	3 644	3 617	3 700

Behandlingstiderna för ansökningar om utkomststöd och inom barnskyddet höll sig år 2016 i de flesta kommunerna inom de gränser som föreskrivs i lag. Exempelvis behandlades bedömningarna av servicebehovet inom barnskyddet år 2016 fortfarande i 94 % av fallen inom den lagfästa maximitiden trots att antalet fall ökade. Det finns emellertid skillnader mellan landskapens behandlingstider. Även den tid det tar att få vård av en hälsocentralläkare inom öppenvården varierar från region till region. I oktober 2016 genomfördes 3 % av de icke-brådskande läkarbesöken vid hälsocentralerna över tre månader efter att vårdsökaren tagit kontakt. Vid 41 % av besöken hade vårdtagaren väntat en vecka på att bli mottagen av en läkare. Inom specialistvården har andelen vårdsökare som fått vänta över 90 dygn under de senaste fyra åren varit ungefär lika stor, det vill säga 14–15 %.

Tabell 89. Väntetiderna för social- och hälsojänster, % av klienterna

	Utfall 2012	Utfall 2013	Utfall 2014	Utfall 2015	Utfall 2016
Klienter som väntat över 3 mån. på barnskyddsutredning	..		10,1	5,7	5,6
Patienter i primärvården som väntat över 7 dygn på att få besöka läkare	..	53	56	52	59
Patienter i primärvården som väntat över 3 dygn på att få besöka en skötare	..	44	48	33	40
Patienter som väntat över 90 dygn på specialistvård	22,3	15,2	13,6	14,5	14,4

Till Kanta-tjänsterna, som ingår i Nationella hälsoarkivet, hör bland annat elektroniska läkemedelsrecept (eRecept), patientdataarkivet, nationella läkemedelsdatabasen, Mina Kanta-sidor, som innehåller medborgarens egna hälsouppgifter på nätet, samt nationellt enhetliga datastrukturer och koduppsättningar för elektroniska patientjournaler. Användningen av Kanta-tjänsterna har ökat betydligt. Användningsgraden för elektroniska läkemedelsrecept var redan i slutet av 2016 nästan 100 %. Arkivet med patientuppgifter används av hela den offentliga sektorn och de största privata producenterna av hälsojänster. Tjänsten Mina Kanta-sidor används varje månad av 425 000 personer.

Under de senaste åren har allt färre tagit sjukpension. En del av minskningen förklaras av ändringar i åldersstrukturen och pensionssystemet, men även förbättringarna i arbetsförhållandena och insatserna för detta har inverkat. Enligt Arbetskraftsstatistiken fick nästan en tredjedel av de partiellt arbetsföra arbetslösa arbete på den öppna arbetsmarknaden år 2015.

Tabell 90. Stöd för att ge partiellt arbetsföra en plats på arbetsmarknaden, antal

	Utfall 2012	Utfall 2013	Utfall 2014	Utfall 2015	Utfall/ uppskattning 2016
Personer som mottagit FPA:s rehabiliteringspenning	53 127	55 521	56 731	57 292	49 187
Personer som mottagit rehabiliteringspenning under arbetspensionsrehabilitering	6 978	8 240	8 479	9 210	10 171
Personer som fått partiell sjukpension	4 149	5 157	4 842	4 837	5 245
Personer som fått full sjukpension	18 429	17 803	16 405	16 360	16 300*

* Uppskattning

I samband med fusionen av spelbolagen⁴⁶ och den därmed sammanhängande revideringen av lotterilagen har social- och hälsoorganisationernas bidragsprocesser och beslutsfattande gjorts smidigare. Under ett år är det bland annat möjligt genomföra flera utdelningar av understöd. Var sjätte finländare som är 20 år eller äldre deltar i verk-

⁴⁶ Vid ingången av 2017 slogs Penningautomatföreningen (RAY), Veikkaus Ab och Fintoto Ab samman till ett nytt statsägt penningsspelbolag (Veikkaus Ab).

samheten vid minst en organisation inom social- och hälsovårdssektorn. Var tionde finländare som är 20 år eller äldre deltar regelbundet i sådan verksamhet. Deltagandet blir klart aktivare bland dem som fyllt 60. Allt som allt deltar kvinnorna aktivare och mera regelbundet i verksamheten än männen.

Tabell 91. Organisations- och frivilligverksamhet, mn euro

	Utfall 2012	Utfall 2013	Utfall 2014	Utfall 2015	Utfall 2016
Bidrag till sammanslutningar och stiftelser för främjande av hälsa och social välfärd	282,2	301,0	308,0	309,3	315,3

Under året bereddes ett stort antal ändringar i systemet med ersättning för läkemedel. Tack vare dem uppnåddes sparmålet i regeringsprogrammet. Åtgärderna ansågs vara hälso- och läkemedelspolitiskt befogade, och deras syfte är att öka priskonkurrensen på läkemedelsmarknaden, minska läkemedelssvinnet och främja rationell läkemedelsbehandling.

Den 1 januari 2017 överfördes uppgifterna att bevilja och betala det grundläggande utkomststødet från kommunerna till Folkpensionsanstalten. Syftet med reformen är att de klienter som söker grundläggande utkomststöd sinsemellan ska stå i en så jämlik ställning som möjligt.

11.5 Spetsprojekt och reformer i regeringsprogrammet

Spetsprojekt

Inom fokusområdet Velfärd och hälsa finns det fem spetsprojekt:

- Kundorienterad service
- Hälsa och välfärd ska främjas och ojämlikheten bli mindre
- Ett program för utveckling av barn- och familjetjänster
- Hemvården för äldre utvecklas och närståendevården för alla ålderskategorier förbättras
- Vägar in i arbetslivet för partiellt arbetsföra.

Gemensamt för spetsprojekten är att de syftar till ändringar i bland annat service-strukturerna, verksamhetssätten eller till och med mera generellt i socialskyddet. Dessutom väntas spetsprojekten inverka bland annat på den offentliga ekonomin, de yrkesutbildades arbetssätt och kompetens, befolkningens beteende och befolkningens hälsa. Flera av spetsprojekten har dessutom som mål att stärka kunskapsbasen.

Hur spetsprojekten har avancerat redovisas närmare i avsnitt 2.4, Velfärd och hälsa, i denna årsberättelse. Närmare uppgifter om målen för regeringsperioden, spetsprojekten och uppföljningen av dem hittas på [statsrådets webbadress](#).

Pensionsreformen

Den lagstiftning som rör pensionsreformen kompletterades och förordningarna om arbetspensionssystemet omarbetades. Pensionsreformerna träder i kraft 2017. Genom reformerna säkerställs att pensionssystemet förblir hållbart även i framtiden.

Social- och hälsovårdsreformen

Under berättelseåret bereddes regeringens proposition om en landskapsreform och en reform av ordnandet av social- och hälsovården samt lagar som har samband med dem. Propositionen överlämnades till riksdagen i februari 2017. Regeringen offentliggjorde i december 2016 ett utkast till lagstiftning om valfrihet. En regeringsproposition om denna ska överlämnas till riksdagen våren 2017. Reformen har behandlats mera ingående i kapitel 2.7, Vård- och landskapsreformen, i denna årsberättelse

11.6 Penningautomatföreningen

Penningautomatföreningen (RAY) bedriver penningautomat- och kasinoverksamhet med ensamrätt i Finland. Vinsten av spelverksamheten används via statsbudgeten till att främja hälsa och social välfärd. RAY:s intäkter under 2016 var 809,4 mn euro och rörelsevinsten 423,5 mn euro.

Av RAY:s intäkter 2016 beviljade social- och hälsovårdsministeriet 315,3 mn i bidrag till 824 allmännyttiga sammanslutningar och stiftelser för totalt 1 711 olika verksamheter som främjar hälsa och social välfärd. I överensstämmelse med riktlinjerna riktade man in bidragen på följande fokusområden: verksamhetsförutsättningar och basfinansiering för organisationer, hälsa och funktionsförmåga, samhörighet och möjligheter till deltagande, boende för grupper med särskilda behov, krishjälp och säkerhet i vardagen samt deltagande i arbetslivet. Statskontoret tilldelades 111,5 mn euro för rehabilitering och vård av krigsinvalidier och frontveteraner. Av RAY:s styrelseledamöter var 43 % (6/14) kvinnor, och i direktionen var 33 % (2/6) av medlemmarna kvinnor.

Tabell 92. Penningautomatföreningens nyckeltal

	2015	2016
Omsättning, mn euro	701,0	712,4
Rörelsevinst/förlust, mn euro	422,9	423,5
Balansomslutning, mn euro	727,2	708,3
Skatter att betala och redovisa sammanlagt, mn euro	95,4	96,9
Investeringar, mn euro	33,8	38,2
Personal, årsverken	1 295	1 374
Kvinnornas andel i ledningsgruppen, %	33	33
Kvinnornas andel i styrelsen, %	50	43

12 Miljöministeriet

12.1 Översikt över förändringarna i omvärlden och på verksamhetsområdet

Tabell 93. Förändringarna i omvärlden

Förändringarna i omvärlden	Konsekvenser för ministeriets verksamhetsområde
<i>Urbaniseringen</i> Befolkningen i Finlands största stadsregioner växer såväl på grund av flytt rörelsen inom landet som på grund av flyttningen från utlandet och naturlig befolkningstillväxt.	Stadsregionerna måste lösa frågor som gäller bostadsproduktionen, bostadslösheten, utglesningen av samhällsstrukturen, den sociala segregation av bostadsområden samt ordnandet av de tjänster som en befolkning som blir allt mera geografiskt koncentrerad behöver. Invandringen ökar dessa utmaningar. När befolkningen flyttar till städerna drabbas landsbygden av flyttningsunderskott.
<i>Klimatförändringen</i> En klimatförändring kommer oundvikligen att ske, och den får många slags följder.	Klimatförändringen kan <i>dämpas</i> genom att man stoppar ökningen av halterna av växthusgaser i atmosfären. Övergången till ett koldioxidsnålt samhälle kräver insatser på alla samhällsområden. En <i>anpassning</i> till förändrade klimatförhållanden blir nödvändig oberoende av om insatserna för att stävja klimatförändringen lyckas.
<i>Konkurrensen om naturresurserna</i> Den globala konkurrensen om naturresurserna hårdnar och hållbarheten blir allt viktigare.	Globalt förbrukar vi 1,6 gånger jordens resurser varje år. Vi behöver nya hållbara tillvägagångssätt, såsom bioekonomi, cirkulär ekonomi och rena lösningar. Övergången till cirkulär ekonomi kan likväl försvåras av skadliga ämnen, som förekommer allmänt. När det gäller bioekonomin accentueras vikten av att hållbarheten analyseras.
<i>Förändringar i miljöns tillstånd</i> Globalt har de planetära gränserna överskridits bland annat genom att mångfalden i naturen har minskat och genom att kväve- och fosforutsläppen varit för stora. I Europa har vi emellertid också åstadkommit avsevärda förbättringar i miljöns tillstånd. Framför oss har vi icke desto mindre stora utmaningar.	När biodiversiteten minskar kan ekosystemtjänster som är nödvändiga för människan, såsom pollineringen av näringsväxter, drabbas av allvarliga störningar. På grund av klimatförändringen och utsläppen av farliga ämnen är tillståndet i Östersjön, insjöarna, vattendragen och grundvattnet ännu inte gott i alla avseenden. Användningen av farliga kemikalier är omfattande, och utsläppen av farliga ämnen och små partiklar är för stora med hänsyn till hälsan och miljön. Insatser behövs också för att värna en god byggd miljö, inklusive näromgivning.
<i>Global förändring och ömsesidigt beroende</i> Nätverk på olika nivåer knyter nya och gamla aktörer i världspolitiken allt närmare varandra samtidigt som maktförhållandena och spelreglerna stöps om.	De internationella miljöavtalen har en central betydelse i vår strävan att uppnå hållbar utveckling. Undertecknandet av klimatavtalet från Paris visar att det finns en politisk vilja till förändring. Det är nödvändigt att fortsätta att stärka den internationella miljöförvaltningen genom att se till att miljöavtalen är fortsatt verkningsfulla och att FN:s miljömöte befäster sin ställning som FN-auktoritet i miljöfrågor.

De viktigaste förändringarna på verksamhetsområdet

- Genom en ändring av markanvändnings- och bygglagen har förfarandet för fastställande av landskapsplaner och kommunernas gemensamma generalplaner frångåtts.
- Behörigheten att bevilja undantag vid byggande överfördes i sin helhet från närings-, trafik- och miljöcentralerna till kommunerna.

12.2 Utvärdering av de största riskerna i omvärlden och på verksamhetsområdet

Tabell 94. Risker i omvärlden och på verksamhetsområdet

Risk	Betydelse för ministeriets verksamhetsområde	Risikförebyggande åtgärder
Den betydligt ökade invandringen samt flyktingkrisen	Det finns ett tryck för att höja utbudet av bostäder och främja en socialt balanserad utveckling.	Att förbättra villkoren för att bygga bostäder i tillväxtcentra och främja sådan bostadsproduktion samt att öka utbudet av bostäder till skäligt pris
Landskapsreformens effekter på miljöuppgifterna och planläggningen	Förändringar sker i skötsel och ansvar vad gäller ett stort antal uppgifter som är väsentliga för miljön. Inom planläggningen växer landskapets och kommunens roll medan den statliga tillsynen minskar.	Ministeriet deltar aktivt i beredningen av reformen. Samarbetet och växelverkan mellan myndigheterna utvecklas.
Klimatet fortsätter att bli varmare och det blir svårare att förutspå klimatförändringen.	Behovet att minska utsläppen av växthusgaser globalt och att beakta följderna av klimatförändringen i allt nationellt beslutsfattande accentueras.	Statsrådet ökar sitt interna samarbete.

12.3 Uppfyllelse av effektmål

Tabell 95. Utvärdering av hur de samhälleliga effektmålen har uppnåtts (på skalan utmärkt, god, nöjaktig, försvarlig, icke påbörjad/svag)

Mål	Betyg	Motivering
<i>Ett koldioxidsnålt och energieffektivt Finland</i>		
Finlands utsläpp av växthusgaser minskar.	God	Finland ratificerade klimatavtalet från Paris i november. Regeringens klimatpolitiska plan på medellång sikt som föreskrivs i klimatlagen är under beredning, och de sektorspecifika planerna har redan färdigställts. Finlands utsläpp av växthusgaser har minskat. Enligt Statistikcentralens preliminära uppgifter var de sammanlagda utsläppen år 2015 nästan 22 % mindre än år 1990. I den icke-handlande sektorn har utsläppen underskridit Finlands utsläppskvoter enligt EU:s beslut om bördefördelning.
Lösningarna inom byggnad och områdesanvändning stöder koldioxidsnålhet och energieffektivitet.	God	En lagändring om en övergång till nära-nollenergibyggande trädde i kraft den 1 januari 2017. Nya byggnaders energiprestanda har kontinuerligt förbättrats. Energicertifikatsystemet utvecklas fortsättningsvis så att det styr utvecklingen mot energieffektivare byggnader. De s.k. MBT-avsiktsförklaringarna för markanvändning, boende och trafik gör hållbara fortskaffningssätt attraktiva genom att de leder till bättre förhållanden för fotgängartrafik, cykelåkning och kollektivtrafik och genom att de främjar uppkomsten av digitala trafik tjänster inom person- och godstrafiken. Finlands vindkraftskapacitet växte till 1 533 megawatt, och antalet kraftverk var 552. Ministeriet verkade för att bromsa klimatförändringar och för att beakta och främja andra nationella intressen i planläggningen på landskapsnivå.
<i>Ett hållbart utnyttjande av naturresurserna och en fungerande cirkulär ekonomi</i>		
Den gröna tillväxten går framåt.	God	Handlingsmodellen för industriella symbioser som samordnas av Motiva främjade resurseffektiviteten och kontrollen över sidoflödena. Antalet landskap som deltar är 12 och antalet pågående projekt var 230. Rådgivningstjänsten för hållbar upphandling har fortsatt sprida bästa praxis för hållbar och innovativ upphandling.

Mål	Betyg	Motivering
Återvinningen, inbegripet återvinningen av näringsämnen, ökar.	God	De fyra prioriterade områdena i den nationella avfallsplanen utvecklades. Ministeriet påverkade behandlingen och verkställigheten av EU-kommissionens paket om cirkulär ekonomi och deltog i utarbetandet av planen för cirkulär ekonomi. Ministeriet beredde också lagstiftning om jordbyggnad som ska göra återvinningen smidigare. Ministeriet startade nya försöksprojekt bland annat för att återvinna näringsämnen ur avloppsvatten och tog i bruk nya samarbetsmodeller inom återvinningen av näringsämnen och vattenskyddet för att skapa tillväxt och ny affärsverksamhet.
<i>En god miljöstatus</i>		
Luft- och vattenkvaliteten blir bättre.	God	Luftkvaliteten i Finland är allmänt taget god, och gränsvärdena för luftkvaliteten överskrids inte. Det är likväl nödvändigt att förbättra luftkvaliteten för att minska de skadliga hälsoeffekter som orsakas av små partiklar och andra partiklar som kan inandas. I stadsregionerna måste också utsläppen av kväveoxider från trafiken minskas. En omarbetning av det nationella luftvårdsprogrammet har inletts i syfte att genomföra de nya åtagandena enligt direktivet om nationella utsläppstak som trädde i kraft den 31 december 2016. Under perioden 2010–2016 har vattnets ekologiska status förbättrats betydligt i sjöar, åar och älvar, men i kustvattnen har den fortsatt att försämrats en aning. Största delen av åtgärderna i de vatten- och havsvårdsplaner som sträcker sig till år 2021 har inletts. Genom dem bedöms det att god status uppnås före år 2021 i ca 85 % av å- och älvsarealen och 95 % av insjöarealen. I stora kustvattenområden ska god status uppnås före år 2027. HELCOM:s⁴⁷ mål om minskad belastning på havsområdena kan nås före 2020.
Utveckling av den byggda miljön förbättrar människans välbefinnande.	God	Åtgärdsprogrammet i Fukt- och mögeltalkot slutfördes, vilket ledde till att frågor i anslutning till fuktkontroll beaktades bättre än tidigare inom byggbranschen och till bättre kvalitet på byggandet. Genom omarbetningen av byggbestämmelsesamlingen gjordes normerna som styr byggandet enhetligare och klarare. Genom ändringar i markanvändnings- och bygglagen som ökat kommunens beslutanderätt har beslutsfattandet kommit närmare de boende. Genom att göra planläggningen och tillståndsprocedurerna vid byggande snabbare och smidigare har man ökat möjligheterna för byggande, förbättrat verksamhetsförutsättningarna för näringslivet och främjat utvecklingen av en fungerande konkurrens (ändring av markanvändnings- och bygglagen). God skötsel och bevarande av kulturmiljöer har främjats t.ex. genom samhällsliga åtaganden för hållbar utveckling.
<i>Biologisk mångfald och fungerande ekosystemtjänster</i>		
Biologisk mångfald och fungerande ekosystemtjänster tryggas.	God	Genomförandet av strategin och handlingsprogrammet för bevarande och hållbart nyttjande av den biologiska mångfalden har granskats av experter och en uppföljningsgrupp med bred förankring. Enligt denna mellanutvärdering har genomförandet i huvudsak framskridit väl. Inom ramen för METSO-handlingsprogrammet har ca 5 300 ha statsägd skog och 30 000 ha statsägd myrmark skyddats. Dessutom genomfördes skyddet av sammanlagt ca 3 514 ha som ska ingå i Natura 2000-nätverket eller på annat sätt avsatts för naturskydd. Populationen av den starkt hotade saimenvikaren har ökat enligt målen i skyddsstrategin för arten (3-4 %/år). Efterfrågan på tjänster för naturturism och rekreation har ökat. Antalet besökare i de naturskyddsområden som sköts av Forststyrelsen ökade 2016 med 9 % jämfört med föregående år.

⁴⁷ Kommissionen för skydd av Östersjöns marina miljö

Mål	Betyg	Motivering
<i>Boendeförhållanden som stöder välfärden och konkurrenskraften</i>		
Utbudet av bostäder till skälig kostnad för hushåll med låga och medelhöga inkomster ökar i tillväxtcentra.	God	MBT-intentionsavtalen om markanvändning, boende och trafik i stadsregionerna Helsingfors, Tammerfors, Åbo och Uleåborg har visat sig vara ett effektivt redskap bl.a. i bostadsproduktionen. De omarbetade MBT-avtalen mellan staten och kommunerna bidrar till att utveckla markanvändningen, boendet och trafiken i dessa stadsregioner. I samtliga MBT-avtalsregioner främjas och stöds kompletteringsbyggande genom bidrag för kommunalteknik. Planläggningsmålet i Helsingforsregionens MBT-avtal för åren 2012–2015 uppnåddes nästan fullt ut. I Helsingforsregionen nåddes 91 % av produktionsmålet för bostäder och i Tammerforsregionen 81 %. I Helsingforsregionens MBT-avtal för perioden 2016–2019 ställdes klart högre mål för såväl planläggningen av bostadsområden som bostadsproduktionens storlek än i tidigare intentionsavtal. För Helsingfors- och Tammerforsregionen avtalades det om betydande investeringar i spårvägar som stöder ny bostadsproduktion. I den samhällsstödda bostadsproduktionen infördes en ny modell med kortvarigt räntestöd. Enligt denna började man bygga ca 500 nya bostäder. Efterfrågan på stödet var fyra gånger så stor som det totala lånebelopp som det fanns fullmakt att bevilja.
Lösningarna för markanvändningen, boendet och trafiken i stadsregionerna och i synnerhet i metropolområdet bidrar till en smidigare vardag och stärker regionernas konkurrenskraft.	God	Staten, huvudstadsregionen och Lahtis stad undertecknade ett tillväxtavtal i maj 2016. Staten ingick tillväxtavtal med sex andra städer eller stadsregioner och med två tillväxtkorridorer samt MBT-avtal med Helsingfors och de tre andra stora stadsregionerna. Dessa undertecknades i juni 2016. Staten fattade ett principbeslut om ett åtgärdsprogram för förebyggande av bostadslöshet (AUNE) i juni 2016, och avtal om genomförande av programmet i metropolområdet (Helsingfors, Esbo, Vanda och Hyvinge) finns på plats som bäst.

12.4 Utvecklingen av verksamhetsresultatet för förvaltningsområdet

12.4.1 Ett koldioxidsnålt och energieffektivt Finland

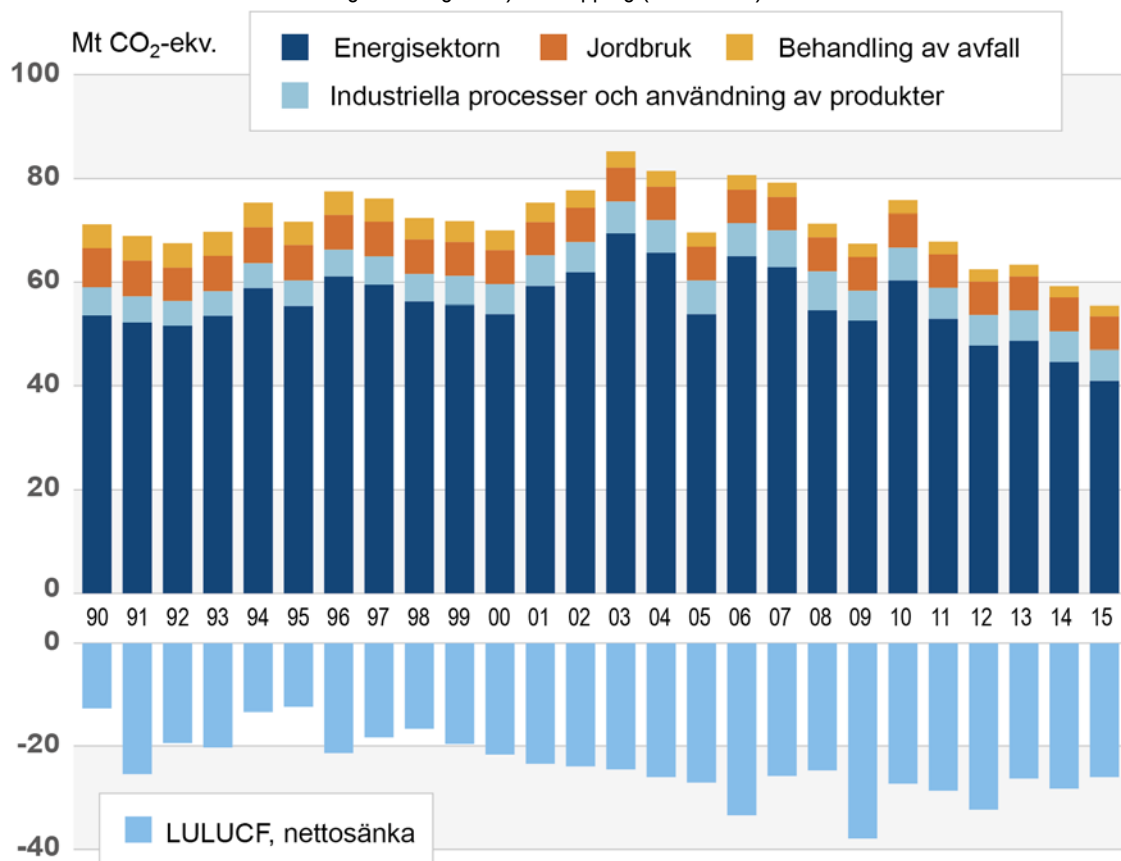
Finlands utsläpp av växthusgaser minskar

Finland ratificerade klimatavtalet från Paris som trädde i kraft i november. EU har som mål att minska utsläppen av växthusgaser så att de år 2030 är minst 40 % lägre än de var år 1990. En nationell energi- och klimatstrategi (SRR 7/2016 rd) publicerades i november 2016. I strategin anges hur Finland ska minska användningen av fossil energi. I bördefördelningssektorn, det vill säga i den icke-handlande sektorn, genomförs de utsläppsreducerande åtgärder som anges i den klimatpolitiska plan som gäller på medellång sikt för att utsläppsminskningsmålen för år 2030 ska uppnås.

Enligt förhandsuppgifter från Statistikcentralen⁴⁸ uppgick Finlands utsläpp av växthusgaser år 2015 till 55,6 mn ton koldioxidekvivalenter. Det är 16 mn ton (22 %) mindre än under jämförelseåret 1990. De utsläpp som inte omfattas av utsläppshandeln underskrider den utsläppskvot som EU beviljat för 2015.

⁴⁸ Finlands officiella statistik (FOS) Växthusgaser. 7.12.2016.

Figur 8. Utsläpp av växthusgaser i Finland 1990–2015* per sektor samt LULUF-sektorns (markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk) nettoupptag (nettosänka)

* Uppgiften för år 2015 är en förhandsuppgift.

Källa: Statistikcentralen

Lösningarna inom byggnade och områdesanvändning stöder koldioxidsnålhet och energieffektivitet.

En lag om de energiprestanda som krävs av nya byggnader och om grunderna för en definition av så kallat nära-nollenergibyggnade trädde i kraft den 1 januari 2017. Syftet med lagen är att förbättra byggnadernas energiprestanda genom att styra utvecklingen mot minskad energianvändning och öka den förnybara energins andel.

Energicertifikatet har fått konsumenterna att fästa vikt vid byggnaders energieffektivitet. I Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet ARAs register över energicertifikat finns ca 44 000 certifikat. Av dessa hör 0,25 % (ca 110 st.) till energieffektivitetsklass A, 15,5 % (ca 7 000 st.) till klass B och 31,0 % (ca 14 000 st.) till klass C. Gränsvärdena för Energieffektivitetsklasserna har fastställts så att en ny byggnad som uppfyller minimikraven på energiprestanda för nya byggnader hör till klass C. I registret finns energicertifikat för nya och gamla byggnader i den utsträckning som det bestäms i energicertifikatlagen. I juli 2016 började förfarandet med energicertifikat omfatta simhallar, ishallar, lagerbyggnader, trafikbyggnader samt utrymmen för motorfordon. För sådana har det uppgjorts ca 450 energicertifikat.

Energikonsumtionen vid uppvärmning av byggnader hade vid utgången av 2015 sjunkit med 3,3 % jämfört med år 2012. Konsumtionsminskningen motsvarar den uppskattning som gjordes i samband med utvärderingen av effekterna av miljöministeriets förordning om förbättring av byggnaders energiprestanda vid reparations- och ändringsarbeten (4/2013).

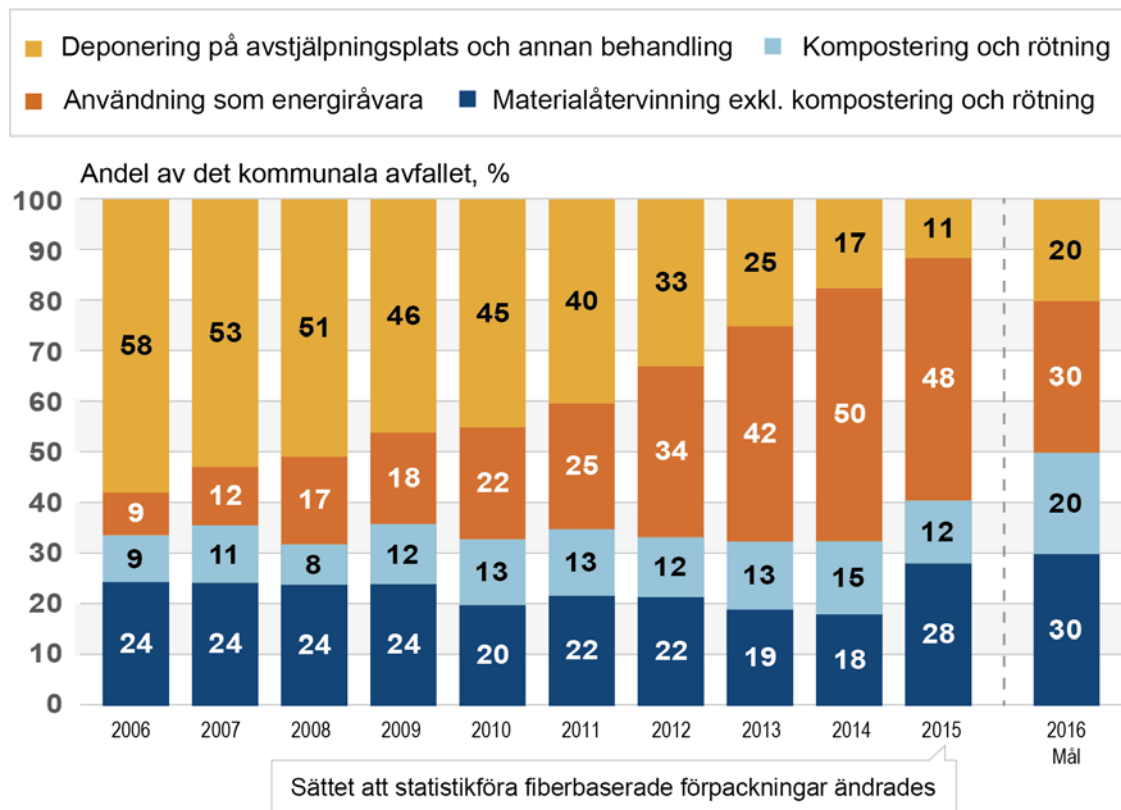
Utbyggnaden av vindkraft var fortsatt livlig. Det byggdes 182 nya vindkraftverk, vilket är ett rekord, och deras sammanlagda effekt är 570 MW. Finlands vindkraftskapacitet steg till 1 533 MW, och det finns nu 552 vindkraftverk i landet. År 2016 producerades 3,1 TWh el med vindkraft, vilket var 3,6 % av hela elkonsumtionen.

Erfarenheterna för den MBT-avtalsperiod som löpte ut 2015 visade att de överläggningar mellan staten och kommunerna som ingår i avtalsförfarandet är mycket betydelsefulla såväl när gemensamma mål ställs upp som för att de ska uppnås. Man lyckades förbättra energieffektiviteten i trafiksystemet genom att styra placeringen av olika funktioner och öka de hållbara fortskaffningssättens andel. Även under avtalsperioden 2016–2019 är ett av målen att öka de hållbara fortskaffningssättens attraktionskraft.

12.4.2 Ett hållbart utnyttjande av naturresurserna och en fungerande cirkulär ekonomi

Deponeringen av avfall på avstjälningsplatser fortsatte att minska. År 2015 lades bara ca 11 % av det kommunala avfallet på deponier. Till den positiva utvecklingen bidrog förbudet mot att deponera biologiskt avfall som trädde i kraft den 1 januari 2016.

Figur 9. Fördelningen av kommunalt avfall mellan återanvändning och behandling åren 2006–2015 samt önskad nivå 2016

Källa: Statistikcentralen, den riksomfattande avfallsplanen VALTSU och Finlands miljöcentral

Finland påverkade behandlingen och verkställigheten av EU:s paket om cirkulär ekonomi genom att fastställa nationella riktlinjer för påverkansarbete och verka enligt dessa. När det gäller till exempel de förslag till avfallslagstiftning som ingår i paketet har finska särförhållanden som gör det svårare att uppnå återvinningsmålen förts fram.

En ändring av avfallslagen i fråga om avgränsningen av kommunernas ansvar inom avfallshanteringen enligt regeringsprogrammet bereds som bäst. Enligt konsekvensbedömningen som blev klar i juni 2016 blir effekterna på avfallshanteringen i Finland liten, eftersom ändringen gäller en relativt liten grupp avfallsinnehavare och därför en liten mängd avfall.

Lagstiftning som medför smidigare materialåtervinning utvecklades bland annat för avfall som används vid markbyggnad.

12.4.3 En god miljöstatus

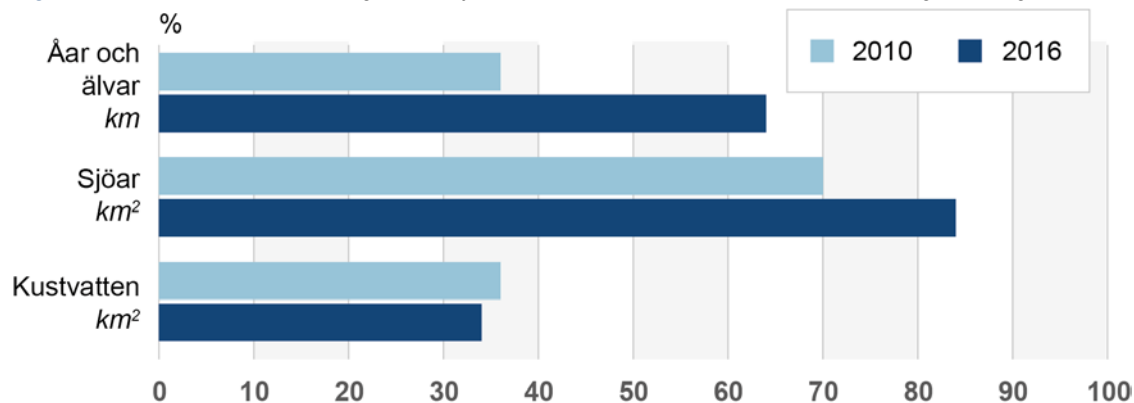
Luft- och vattenkvaliteten blir bättre

Genomförandet av de förvaltningsplaner för vattenvården och åtgärdsprogram för havsförvaltningen som statsrådet antog 2015 fortsatte. Sammanlagt beviljas 4,3 mn

euro som spetsprojektfinansiering till projekt som ska minska belastningen av näringsämnen och skadliga ämnen.

Under perioden 2010–2016 har vattnets ekologiska status förbättrats betydligt i sjöar, åar och älvar, medan den i kustvattnen har fortsatt att försämrats en aning. För havsmiljöns del har god ekologisk status i huvudsak inte uppnåtts.

Figur 10. Andelar av å- och älvlängder och sjö- och kustvattenarealer som har utmärkt eller god ekologisk status

Källa: Finlands miljöcentral. Uppgifterna grundar sig på uppgifter som ingått i rapporter till EU 2010 och 2016.

Genom vatten- och havsvårdsåtgärderna beräknas havsmiljön samt 85 % av åarnas och älvarnas och 95 % av sjöarnas areal ha uppnått god status före 2021. Vad gäller kustvattnen har man som mål att uppnå god status senast 2027.

Ändringarna i miljökvalitetsdirektivet om farliga och skadliga ämnen verkställdes. Genom detta förhindrar man att ytvattnen och havet förorenas och effektiviserar uppföljningen. Vid en kartläggning⁴⁹ av de finska ytvattnen 2015–2016 med avseende på EU:s observationslista (watchlist) med miljöskadliga ämnen hittades betydande koncentrationer av bland annat kvinnliga hormoner och diklorfenak (en inflammationshämmande smärtstillande medicin).

Riksdagen förelades ett förslag till ändring av miljöskyddslagen som gäller behandling och bortledning av avloppsvatten i områden där det inte finns avloppsnät. Lagändringen trädde i kraft i april 2017.

Nitratkoncentrationerna i de finska yt- och grundvattnen är låga i jämförelse med mellan- och sydeuropeiska vatten⁵⁰. Gränsvärdet för nitratkoncentrationen i ytvatten enligt nitratdirektivet är 25 mg/l, och medelkoncentrationerna överskred inte denna under rapporteringsperioden 2012–2015, men maximivärdet överskreds i nio åar och älvar. Gränsvärdet för nitratkoncentrationen i grundvatten är 50 mg/l, vilket överskreds av maximivärdet för tre objekt. I ytvatten som belastas av lantbruket har nitratkoncentrationerna redan tidigare varit höga, och eutrofieringen är allmän. Även om medelkoncentrationerna på årsnivå underskrider gränsvärdet, spelar kväve och

⁴⁹ Siimes et al. EU:n tarkkailulistan aineet pintavesissä – Suomen kartoitustulokset. Tidskriften Vesitalous 5/2016: s. 30–34.

⁵⁰ Mitikka (red.) Nitraattidirektiivin täytäntöönpano Suomessa. Finlands miljöcentralers rapporter 1/2017.

nitraterna en betydande roll vid eutrofieringen av ytvatten. Näringsbelastningen måste fortsätta att minska för att eutrofieringen av vattnen ska kunna bromsas och en god ekologisk status uppnås.

Internationella sjöfartsorganisationen beslutade 2016 att klassificera Östersjön som ett kväveoxidkontrollområde, där kvävebelastningen skärs ner med ca 7 000 ton per år. Dessutom gör förbudet mot att släppa ut obehandlat toalettavfallsvatten från kryssningsfartyg det lättare att uppnå god ekologisk status i Östersjön.

År 2016 undersöktes 73 oljeskadade objekt med hjälp av medel från Oljeskyddsfonden, och saneringen inleddes vid 27 objekt. Som statligt avfallshanteringsarbete undersöktes 23 förorenade riskobjekt, medan 11 saneringar genomfördes. Statens andel av finansieringen av saneringsarbetena var sammanlagt ca 40 %, dvs. 1,2 mn euro.

Beredningen av det nationella luftvårdsprogrammet fortsatte. Målet är att uppfylla kraven i EU-lagstiftningen, fullfölja internationella åtaganden och förbättra luftkvaliteten i Finland. Tidigare har Finland inte iakttagit taket för ammoniakutsläpp, och det program som utarbetats för att rätta till situationen blev klart för beslut. En lagändring (1068/2016) för att genomföra luftkvalitetsdirektivet trädde i kraft den 15 december 2016.

Åtgärderna för ökad flexibilitet i den nya miljöskyddslagen, till exempel slopandet av kontrollförfarandet i fråga om tillståndsvillkor, har visat sig vara ett fungerande sätt att korta köerna av tillståndsärenden vid regionförvaltningsverken. År 2016 inleddes 468 miljötillståndsärenden, medan antalet ännu år 2014 var 939. År 2016 var närings-, trafik- och miljöcentralernas intäkter av avgifter för övervakningen av miljövården 2,0 mn euro. Intäkterna styrdes till ansvarsområdet för miljön, och de användes till att avlöna extra personal motsvarande 20 årsverken för övervakning av miljövården.

Beredningen av en nationell strategi för bekämpning av oljeskador inleddes. Samarbetsplaner för bekämpning av fartygsoljeskador och fartygskemikalieolyckor i Bottniska viken, Skärgårdshavet, Finska viken och djupleden i Saimen fastställdes i december. Planerna grundar sig på Finlands miljöcentrals planmall.

Utvecklingen av den byggda miljön förbättrar människans välbefinnande

Samtliga 110 projekt för att förebygga fukt- och mögelskador som ingick i åtgärdsprogrammet (2009–2016) i det nationella fukt- och mögeltalkot har slutförts. Åtgärdsprogrammet gav ny kunskap, nytt kunnande och nya verktyg som kan användas av olika aktörer, och det användes för attitydpåverkan i breda kretsar. Särskilt betydande var effekterna av programmet för att förbättra olika målgruppers, till exempel kommunala beslutfattare och vanliga medborgares, kunskaper om fukt- och mögelproblem och hur de kan lösas. Samtidigt uppstod en systematisk utbildning för området fukt och mögelskador.

Regleringen av nybyggande och reparationsbyggande utvecklades genom ändring av förordningarna om byggande. Klarare normer för byggandet leder i fortsättningen till bättre byggande. Finlands byggbestämmelsesamling kommer att ha reviderats i sin helhet med hänsyn till såväl uppförande av nya byggnader som reparationsbyggande före utgången av 2017.

Bestämmelserna om havsplanering i markanvändnings- och bygglagen trädde i kraft den 1 oktober. Syftet med havsplaneringen är att främja hållbar utveckling och tillväxt vad gäller ett havsområdes olika användningsområden och hållbar användning av havsområdets naturresurser.

I det första skedet av projektet för digitalisering av den byggda miljön och byggandet (KIRA-digi) genomförs ibruktagandet av permanenta identifikationer och gemensamma benämningar, standardisering av informationsmodeller och interoperabiliteten för bygghdata i offentliga register. År 2016 inleddes försök med en budget på 0,5 mn euro och en statlig finansieringsandel på 40 %. För hela programperioden som sträcker sig till slutet av 2018 har statliga medel på ca 4,4 mn euro reserverats för försöksverksamheten, och fastighets- och byggbranschen har förbundit sig att delta i finansieringen med 9 mn euro.

Kulturmiljöstrategin (2014–2020) genomfördes i samarbete med undervisnings- och kulturministeriet. Som en del av samhällsåtagandet om hållbar utveckling har 12 kulturmiljöåtaganden gjorts under året. I april öppnades tjänsten varkulturmiljo.fi som fungerar som en central kanal för att föra fram strategins mål och genomförandet av strategin.

12.4.4 Biologisk mångfald och fungerande ekosystemtjänster

Genomförandet av strategin och handlingsprogrammet för bevarande och hållbart nyttjande av den biologiska mångfalden har granskats av experter och en uppföljningsgrupp med bred förankring. Enligt denna mellanutvärdering⁵¹ har genomförandet i huvudsak framskridit väl.

Målet att stoppa förlusten av biologisk mångfald till år 2020 verkar med nuvarande utveckling inte möjligt att uppnå, utan det kräver en betydande effektivisering av insatserna. Den biologiska mångfalden fortsätter att minska även om positiv utveckling förekommit i fråga om en del arter och livsmiljöer. Antalet hotade arter ökar stadigt, och populationerna av de arter som trivs i gammal skog, på myrar eller i jordbruksmiljö har inte börjat växa. För de flesta livsmiljöerna är läget tämligen stabilt: den negativa utvecklingen har stoppats, men en sådan klar vändning mot det bättre som de flesta arter med minskade populationer skulle behöva har inte skett. Vissa arter som

⁵¹ Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestäväen käytön strategia ja toimintaohjelma, Luonnon puolesta – ihmisen hyväksi.
<http://www.ym.fi/download/noname/%7BB63F4966-04B5-4742-916A-68335D221678%7D/119232>

är specialiserade i fråga om kraven på livsmiljön, bland dem den vitryggiga hackspetten och uttern, blir likväl talrikare.

Inom skogsbruket har det under de senaste två årtiondena skett en positiv utveckling med hänsyn till den biologiska mångfalden bland annat tack vare att sparträd lämnas vid avverkning, lättare metoder för markarbetning blivit allmännare och nyckelbiotoper med små arealer skyddas.

En nationalpark (ca 11 000 hektar) inrättas i Hossa i Suomussalmi kommun inom ramen för Finlands 100-årsjubileum som självständig stat. Naturskyddsområden ska också inrättas på statliga områden i Östra Lappland, södra delarna av Norra Österbotten och Södra Karelen genom förordningar. Dessa har beretts under 2016, men de blir inte klara förrän 2017.

När naturvårdslagen ändrades fick skogsägarna och aktörerna inom skogsbranschen tillgång till ett nytt rådgivningsmaterial som hjälper dem att beakta flygekorren i ett så tidigt skede som möjligt när de planerar användning av skogen. Det första året har gett goda erfarenheter av den nya praxisen.

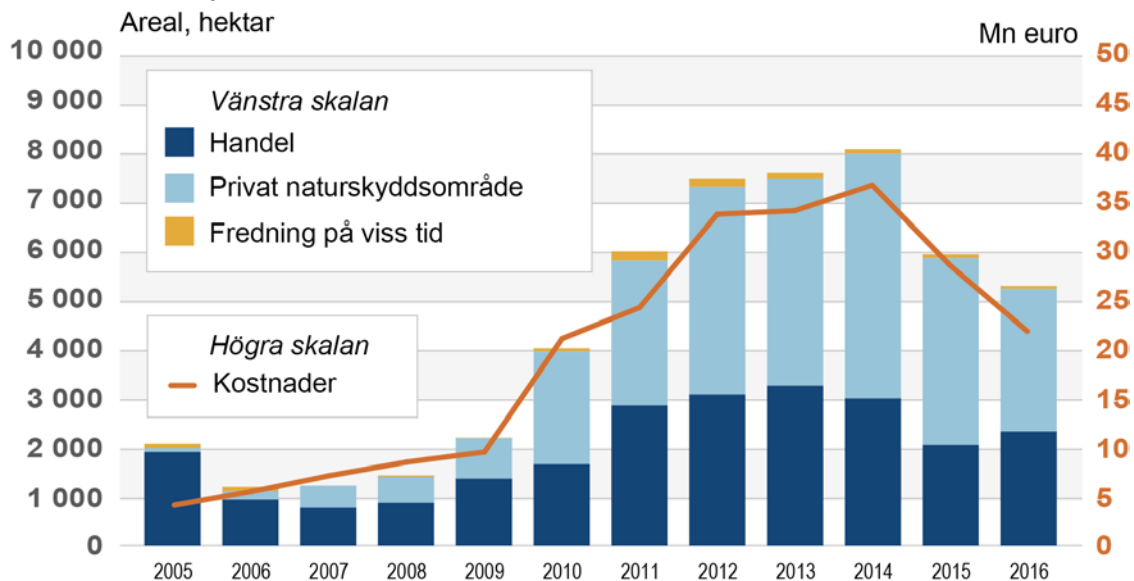
År 2016 var vinterpopulationen av den starkt hotade saimenvikaren 360 individer. Som minst var stammen under 1950–1980-talen då den var en bra bit under 200 individer. Under 2016 föddes 86 kutar, vilket var mer än någonsin tidigare under de drygt 30 år som nativiteten följts upp. Tack vare lyckade skyddsåtgärder och frivilligarbete har såväl den totala utvecklingen av stammen som produktionen av kutar har under de senaste åren motsvarat målen i skyddsstrategin för arten.

Genom naturskydds- och öldemarkslagarna har ca 9 % av Finlands yta skyddats. Skyddsområdenas andel är störst i norra Finland. I södra Finland är de skyddade arealerna procentuellt betydligt lägre. Av statens mark ingår sammanlagt 1 756 000 hektar i naturskyddsområden och 1 489 000 hektar i ödemarksområden. Dessutom har ca 1 043 000 hektar av statens mark reserverats för skydd på något annat sätt. De privata naturskyddsområdena omfattar 326 000 hektar.

Arbetsgruppen för skydd av myrar överlämnade 2015 ett förslag till komplettering av skyddet av myrar, särskilt i södra Finland, med 117 000 hektar. Förslaget har genomförts helt i fråga om statliga områden i och med att ca 15 000 hektar nationellt värdefulla myrmarker skyddats i lag och 15 000 hektar genom beslut av Forststyrelsen.

Skyddet av skogarna i södra Finland förbättras genom att programmet för den biologiska mångfalden i skogarna (METSO) verkställs. Målen för 2016 uppnåddes, och nya områden på sammanlagt 5 305 hektar skyddades (kostnad: 21,5 mn euro). Dessutom skyddades 3 514 hektar när ett gamla skyddsprogram genomfördes, områden anslöts till Natura-nätverket och områden avsatta som skyddsområden skyddades (kostnad: 8 mn euro).

Figur 11. Genomförandet METSO-handlingsplanen vid NTM-centralerna samt anslag som använts till förvärv och ersättningar 2005–2016

Källa: NTM-centralerna

Översiktsplanerna för planeringen och verkställigheten av skötseln och användningen av Natura 2000-områdena fungerar som grund för de utvärderingar av den ekologiska statusen i Natura-områdena som ska genomföras under de närmaste åren och för de områdesspecifika skötsel- och användningsplanerna. Planerna gör det lättare att fullgöra skyldigheterna när det gäller att skydda och sköta Natura 2000-områdena på ett ändamålsenligt sätt.

Statens naturskyddsområden förvaltas och sköts av Forststyrelsen. Effekterna av skötseln och användningen av naturskyddsområdena avspeglar sig i antalet besökare som har ökat varje år. År 2016 var antalet besök på skyddsområdena 5,7 mn, vilket var 8,5 % fler än året innan. Besökarna i de 39 nationalparkerna hade år 2016 sammanlagda effekter på inkomsterna och sysselsättningen motsvarande 178,9 mn euro och 1 774 årsverken. Utöver de positiva effekterna på sysselsättningen och den lokala ekonomin stärker goda friluftstjänster bilden av Finland som turistland. Användningen av naturen för rekreation har den senaste tiden i flera undersökningar⁵² även konstaterats inverka gynnsamt på folkhälsan. I nationalparkerna vandrar besökarna årligen sammanlagt 34 mn kilometer. I en enkät 2016 sade 82 % av kunderna att de upplevt ganska stora eller mycket stora positiva effekter på hälsan och välbefinnandet.

12.4.5 Boendeförhållanden som stöder välfärden och konkurrenskraften

De omarbetade MBT-avtal mellan staten och kommunerna om markanvändning, boende och trafik för perioden 2016–2019 vilka undertecknades i juni 2016 ger en utveckling av markanvändningen, boendet och trafiken som en helhet i Helsingfors, Tammerfors, Åbo och Uleåborgs stadsregioner. Genom avtalen skapas förutsättningar

⁵² Kaikkonen et al. Hälsa och välmående från nationalparkerna – undersökning om naturvistelsers inverkan på hälsa och välmående. Forststyrelsens naturskyddspublikationer A 208. (på finska)

för en betydande ökning av tomtutbudet och bostadsproduktionen och för att trafikinvesteringarna och investeringarna i kollektivtrafiken ska kunna utnyttjas fullt ut. I Helsingforsregionen är målet för bostadsproduktionen i avtalet ca 1,2-faldigt och målet för planläggningen för bostadsbyggande ca 1,3-faldigt jämfört med utfallet under den förra avtalsperioden. Målet i fråga om produktionen av bostäder till skäligt pris är ca 1,7-faldig jämfört med utfallet under den förra avtalsperioden. De statliga insatser bland annat i de stora spårvägsprojekt (Spårjokern, spårvägen i Tammerfors) som överenskommits i MBT-avtalen stärker bostadsproduktionens förutsättningar.

I Helsingforsregionen uppnåddes målen för detaljplaneringen nästan helt under den avtalsperiod (2012–2015) som löpte ut vid utgången av 2015 i och med att detaljplaner för ca 4,7 mn kvadratmeter våningsyta vann laga kraft och detaljplaner för ca 5 mn kvadratmeter våningsyta godkändes. Av målet för bostadsproduktionen genomfördes 91 % (ca 45 300 bostäder). Utfallet för produktionen av ARA-bostäder var 82 % av målet (ca 7 600 bostäder). Det kan därför också anses att avtalen har ökat bostadsproduktionen så pass mycket att det är befogat att fortsätta med avtalspraxisen.

Staten främjar produktionen av skäligt prissatta hyresbostäder med hjälp av räntestödslån. För att åstadkomma mångsidigare produktionsmetoder tog man i augusti i bruk en modell med kortvarigt räntestöd. År 2016 söktes stöd enligt denna stödform för ett sammanlagt lånebelopp som var fyra gånger så stort som det belopp som det fanns fullmakt att bevilja.

Aktiebolaget A-Kruunu Oy, som styrs av miljöministeriet, bygger hyresbostäder till skäligt pris i Helsingforsregionen. I slutet av 2016 höll bolaget på att bygga ca 400 bostäder, medan det planerade ca 600 bostäder. Den sammanlagda ARA-produktion som skulle påbörjas och som stöder skälig prissättning var i hela landet 7 973 bostäder (8 500 bostäder 2015). Regionalt sett påbörjades flest bostäder i huvudstadsregionen (3 684 bostäder).

År 2016 steg hyrorna enligt Statistikcentralen med 2,6 %. Hyrorna för fritt finansierade bostäder steg i genomsnitt med 2,4 % i hela landet, med 2,5 % i huvudstadsregionen och med 2,3 % i huvudstadsregionen. Hyrorna för ARA-bostäder steg med 2,9 % i hela landet. För att främja skäliga priser i ARA-beståndet sänktes självriskräntan för räntestödslån till 1,7 % i fråga om lån som godkänns under perioden från den 1 augusti 2016 till den 31 december 2019. Under året steg priset på gamla aktielägenheter med 2,6 % i huvudstadsregionen, medan det sjönk med 0,1 % i resten av landet.⁵³

Under åren 2016–2017 fokuserar programmet på att verka för att behoven att utveckla de äldres boende ska beaktas i de bostadspolitiska åtgärderna, i kommunernas planer och i bostads- och byggnadsbranschens verksamhet. I programmet har man genomfört boendeförsök där man exempelvis kombinerat boende och vård.

⁵³ Finlands officiella statistik (FOS) Bostadshyror. 7.2.2017.

Bostadslöshet förebyggs åren 2016–2019 genom ett nytt åtgärdsprogram för förebyggande av bostadslöshet (AUNE) i överensstämmelse med regeringens principbeslut⁵⁴. Avtal om genomförande av programmet i metropolområdet (med Helsingfors, Esbo, Vanda och Hyvinge) är klara så när som på finslipningen.

Tabell 96. Bostadslösa 2012–2016

Ensamma bostadslösa	2012	2013	2014	2015	2016
Sammanlagt	6 240	6 160	7 100	6 790	6 680
- av vilka långvarigt bostadslösa	2 200	2 190	2 440	2 250	2 050

ARA understödde installation i efterhand av 218 hissar med sammanlagt 24 mn euro. För grupper med särskilda behov beviljades 112 mn euro i investeringsunderstöd som användes för att bygga 3 300 bostäder för veteraner, äldre och personer med funktionshinder.

12.5 De statliga fonderna utanför budgeten

12.5.1 Statens bostadsfond

Statens bostadsfond ska stödja bostadsproduktion och ombyggnad och förbättra förutsättningarna för bostadsproduktion genom att bevilja bidrag till kommunal teknik. År 2016 betalades det ut totalt ca 220 mn euro av fondens medel i olika bidrag och räntestöd. Fondmedel på 47 mn euro överfördes till statsbudgeten.

År 2016 hade statens bostadsfond inget främmande kapital, och fondens kassa växte och uppgick i slutet av 2016 till 1 167 mn euro. Fondens inkomster kommer huvudsakligen från det befintliga aravalånebeståndet, som minskar stadigt i takt med att lånen betalas tillbaka. Samtidigt har statens åtaganden i form av statsborgen för lån till sammanslutningar ökat i och med att man har övergått till räntestöd vid stödjandet av bostadsproduktionen.

Tabell 97. Ekonomiska nyckeltal för statens bostadsfond, mn euro

	2014	2015	2016
Intäkter	180	159	111
Kostnader	170	237	222
Balansomslutning	6 692	6 549	6 392
Åtaganden utanför balansräkningen	11 804	12 265	13 064
Budgetöverföringar ¹	-90	-66	-47

¹ + överföringar från budgeten till fonden, - överföringar från fonden till budgeten

⁵⁴ Åtgärdsprogrammet för förebyggande av bostadslöshet 2016–2019. Statsrådets principbeslut. 9.6.2016.
<http://valtioneuvosto.fi/paatokset/paatokset?decisionId=0900908f804c8a0e>

12.5.2 Oljeskyddsfonden

Oljeskyddsfonden ersätter i vissa fall oljeskador på land och vatten och kostnaderna för att bekämpa dem. Dessutom ersätter den de lokala räddningsverken och staten för en del kostnader för att bekämpa oljeskador och upprätthålla beredskapen. Vidare kan fonden bevilja ersättningar för kostnaderna för att sanera mark och grundvatten som har förorenats av olja. Oljeskyddsfonden får sina medel i huvudsak från intäkterna från oljeskyddsavgiften. Till kostnaderna för sanering av förorenade områden kan det överföras anslag i statsbudgeten.

År 2016 betalades det ut sammanlagt 13,2 mn euro i ersättningar ur oljeskyddsfonden. Intäkterna från oljeskyddsavgiften var 10,0 mn euro och överföringen från statsbudgeten 3,0 mn euro. Oljeskyddsavgiften togs åren 2010–2015 ut till tredubbelt belopp i syfte att förbättra oljebekämpningsberedskapen särskilt på Finska viken. Av det regionala räddningsväsendets anskaffnings- och underhållskostnader för bekämpning av oljeskador ersattes sammanlagt 8,2 mn euro, och statens behovsprövade ersättningar uppgick till 1,2 mn euro. De planerade statliga investeringarna oljebekämpningsfartyg har redan genomförts, och kostnader för dem har under de föregående åren ersatts med fondmedel. Däremot har de fartygsprojekt som planerades vara gemensamma mellan de statliga myndigheterna och räddningsverken inte gått framåt på det sätt som planerades i samband med att oljeskyddsavgiften höjdes. Även det regionala räddningsväsendets anskaffningar för att förbättra beredskapen för bekämpning av oljeskador genomförs långsammare än väntat. Därför har fondens eget kapital växt sig exceptionellt stort och uppgår till 43,2 mn euro.

Tabell 98. Ekonomiska nyckeltal för oljeskyddsfonden, mn euro

	2014	2015	2016
Intäkter	25	24	10
Kostnader	21	23	14
Balansomslutning	41	47	44
Åtaganden utanför balansräkningen	0	0	0
Budgetöverföringar ¹	+3,7	+3,0	+3,0

¹ + överföringar från budgeten till fonden, - överföringar från fonden till budgeten

STATSRÅDETS KANSLI

SNELLMANGSGATAN 1, HELSINGFORS
PB 23, 00023 STATSRÅDET
tfn 0295 16001
info@vnk.fi
vnk.fi/publikationer

ISBN: 978-952-287-403-0 PDF
ISBN: 978-952-287-404-7 tryckt
ISSN: 2323-962X PDF
ISSN: 2341-7129 tryckt